యువ

డిశంబరు 1967. 1 రూ

భిక్షుబాల స్వప్నశ్రీ

యువ

సచిత్ర మాసపత్రిక

సంచాలకుడు చక్రపాణి

సంపుటి 16 డిశంబరు, 1967 సంచిక 6

నవంబరు నెలలో దేశంలోని అన్ని రాష్ట్రాల గవర్నరులు ఢిల్లీలో సమావేశమయారు. రాష్ట్రాలలోని పరిస్థితు లన్నిటినీ సమగ్రంగా చర్చించడమూ, ప్రెసిడెంటుతోనూ, ప్రధాన మంత్రితోనూ, రాష్ట్రాల పరిపాలన విషయంలో ముఖ్యసమస్యలను గురించి సమాలోచనలను జరుపడమూ సాధారణంగా గవర్నరుల సమావేశం జరిగినప్పుడల్లా గవర్నరులు చేసేపని.

ఏ రాష్ట్రానికి చెందిన గవర్నరు, ఆ రాష్ట్రపు ముఖ్యావసరాలను గురించీ, కేంద్రప్రభుత్వం చెయ్యవలసిన సహాయాన్నిగురించీ ప్రధానమంత్రికి స్పష్టంగా చెప్పడం, ఈ సమావేశాలలో రివాజు. అయితే, నవంబరులో జరిగిన సమావేశంలో, అన్ని రాష్ట్రాల గవర్నరులూ కేంద్రప్రభుత్వానికి ఒక ముఖ్యమైన సలహా ఇచ్చినట్లు తెలుస్తోంది. అదేమిటంటే, కేంద్రప్రభుత్వపు ఆర్థికపరిస్థితిగాని, రాష్ట్రప్రభుత్వాల ఆర్థిక పరిస్థితిగాని బాగులేకపోయినప్పటికీ, వీలయినంత పొదుపరితనాన్ని ఆవలంబించి, రాష్ట్రాలలోని ముఖ్యమైన ప్రాజెక్టుల నిర్మాణాన్ని పూర్తిచేయడానికి కావలసిన సహాయాన్ని రాష్ట్రప్రభుత్వాలకు కేంద్రప్రభుత్వం ఇవ్వాలని. ఇది చాలా ముఖ్యమైన సలహా.

గవర్నరులు, రాష్ట్ర రాజకీయాలలో మునిగి తేలేవారుకారు. కేంద్రప్రభుత్వంచే నియమింపబడి, రాష్ట్ర పరిపాలన సక్రమముగా జరిగేటట్లు చూడడమేగాక, రాష్ట్ర పరిస్థితులను, రాష్ట్రాల అవసరాలను నిష్పక్షపాతంగా పరిశీలించి, కేంద్రప్రభు

త్వానికి మంచిచెడ్డలను తెలియపరుస్తూ, కేంద్రప్రభుత్వం ఏ విధంగా రాష్ట్రాలకు సహాయం చెయ్యాలో చెప్పవలసినవారు. ఇలాటి బాధ్యతగల గవర్నరులు రాష్ట్రాల లోని ముఖ్యమైన ప్రాజెక్టుల నిర్మాణాన్ని పూర్తిచెయ్యడానికి కావలసిన సహాయాన్ని ఏ పరిస్థితులలోనైనాసరే చెయ్యాలని చెప్పారంటే, కేంద్రప్రభుత్వం తన బాధ్యతను తప్పనిసరిగా నెరవేర్చాలని హెచ్చరించారన్నమాట.

ప్రాజెక్టుల నిర్మాణం విషయంలో కేంద్రప్రభుత్వం మొదటినుంచీ నిష్పక్షపాతంగా ప్రవర్తించడం లేదు. కొన్ని రాష్ట్రాలలో ఎక్కువ ప్రాజెక్టులను ప్రారంభించడం, కొన్ని రాష్ట్రాలలో అసలు ప్రాజెక్టులనే ప్రారంభించకపోవడం, ఏ రాష్ట్ర ప్రభుత్వమైనా ప్రజోపయోగకరమైన పెద్ద ప్రాజెక్టులను తానే ప్రారంభించినట్లయితే, దానిపట్ల శీతకన్ను వేసి తగిన సహాయం చెయ్యకపోవడం, కేంద్రప్రభుత్వం మామూలుగా అవలంబించే విధానం. ఇలాంటి విధానంవల్ల, కొన్ని రాష్ట్రాలు అభివృద్ధిలోకి రాలేకపోవడం మాత్రమేకాక, భారతదేశమే మొత్తంమీద సమగ్రమైన అభివృద్ధిని పొందలేకపోతున్నది. అంచేత, కేంద్రప్రభుత్వం తన పక్షపాతబుద్ధిని విడచిపెట్టి, అన్ని రాష్ట్రాల అభివృద్ధికీ తోడ్పడడమే తన ప్రధాన కర్తవ్యంగా భావించి, తదనుకూలమైన విధానాన్ని అవలంబించకపోతే మన దేశం సమగ్రమైన అభివృద్ధిని పొందజాలదు. నవంబర్‌లో జరిగిన గవర్నరుల సమావేశంలో కేంద్రప్రభుత్వానికి గవర్నరులు చేసిన హెచ్చరికలోని అంతరార్థం ఇదే.

దేశానికంతకూ ప్రయోజనకారులై, కేంద్రప్రభుత్వ సహాయం సరిగా లేనందున కుంటినడక నడుస్తూవున్న ప్రాజెక్టుల ప్రస్తావన వచ్చిందంటే, మొట్టమొదట పేర్కొనవలసింది నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు. ఈ ప్రాజెక్టు నిర్మాణం పూర్తి అయినట్లయితే, విదేశాలనుంచి ఆహారధాన్యాలు దిగుమతి చేసుకోవలసిన అవసరం మనకు ఏమాత్రమూ వుండదు. అంటే ఏడాదికి సుమారు మూడువందల కోట్ల రూపాయలను విదేశాలలో క్రుమ్మరించవలసిన అవసరం వుండదు. ఈ సంగతి అందరికీ తెలిసినదే. అయినా, ఈ ప్రాజెక్టు నిర్మాణానికి కావలసిన సహాయాన్ని కేంద్రప్రభుత్వం చెయ్యడంలేదు. దానికి పెద్ద కారణం ఏమయినా వుందా అంటే, ఏమీలేదు – కారణం, చాలా స్వల్పమైనది. దేశమంతటి సౌభాగ్యాన్నీ దృష్టిలో పెట్టుకొనవలసిన కేంద్రప్రభుత్వం పరిగణించతగనిది. అదేమిటంటే, అసూయ.

నాగార్జునసాగర్ నిర్మాణం పూర్తి అయిందంటే, దేశమంతటికీ కావలసిన బియ్యాన్ని ఆంధ్రదేశం ఉత్పత్తి చెయ్యగలదు. దానివల్ల ఆంధ్రదేశపు రైతులకు ఆదాయం బాగా వుంటుంది. అలా వచ్చిన ఆదాయాన్ని ఉపయోగించడంవల్ల, ఆంధ్ర

దేశంలో ఎక్కువ పరిశ్రమలను స్థాపించడానికి డబ్బు లభ్యమౌతుంది. పరిశ్రమలు స్థాపించబడుతవి. పారిశ్రామికంగానూ, వ్యవసాయికంగానూ ఆంధ్రదేశం చాలా బాగుపడుతుంది. అలా జరగడం కేంద్రప్రభుత్వంలోని ఆంధ్రేతరులకు ఇష్టంలేదు.

ఒకానొకప్పుడు, మదరాసురాష్ట్రం చాలా బీదస్థితిలో వుండేది. కావేరినదీ జలాలను పుష్కలంగా వినియోగించడానికి ప్రాజెక్టు కట్టిన తరువాత, తంజావూరు, తిరుచిరాపల్లి, సేలం, కోయంబత్తూరు జిల్లాలు సస్యశ్యామలమైనవి. అక్కడి రైతుల ఆదాయం బాగా పెరిగింది. ఆ డబ్బుతో అనేకమంది భూస్వాములు ఎన్నో పరిశ్రమలను స్థాపించారు. ఈనాడు మదరాసు రాష్ట్రం, పారిశ్రామికంగా అత్యంత ఉన్నతమైన స్థితికి వచ్చింది. పరిశ్రమలవల్ల ప్రజల పలుకుబడి పెరిగింది. వ్యక్తులు స్థాపించిన పరిశ్రమలేకాక, ప్రభుత్వంచేతకూడా ఎన్నో పరిశ్రమలను ఆ రాష్ట్రంలో పెట్టించారు. లక్షలాది కుటుంబాలకు మనుగడ ఏర్పడింది.

ఈవిధంగా బాగుపడ్డ రాష్ట్రాల నాయకులు, తక్కిన రాష్ట్రాలు ఇలాగే బాగుపడతాయెమో ననే అసూయతో, ఆ రాష్ట్రాలలోని పెద్ద ప్రాజెక్టులు పూర్తి కాకుండా అంతరాయాలను కల్పిస్తున్నారు. లేకపోతే, విదేశాలలో భారతదేశం తిండిగింజలకోసం ముష్టి ఎత్తనక్కరలేకుండా చేసే ఒక పెద్ద ప్రాజెక్టును ఆంధ్ర దేశంలో ప్రారంభించి పదేళ్ళయినా దానిని పూర్తి చెయ్యడానికి సరియైన సహాయం కేంద్రప్రభుత్వం చెయ్యకపోవడానికి వేరే కారణం ఏముంది ?

ఈనాడు ఎన్నో పరిశ్రమలు సరిగా నడవలేకపోతున్నాయి. దానికి కారణం ప్రజల ఆదాయం పెరగకపోవడమే. ప్రజల ఆదాయం పెరగాలంటే, వ్యవసాయం బాగా పెరగాలి. అప్పుడు లక్షలాది కుటుంబాల ఆర్థికవ్యవస్థ బాగుపడుతుంది. ఆర్థికవ్యవస్థ బాగున్ననాడు, అందరూ పరిశ్రమలలో వుత్పత్తి అయిన సరకులు కొంటారు. పరిశ్రమలు మళ్ళీ బాగుపడతాయి.

అంచేత, వ్యవసాయాభివృద్ధికి కావలసిన సంపూర్ణ సహాయాన్ని కేంద్ర ప్రభుత్వం చెయ్యాలి. ఈదృష్టిలో, ఎక్కువ భూమిని సాగులోకి తెచ్చే ప్రతి ప్రాజెక్టూ, ఎక్కువ ఆహారధాన్యాలను పండించే ప్రతి ప్రాజెక్టూ చాలా ముఖ్యమైనది. కాబట్టి, నాగార్జునసాగర్ నిర్మాణానికి కావలసిన పూర్తి సహాయాన్ని కేంద్రప్రభుత్వం వెంటనే చెయ్యాలి. దీనివల్ల, విదేశాలకు పోయే కోట్లరూపాయలు మన దేశంలోనే వుండి, మన పరిశ్రమలు ఎన్నో బాగుపడతాయి.

ఏ పార్టీకి చెందని, రాష్ట్రపాలకులైన గవర్నరుల సలహానైనా పాటించి, నాగార్జున సాగర్ నిర్మాణానికి కావలసిన సహాయాన్ని వెంటనే చెయ్యవలసిందని కేంద్రప్రభుత్వాన్ని పార్లమెంటులోని ఆంధ్రసభ్యులంతా కోరాలి.

చిత్రవార్తలు

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రధాన న్యాయమూర్తి శ్రీ పి. జగన్మోహన్ రెడ్డి 22-10-67 న హైదరాబాద్ ఆంధ్ర మహిళాసభ హాలులో ఇండియా ఇంటర్‌నేషనల్ సెంటర్ వారి సహకారంతో సదరన్ ల్యాంగ్వేజెస్ బుక్ ట్రస్ట్‌వారు ఏర్పాటు చేసిన 'గ్రంథముల ఉత్పత్తి సెమినార్'కు ప్రారంభోత్సవము జరిపారు. ఈ సెమినార్ టెక్నికల్ డైరెక్టర్ శ్రీ ఎన్. నారాయణరావు, సదరన్ ల్యాంగ్వేజెస్ బుక్ ట్రస్ట్ ఎడ్మినిస్ట్రేటివ్ ఆఫీసర్ శ్రీ టి. ఎన్. కున్ని కృష్ణన్ వీరిద్దరూకూడా ఇందు కలరు.

ఇండియా ఇంటర్‌నేషనల్ సెంటర్ అధ్యక్షులు డా. సి. డి. దేశ్‌ముఖ్
అధ్యక్షతన గ్రంథోత్పత్తి సెమినార్ ప్రారంభోత్సవం జరిగింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఎడ్యుకేషన్ డిపార్టుమెంటు డెప్యూటీ సెక్రటరీ
శ్రీ టి. లక్ష్మారెడ్డి, ఐ. ఏ. ఎస్. సెమినార్‌లో పాల్గొన్న ప్రముఖుల
నుద్దేశించి ఉపన్యసించారు.

పరీక్ష.... నిర్మల

పబ్లిక్ టెలిఫోన్ బూత్‌లోని కడుగు పెట్టిన వాసు గుండెలు గుబగుబ లాడాయి.

"ఆగు! ఏమిటి నువ్వు చేస్తున్నది? ప్రాణంకన్నా మిన్నగా ప్రేమించే నీ స్నేహితుడు ఎంత బాధపడతాడో ఆలోచించావా? హాస్యానికైనా ఒకహద్దంటూ వుంది," అంటూ హుంకరించింది వాసు అంతర్యం!

"ఫర్వాలేదు! ఇది హాస్యానికి మాత్రమే. కావాలంటే తర్వాత క్షమార్పణ వేడుకో. రవికి నీవంటే ఎంత ప్రేమో పరీక్షించి తెలుసుకో," అంటూ సమర్ధించాడు, వాసు.

వాడిన వాసు మోము ఒక చిరునవ్వుతో వికసించింది. రిసీవరు ఎత్తాడు. ఏదో నెంబరు డయల్ చేశాడు. కొంత సేపటికి అవతలినుండి ఒకకంఠం "హల్లో!" అంది.

వాసు గొంతు మార్చి, "హల్లో! ఎవరూ మాట్లాడేది?...రవి వున్నాడా? ...నేనా!... నేను ఉస్మానియా హాస్పిటల్‌నుండి డాక్టరును మాట్లాడుతున్నాను... ఆఁ! వాసు అనే అబ్బాయి ఒక యాక్సిడెంట్‌లో చిక్కుకొని ఇక్కడే అడ్మిట్ అయ్యాడు ... ఆఁ అతని జేబులోని డైరీలో మీపేరు ఫోన్‌నెంబరు ఉన్నాయి ... ఆఁ! రవి ... రవి అంటూ పలవరిస్తున్నాడు. వెంటనే రండి... ఆఁ! మూడో నెంబరు వార్డులో, సరే!" అంటూ ఫోన్ దించేశాడు. గుండె దడ దడ లాడింది. చేతులు వణుకుతున్నాయి. ముఖమంతా చెమటపట్టింది.

చెమట తుడుచుకుంటూ ఇంటిముఖం పట్టాడు వాసు. ఆ నాడే ఎప్రిల్ ఫస్ట్. రవి వాసుకు ప్రాణస్నేహితుడు. వాసు మిత్రుని ప్రేమను పరీక్షించాలనుకున్నాడు. దీనికి రవి ఎంత బాధపడతాడో అనిపించినా, తమ స్నేహం ఇంకా గట్టిపడుతుందని భావించి తయారు చేశాడీ ప్లాను.

ఆలోచిస్తూ నడుస్తున్న వాసు ఊహాపథంలో రవి మెదలసాగాడు. ఈ వార్త విన్న రవి కారేసుకుని హాస్పిటల్‌కి వెళ్ళినట్లు, అక్కడ తన్ను కనుక్కోలేక సరాసరి తనయింటికే వచ్చినట్లు, నవ్వుతున్న తనని చూసి రెండుచేతులూ చాచి తనను గుండెలకు హత్తుకున్నట్లు ఊహిస్తూ నడుస్తున్న వాసుని, వెనుకనుంచి వస్తున్న చెవర్లెట్ కారుహారను ఈ లోకంలోకి తేలేకపోయింది. కారు కీచుమంటూ వాసుకు పక్కగా ఆగిపోయింది. వాసు కింద పడిపోయాడు. కొద్దిపాటి గాయం తగిలింది!

కారులోంచి గబగబా దిగివచ్చిన వ్యక్తి కిందపడ్డ వాసుని చూసి "వాసూ" అంటూ వెళ్ళి డ్రైవర్ సహాయంతో లేపి కార్లో కూర్చోబెట్టాడు. అతను రవి! ✲

అనుభవం

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

పాతశతాబ్ది వెళ్ళిపోబోతుండగా పార్వతమ్మ భూమిమీద పడింది. అయిదుగురు మగపిల్లల తరవాత ఆడపిల్ల పుట్టినప్పుడే అందరూ చూసి, "ముత్యంలాంటి పిల్ల," అన్నారు.

బిడ్డ పుట్టగానే పోలికలు చూడటం తప్పనిసరి.

పార్వతమ్మ ఎవరిపోలికో అంతుచిక్కలేదు. తల్లిపోలికా కాదు, తండ్రిపోలికా కాదు.

"మా ఆఖరుతమ్ముడు పుట్టినప్పుడు అచ్చు ఇలాగే ఉండేవాడు," అన్నది పార్వతమ్మ తల్లి మీనమ్మ. ఆ తమ్ముడు పోయి అప్పటికే ఇరవైఏళ్ళు దాటింది.

మీనమ్మ మాటమీద అందరూ పార్వతమ్మ మేనమామపోలికే నని చెప్పుకున్నారు.

మీనమ్మ చాలా గండ్రమనిషి. మళ్ళీ నోరుపెట్టుకు బతికేరకం కాదు. ఇతరుల మాటలను ఏనాడూ లక్ష్యపెట్టేది కాదు. తాను చెయ్యదలచుకున్నది, ఆరు నూరైనా చేసి తీరేది. అటువంటి మనుషులను మెచ్చుకోకపోయినా, అందరూ గౌరవిస్తారు.

దానికి తోడు ఆవిడకు దేవుడూ, దైవమూ అన్నదేమీ లేదు. అటువంటి మనిషిని చూసి అందరూ భయపడతారు. ఎటొచ్చీ దైవభీతి గలవాడే అందరికీ లోకువ. ఎవ రేది చెప్పినా వినేవాణ్ణి చూస్తేకూడా అందరికీ అలుసే. మీనమ్మ కాపరానికి వచ్చాక ఎవరికీ ఏ విధంగానూ అలుసు కాలేదు. తాను చేసిన ఫలానిపని పొరపాటే అని తననోటిమీదుగా ఎన్నడూ అనలేదు. పశ్చాత్తాపం ఎట్లా ఉంటుందో మీనమ్మ ఎరగదు – కనీసం పైకి అలా కనబడేది కాదు.

మీనమ్మ భర్త ఒకటోరకం వాజ. ఏదీ చేతకాని దద్దమ్మ. అటువంటి మనుషులంటే ఇష్టమైనవాళ్ళు, "వట్టి ధర్మరాజు !" అనేవాళ్ళు. మిగిలినవాళ్ళు తమతమ

మనస్తత్వాలనుబట్టి బుద్ధిమంతుడనీ, అమాయకుడనీ, సజ్జనుడనీ సాధువనీ రకరకాలుగా ఆయననుగురించి చెప్పుకునేవారు. ఆయనను ఖాతరుమాత్రం ఎవరూ చేసేవారు కారు. పసిపిల్లలకుకూడా ఆయన లోకువే.

ఆయనకు పిల్లలంటే ఇష్టం; పెద్దవాళ్ళమధ్య ఉన్నప్పుడాయనకు, పాపం, ముళ్ళమీద ఉన్నట్టుండేది. ఆయనకు దేవుడన్నా, తన భార్యఅన్నా అమితభయం. వచ్చే జన్మగురించి ఆయన చాలా బాధపడేవాడు. ఆయనకు కప్పలంటే చాలా చీదర. అందుచేత వచ్చే జన్మలో కప్పగా పుడతానేమోననీ, ఏ పామైనా తనను మింగుతుందేమోననీ చాలా భయపడేవాడు. పామునోటికి చిక్కిన కప్ప అదో రకంగా అరవటం ఆయన రెండుమూడుసార్లు విన్నాడు. ఆ అరుపు చాలా సేపటిదాకా వినబడుతూనే ఉంటుంది. చెవులు ఎంత గట్టిగా మూసుకున్నా చెవిపోటు వస్తుంది తప్ప, పాము పట్టుకున్న కప్పఅరుపు వినిపించకుండామటుకు పోదు. ఘోరం! ఘోరం!

మీనమ్మ తన పిల్లలపట్ల చాలా క్రూరంగా ఉండేది. వాళ్ళచేత కత్తిమీద సాము చేయించేది. అయినప్పటికీ – లేక ఆ కారణంచేతనేనో – పిల్లలకు తల్లిమీద చాలా గురి ఉండేది. కాఠిన్యం సామర్థ్యంకింద చలామణీ కావటం సాధారణంగా జరిగేదే. మీనమ్మ సంతానానికి తండ్రే ఏమీ చేతగాని అప్రయోజకుడని తెలుసు.

పార్వతమ్మ తండ్రిని దాదాపు ఎరగదనే చెప్పొచ్చు. తండ్రి పోయేటప్పటికి ఆమె మూడేళ్ళపిల్ల. ఆయన ఏ వ్యాధితో పోయినాడో ఎవరికీ తెలియలేదు. జ్వరం వచ్చి పోయినా డన్నారు. ఆయనకు వైద్యంచేసిన తంబళాయన, "ఛాండప పోశాను. గరళంకూడా పోశాను. ఇహ నా చేతిలో ఏమీలేదు. ఈశ్వరేచ్ఛ!" అని ఒక దణ్ణం పెట్టాడు. ఈశ్వరేచ్ఛే నెగ్గింది.

ఆయన పోయాక ఉగిలినవాళ్ళ జీవితంలో పిసరంత మార్పు లేదు – మీనమ్మ నెత్తికి ముసుగు రావటం మినహాగా. ఉత్తరక్రియలూ, పిండప్రదానాలూ చేయించే బ్రాహ్మలను మూలగదిలో కూర్చుని ఆవిడే శాసించింది.

ఆ తరవాత అంతా మామూలే.

* * * *

చిన్నపిల్లలకు ఏమీ అర్థం కాదనుకుని పెద్దవాళ్ళు కొన్ని కొన్ని విషయాలు మాట్లాడుకుంటూ... ఎవరో తన తల్లిగురించి మాట్లాడుతూ, "ఆవిడ కేం? కుంతీదేవి." అనటం చిన్నతనంలో పార్వతమ్మ విన్నది.

నిజానికి కా మాట ఆమెకు అప్పట్లో అర్థంకాలేదు. తరవాత కొంత కాలానికి,

కుంతి అయిదుగురు కొడుకులను పెంచి పెద్దచేసిందని విని. అందుకే తన తల్లిని వాళ్ళెవరో కుంతితో పోల్చారనుకున్నది. కాని ఇంకా పెద్దియాక ఒక రోజున అకస్మాత్తుగా మరొక అర్థం స్ఫురించింది. తల్లినిగురించి ఆమె తలలో ఒక అనుమానము తలఎత్తి, రాను రాను రూఢి అయింది.

అయినా పార్వతి "షాక్" కాలేదు. నిర్వికారంగా వుండిపోయింది.

నిజానికి పార్వతికి తన చిన్నతనంలో ఎటు చూసినా అవినీతే కనబడేది.

మీసమ్మకు ముగ్గురు చెల్లెళ్ళుండేవాళ్ళు. వాళ్ళలో మీసమ్మ తరవాత ఆవిడను మాత్రమే మహాఇల్లాలనేవాళ్ళు. మిగిలిన ఇద్దరినిగురించీ ఏదో గుస గుసలు ఉంటూఉండేవి వాళ్ళిద్దరూ బస్తీకాపరాలు చేసేవాళ్ళు. ఒకావిడభర్త కోమటి గుమాస్తా. రెండోఆవిడభర్త ప్లీడరుగుమాస్తా.

పార్వతి ఎప్పుడన్నా వాళ్ళ యిళ్ళకు వెళ్ళినప్పుడు వాళ్ళు ఆనందంగా జీవిస్తున్నారనిపించేది.

'బుల్లిచిన్నమ్మ''గారింటికి ఒకాయన రావటం పార్వతి ఎరుగు. ఆయన ఎవరని అడిగితే, ''మా బాబాయికి బంధువే,'' అని బుల్లిచిన్నమ్మ అన్నది ఆయనకు ఒక సొంత గుర్రబ్బండీ ఉండేది. అందులో వచ్చేవాడు. ముచ్చటముడి వేసుకునేవాడు కళ్ళకు కాటిక పెట్టుకునేవాడు. చెవులకి రాళ్ళతమ్మంట్లుండేవి ఎప్పుడూ తాంబూలం నములుతూండేవాడు. నోరు ఎర్రగా కనిపించేలాగా నవ్వేవాడు. ఆయనతో మాట్లాడుతున్నా, ఆయన మాటలు వింటున్నా బుల్లిచిన్నమ్మకి మిగతా ప్రపంచం జ్ఞాపకంలేనట్లుండేది.

ఆ పేటలోనే మరోచివర చిన్నచిన్నమ్మ ఉండేది. కోమటిగుమాస్తా భార్య. వా ళ్ళింటి కెవరూ రావటం పార్వతి ఎరగదు. కాని ఒకసారి తాను బస్తీలో ఉండగా చిత్రనళీయం నాటకం ఆడటమూ, చిన్నచిన్నమ్మ తమందరినీ నాటకానికి టిక్కెట్లు లేకుండా తీసుకుపోవటమూ పార్వతికి జ్ఞాపకం ఉన్నది. అందులో నళుడు వేసినాయనగురించి చిన్నచిన్నమ్మ చాలా చాలా చెప్పింది.

"ఏం బస్తీలు లెద్దూ! అంతా సంకరమే!" అని తమ గ్రామంలోవాళ్ళు అనటం పార్వతి చాలాసార్లు విన్నది. తన చిన్నమ్మలు బస్తీకి వెళ్ళిన కారణంగా కొంత విచ్చలవిడిగా ప్రవర్తిస్తున్నా రనికూడా ఆమె అర్థం చేసుకున్నది. కాని పార్వతికి బస్తీ జీవితం రోత అనిపించలేదు.

తనకుకూడా ఒక ప్లీడరుగుమాస్తో, కోమటిగుమాస్తో మొగుడైతే బాగుండుననీ, తానుకూడా బస్తీలో జీవిస్తే బావుండుననీ పార్వతి రహస్యంగా కోరుకునేది. ముఖ్యంగా పెద్దచిన్నమ్మగారి ఊరు చూశాక ఆమెకు పల్లెటూళ్ళంటే మరీ రోత పుట్టింది. ఛీ, ఛీ! పాడుఊరు! కంకరరోడ్డుకు రెండుమైళ్ళ దూరానఉన్నది. వాన కాలమైతే మోకాళ్ళలోతు బురదలోపడి పోవాలి; డొంకదారికూడా లేదు, అదేం ఊరోగాని.

మిగిలిన ఇద్దరు చిన్నమ్మలతోనూ పోలిస్తే పెద్దచిన్నమ్మ జీవితంలో ఏ విధమైన సుఖమూ ఉన్నట్టు లేదు. ఎవరింటికీ పోదు. పొద్దుటిపూట చెరువునుంచి రెండుబిందెలు తాగేనీళ్ళు తెచ్చుకోవటానికి తప్ప వీధిలోకికూడా అడుగుపెట్టదు. ఇంటిపని చేస్తుంది. పాడి చేస్తుంది. ఆవిడ నవ్వగా పార్వతి చూడలేదు. ఆవిడా భర్తా అత్యవసరమైన మాటలుతప్ప మాట్లాడుకోగా వినలేదు.

మొత్తంమీద పార్వతికి తన పెద్దచిన్నమ్మ జీవితం చూసి ఏమాత్రమూ అసూయ కలగలేదని చెప్పొచ్చు.

*   *   *   *

అయితే, ఎవరో శిక్ష విధించినట్టుగా, పార్వతిని అవూరే ఇచ్చారు. సంబంధం కుదిర్చినది పెద్దచిన్నమ్మే. ఇంకోరి గడప తొక్కని ఆ మనిషి సంబంధం కుదర్చటము సాధ్యంగాని సంగతి. పిల్లవాడితల్లే పార్వతిని చూసి, "ముత్యమంటి పిల్ల" అని మనసులో అనుకుని, ఎవరా పిల్ల? అని ఆరా తీసింది.

పిల్లవాడి కుటుంబం చాలా గొప్పది. చిన్నజమీందార్లు, ఊళ్ళో ఉన్న ఒక్క మేడా వాళ్ళదే. పిల్లవాడు మంచి చాయ, పద్దెనిమిదేళ్ళవాడు. తొమ్మిదేళ్ళ పార్వతికి ఈడూజోడూగా ఉంటాడు.

సంబంధానికి పినమ్మ అభ్యంతరం చెప్పలేదు. పెళ్ళిఖర్చులకుగాను డబ్బు అప్పు మాట్లాడి, మైనారిటీ తీరిన తన పెద్దకొడుకు ఇద్దరిచేతా ప్రోనోటుమీద సంతకాలు పెట్టించింది

ఆవతలవాళ్ళు పెద్ద అంతస్తుకు చెందినవాళ్ళు కావటంతో పెళ్ళికి అనుకున్నదాని కన్న హెచ్చుఖర్చు చెయ్యవలసివచ్చింది. బస్తీనుంచి భోగం మేళం పిలిపించారు.

పార్వతి ఆ ఆటసానులను చూసి వాళ్ళకుగల "స్వేచ్ఛ''కు ఆశ్చర్యపడింది. వాళ్ళస్వేచ్ఛను ఎవరూ ఖండించలేరు. వాళ్ళ కట్టూ, బొట్టూ, అభినయమూ, నవ్వులూ - అందరినీ ఆకర్షించినట్టే కనబడ్డాయి.

"వాళ్ళకే ఒక మొగుడంటూ ఉంటే ఇన్ని ఆటలు ఆడగలుగుదురా ?" అన్న యీడుకు మించిన ఆలోచన పార్వతి తలలోకి వచ్చింది.

పార్వతి అన్నలు ఆ సానులకేసి నోళ్ళుతెరుచుకు చూడటం పార్వతి గమనించింది.

''ఆ ముసలిది చాలా అసహ్యంగా ఉందిగాని, చిన్నవాళ్ళిద్దరూ రంభలల్లే ఉన్నారు,'' అన్నాడు పార్వతి పెద్దన్న.

"ఆ యీడొచ్చేసరికి వీళ్ళూ ఆ ముసలిదానిలాగే ఉంటారు," అన్నాడు పార్వతి మేన మ.

''మొహాన ఇంత పిండి మెత్తుకోగానే సరా? అందంమాట కొస్తే మన పార్వతి కాలిగోరికి పోలరు వాళ్ళు,"అన్నది మేనమామ భార్య.

తాను పెద్ద అయాక ఆ సానుల్లాగ నాట్యం చేసినట్టూ, తన అందం చూసి అందరూ నోళ్ళు తెరుచుకున్నట్టూ ఊహించుకుని పార్వతి కొద్దిగా భయపడింది.

పెళ్ళి అయింది. పెళ్ళిలో పార్వతి పల్లకీ ఎక్కింది. గృహప్రవేశానికి అత్తవారింటికి మేనాలో వెళ్ళింది. మధ్యదారిలో బోయీలు మేనా దించి, అంత దూరాన ఉన్న కల్లుపాకలో తాగివచ్చారు వాళ్ళు తాగివచ్చాక మేనా ఎత్తుకుంటూ మాట్లాడే మాటలు వింటే పార్వతికి చచ్చే భయం వేసింది. ఆ తరవాత వాళ్లు తీసినదౌడు అంతాఇంతా కాదు.

పెళ్ళికొడుకు అందంగానే ఉన్నాడు. వేసవి కావటంచేత అత్తవారి ఊరుకూడా బాగానేఉంది. ఎక్కడా బురదలేదు. అత్తవారిల్లు వైకుంఠంలాగున్నది. అంతపెద్ద ఇంట్లో పార్వతి ఎన్నడూ అడుగుపెట్టి ఎరగదు. ఇంటినిండా జనం. కోలాహలం. పెళ్ళికొడుకు కొంతయ్య కట్టుకుపోయినంత ఆస్తికి ఒక్కడే కొడుకు.

అన్నీ చాలా బాగున్నాయి. అయినా తాను తన పెద్ద చిన్నమ్మలాగా జీవించ

వలసివస్తుందేమో నన్న అనుమానం పార్వతికి పోలేదు. దానికి వేరే కారణం ఏమీ లేదు; జీవితంలో ఆటే విశ్వాసం లేకపోవటమే — ఆశలు ఎప్పుడూ అడియాసలే అవుతాయి.

అందుకు తార్కాణం వెంటనే కనపడింది తనను అత్తగారు ఏరికోరి చేసుకున్నది గనక, ఇతర కోడళ్ళకిమల్లే తనకు కోరంటిరం ఉండదని పార్వతి ఆశపడింది. కాని అది అడియాసే అయింది. ఆ అత్తగారూ పెళ్ళి అయాక తనతో, దాసీదానితో మాట్లాడినట్టు మాట్లాడుతున్నది. ఆవిణ్ణి చూస్తేనే తనకు భయం భయంగా ఉన్నది.

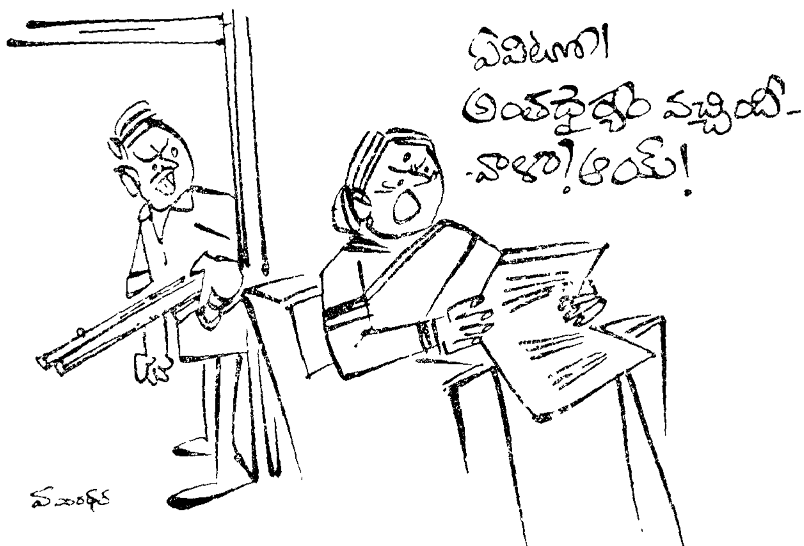
*　　　*　　　*　　　*

పార్వతి అత్తగారు శ్యామలాంబ దూరాలోచన చేసే తన కోడలిని వరణం చేసింది. ఆవిడకు తన అత్తగారి వంశం గురించి బాగా తెలుసు. తన భర్త స్త్రీలోలుడు. తన మామగారు స్త్రీలోలుడు. ఆయన తండ్రి అచ్చమైన ప్రబంధనాయకుడు. ప్రబంధ నాయకులుకూడా ఆయనముందు చాలరేమో. పన్నీట స్నానం చేసి, ఒంటినిండా గంధం పూసుకుని, తలలో పూలు తురుముకుని, మేనా ఎక్కి ఉంపుడుగత్తె ఇంటికి మిట్టమధ్యాన్నంవేళ వెళ్ళేవాడు.

శ్యామలాంబను ఎక్కడో రామచంద్రాపురం తాలూకానుంచి తెచ్చుకున్నారు. ఆమె అందం ఎవరూ చూడలేదు. చూడటానికి ఆమెలో అందం లేదుకూడా. ఆమె పుట్టింటివారుకూడా గొప్ప శ్రీమంతులు. అందుకని అంత దూరంనుంచి ఆమెను తెచ్చి చేసుకున్నారు.

శ్యామలాంబ భర్త వెంకటనారాయణగారు కొడుకు పెళ్ళినాటికి బతికేఉన్నాడు. కాని పెళ్ళికి రాలేదు. ఆయన ఎప్పుడూ పట్నంలోనే ఉంటాడు. అక్కడ ఎవరో జమీందారిణి, విశంతువు ఉన్నదిట. ఆయన ఆవిణ్ణే ఉంచుకున్నాడని చెప్పుకునేవారు. ఆవిడ వెంకటనారాయణకన్న చాలా పెద్దదనీ, ఆవిడే ఆయనను ఉంచుకున్నదనీ కొందరినేవారు.

ఏమైనా శ్యామలాంబ తన భర్తనుగురించి మంచిగాగాని, చెడుగాగాని ఏమీ మాట్లాడేది కాదు. తన ఎదట ఇతరులను మాట్లాడనిచ్చేది కాదు. కాని తన మనసులో ఏనాడో ఒక నిశ్చయం చేసుకున్నది. తన కొడుకు ముమ్మూర్తులా తండ్రే. అదే రూపం; అవే బుద్ధులు. ఒక అందమైన పిల్లను తెచ్చి ముడిపెట్టితే తప్ప ఈ వంశం స్త్రీవ్యసనమనే ఊబినుంచి బయటపడదు. రెండోవీధిలో జానకమ్మగారి ఇంటికి బంధువులొచ్చారనీ, వాళ్ళవెంట ముత్యంలాటి పిల్ల ఉన్నదనీ విన్నది. ఆ

పిల్లను చూసిరావటానికి ముగ్గురిని మూడుసార్లుగా పంపింది. పిల్ల ముత్యమేనని ముగ్గురూ చెప్పారు. ఆ పిల్ల తనకు కోడలు కావాలని నిశ్చయించుకున్నది. జానకమ్మ మొగుడికి కబురుపంపి మాట్లాడింది, జానకమ్మ మొగుడు తన చెవులను నమ్మలేకపోయాడు. మళ్ళీ ఆవిడ మనసు మార్చుకుంటుందేమోనని, ఆయన తన పూచీమీద సరే ననేశాడు.

"తొందర ఏమీలేదు. మీ వదినెగారితో మాట్లాడాకనే నిశ్చయం చెయ్యండి," అన్నది శ్యామలాంబ.

"ఆవిడమాత్రం ఇంకేమంటుందండి. మగదిక్కులేని మనిషి. వాళ్ళ వ్యవహారాలన్నీ నా చేతిమీదుగానే నడుస్తున్నాయి," అని జానకమ్మ మొగుడు బొంకాడు.

శ్యామలాంబ తన వియ్యపురాలినీ, ఆమె చెల్లెళ్ళనూ, అన్ననూ పెళ్ళిలో చూసింది. మిగిలినవాళ్ళందరూ ఆవిడకు హాల్కా మనుషుల్లానే కనిపించారు గాని మీనమ్మ ఆవిడకు నచ్చింది. మీనమ్మ సమర్థురాలల్లే కనబడింది. ఆ గుణం తన కోడలిలోకూడా ఉంటే తన కొడుకు ఊబిలోనుంచి బయటికి వస్తాడని ఆమెఆశ.

కోడలిలో ఏపాటి చేవ ఉన్నదీ తెలుసుకునేటందుకే శ్యామలాంబ పార్వతితో కరుకుగా మాట్లాడిచూసింది. ఆవిడ ధోరణి చూసి, పార్వతి ఆశాభంగం చెందింది. లోలోపల భయపడినా, మీనమ్మ ధాటికి అలవాటుపడినది కావటంచేత పైకి ఏమీ కనిపించనివ్వలేదు.

"ఫరవాలేదు. ఇంకా పసిపిల్ల. బాగానే తయారుకావచ్చు," అనుకున్నది శ్యామలాంబ. కోడలు తనను పోలి తయారుకావాలని ఆవిడ ఆకాంక్ష. అలాగే తరిఫీదు చెయ్యటానికి ఆమె నిశ్చయించుకున్నది.

*　　　*　　　*　　　*

కొందరు మనుషులు ఒక పేడబొమ్మను చేసి, దాని కొక దేవుడిపేరు పెట్టి, కొన్ని గుణాలు దానికి ఆపాదించి, తమ కల్పన అంతా వాస్తవమే అయినట్టుగా, ఆ కల్పనపైన అమూల్యమైన తమ జీవితపు భారం కొంత వేసేస్తారు. మరికొందరు తమ జీవితాలనే కల్పనలతో నింపి, ఆ కల్పనలు వాస్తవ మనుకుని, వాటికి మెరుగులు దిద్దుతారు. వారు దిద్దే మెరుగులు వారి వాస్తవ జీవితానికి అంటవు. శ్యామల అపనే చేసింది.

ఆమె కాంతయ్యను ఉద్ధరించటానికి మహా పెద్ద పథకం వేసింది. వాణ్ణి ఏ ఊబి నుంచి అయితే ఆమె కాపాడదామనుకున్నదో, ఆ ఊబిలో అతను పెళ్ళికి పూర్వమే నడుములోతున కూరుకుపోయిఉన్నాడు.

కాంతయ్యను సుఖలాలసుణ్ణిగా చేసినది తల్లే. ఆమె కావాలని ఆ పని చెయ్యలేదు. ఆమె పుట్టింటివాళ్ళ సంస్కారం అత్తింటిసంస్కారంకన్న గొప్పది. శ్యామలాంబ మేనమామ లిద్దరూ బొబ్బిలి దివాణంలో ఉద్యోగాలు చేశారు. ఆమె తండ్రిమట్టుకే ప్రభుత్వోద్యోగం చేశాడు. ప్రభుత్వోద్యోగాలు చేసేవారికి సంస్కారం ఉండదనేవారు శ్యామలాంబ మేనమామలు. "మీది మునిగిపోతున్న పడవ," అనేవాడు శ్యామలాంబతండ్రి తన బావమరుదులతో.

కాపరానికి వస్తూనే శ్యామలాంబ తెలుసుకున్నది, తన అత్తవారు ఎంత సంపన్నులైనా, వారి మాటతీరూ, బుద్ధులూ, మర్యాదలూ మొదలైనవి వాళ్ళ కమతగాళ్ళను అట్టే మించలేదని. వాళ్లు తినే తిళ్ళు గొడ్లుకూడా తినవనిపించేది శ్యామలాంబకు. ఈ లోపం సరిచెయ్యటాని కావిడ తన కొడుక్కు చిన్న చిన్న విషయాలలో సుఖమూ, "అందమూ" సాధించే పద్ధతి నేర్పింది.

కాంతయ్య గంగాళం నీళ్లంటేనేకాని స్నానం చేసేవాడు కాదు. వారాని కోసారి ఒళ్ళు పట్టించుకుని, తల అంటించుకుని రెండుగంటలపాటు స్నానం చేసేవాడు. అతని తలంటికిగాను శ్యామలాంబ తన పుట్టింటివారి సహాయంతో ఒక అప్పన్నను తెప్పించి, జీతమిచ్చి ఉంచింది.

కాంతయ్య ఉతికిన బట్టలు కట్టేవాడుకాడు; చలవబట్టలే కట్టేవాడు. అతనికి

తియ్యకుండా ఒక డజను మిల్లు పంచెలూ, ఒక డజను సిల్కు చొక్కాలూ ఉండేవి: అవి బస్తీలో ఇస్త్రీ అయివచ్చేవి.

ఇట్లా ప్రతి విషయానికీ కాంతయ్య సుఖసౌందర్యాల విషయంలో ఎటువంటి లోపమూ రానిచ్చేవాడు కాదు. అయితే అతను బాహ్యశుద్ధికోసం తపన పడినంతగా అంతశ్శుద్ధికోసం తపన పడలేదు. అస లతనికి అంతశ్శుద్ధి అంటూ ఒకటి ఉంటుందని కూడా తెలీను. ఎవరూ చెప్పలేదు. అతనికి చదువు అంటలేదు. కాకపోయినా తనకు చదు వెందుకూ? చదువుకున్న జీతగాళ్ళు దొరకరా? చదువుకునేవాళ్ళందరూ ఉద్యోగంకోసమే చదువుకుంటారని అతనికి నమ్మకం. నిజానికి అతను జీవితంలో కోరే సుఖాలలో ఏ ఒక్కటీ చదువుతో లభించేదీ కాదు; చదువుద్వారా సాధించేదీ కాదు.

అతనికి కాలక్షేపం కలిగించేవాళ్ళు గ్రామంలో కొంద రుండేవాళ్ళు. కోటయ్య సుద్దులు పాడేవాడు. హనుమంతుగాడు కాంతయ్యకు బీడీలలో గంజాయిపెట్టి కాల్చడంలో గల ఆనందం నేర్పాడు. భద్రయ్య అందరికన్నా పెద్ద గురువు. భద్రయ్య మూడుముక్కలాటలో సిద్ధహస్తుడు. అరఖు ఎంతైనా పట్టించేవాడు; తనతోపాటు తాగగలవాడు "పన్నెండు దక్కణాల్లో" ఒక్కడు కూడా లేదని ప్రజలు పలికేవాడు. బాలనాగమ్మ బుర్రకథ కంఠస్థం చేసి. ఎప్పు దేభాగం పాడమంటే ఆ భాగం పాడేవాడు.

చిన్నతనంనుంచీ కాంతయ్యకు మాయలపకీరు గొప్ప పాత్రగా కనిపించేది.

"పకీరులో ఒకటే మచ్చ, చినదొరా! బాలనాగమ్మను దగ్గిరుంచుకుని పన్నెండేళ్ళు ఎట్టా మనసు కట్టేసుకున్నాడు? నావల్ల కాదు. తరవాత రావణాసురుడల్లే తల పగిలి చస్తే చచ్చాను. ముందు బాలనాగమ్మని చెరిచిపారేసేవాణ్ణే!" అనేవాడు భద్రయ్య ఎప్పుడు మాయలపకీరు మాటొచ్చినా భద్రయ్య ఎంతో విచారంగా ఈ మాట అనేవాడు – చరిత్రలో ఒక నివారణీయమైన తప్పు జరిగిపోయినట్టుగా.

ఈనాసి రకం మిత్రులమధ్య కాంతయ్య. చుక్కల్లో సూరీడల్లే ప్రకాశించటంలో ఆనందం అనుభవించేవాడు. వీళ్ళతోబాటు అతనికి మరొకరకం స్నేహితుడు కూడా ఉండేవాడు. అతను పురాణం చదివే శాస్త్రులుగా రబ్బాయి సోమశేఖరం. సోమశేఖరం కాంతయ్యకన్న అయిదారేళ్ళు పెద్ద. శాస్త్రులుగారిది చితికిపోయిన కుటుంబం. వాళ్ళు తరతరాలుగా నిరుపేదలు. కాని పేరు ప్రఖ్యాతులు గల సంస్కృత పండితులు. కాని గ్రామం అంతా ఆదరించినప్పుడు బ్రాహ్మడైనవాణ్ణి దారిద్ర్యం అంతగా బాధించదు. శాస్త్రులుగారి సగం జీవితందాకా ఆటే ఇబ్బంది లేకుండా

జరిగిపోయింది. కాని శాస్త్రుల్లుగారి విధవ కుమార్తె ఎవరో సాయిబు కుర్రవాడితో లేచిపోయి, బస్తీలో పట్టిగ్గా కాపరం పెట్టి, సాయిబుకుర్రాణ్ని వాడి తండ్రి ఇంటికి రాకుండా నిషేధించాక, సాని వృత్తిలోకి దిగి, తనను తాను పోషించుకోవడమే గాక, వాణ్ని కూడా పోషించటం మొదలెట్టింది.

దాంతో గ్రామంలో శాస్త్రుల్లుగారి పరపతి పోయింది. ఆయనే ఒక బూబును తెచ్చి ఇంటో పెట్టుకున్నా ఆయన పరపతి అంతగా పోయివుండదేమో. ఊళ్ళోవాళ్ళను తప్పుపట్టనవసరం లేదు. వాళ్ళెవరూ పల్లెత్తుమాట అనకముందే ఆయన, "ఇక నే నీ ఊళ్ళో తలఎత్తుకు తిరగలేను," అనేశాడు. శాస్త్రుల్లుగారి భార్య తన కూతురికి పెట్టవలసిన శాపనార్థాలన్నీ పెట్టి మంచం ఎక్కింది. సోమశేఖరాన్ని ఎవరూ తద్దినబ్రాహ్మణార్థాలకూడా పిలిచారుకారు. వాడప్పటికే పంచకావ్యాలూ, నాటకాలూ, తర్క వ్యాకరణాలూ చదివి ఉన్నాడు. కాని పొట్టపోసుకోవటం మాట కొస్తే యానాది పోలిగాడికీ, సోమశేఖరానికీ తేడా లేదు.

ఆ దశలో సోమశేఖరం కాంతయ్యను ఆశ్రయించాడు. సోమన్నతో స్నేహం కలిసినదాకా కాంతయ్యకు కావ్యానందం తెలీదు. సోమన్న శృంగారసంబంధమైన శ్లోకాలు చదివేవాడు. వాటికి అర్థాలు చెప్పేవాడు. ఈ విధంగా పద్యాలుగోవిటనే కాంతయ్యలో ఒక కొత్త తృష్ణ తలఎత్తింది.

జీవితంలో ఒక సుఖం ఉందని తెలిశాక దాన్ని అనుభవించకుండా మనిషి ఎంత కాలం ఉంటాడు? కాంతయ్య సోమన్నను తొందర చెయ్యసాగాడు. చివరకు సోమన్న మంగళగిరితిరణాలకు పోతున్న మిషమీద కాంతయ్యను తీసుకొని బస్తీకి వెళ్ళాడు. సోమన్న అక్క, పారిజాతం అని పేరు మార్చుకుని ఉంటున్న గొంది దొరికింది.

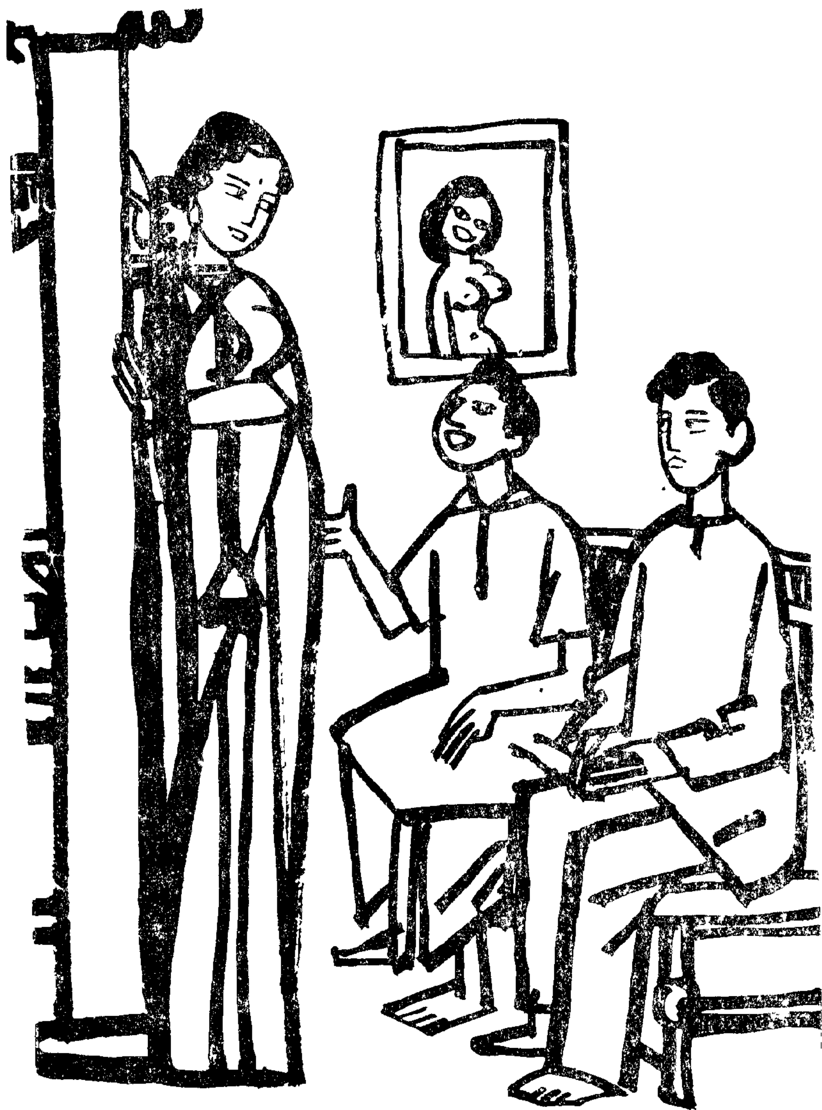
సోమన్నను చూసి అక్క నిర్ఘాంతపోయింది. తల్లిని గురించీ, తండ్రిని గురించీ అడిగింది.

"అమ్మకు ఏమీ నయంలేదు. ఎముకలగూడు. రోజూ నిన్ను తిట్టకుండా నిద్ర పోదు," అన్నాడు తమ్ముడు

"అయితే ఆవిడ తిట్లు దీవెన లన్నమాటే! సుఖంగా ఉన్నా!" నన్నది పారిజాతం.

ఆమె కాంతయ్యను కాస్సేపు చూసి, "వెంకణ్ణారాయణగా రబ్బాయా ఏం?... బాగా పెరిగాడు," అన్నది.

కాంతయ్య ఆమెను నఖశిఖ పర్యంతం పరీక్షిస్తున్నాడు. కాని ఆ అర్భకుడి మెదడులో ఏమిఆలోచన లున్నాయో ఆమె ఊహించనైనా లేదు.

పారిజాతం వాళ్ళు వచ్చినపని అడిగితే, "లోపలికి రా చెబుతాను," అంటూ సోమశేఖరం లోపలికి దారితీశాడు. ఇద్దరూ ఐదు నిమిషాలు లోపల ఏదో మాట్లాడుకున్నారు.

"భోజనం ఏ పూటకూళ్ళింటోనో చేస్తాంలే," అంటూ సోమన్న బయటికి వచ్చాడు.

"ఏం, నా చేతితిండి తింటే కులం పోతుందా ?'' అంటూ అక్క అతని వెనకాలే వచ్చింది. ఈసారి ఆమె కాంతయ్యకేసి చూసిన చూపులో బోలెడంత ఆసక్తి ఉన్నది. "ఏం నాయనా, నా వంట తినటానికి నీ కూడా అభ్యంతరమేనా ?" అన్న దామె కాంతయ్యతో.

కాంతయ్య ఆశ్చర్యంగా, "లేదే ?" అన్నాడు.

వాళ్ళిద్దర్నీ కూర్చోబెట్టి పారిజాతం ఎక్కడికో వెళ్ళి, పది నిమిషాలకు తిరిగి వచ్చి, వంట చెయ్యటానికి లోపలికి వెళ్ళింది. మరి కాస్సేపటికి ఎవరో పిల్ల, "పారెక్కా !'' అంటూ వచ్చింది.

"కూర్చోవే, కనకం. నువ్వొకసారి లోపలికి రా రా,'' అని పారిజాతం లోపలినుంచి కేకలు పెట్టింది. సోమన్న లేచి లోపలికి వెళ్ళాడు.

సోమన్న లేచి వెళ్ళగానే, కనకం మెల్లిగా కాంతయ్య దగ్గిరికి వచ్చి, అతను కూచున్న కుర్చీమీదికి వాలి, మొహంలో మొహం పెట్టి, "నీ పేరేంటీ ?" అని అడిగింది. ఆ మనిషి నోరు ఏదో వాసన కొట్టింది.

"నీ కెందుకూ ?'' అని కాంతయ్య చీదరించుకున్నాడు. తాను పసందు చెయ్యటానికే ఆ కనకాన్ని సోమన్న అక్క పిలిపించిం దనికూడా అతనికి తట్టలేదు.

కాని అతని చీదరింపును కనకం లక్ష్యపెట్టలేదు. కావాలని చేత్తో లాగేసి పమిట జార్చేసింది. కాంతయ్యకు ఆ మనిషంటే చెప్పరాని అసహ్యం పుట్టుకొచ్చింది. అతను ఆమెను మోటుగా తోసేసి, కుర్చీలోంచి లేచి, అసలైన ప్రవరాఖ్యుడులాగా లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు.

"ఏమి టంటుంది కనకం?'' అన్నది పారిజాతం కాంతయ్యను చూసి నవ్వుతూ. ఆమె వంకాయలు తరిగి నీళ్ళగిన్నెలో వేస్తున్నది.

"దాని బొంద !'' అన్నాడు కాంతయ్య కోపంగా.

వంటింటి గుమ్మందగ్గిరికి వచ్చి నిలబడిఉన్న కనకం ఈ మాట వినికూడా పూర్తిగా నిరాశ చేసుకోక, 'ఏమిటి వీడు ?' అన్నట్టుగా అభినయం చేసింది. 'నువు వెళ్ళులే !' అన్నట్టుగా పారిజాతం సైగచేసింది.

"అయితే కనకం నీకు నచ్చలేదన్నమాట. ప్లీడరు అవధాని దానికోసం పడి చస్తాడు తెలుసా ?'' అన్నది పారిజాతం.

ఇంక రహస్యం ఏముంది ? "ఛీ, ఛీ ! వెకిలిముండ ! అయినా నేను నవ్వులాటగా అంటే వీడు నిజమనుకున్నాడు. మేం ఊరికి పోతాం !'' అన్నాడు కాంతయ్య.

అతని కంఠంలో ఏదో నిరాశ ఉన్నట్టు పారిజాతానికి తోచింది.

కాని సోమశేఖరానికి మాత్రం ప్రాణం లేచివచ్చిన ట్టయింది.

"ఇప్పుడే పోదాం," అన్నా డతను ఆత్రంగా.

''ఇప్పుడే అంటే అన్నమన్నా తినరా? పొద్దునేగా ఇంతదూరం నడిచివచ్చారు? రేపొద్దున పోదురుగాని. కాళ్ళ నెప్పులన్నా పోవాలా?'' అన్నది పారిజాతం.

''అవును. రేపొద్దున పోదాం,'' అన్నాడు కాంతయ్య ఉత్సాహంగా.

ఆ మధ్యాహ్నం రెండుగంటలవేళ సాయిబు వచ్చాడు. కుర్రాళ్ళిద్దర్నీ చూశాడు. ఎవరన్నట్టు తల ఎగరేశాడు.

"మా తమ్ముడూ, వాడి స్నేహితుడూనూ. ఇవాల్టికి బేరంలేదు, సరేనా?'' అన్నది పారిజాతం అతనితో. అతను ఆమెతో కాస్సేపు సరసాలాడి వెళ్ళి పోయాడు.

ఆ రాత్రి ఆమె రహస్యంగా తనతమ్ముడితో ''నువ్వు ముందుగదిలో చాపేసుకు పడుకో; మీ స్నేహితుడు లోపల పడుకుంటాడులే,'' అన్నది.

సోమశేఖరం అర్థం చేసుకున్నాడు, కాని ఆశ్చర్యపోయాడు.

ఆ ఒక్క రాత్రిలో కాంతయ్య పారిజాతం దగ్గిర ప్రణయవిద్య లన్నీ కనీసం సిద్ధాంతరీత్యా నేర్చుకున్నాడు. ఇక నైపుణ్యం అనుభవంతోనూ అభ్యాసంతోనూ రావలిసిఉంది. దానిక్కూడా చాలా అవకాశాలు దొరికాయి. పెళ్ళికి ముందే అతను సుఖవ్యాధులుకూడా సంపాదించి కామశాస్త్రంలో ఒకచిన్న డిప్లొమా అందుకున్నాడు.

*   *   *   *

మనుగుడుపులు పూర్తి అయాక, కాంతయ్య అత్తవారింటినుంచి ఇంటికి వెళ్ళాక బస్తీకి వెళ్ళాడు. అక్కడ అత నొక వారంరోజులుండి, తరవాత ఇంటికి వెళ్ళాడు. అతనికి బస్తీ నచ్చింది ''బస్తీలో కాపరం పెట్టి బతికేనా?'' అని తమగ్రామంలో వాళ్ళు చాలామంది అనటం అతను అనేక పర్యాయాలు విన్నాడు అది అర్థంలేని మాట ఎంతో బీదవాళ్ళుకూడా బస్తీలో బతుకుతున్నారు, తనవంటి ధనికుడికి అది ఎందుకు సాధ్యంకాదు?

బస్తీలో ఉన్న రోజుల్లో అతను తనభార్యపిన్నమ్మ లిద్దరి ఇళ్ళకూ లాంఛనంగా వెళ్ళి, ఒక్కొక్కపూట భోజనానిక్కూడా ఉండి, ఊరికి వెళ్ళిపోవాలనే మిషమీద మరిఉండకుండా తప్పించుకున్నాడు

ఆ తరవాత రెండురోజులకు కోమటిగుమాస్తా ఇంటి కొచ్చి, "ఆ అబ్బాయి ఇంకా వెళ్ళిపోలేదే? ఉదయం పెద్దబజారులో చూశా,'' నని భార్యతో అన్నాడు.

ప్లీడరుగుమాస్తా ఇంకా నికరమైన వార్తలు తెచ్చాడు. 'ఫలానిసందులో ఫలాని గుర్తులుగల ఇంట్లో మన పార్వతమ్మ మొగుడు మకాం పెట్టాడు!'

ఆడవాళ్ళు అందిస్తే అల్లుకుపోగలరు. ఆ కారణంచేతనే ఒక్కోసారి వాళ్ళు దివ్యదృష్టిగలవాళ్ళల్లే కనిపిస్తారు.

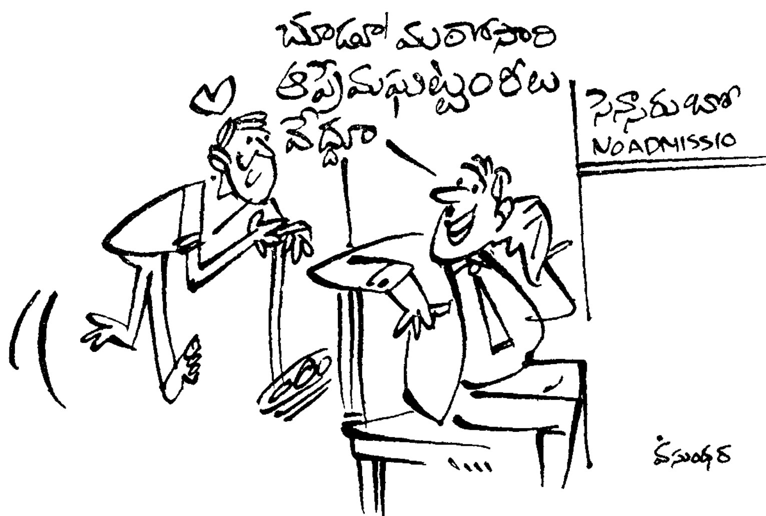
అక్కచెల్లెళ్ళిద్దరూ కూర్చుని చాలాసేపు మాట్లాడుకున్నారు. పెళ్ళప్పుడు వాళ్ళూ వీళ్ళూ అనుకున్న చూచాయమాటలన్నీ బాగా ఫోకస్‌లోకి వచ్చాయి.

"ఇంత ఆస్తి ఉందిగదా అని పెద్దక్క దుడదుడా పిల్లనిచ్చి చేసింది. వాళ్ళది మొదటినుంచీ నీతీ జాతీ లేని వంశం. కొడుక్కు పెళ్ళవుతుంటే ఆ తండ్రి తొంగి చూశాడూ? వొట్టి తాగుబోతులూ, ముండల మఠాఖోర్లూనూ. ఎందుకడుగుతావులే! ఏచెట్టు కా కాయ! అట్లా అయినా కొంత మేలే. పిచ్చిచెట్టుకు కుక్కమూతి పిందె! చూస్తాండు తండ్రే నయమనిపిస్తాడు. ఆ ఆస్తే లేకపోతే వాడికి పిల్ల నెవ రిస్తారే? చదువూ చట్టుబండలూ లేదుట. నాట్లప్పుడూ, కోతలప్పుడూ పొలాల్లోనే పడి ఏడుస్తాట - మురికిముండలతో సరాగాలాడుతూ! పిల్ల ముండగతి ఎట్లా ఉందో? ముత్యమంటి దాన్ని తీసుకుపోయి అలుగుడలో చుట్టారు. మా ఆయన ఈ అబ్బాయిని చూసెనే - ఆ ఇంట్లో ఉన్నది వాళ్ళ ఊరిదేట! సాయిబుతో లేచొచ్చిందట. వాడికన్న రెట్టింపు వయస్సు!...'

ఈ విధంగా మాట్లాడుకుంటూ అక్కాచెల్లెళ్ళు చాలా ఆత్మసంతృప్తి పొందారు. ఈ ఆత్మసంతృప్తి పూర్తి కావాలంటే, కొంతయ్యను గురించి తమరు తెలిసిందంతా పెద్దక్కకు చేరెయ్యాలి. లేకపోతే ఎట్లా? తను గొప్ప అల్లుణ్ణి తెచ్చానని మీనమ్మ మిడిసిపడుతున్నదేమో? ఎటువంటివాళ్ళకూ మిడిసిపాటు పనికిరాదు.

అందుచేత తను పెద్దక్కయొక్క యోగక్షేమాలు కోరినవారై, శ్రావణ మాసం వచ్చిందాకా ఎట్లాగో ఓర్చుకుని, అప్పుడు పార్వతి చేసుకునే నోములు చూసేమిషమీద ఇద్దరూ సకుటుంబంగా తరలివచ్చారు. అక్క చెవుల్లో పొయ్య వలసిన విషమంతా పోశారు.

మీనమ్మ తాటాకుచప్పుళ్ళకు బెదిరే కుందేలుకాదు. చెల్లెళ్ళు చెప్పినదంతా విని, "ఈ కాలంలో ముష్టెత్తే వెధవకూడా ముండ నుంచుకుంటుంటే జమీందారు బిడ్డ ముండలవెంట తిరగటం అబ్బురమా ఏం? మా వియ్యపురాలి కేం తెగు లొచ్చిందీ? మొగుడు ఆవిడమొహం ఏనాడసగా చూశాడో! ఆవిడ గవురవం ఆవిడ కుండనేవుంది. అది ఆవిడ మొగు డుంచుకున్న ముండలకు రమ్మంటే మాత్రం వస్తుందా? ఆ స్త్రీల్లో నాగరికత బలిసి, ఆడవాళ్ళు మొగుళ్ళ కొంగులకు

కట్టుబడి, ఆ మొగుడుముండాకొడుకు పక్కన వున్నంత సేపే మనుషుల వుండటం నేరుస్తున్నారు అటువంటివి నాకు నచ్చవు సుమా!" అని దులిపేసింది.

చెల్లెళ్ళు నిర్ఘాంతపోయారు.

"బస్తీని బొత్తిగా కొట్టిపారేస్తివే! ఇంకా నీ కూతురూ అల్లుడూ బస్తీలో కాపరం పెడితే బాగుంటుందనీ, పిల్లను మేం కనిపెట్టి ఉంటామనీ అందా మనుకుంటున్నాం!" అన్నది ప్లీడరుగుమాస్తా భార్య

మీనమ్మ చెల్లెళ్ళకేసి చురచురా చూసి, "మా అల్లుడి తల్లో ఈ పుర్రెపు పెట్టింది మీరేనాఏం?" అని అడిగింది.

"నీ తోడు, మా దగ్గిర అసలా విషయమే రాలేదు... మీ ఇంట్లో ఏమైనా వచ్చిందిటే? మీ ఇంట్లోనూ రాలేదు! . అతనికే ఈ ఆలోచన వచ్చిందాఏం?"

"గాలికబురుగా తెలిసింది వాళ్ళ ఊర్నించి ఎవరో ఈమధ్య వచ్చార్లే నా అభిప్రాయం అడిగితే కొట్టిపారేశా!" అన్నది మీనమ్మ

"మంచిపని చేశావు! ఓ వేళ బస్తీ కాపరమే పెడితే, ఇక రాత్రింబగళ్ళు ఆ గొందిలోనే పడుంటాడు పిల్లముండ చూస్తే ఇంట్లో బిక్కుబిక్కుమంటూ ఒక్కత్తే ఉండడం చాలా కష్టం పల్లెటూళ్ళోమల్లే బలగం ఉంటుందా ఏమన్నానా?" అన్నారు మీనమ్మచెల్లెళ్ళు

"ఈ కారణాలన్నీ ఎవరిక్కావాలర్రా? అతన్ని కావలిస్తే బస్తీలోనే పడియాడవనీ. నువ్వూ, నేనూ ఆపగలమా యేం? కాని పిల్లదిమాత్రం బస్తీకాపరం

చెయ్యేదు. నాకు శక్తివున్నంతమటుకు చెయ్యనివ్వను నా శక్తికి మించితే ఏమో మరి!" అన్నది మీనమ్మ

*　　　　*　　　　*

తన భర్త గంజాయీ, సారాయీ తాగుతాడనీ, స్త్రీ లోలుడనీ, అస్తమానమూ పేకాట డబ్బు పెట్టి ఆడతాడనీ పార్వతికికూడా తెలిసింది తల్లి విలవిల లాడితే తానుకూడా విలవిల లాడేదేమో, కాని తల్లి రాయిలాగా ఉండటం చూసి తాను కూడా రాయిలాగే ఉండిపోయింది

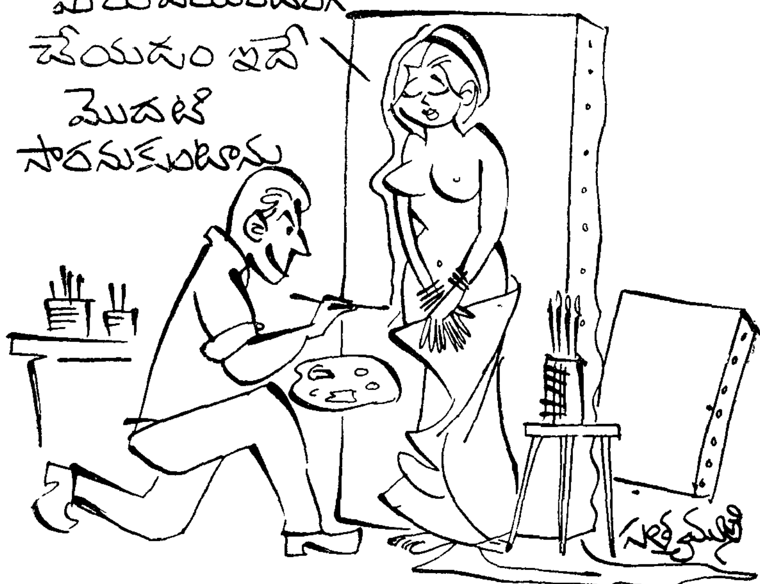
ఇతరుల అవినీతిగురించి విడ్డూరంగా చెప్పుకునేవాళ్ళు, తాము నీతిపరులు కాక పోవటం ఆమెకు ఆ యీడుకే ఆశ్చర్యంగా వుండేది తన అత్తవారి ఊళ్ళో ఉండే చిన్నమ్మ ఎన్నడూ ఇతరుల రంకుపురాణాలు చెప్పగా ఆమె వినలేదు గేదెను అమ్మామనో, ఆవును కొనబోతున్నామనో, ఉన్న గొడ్లు రెండూ ఒకేసారి ఎండిపోయాయనో, ఈ యేడు మినుము సరిగా కాలేదనో—తమ సంసారానికి సంబంధించిన విషయాలే మాట్లాడేది

మరొకందుక్కూడా పార్వతి జానకమ్మను మెచ్చుకున్నది ఆవిడ తన పెళ్ళి ఆయాక మళ్ళీ తన అత్తవారింటి గడప తొక్కలేదుట మరొకరయితే అంత కలిగినవాళ్ళ బాంధవ్యాన్ని ఊరికే పోనివ్వరు! ఎంతగానో పూసుకు తిరుగుతారు జానకమ్మగారికి ఆ ఆలోచనకూడా వచ్చినట్టులేదు

పార్వతి పెళ్ళిఅయిన ఏడాదికి ఆమె పెద్దఅన్న లిద్దరికీ ఒకేసారిగా సంబంధాలు కుదిరాయి రెండూ బస్తీసంబంధాలే. దగ్గిరదగ్గిర్లో రెండు ముహూర్తాలు లేవని, రెండు పెళ్ళిళ్ళూ ఒకే ముహూర్తానికి సత్రంలో చేసేశారు. వియ్యపరాలి బెట్లూ, అలకలూ ఏవీ లేకుండానే మీనమ్మ వియ్యాలవార్లని అదరగొట్టేసింది పెళ్ళిళ్ళు చేయించిన పురోహితుడు, "మీనాక్షమ్మగారూ! మీనాక్షమ్మగారూ!" అంటూ ఆవిడచుట్టూ తిరిగి, ప్రతిదానికీ ఆవిడ అనుమతి పొందాడు

పార్వతి తన తల్లి ధాటీ చూసి, మనిషి, ఇతరులను బెదరగొట్టటానికి డబ్బే అవసరం లేదనుకున్నది తన అత్తగారిక్కూడా మనుషులు భయపడతారు కాని అది డబ్బు చూసి

పెళ్ళికూతుళ్ళ తరఫువాళ్ళు పార్వతిని చాలా మర్యాద చేశారు అడుగులకు మడుగు లొత్తారనుకోవలిసిందే అది తాను మెట్టిన చోటునుబట్టి అయివుంటుందని పార్వతి అనుకున్నది తనను ఎవరుగాని అంత మర్యాద చేస్తారని ఆమె కలలో

కూడా అనుకోలేదు మర్యాద చేయించుకోవటంలో చాలా ఆనందం ఉన్నది_అర్వాత మాట ఏమైనప్పటికీ

కాంతయ్యకూడా అన్ని మర్యాదలూ అంతకు రెండింతలుగా జరిగిగేవే, కాని అతను ముహూర్తం కాగానే, పొరుగూళ్ళో పని ఉన్నదనీ, మర్నాడు సాయంకాలానికి తప్పక తిరిగి వస్తాననీ చెప్పి, వెళ్ళిపోయాడు. మరి రాలేదు.

అతనువెళ్ళిన పొరుగూరు ఆడుఃళ్ళోనే ఒక గొందిలో ఉన్నదని పార్వతికికూడా తెలుసు

ఆ గొందిలో ఇంటినిగురించి తలుచుకున్నప్పుడల్లా పార్వతికి ఒక వింతభావం కలిగేది అందులో ఏవికారమూలేదు నిర్వికారంగా ఉండడమే అందులోని వింత. పెళ్ళాం అయినదానికి మొగుడి తిరుగుళ్ళు చూసి దుఃఖమో, విహారమో, కోపమో, అసూయో కలగాలన్న సిద్ధాంతం పార్వతికి తెలుసును కాని ఆమె ఎంతప్రయత్నించినా అటువంటిదేమీ ఆమెలో తలఎత్తనేలేదు ప్రస్తుతం ఆమెమనస్సు జీవితాన్ని గమనించటంలోనూ, చూసినది అర్థం చేసుకోవటంలోనూ నిమగ్నమైఉన్నది, జీవితం పూర్తిగా అయోమయంగానూ లేదు, కరతలామలకంగానూ లేదు; అది చాలా నింపాదిగా, కొత్త కొత్తే అవగాహన అవుతున్నది

ఒక్క విషయం పార్వతికి స్పష్టంగా తెలియవచ్చింది జీవితాన్ని పూర్తిగా అర్థం చేసుకున్నట్టు మాట్లాడేవాళ్ళు నిజంగా ఏమీ అర్థంచేసుకోలేదు. ఇతర్లలో లోపాలు వెతికేవాళ్ళు తమలో లోపాలు లేనట్టు నటించి, చాలా హాస్యాస్పదంగా ప్రవర్తిస్తున్నారు ఎవరూ "నీమాటేమిటి?" అని మొహాన అనరు ఎవరికి పట్టింది? మనలోట్లు మరొకరికి పట్టనప్పుడు మరొకరిలోట్లతో మన కేంపని?

మీనమ్మగారి అధ్వర్యాన ఒక ఇంట్లోవాళ్ళకే పరస్పర సంబంధాలు ఆటేలేవు మగపిల్లలు ఒకరితో ఒకరు అనవసరంగా మాట్లాడుకోరాదు ఆడపిల్లతో అసలు మాట్లాడరాదు పార్వతి ఎప్పుడన్నా తన మనసులోమాట తన చివరిఅన్నతో చెప్పుకునేది వాడుకూడా తల్లి దగ్గరలో లేనప్పుడు చెల్లెలితో మనసిచ్చి మాట్లాడే వాడు

తమ బావమరిది ప్రవర్తన అన్నలందరికీ తెలిసేఉండాలి కాని అందరూ ఏమీ ఎరగనట్టే ప్రవర్తించేవారు ఆఖరువాడు వెంకటేశ్వర్లు మాత్రమే సాహసించి ఒకసారి, "మీఆయన్ని గురించి చాలా అసహ్యంగా చెప్పుకుంటున్నారు, తెలుసా?" అన్నాడు

పార్వతి తెలుసునని తల ఆడించింది

ఆ తరవాత ఏమనాలో వెంకటేశ్వర్లుకు తోచలేదు

"నిన్ను తీసుకుపోయి అటువంటివాడికి కట్టారు." అన్నా డతను చివరకు

"ఇప్పు డేం చేస్తాం?" అన్నది పార్వతి నిర్లిప్తంగా

"నీ కేమీ బాధగాలేదా?" అని వెంకటేశ్వర్లు ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు

"దేనికి బాధ? ఎవరికర్మ వాళ్ళది."

అది శుద్ధ అబద్ధమన్నట్టు వెంకటేశ్వర్లు తల అడ్డంగా తిప్పి, 'గొంతు పిసికే వాడు చావడు. పిసికించుకున్నవాడే చస్తాడు '' అన్నాడు

అన్నదమ్ము లందరిలోకీ వెంకటేశ్వర్లే చురుకైనవాడు పై నలుగురూ నానా కాలపు చదువులు చదివారు వెంకటేశ్వర్లే మేనమామదగ్గిర ఉంటూ వాళ్ళ ఊళ్ళోఉన్న హైస్కూల్లో చదువుతున్నాడు

తన చెల్లెలి మనసులో ఏదన్నా కష్టంఉంటే తానుకూడా పంచుకుందామని తప్ప వెంకటేశ్వర్లుకు మరో ఉద్దేశంలేదు పార్వతి నిర్లిప్తత ప్రకటించింది వెంకటేశ్వర్లుకు అందులో అంతగా నమ్మకం చిక్కలేదు, కాని చేసే దేమీ లేకపోయింది

* * * *

పార్వతి రజస్వల అయినరోజుల్లో పట్నంలో వెంకటనారాయణ అకస్మాత్తుగా

చనిపోయాడు పోయిన నాలుగో రోజుకుగాని వాళ్ళ గ్రామానికి కబురందలేదు కబురందాకనైనా ఏం జబ్బుతో పోయాడో, ఎప్పుడు జబ్బు చేసిందో, అసలు జబ్బంటూ చేసిందోలేదో, హఠాన్మరణమో, బలవన్మరణమో ఏమీ తెలియలేదు.

వెంకటనారాయణ వ్యవహారాలన్నీ చూస్తూండే "మామయ్యగారు," కాంతయ్యను వెంటబెట్టుకుని పట్నం వెళ్ళి మూడోరోజుకు ఒక కుండతో తిరిగివచ్చాడు తెలిసిన వివరాలనుబట్టి వెంకటనారాయణ చావు సహజమైనది కాకపోవచ్చునని అందరూ అనుకున్నారు రాత్రి పదింటికి వాంతి చేసుకున్నవాడు మరో అరగంటకల్లా పోయాడు తెల్లవారుఝామునే దహనక్రియలు జరిగిపోయాయి దహనక్రియల కయిన ఖర్చంతా జమీందారిణి పెట్టుకున్నది ఆ హత్యను తరిచిచూచినట్టయితే ఒక డిటెక్టివు నవల తయారుకావచ్చు, లేదా దానివెనక అమితమైన తాగుడుతో చెడిపోయిన కార్జం తప్ప ఇంకేమి రహస్యం లేకనూపోవచ్చు అవతల పంచమ జార్జిచక్రవర్తి పట్టాభిషేకం చేసుకుంటున్న ఆరోజుల్లో జరిగిన ఈమరణాన్ని గురించి అంతలోతుగా ఎవరు ఆరా తీస్తారు ? నిజంకన్న ఊహ రమ్యం నిజానికి ఒకటేరంగు ఊహకు రకరకాల రంగులు అందుకే నిజంకన్న ఊహలు బాగా ప్రచార మవుతాయి వెంకటనారాయణ ఎలా చచ్చిపోయా డన్నదాన్నిగురించి అయిదారు రకాల కథలుపుట్టి, రంగులుమార్చు వ్యాప్తి చెందాయి కల్పనకు చరిత్ర మౌనంగా బలిఅయింది

కాంతయ్య శాస్త్ర ప్రకారం తండ్రికి ఉత్తరక్రియలు చేశాడు శ్యామలాంబగారు ముండనం చేయించుకోనని ఊళ్ళో చిన్నతుఫాను లేవదీసింది

కర్మ చెయ్యటానికి కాంతయ్యమటుకు గుండు చేయించుకుని చిన్నపిలక ఉంచుకున్నాడు

మీనమ్మ తన కూతుర్ని మాత్రం వెంటబెట్టుకుని వియ్యపరాలిని పరామర్శించటానికి వచ్చింది అందరూ ఏడ్చేటప్పుడు పార్వతికూడా ఏడ్చింది కాని ఆమె హృదయంలో ఏవిధమైన దుఃఖమూ లేదు

అత్తగారు జుట్టు ఉంచుకోవటం పార్వతి హర్షించింది మొగుడు పోతే భార్య ఎందుకు తల గొరిగించుకోవాలో, విధవను మంగలివా డెందుకు అంటుకోవచ్చునో ఆమెకు ఏమాత్రమూ అర్థం కాలేదు కొన్ని కొన్ని పనులు అందరూ చేస్తున్నవే అయినా అర్థం కావు

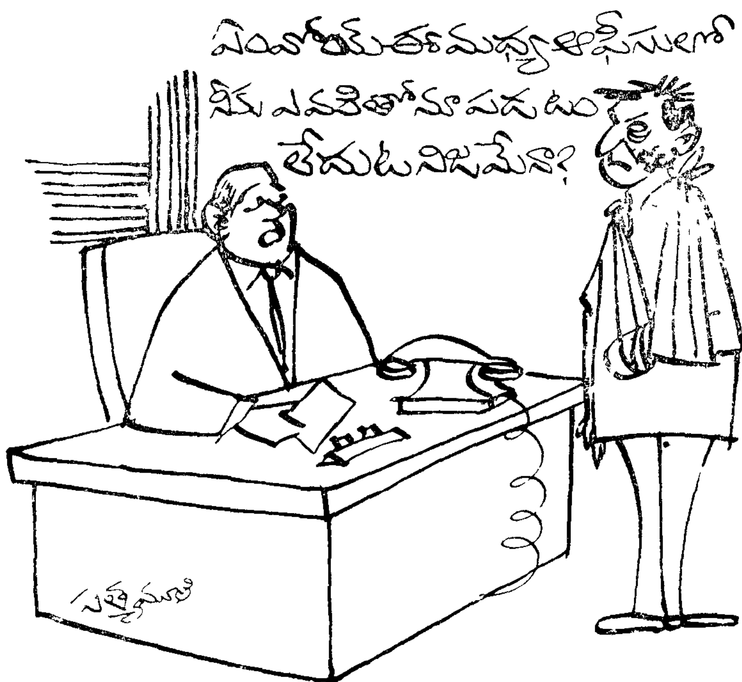
"నా మొగుడే చస్తే నేను గుండు చేయించుకోనే చేయించుకోను," అనుకున్నది పార్వతి అలాంటి ఆలోచన వచ్చినందుకు ఆమె అంతరాత్మ ఏమాత్రమూ ఆక్షేపణ చెప్పలేదు ఆమె కాంతయ్యను తన మొగుడికింద చూడటం ఇంకా ప్రారంభం కాలేదు ఆ భావం ఏర్పడ్డాక తన వైఖరి ఎట్లా ఉంటుందో ఆమెకుతెలీదు

తన అత్తగారి పుట్టింటివైపు బంధువులను కొందరిని పార్వతి ఈసారి బాగా చూసింది వాళ్లు ఆమె పెళ్ళప్పుడు కూడా వచ్చారు. కాని పార్వతికి వాళ్ళ పరిచయం సరిగా కాలేదు

వాళ్ళలో శ్యామలాంబ మేనల్లుడూ, అతని భార్యా ఉన్నారు ఆ దంపతులు మరో ప్రపంచంనుంచి దిగివచ్చినవాళ్ళలాగా పార్వతికి కనిపించారు భర్త పేరు నరసింహస్వామి, భార్య పేరు త్రివేణి ఆమె తండ్రి కలకత్తాలో ఉండేవాట్ట ఆమె బియ్యేదాకా చదివిందనీ, పద్ధెనిమిదోఏట ఆమెకు పెళ్ళి అయిందనీ, ఆమె బెంగాలీ భాషలో వ్యాసాలు రాస్తుందనీ వింటే పార్వతికి అంతా ఏదో కథలాగా ఉన్నది నరసింహస్వామి తన భార్యను "వేణీ" అని పిలుస్తున్నందుకు చాటుగా అందరూ నవ్వుకున్నారు

మొగుడు పెళ్ళాన్ని పేరుపెట్టి పిలవటం పార్వతికికూడా విడ్డూరంగానే ఉన్నది కాని అందుకు నవ్వాలని ఆమెకు తట్టలేదు పైపెచ్చు నవ్వుతున్నవాళ్ళను చూస్తే ఆమెకు మండుకొచ్చింది

ఈ విషయం ఆలోచించేటప్పుడే పార్వతికి దేని మంచిచెడ్డలనైనా నిర్ణయించటానికి ఒక సూత్రం దొరికింది—దాన్ని ఆమె తన పన్నెండోఏట ఒకరు చెప్ప

కుండా కనిపెట్టింది ఆ సూత్రం ఏమిటంటే: ఒక కొత్తమాదిరి పనిని ప్రపంచమంతా అనుసరిస్తే జీవితం కొంచెం బాగవుతుందా లేక మరింత అధ్వాన్న మవుతుందా? మాటవరసకు భర్త లందరూ తమ పెళ్ళాలను, "ఏయ్," "ఇదుగో" అని పిలవకుండా పేర్లుపెట్టి పిలిస్తే జీవితం ఇంకొంచెం బాగుంటుందా, బాగుండదా? బాగుంటుందని పార్వతికి గట్టినమ్మకం కుదిరింది దాన్ని చూసి అందరూ నవ్వుతున్నారు!...తనను తన మొగుడు ఈ జన్మలో పేరుపెట్టి పిలవడు! ఇంకో యాభై ఏళ్ళకో, వందేళ్ళకో అందరు మొగుళ్ళూ తమ పెళ్ళాలను పేర్లుపెట్టి పిలవొచ్చు కాని తనకా యోగ్యత రాసిపెట్టిలేదని అప్పుడే తేలిపోయింది

"నాకో కూతురు పుడితే దాన్ని మొగుడు పేరుపెట్టి పిలవాలని ఆంక్ష పెడతాను. అందు కొప్పుకున్నవాడికే పిల్లనిస్తాను — అడుక్కునేవాడైనాసరే," అనుకున్నది పార్వతి

ఏళ్ళు మీదపడి, అర్ధశతాబ్దం అనుభవం గడించినవాళ్ళమే మనం తప్పుపట్టలేని ఒక కళను గాని, అభిప్రాయాన్ని గాని ఆదర్శప్రాయంగా ఉన్నదనుకుంటాం అది

అపోహే కావచ్చు కాని అందులో ఎలాటి దోషమూ కనిపించనప్పుడు అది ఆదర్శంలాగా కనపడటంలో ఆశ్చర్యం లేదు

పార్వతికి దాంపత్యమంటే ఏమిటో అంతబాగా తెలీదు. అనుభవం మొదలే లేదు అయినాకూడా త్రివేణీ నరసింహస్వాములు ఆమెకు ఆదర్శదంపతులల్లే కనిపించారు కారణం?

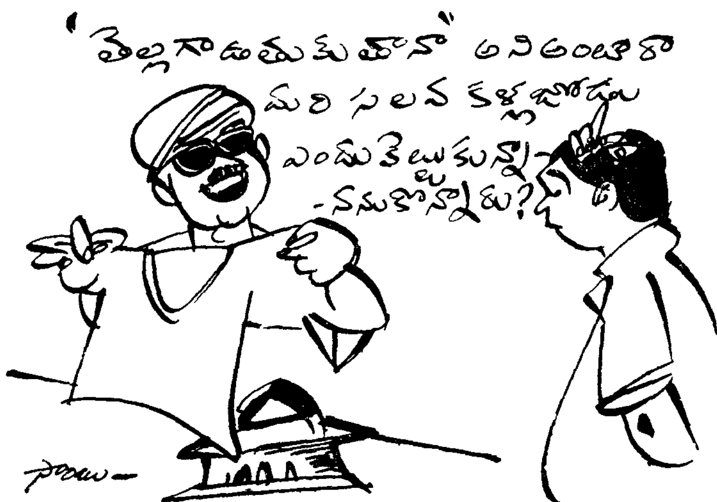
ఆమె చాలా దాంపత్యాలు చూసింది కాపరానికి వచ్చిన కొత్తలో భార్య మొగుణ్ణి చూసినప్పుడల్లా చెప్పరాని దేదో జ్ఞాపకం వచ్చినట్టు ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతూ సిగ్గుపడుతుంది ఒకరిద్దరు పిల్లలు పుట్టాక మొగుడు పిలిచినప్పుడల్లా మొహం రాయల్లే చేసుకుని, ముక్కుతూ, మూలుగుతూ, గొణుగుతూ, సణుగుతూ లేచి వెళ్ళి, 'ఏమిటీ?' అని దెప్పినట్టుగా అడుగుతుంది

ఈ అనుభవంతో చూస్తే త్రివేణి చాలా కొత్తతరహా భార్యగా కనిపించింది ఆమె తన భర్త ఎటో పోతుంటే మోచెయ్యి కట్టుకుని ఆపటమూ, అతని చొక్కా మీద ఏ చీమో, పురుగో కనిపిస్తే తీసెయ్యటమూ లాటి స్వల్పవిషయాలు కొన్ని పార్వతి గమనించింది అటువంటి పనులు సాధారణంగా భార్యలు అందరూ చూస్తుండగా చెయ్యరుగనక వాటిలో పార్వతికి ఏదో అందమూ, అమితమైన అన్యోన్యమూ ఉన్నట్టు ఆమెకు అనిపించింది త్రివేణికి అవి అలవాటైన చర్యలు మాత్రమే అయివుండవచ్చునన్నది పార్వతి ఊహకు అతీతమయింది

*　　*　　*　　*

పార్వతి రజస్వల అయిన దగ్గిర్నుంచీ ఆడవాళ్ళు గర్భాధానం గురించి మాట్లాడుతూనే ఉన్నారు సమర్తాడినపిల్లకి మూడునెల్ల లోపుగా గర్భాధానం చెయ్యాలి కొందరు అంతకాలం కూడా ఉంచరు పదోఏడు వెళతూనే పెద్దమనిషై. పదకొండు నిండేలోపుగా బిడ్డతల్లులైనవాళ్ళు పార్వతి బంధువర్గంలోనే ఇద్దరున్నారు గర్భాధానమంటే భయపడి, గదిలోకి బలవంతాన ఈడ్చుకుపోవలిసి వచ్చిన వాళ్ళను గురించి పార్వతి విన్నది. ఆమె వింటుండగా కొన్ని హాస్య సంభాషణలు కూడా చెప్పుకున్నారు భాగవతులవారమ్మాయి గర్భాధానం రాత్రి ముట్టయిందిట అప్పటికా పిల్ల స్నానం చేసి పదిరోజులే అయింది అయినా ముట్టు, ముట్టు అని ఎడంగా కూర్చోబెట్టారుట

"గర్భాధానప్పెళ్ళికొడుకునోట కరక్కాయి' ఉత్తపుణ్యానికి నాగా పెట్టేశారు. ముట్టూకాదు, ముక్కచెక్కలూ కాదు!" అన్నది ఒక మాటకారి అందరూ గొల్లున నవ్వారు ఎవరో చెప్పాక గాని ఆ హాస్యం ఏమిటో పార్వతికి అర్థం

కాలేదు. అర్థమైనాకకూడా అది వెకిలిహాస్య మనే ఆమె అనుకున్నది. ఇంతకంటె కూడా వెకిలిగాఉన్న గర్భాధానం కథ ఒకటి మాటకారిఆవిడ చాలా కొద్దిమందికి అతి రహస్యంగా చెప్పింది. ఎవరో ఒక నెరజాణ అయిన అమ్మాయి, అనుభవంలేని తనమొగుణ్ణి గర్భాధానంరాత్రి అతి తేలికగా మోసం చేసిందిట. విన్నవాళ్ళు నోళ్ళు నొక్కుకుని నవ్వుకున్నారు.

"తరవాత ఆ అబ్బాయికి దారి తెలిసిందిలే. నలుగురుపిల్లల్ని కన్నాడు," అన్నది మాటకారి.

"ఛీ, ఊరుకో! పాడుమాటలూ నువ్వూనూ!" అన్నారు వినేవాళ్లు, లోపల సంతోషిస్తూనే.

వెంకట నారాయణ చావుమూలంగా కాంతయ్య సంవత్సరసూతకం వెళ్ళినదాకా గర్భాధానం తలపెట్టలేదు. పార్వతి దాంపత్యజీవితంకోసం తహతహ లాడి పోవటంలేదు. అయినా ఈ సంవత్సరసూతకంలో గల లోకవంచన ఆమెకు అర్థమయింది. ఈ ఏడాదిపాటు తనమొగుడు బ్రహ్మచర్యం అవలంబించబోతున్నాడా? వట్టిమాట. మనిషి శరీరంమీద స్వభావసిద్ధంగా ఉన్న చర్మంకప్పు కాక, బట్టల రూపంలో ఒక మాయకప్పుకూడా ఉన్నట్టుగా, మనుషుల ప్రవర్తనలోకూడా ఒక స్వభావసిద్ధమైన పొరా, దానిపైన ఒక మాయపొరా ఉన్నాయి. ఈ మాయ పొర లేకుండా ప్రపంచం నడవదు కాబోలు!

ఈ సంవత్సరం కాలంలో పార్వతికి చాలామంది చాలారకాల సలహాలుకూడ ఇచ్చారు

"నీమొగుడు ముండల మురాఖోరని ఏమీ బెంగపడకు మగాళ్ళంతా ఇంతే నువు కాపరానికి రాకముసుపు నీమొగు డేం చేశాడన్నది నీ కనవసరం కాని ఆ తరవాత ఆ మొగుణ్ణి కట్టేసుకునే నేర్పు నీలో ఉంది రావమ్మ మొగుడు వెంకట కిష్టయ్యలేడూ – నల్లకుక్కను దారే పోనిచ్చేవాడుకాడు అటువంటివాణ్ణి రావమ్మ తనగుప్పిట్లో పెట్టుకున్నది ఇప్పుడా కిష్టయ్య రంభా పూర్వసులొచ్చినా కన్నెత్తి చూడడు, తెలుసా ? అందాకా దేనికీ ? మీ అత్తగారికి మొగుణ్ణి కట్టేసుకునే నేర్పే ఉన్నట్టయితే, మీ మామగారు అట్లా ఇల్లుపట్టకుండా తిరిగి, చివరకు చోటుగానిచోట బలవంతపు చావు చచ్చేవాడా ? కనక, జాగ్రత్త! మొగుణ్ణి ఎట్లా లోబరచుకుంటావో!"

మొగుణ్ణి లోబరచుకోవటమనే ఏదో కుట్రలాగా వినిపించింది పార్వతి చెవులకు ఈ సలహాలు చెప్పేవాళ్లు వాటిని తమ జీవితంలో అమలుచేశారన్న నమ్మకం ఆమెకు కలగలేదు, ఇటువంటి సలహాలుకూడా జీవితపు మాయపొరకు సంబంధించినవేనేమో ?

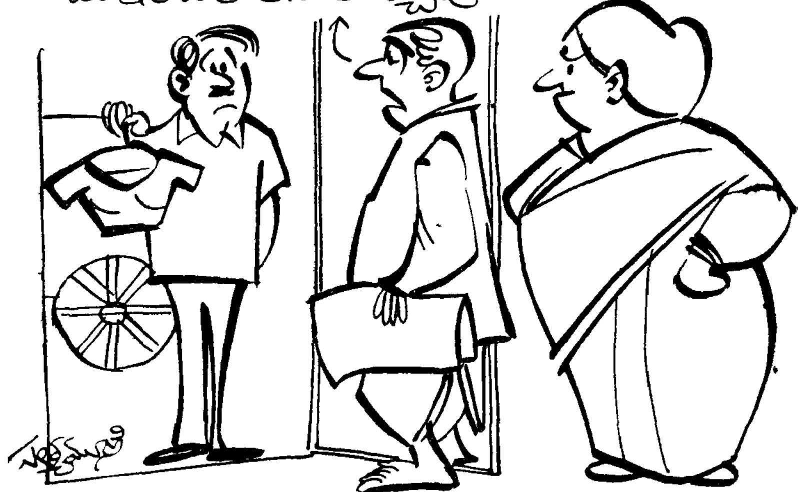
కొంతమంది చిన్నకారువాళ్లు పార్వతికి ఒక చిన్న "టిప్" ఇచ్చారు గర్భాధానంనాడు పెళ్ళాం మేది అడిగినా మొగుడు ఇచ్చేస్తాట!

గర్భాధానపు పెళ్ళికొడుకును పార్వతి నాలుగు చేతులుగల విష్ణుమూర్తిగానూ, నాలుగు తలలుగల బ్రహ్మదేవుణ్ణిగానూ ఊహించుకుని తనలో తాను నవ్వుకున్నది

తీరా గర్భాదానంరోజు వచ్చాక పార్వతికి చాలా చీదర అనిపించింది బ్రాహ్మలూ, తంతూ, ముత్తయిదువులూ, వెధవపాటలూ, సిగ్గుమాలిన పరాచకాలూ – తానొక బలిపశువు' ఎవరో అనగా విన్నది – వేటలో చావటం మేలా ; బలిపశువుగా చావటం మేలా ? వేటలో చస్తే త్వరగా ప్రాణం పోతుంది ? బలిపశువుగా చస్తే ఉత్తమలోకాలు కలుగుతాయి ! అంచేత బలిపశువుగా చావటమే మేలు !

ఇదంతా నిజంకావచ్చు. కాని చిక్కెక్కడ వచ్చిందంటే ఈ గర్భాధానం తంతు యజ్ఞంలాగూ ఉన్నది, వేటలాగాకూడా ఉన్నది. రెండురకాల చావూ ఎదట వున్నప్పుడు, ఏది మంచి దనే సమస్య ఏమిటి ?

గర్భాధానపు గదిలో కాంతయ్య మొరటుగా ప్రవర్తించలేదు – కాని చాలా అసహ్యంగా ప్రవర్తిచాండు. ఆమెను కొన్నికొన్ని పనులు చెయ్యమన్నాడు. పార్వతి చెయ్యననేసింది అతను చిన్నబుచ్చుకున్నట్టు కనపడ్డాడు.

అకస్మాత్తుగా పార్వతి అతన్ని, "నన్ను పేరుపెట్టి పిలుస్తారా?" అని అడిగింది.

"అదేమిటి?" అన్నాడు కాంతయ్య నిర్ఘాంతపోయి

"తెలుసుకోవాలని అడిగాను." అన్నది పార్వతి

"నీ పేరు నాకు తెలుసు – పార్వతి"

"మీ పేరూ నాకు తెలుసు – కాంతయ్యగారు." – ఆ "గారు" చేర్చకపోతే అసలే దడదడలాడుతున్న ఆమె గుండె బద్దలే అయ్యేదనిపించింది అడది మొగుడి దగ్గిర ఒంబరిగా ఉన్నప్పుడుకూడా మొగుడిపేరు అనటానికి ఎంత గుండెధైర్యం కావాలి!

"నేను మిమ్మల్ని పేరుపెట్టి పిలవటం జరిగే పని కాదు నన్ను మీరు, అందరూ వింటుండగా పేరుపెట్టి పిలుస్తారా? చెప్పండి," అన్న దామె.

"నువు పిలవనప్పుడు నే నెందుకు పిలవాలి? నేనూ పిలవను," అన్నాడు కాంతయ్య

"మీరు పిలవరని నాకు తెలుసు – అయినా అడిగాను," అన్న దామె.

* * *

అత్తవారింట అడుగు పెట్టగానే పార్వతి ప్రపంచమంతా గుర్తించరాకుండా మారిపోయింది వేరేయిల్లు వేరేమనుషులు, వేరేచెట్లు వేరే వాతావరణం, అపరిచితమైన పేర్లూ, సంభాషణలూనూ కొద్దికాలంపాటు ఇదంతా తనదేనని ఆమెకు నమ్మకం కుదరలేదు తాను ఏదో పరాయిచోటికి అతిధిగా వచ్చాననిపించింది ఆ భావం పోయేదాకా ఆమె ఆలోచనలు తాను వదిలివచ్చిన చోటునూ, మనుషులనూ ఆశ్రయించుకుతిరిగాయి. . ఇప్పుడు అమ్మ ఏం చేస్తుంటుంది? సత్యనారాయణగారింట్లో చేరిన మనుషులు తననుగురించి ఏం మాట్లాడుకుంటూఉంటారు?

అయితే ఇటువంటి ఆలోచనలు క్రమంగా తగ్గిపోయాయి ఇల్లు అలవాటవుతున్నది గదిలోనుంచి వంటింటోకి వెళ్ళటానికి మధ్యగదిలోనుంచి ఎడమపక్కకు తిరిగే అలవాటుకుబదులు, నడవవెంబడి ఆమెకాళ్లు అప్రయత్నంగా కుడిపక్కకు తిరిగిపోతున్నాయి పుట్టింట స్నానాల గది అంటూ లేదు ఇప్పుడామె సొంత స్నానాలగదికి అలవాటయిపోయింది

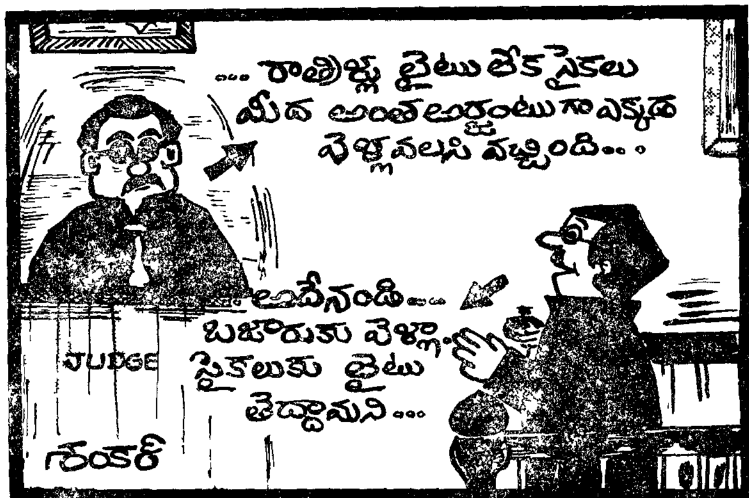
అత్తవారింట మొదట్లో ఆమెకు అందరికన్న దగ్గరవాడు మొగుడే కాని త్వరలోనే మిగిలినవాళ్లు అతనితో పోటీ చేయసాగారు పార్వతితో చాలా కఠినంగా ప్రవర్తించటానికి ప్రయత్నించిన శ్యామలాంబ, అకస్మాత్తుగా ఎంతో ఇష్టంగా ప్రవర్తించసాగింది

తనను ఎట్లా చూడాలో ఆవిడకు తెలియటం లేదనుకున్నది పార్వతి

తమ ఇంట్లో ఎంతమంది నౌకర్లున్నదీ తెలుసుకోవటం పార్వతికి మొదట కష్టమయింది ఊళ్ళోఉన్న పేదకుటుంబాలవాళ్ళంతా తన అత్తవారి నౌకర్లలాగే కనబడ్డారు. ఎవరెవరో వచ్చి ఏదో పనిలో సహాయం చేసేవాళ్లు అసలైన నౌకర్లు కమతగాళ్లు మాత్రమే ఒక కమతగాడి భార్య ఇంటిచాకిరి అంతా చేసేది.

ఎంతమంది అయితే ఇంటికి వచ్చేవాళ్ళో అందరూ పార్వతిని చాలా గౌరవంగా చూసేవాళ్లు ఇంచుమించు ప్రేమగా చూసేవాళ్ళని చెప్పవచ్చు

మనిషి అంతరాత్మ ఒక ఎకౌంటెంటు లాంటిది జమాఖర్చులు సమంగా లేకపోతే అది ఆందోళన చెందుతుంది తనవల్ల ఏమీ లాభం పొందకుండా వాళ్ళంతా తనను ప్రేమగా చూడటం పార్వతికి పట్టిచ్చినట్టుండేది తన అంతరాత్మను తృప్తి పరచుకోవటాని కామె ఊళ్ళో అందరి కష్టసుఖాలూ కనుక్కోసాగింది మొదట్లో ఆమె ఈ పని ఏమంత ఆసక్తితో చెయ్యలేదు కాని రానురాను ఆసక్తి దానంతట అదే ఏర్పడింది

అందుకు వేరేకారణం ఏమీ అవసరంలేదు ఊళ్ళో ఎన్నో కొంపల్లో గృహచ్ఛిద్రాలూ. అశాంతికలగటానికి కారణం తన భర్త కాంతయ్యే

కాని పార్వతిని మౌనంగా ఆరాధించినవ్యక్తి మరొకడున్నాడు అతను సోమన్న ఒక్కొక్క మనిషికి ఒక్కొక్క మనిషిలో దేవత్వం కనబడుతుంది ఆ మనిషిముందు మిగిలినవాళ్ళందరూ తోలుబొమ్మలల్లే ఉంటారు సోమన్నకు పార్వతిని చూసిన క్షణంనుంచీ అదేభావం కలిగింది కాంతయ్యను చూస్తే అతనికి ఘనమైన అభిప్రాయంలేదు కాని కాంతయ్యకు భార్య అయినప్పటికీ పార్వతి దేవత్వానికి కళంకం రాదని అతని నమ్మకం అటువంటి గంధర్వస్త్రీని తాను ప్రత్యక్షంగా చూస్తున్నానని సోమన్న మనస్ఫూర్తిగా నమ్మాడు పార్వతివంటిది రావటంతో తమగ్రామం పవిత్రమయినట్టు అతను ఊహించుకున్నాడు

అయితే ఇటువంటి అరాధన, అస్కార్‌వైల్డ్ కళలాగా, పూర్తిగా నిరర్థకం అది ఆరాధించేవాడి కేదో అవ్యక్తానందాన్ని చేకూర్చుతుంది అంతకుమించి ఏమీ జరగదు

పార్వతికి ఏదో జబ్బు పట్టుకున్నది దాన్నిగురించి చాకలి రామిని రహస్యంగా అడిగింది

రామి నవ్వి, "బట్టంటులేమ్మా! శానామంది కుంటుంది మీ అత్తగారికిలేదూ?" అన్నది

పార్వతి తరిచి అడగక అంతటితో పోనిచ్చింది.

*   *   *   *

కుదుపులేకుండా నడిచే బండిలో కదలిక తెలీదు. పార్వతికి నెలలూ, సంవత్స రాలూ తెలియకుండానే గడిచిపోతున్నాయి

ఎప్పుడో యుద్ధం వచ్చింది ''యుద్ధానికి వంద రూపాయలైనా ఇయ్యమంటు న్నారు ఇయ్యక తప్పేట్టులేదు.'' అని మామయ్యగారు ఒకనాడు చెప్పివెళ్ళాడు

మీనమ్మగారికి పెద్ద జబ్బు చేసి, చచ్చిబతికింది

కోమటిగుమాస్తా బాబాయికి పక్షవాతం వచ్చింది

పార్వతి కడుపున ఇంకా నలుసుపడలేదు అదొక లోటుగా శ్యామలాంబ ఎవరి తోనో చెప్పటం పార్వతి విన్నది శ్యామలాంబగారే కాపరానికి వచ్చిన ఆరేళ్ళకు సుపుత్రుణ్ణి కన్నది అసంగతి ఆమెకు జ్ఞాపకం ఉన్నట్టులేదు

పార్వతికి తన భర్తమీద అసహ్యం ఒక్కసారిగా కలగలేదు మైధున సుఖంపట్ల ఆమెకు వస్తుతహా జుగుప్సగాని, ఏవగింపుగాని లేదు కాంతయ్యే వాటిని ఆమెలో కలిగించాడు

తాను స్త్రీని సంతృప్తి పరచటంలో నేర్పరిననీ, సాధారణంగా ఏ మగవాడూ ఆడదాన్ని పూర్తిగా సంతృప్తి పరచలేడనీ, మగవాడికన్న ఆడదానికి ఎనిమిదిరెట్లు కామం ఉంటుందనీ అతను అనేవాడు.

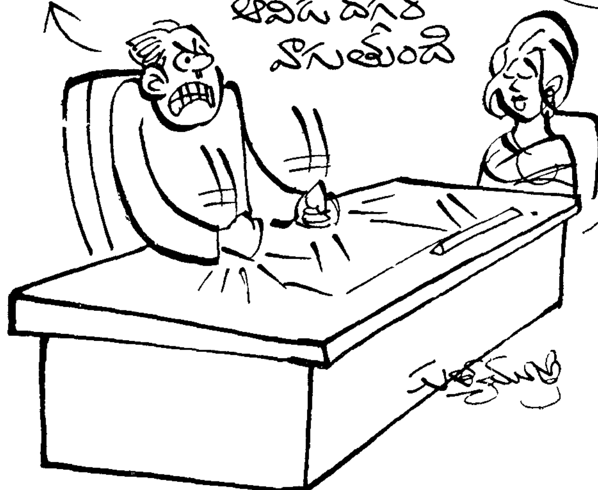
అతను తన ''విజయాలను'' పార్వతిదగ్గిర ఎప్పుడూ చెప్పేవాడు

"ఆడదానికీ, ఆడదానికీ తేడా ఏమిటి ? మీ రీ అడ్డమైన ఆడవాళ్ళతోనూ ఎందుకు పోతారు ?'' అని ఆమె ఒకసారి భర్త నడిగింది.

"ఎవతె అయినా సవాలుచేస్తే జవాబు చెప్పకపోవటం మగసిరికి లోపంకాదా ?" అన్నాడు కాంతయ్య

కొన్ని నిజాలు అనుభవం లేకుండానే గ్రహించవచ్చు పార్వతి కాంతయ్యను తప్ప మరొకపురుషుణ్ణి ఎరగనప్పటికీ అందరు భర్తలూ తమపెళ్ళాలతో అంత మొరటుగా ఉండరని ఆమె గ్రహించింది అతనిలో కామం తప్ప ప్రేమలాటిది ఆమె ఎన్నడూ చూడలేదు

చాలాసార్లు పార్వతిలో, ఏ సహజప్రేమచేతనో భర్తమీద ప్రేమ ఉబికివచ్చేది కాని దానికి కాంతయ్య రోలీవిలవ ఇచ్చినట్టుకూడా కనిపించేవాడు కాడు. దాన్నిబట్టి అతనికి ప్రేమతో అవసరం లేదనికూడా పార్వతి ఊహించుకున్నది ఆమెలోని ప్రేమ దీర్ఘరోగంతో బాధపడిన మనిషిలాగా ఏళ్ళతరబడి తీసుకుని, తీసుకుని మరీ

చచ్చింది ప్రేమ ఖాళీ చేసిన జాగాలో ద్వేషం ఎందుకువచ్చి కూర్చుంటుందో మన స్తత్వం తెలిసినవాళ్ళు చెప్పాలి

చిట్టచివరకు పార్వతి మనస్సులో ద్వేషంతప్ప ఏమీ మిగలలేదు. ఆమె అతన్ని దగ్గిరకుకూడా రానివ్వకపోవటం ప్రారంభించింది.

"నన్ను వేధించకండి నేను మీ క్కావలసిన ఆడదాన్నికాను మిమ్మల్ని సవాలు చేసేవాళ్ళు బోలెడంతమంది ఉన్నారు వాళ్ళమీద మీ ప్రతాపం చూపించండి." అన్న దామె

ఆమె ఈమాట అన్నరోజుకే గర్భవతి అప్పటికింకా ఆసంగతి బయటపడలేదు.

కోడలు గర్భిణిగా ఉన్నదని తెలిసి శ్యామలాంబ సంతోషించింది ఊళ్ళో అందరూకూడా సంతోషించారు. ప్రతిఒక్కరూ తన నుచూసి వెకిలినవ్వులు నవ్వుతూ, "పండంటి పిల్లాణ్ణి కను, తల్లీ!" అని, కోరికలాగానూ కాకుండా, ఆశీర్వాదంగానూ కాకుండా అంటుంటే పార్వతికి ఏదో చిరచిరగ ఉండేది తను తల్లికాబోతున్నానన్న ఆనందం ఆమెను ముంచెత్తలేదు పైపెచ్చు కొంతయ్యా బీజం తనకడుపున పడినందుకు చాలా చీదరించుకున్నది.

కాని పార్వతి మనసుగురించి ఎవరు విచారించారు ? ఆమెను అందలం ఎక్కించి, ఊరుకు ఊరంతా ఉత్సవం చేసుకున్నంతపని చేశారు జున్నులూ, పళ్ళూ, తేనెలూ, భావన అల్లాలూ భావన కరక్కాయలూ, మామిడి తాండ్రలూ – ఏమేమిటో తెచ్చి ఇచ్చారు పార్వతి వాటిని ముట్టుకోలేదు ఆమె పేరు చెప్పి మిగిలినవాళ్ళు తిన్నారు

ఈ మహోత్సాహం మధ్యనే ఎవరో కాంతయ్యను కాలు విరగ్గొట్టారు

రాత్రి ఏడున్నరా ఎనిమిది మధ్య వాములదొడ్డదగ్గిర ఇది జరిగింది. అందరూ నిద్రపోయేలోపుగా ఊరంతా తెలిసింతి ఊరి మంగలి వచ్చిచూసి, ఏదో పసరు రాచి కట్టు కట్టాడు కాని జనరలు ఆస్పత్రికి తీసుకుపోవటం మంచి దన్నాడు కాంతయ్య ఎడమకాలు చీలమండకు రెండుబెత్తెలు ఎగువగా విరిగింది ఎముక సాంతం విరగలేదు పాదం బాగా వంకరపోయింది.

ఎవరు కొట్టారు ?

ఎందుకు కొట్టారు ?

కాంతయ్యమీద చెయ్యి చేసుకోటానికి ఎంత గుండెనిబ్బరం కావాలి ? నిజం బయటపడితే వాడికి ఊళ్ళో మంచినీరు పుడుతుందా ?

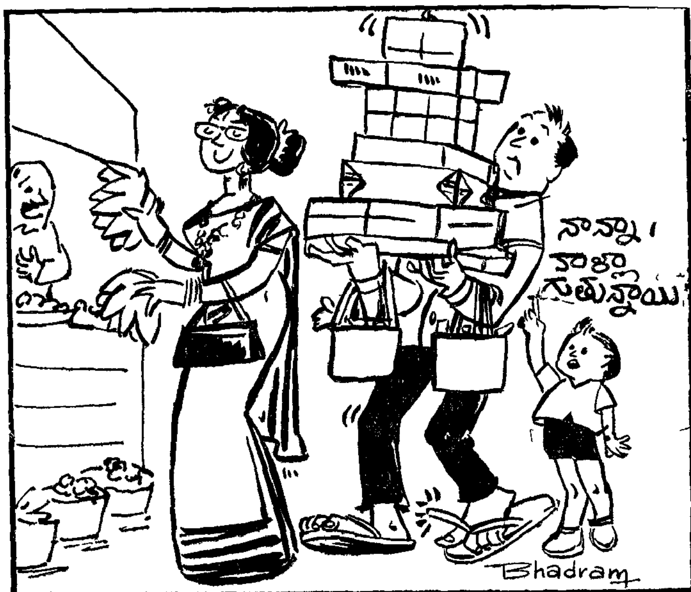
కొంతమందికి వాస్తవ విషయాలు తృప్తి నివ్వవు వాళ్ళు జరగనిది ఊహించుకుని, జరిగినట్టే ఉద్రేకం తెచ్చుకుంటారు ? "ఆ దెబ్బే నెత్తిన పడినట్టయితే ? ఇంకేమన్నా ఉందా ? '

కాని, "ఆ కొట్టేవెధవ నెత్తిమీద ఎందుకు కొట్టలేదో ?" అని ఆశ్చర్య పడ్డ వాళ్ళకూడా ఊళ్ళో ఒకరిద్దరు లేకపోలేదు అయితే వాళ్ళు తమ ఆశ్చర్యాన్ని బయటికి చెప్పుకోలేదు.

కాంతయ్య గుంటూరు ఆస్పత్రికి పోయి కట్టు కట్టించుకుని, ఒక నెలపాటు మంచంలోనే ఉన్నాడు. కొట్టినవా డెవడో చెప్పమనీ, కేసు పెడదామనీ ఎంతో మంది అతన్ని ప్రోత్సహించారు కాని కాంతయ్య అందుకు అనుకూలంగా ఉన్నట్లు కనబడలేదు కొట్టినవాణ్ణి చీకట్లో తను చూడలే దన్నాడు. ఆ సంఘటనకు సంబంధించిన ప్రశ్నలకు సమాధానం చెప్పటమే అతనికి ఇష్టంలేకపోయింది

కాంతయ్య దెబ్బతిన్ననాడు అతని ఇంట్లోవాళ్ళంతా అతను చచ్చినంత అట్టహాసం చేశారు ఒక్క పార్వతిమాత్రం రాయిలాగా ఉండిపోయింది ఆమెలో ఏమేం వికారాలు కలిగాయోగాని పైకి ఒక్కటీ వ్యక్తం కాలేదు ఆరాత్రి ఆమె అన్నంమటుకు తినలేదు ఆకలి లేదన్నది

* * * *

కాంతయ్య కాలికి తగిలిన దెబ్బ ఆ గ్రామంయొక్క చరిత్రలో ఒక ప్రధాన ఘట్టం రొచ్చుగుంటలాగా ఉన్న అక్కడి ఫ్యూడల్ వ్యవస్థలో పడిన మొదటి రాయి, ఆ ఒక్క రాయితో రొచ్చుగుంట కాస్తా ప్రవాహం అయిపోదు, అది వేరే విషయం

తనను కాలు విరగొట్టిన దెవరో కాంతయ్య ఎరుగును ఆ మనిషి భార్య కొత్తగా కాపరానికి వచ్చింది మొగుడు ఇంట్లో లేనప్పుడు కాంతయ్య వెళ్ళి సరసాలాడాడు. అటువంటి మాటలు మాట్లాడితే భయపడే ఆడవాళ్ళున్నారు. ఇష్టపడే ఆడవాళ్ళున్నారు కాని ఈ మనిషి మూడోరకం అయిపోయింది ఆ రకం కాంతయ్య లిస్టులో లేదు అందుచేత అతను పొరపడ్డాడు

"తమవొంటి గొప్పోరికి నా మీద మనసయిందా ? ఏవదుర్షం !'' అన్నదామె వెటకారంగా

''నీ అదృష్టం ఇప్పుడే ఏంచూశావు ? రాత్రికి వాములదొడ్డ వెనక్కి రా !"
అన్నాడు కాంతయ్య

"వస్తానా, వస్తానా !'' అన్న దామె. అంటే ఏమిటో కాంతయ్యకు సరిగా అర్థం కాలేదు.

అది రాలేదుగాని దాని మొగుడొచ్చాడు - ఇంతలావు దుడ్డుకర్ర పట్టుకుని.

"ఏంటి, బాబూ! సీకట్లో కాపేశారు? ఏ పిట్టకోసం?" అన్నాడు వాడు నవ్వుతూ, కర్ర నేలకేసి తాటిస్తూ.

కాంతయ్య నవ్వటానికి ప్రయత్నించాడు గాని నవ్వు రాలేదు. అక్కణ్ణించి కదిలి వెళ్ళా లనిపించింది.

"ఆగు!" అన్నాడు దుర్మార్గుడు.

కాంతయ్య ఆగలేదు; వెనకనుంచి ఠపీమని దెబ్బ పడింది. ఎముక విరగటం కాంతయ్యకు తుపాకీ పేలుడల్లే వినిపించింది.

"గ్యాపకం ఉంచుకో, ఈ దెబ్బేసీ నెత్తిమీద వేసినా నన్నడ్డే నా కొడుకెవడూ లేడు. ఒళ్ళు దగ్గిరుంచుకు తిరుగు. నామీద కేసుగాని పెట్టావో నిన్నూ నీ వాళ్ళనూ బూడిద చేసేస్తా!"

కుప్పకూలిపోయి ఉన్న కాంతయ్య కీ మాటలు అశరీరవాణి హెచ్చరికలాగా వినిపించాయి.

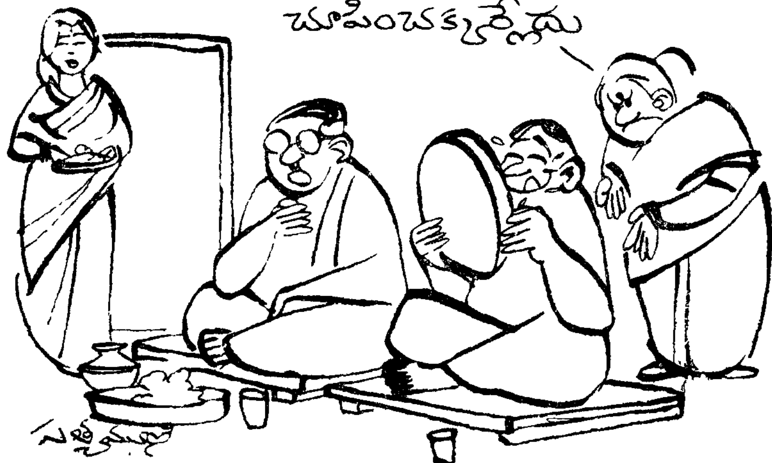
కాంతయ్య స్వతహాగా చాలా పిరికివాడు. అతను చేసే పనులలో ధైర్య సాహసా లేవైనా ఉంటే, అవి అతనికి అండగా ఉన్న సామాజిక వ్యవస్థ ఇచ్చి నవే.

కాంతయ్య భీరువన్న సంగతి పార్వతి ఏనాడో కనిపెట్టింది. ఆ సంగతి ఆమెకు తెలిసినట్టుగా మరెవ్వరికీ తెలీదు. అందుచేతనే ఆమె తన భర్తనుచూసి ఏనాడూ భయపడిఎరగదు.

తనను కొట్టినవాడిమీద కేసుప పెట్టటానికిగాని, మరో విధంగా పగ తీర్చుకో టానికిగాని కాంతయ్యకు దమ్ములేదు. ఫలానివాడు తనని కొట్టాడని చెప్పటానికైనా అతనికి ధైర్యంలేదు. ఆ మనిషి అతనికి సింహస్వప్న మైనాడు. చావగొట్టటానికి వచ్చినవాడు, తనను నవ్వుతూ పలకరించటం జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడల్లా అతని కింకా ముచ్చెమటలు పోస్తూనే ఉన్నాయే.

మొగుడిచేత తనను కొట్టించిన మనిషికూడా కాంతయ్యకు ఒక మేలే చేసింది. అప్పటిదాకా అతనికి ఆడవాళ్ళంటే చాలా తేలికభావం ఉండేది. ఈ దెబ్బతో అతనికి ఆడవాళ్ళ జాతిమీద కొంచెం భయభక్తులు పుట్టుకొచ్చాయి. అయితే ఇది సముద్రంలో కాకిరెట్ట. ఇటువంటి అనుభవాలు లక్ష్యలసంఖ్యలో జరిగితేనేగాని మగవాళ్ళకు స్త్రీజాతిమీద నిజమైన గౌరవం ఏర్పడదు;

కాంతయ్యకు పుట్టిన అదురు ఎంతదాకా వెళ్ళిందంటే-అతనికి స్వగ్రామం వెళ్ళ

టానికికూడా ధైర్యం చాలలేదు. "వాడు" కనిపిస్తాడు. "వాడిభార్య" కూడా కనిపించవచ్చు. ఎంత నామోషీ! పిరికిపందయినా అభిమానం ఉంటుంది గద!

* * * *

మీనమ్మ మనవణ్ణి కళ్ళ చూసేదాకా బతికుండలేకపోయింది. వెనక చేసిన జబ్బే మళ్ళీ చేసి, ఈసారి మందులకు లొంగక ఆమెను తీసుకుపోయింది. ఆమెకు దినవారాలు చేసి కొడుకులు శాశ్వతంగా బస్తీకాపరం పెట్టేశారు.

పెద్దవాడు వీధిబడి పెట్టాడు. రెండోవాడు బట్టలకొట్టులో గుమాస్తాగా చేరాడు. మూడోవాడు మునిసిపాలిటీలో చేరాడు. నాలుగోవాడూ, అయిదోవాడూ చదువుకుంటున్నారు. అందరూ కలిసే ఉంటున్నారు.

పురుడు పోసుకోవటానికి పార్వతి అన్నల దగ్గిరికి వచ్చింది.

ఇప్పుడు వాళ్ళు జీవించే జీవితం పార్వతికి పూర్తిగా కొత్తది. వాళ్ళు స్వగ్రామంలో స్వగృహంలో ఉంటూ పల్లెజీవితం జీవించినంతకాలమూ అందులో పేదతనం ఉన్నదన్న భావం పార్వతికి కలగలేదు. కాని ఈ బస్తీలో వాళ్ళు పేదగా జీవిస్తున్నారన్న భావం అనుక్షణమూ కలుగుతున్నది.

పెద్దన్న నడిపే వీధిబడిలో ఓఇరవైమంది కుర్రాళ్ళు చదువుతున్నారు. ఇద్దరు ముగ్గురు మాత్రమే నెలకో పావలా చొప్పున జీతం ఇస్తారు. మిగిలినవాళ్ళు డబ్బు

లివ్వరు. అష్టమీ నవములూ, అమావాస్యా, పూర్ణిమా ఆటవిడుపు. ఆ రోజుల్లో విద్యార్థులు స్వయంపాకాలు తెచ్చిఇస్తారు అదీగాక అప్పుడప్పుడూ నాలుగు వంకాయలో, ఒక సొరకాయో, గుమ్మడికాయో ఇస్తూంటారు

ఇదంతా పార్వతికి "ముష్టి" గా కనబడేది

బస్తీ జీవితమంటే తోటకూర దగ్గర్నుంచీ, మజ్జిగనీళ్ళ దగ్గర్నుంచీ కొనాలి. అన్నలు పొలంపని చేసి ఇంటి కొస్తే జబ్బుచేసినట్టుండేవాళ్లుకారు. గుమాస్తా గిరి చేసి ఇంటికొస్తే తోటకూరకాడల్లాగా వాడిపోయిఉంటున్నారు. '

అన్నల భార్యలుకూడా ఇంటిపని ముక్కుతూ మూలుగుతూ చేస్తున్నట్టుగా కని పించేది పార్వతికి

అయినప్పటికీ ఆ పల్లెటూరి జీవితంకన్న ఇదే సార్థకమైన జీవితమేమో నను కున్నది పార్వతి తన మొగుడి జీవితంతో పోల్చితే తన పెద్దన్న వీధిబడి పెట్టుకు జీవించటం వెయ్యిరెట్లు పరువైనదిగా కనిపించింది బస్తీ జీవితం సార్థక్యం అఖరు వాడు వెంకటేశ్వర్లులోగాని పూర్తిగా కనబడదు వాడు పెద్దచదువు చదువుతాడు, పెద్ద ఉద్యోగం చేస్తాడు

తాను జమిందార్ల కోడలనో, తోబుట్టువనో అన్నలు తనను అతిమర్యాద చెయ్యటం పార్వతికి నచ్చలేదు అది సహజంగా కనపడటం అట్లా ఉంచి, వాళ్ళకూ తనకూ మధ్య చాలా ఎడం ఉన్నట్టు అనిపించింది

ఏదో మాటల సందర్భంలో పెద్దన్న, "అమ్మ బతికున్నంతకాలమూ బస్తీ కాపరం పెట్టనిచ్చింది కాదుగద. మా ముగ్గురికీ వానాకాలపు చదువులైపోయాయి ఎట్లాగో వెంకడికి నాలుగు ముక్కలు అబ్బాయి. పొలాలు పొలాలని చంకలు గుద్దుకోవటమేగాని, ఏంపొలాలు . ఆరుపుట్ల గింజలు పండించటానికి ముగ్గురమూ హూనమయేవాళ్ళం. కరణాల పేచీలూ, మునసబుల దబాయింపులూనూ అడుగడు గునా తగాదాలూ, తలకాయలు పగలగొట్టుకోటాలూనూ. ఈ బస్తీలో ఎవడూ నీ జోలికీ సొంటికీ రాడు. శక్తి ఉండాలేగాని ఎంత పైకైనా రావచ్చు మన ఊళ్ళో శంకరయ్య, పురుషుడు పుట్టినన్నాళ్ళకు యజ్ఞం చేశాడన్నట్టు, ముప్పై ఏళ్లుగా కూడబెట్టి కూడబెట్టి మూడెకరాలు కొంటే, అందరూ 'ఓయబ్బో, శంకరయ్య పెద్ద భూస్వామి అవుతున్నాడే!' అన్నారు నీ స్థాయి అంగుళం పెరిగితే ఎదేనా చేస్తారు కాస్త పెరిగితే కళ్ళల్లో నిప్పులు పోసుకుంటారు. ధైర్యం చాలకుండా ఉందిగాని, ఆ నాలుగెకరాలూ అమ్మేసి ఎప్పుడో ఇక్కడ ఏదో వ్యాపారం పెట్టే స్తాము, చూస్తూఉండు,'' అన్నాడు.

తన తల్లి తన అన్నల జీవితాలను పల్లెటూళ్ళో బంధించిఉంచటం తలుచుకుని తలుచుకుని పార్వతి చాలా నొచ్చుకున్నది బస్తీలో పుట్టి పెరిగిన తన వదినెలు తనకన్న చదువుకున్నవాళ్ళనీ, సమర్థతగలవాళ్ళనీ పార్వతి నమ్మింది. వాళ్ళకు లేనిదల్లా తనకున్న డబ్బూ, హోదా. డబ్బూ, హోదా మనిషిని పెంచుతాయా? లేక తగ్గిస్తాయా?

తన మాట ఏమైనా తన అన్నలు భార్యలపట్ల తన భర్తకన్న చాలారెట్లు బాగా ప్రవర్తించుకుంటున్నారు తా నొక సామాన్యకుటుంబీకుడి భార్య అయితే జీవితం ఇంకా హాయిగా ఉండేదేమో ననుకుని పార్వతి చాలా విచారించింది

* * * *

పార్వతికి మగబిడ్డ పుట్టాడు బారసాల చేసుకోవటానికి వచ్చిన కాంతయ్య, "నాకు ముందే తెలుసు మా వంశంలో ఆడపిల్లలు పుట్టరు," అన్నాడు

ఒకవేళ తనకు ఆడపిల్లే పుట్టిఉంటే ఎంత తుఫాను రేగేదో పార్వతి ఊహించుకున్నది

పిల్లవాడికి తాతగారి పేరే పెట్టారు — చిన్న వెంకటనారాయణ,

పిల్లవాడి పోలికలు చూస్తూ, "తండ్రి ముక్కునుంచి ఊడిపడ్డాడు," అన్నారు పార్వతి కెందుకో భయం వేసింది.

పిల్లవాడికి బొడ్డుకోసి, స్నానం చేయించి మంత్రసాని, "ఇదుగోనమ్మా నీ కొడుకు," అన్న క్షణంనుంచీ పార్వతిలో మాతృత్వం పుట్టుకొచ్చింది ఆ ఆనందానికి సాటి మరేదీ లేదు, దానికి అర్థంలేదు, హద్దూలేదు తన బిడ్డ తన శరీరంలో శరీరం కొంతకాలంపాటు ఆ బిడ్డకు తానే సమస్తం. ఆ బిడ్డ కష్టసుఖా లన్నిటికీ తానే బాధ్యురాలు!

మాతృత్వంలో ఉన్న ఆనందాన్ని పార్వతి చాలా రహస్యంగా అనుభవించింది దాన్ని ఎవరితో పంచుకుంటుంది? ఎట్లా పంచుకుంటుంది?

అయితే, పానకంలో పుడకలాగా, చూసినవాళ్ళంతా తండ్రిపోలిక అంటున్నారు తన కొడుకు తన మొగుడిలాగా తయారవుతాడని తలుచుకుంటేనే ఆమెకు కంపరం పుట్టుకొచ్చింది.

నామకరణానికి శ్యామలాంబకూడా వచ్చింది. ఆవిడ మనవణ్ణి చేతుల్లోకి తీసుకుని, ఏదో మంత్రం వేస్తున్నదానిలాగా వాడికేసి చాలాసేపు నిర్వికారంగా చూసి, దగ్గిరఉన్నవాళ్ళ కిచ్చేసింది. పిల్లవాడు అత్తగారి చేతుల్లో ఉన్నంతసేపూ పార్వతి

ప్రాణం ఎందుకో విలవిలలాడుతూనేఉన్నది దానికి అర్థంలేదు ఆవిడకైనా మన వదేగాని పరాయివాడు కాడు

కాంతయ్య కొడుకును ఎత్తుకోలేదు అతనికి చిన్నపిల్లలంటే అసహ్యంట

"మనుషులంతా పదహారోఏట పుట్టాలి." అన్నా డతను ఈమాటే వాళ్ళఊళ్ళో అంటే చాలామంది హర్షించారు, చాలా రోజులపాటు చెప్పుకున్నారు. కాని ఈ బస్తీమొద్దులు చిరునవ్వయినా నవ్వలేదు ఒకమొద్దుమాత్రం, "తల్లులకు ఇబ్బంది." అన్నాడు. దానికిమటుకు అందరూ నవ్వారు.

అందరూకలిసి తనను పరాభవం చెయ్యటానికి కుట్రపన్నారని కాంతయ్య కినిపెట్టేశాడు అతను అనుకున్నదానికి తిరుగుఉండటానికి వీల్లేదు

"మీవాళ్ళందరికీ నేను ఎందుకు అలుసయ్యానో తెలియకుండాఉంది నే నిక్కడ ఇంకొక్కపూటకూడా ఉండను." అన్నా డతను భార్యతో

"వెళ్ళిపోవాలనుంటే వెళ్ళండి కాని మావాళ్ళకు మీరు అలుసు కావట మేమిటి? వా ళ్ళేంచేశారు?" అన్నది పార్వతి ఆశ్చర్యంతో

"కారణం లేకుండానే అంటానా? నన్ను పెర్రివాడికింద కట్టేశావా?" అన్నాడు కాంతయ్య అంతేగాని కారణం చెప్పలేదు చెబితే అవతలవాళ్ళకు నచ్చకపోవచ్చునని అతనికి తెలుసు అదీగాక తాను అనుకునేవాటికి కారణాలు చెప్పే అలవాటతని 'ఇంటా, వంటా' లేదు

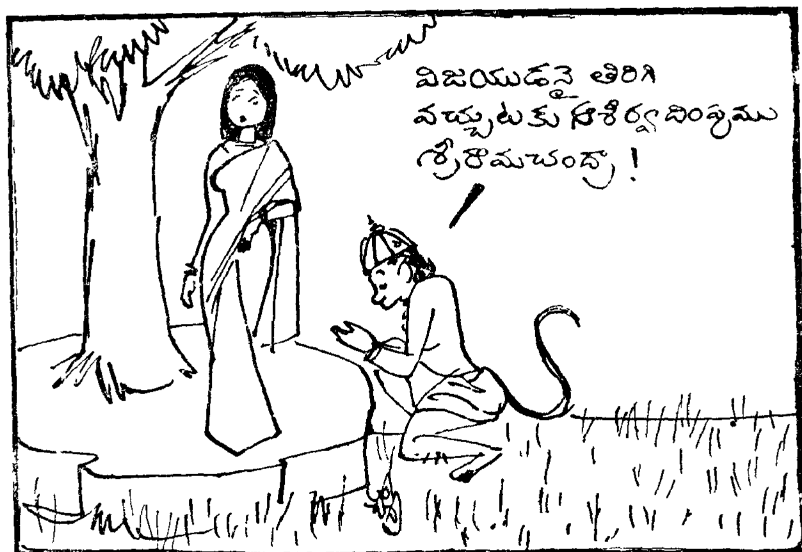
అతను వెళ్ళిపోతానంటే బావమరుదులే తీవ్రంగా అభ్యంతరం చెప్పారు

"నే నెందుకు వెళ్ళిపోతా నంటున్నానో వాళ్ళకు తెలుసు- దొంగవెధవలు!" అనుకున్నాడు కాంతయ్య. తన అనుమానాన్ని మరింత దూఢిచేసుకుంటూ "వాళ్ళు చూపించిన మర్యాదలో పెళ్ళాంముండ నూరోవంతుకూడా చూపించలేదు, చూడు!" అనికూడా ఆక్షణంలోనే అనుకున్నా డతను

శ్యామలాంబ కొడుకుతోపాటు బయలుదేరలేదు, కాని అతను వెళ్ళిన మర్నాడే తానుకూడా ప్రయాణం కట్టింది లాంఛనగా "అప్పుడే వెళతారా? నాలుగురోజులుండండి. అన్నప్పుడల్లా వస్తారా, ఏమన్నానా?" అన్నారు.

కాని ఆవిడ వెళ్ళితీరాలన్నది ఒక్కరోజు తాను లేకపోతే ఇల్లంతా ఒక కొలిక్కి వస్తుం దన్నది పిల్లవాడికి రెండోనెల రాకముందే కోడలిని బయలుదేరి వచ్చెయ్యమన్నది

అత్తగారు వెళ్ళిపోయాక పార్వతికి సరిగా ఊపిరి సలిపింది. తన అత్తగారికీ, తనభర్త ఈవిధంగా తయారు కావటానికీ ఏదో సన్నిహిత సంబంధం ఉన్నదని

పార్వతి మనసులో గట్టినమ్మకం ఒకటి ఏర్పడిపోయింది కాంతయ్యపైన తండ్రి ప్రభావం ఏమీలేదు అతని దుర్గుణాలు తల్లి మప్పినవైనా అయిఉండాలి, ప్రోత్సహించినవైనా అయిఉండాలి ఆవిడ కొడుకును ఏనాడుగాని తప్పుపట్టగా పార్వతి వినలేదు

తాను సాగనిచ్చేటట్టయితే ఆవిడ తన కొడుకునుకూడా అదేవిధంగా తయారు చేయగలదు ఆ పని జరగకుండా తాను ఏంచెయ్యాలి? పార్వతికి ఇప్పటినుంచీ ఇదే ఆలోచన

పార్వతి పిల్లవాడికి మూడోనెల నగపడినదాకా అత్తవారి ఊరికి ప్రయాణం కాలేదు నెల వెళ్ళాక ఒక ఉత్తరం రాయించింది - పిల్లవాడు కాస్త బురబురలాడుతున్నాడనీ, దొడ్డి నీళ్ళుగా అవుతున్నదనీ, అందుచేత ప్రయాణం తలపెట్టలేదనీనూ.

ఈలోపల మేనమామలు మేనల్లుడికి చాలా వేడుకలు చేశారు. వెంకటేశ్వర్లు ఆటలకూడా పోకుండా అస్తమానమూ పిల్లాడితోనే ఆడుకునేవాడు

"అబ్బలాల నన్నుచూసి నవ్వాడేవ్, అబ్బలాల నన్నెత్తుకోమంటున్నాడేవ్." అని వెంకటేశ్వర్లు పెట్టేకేకలకు ఇంటిల్లిపాదీ నవ్వుకునేవాళ్ళు.

ఈ "అబ్బలాల" అన్నమాట ఏభాషో, దానికి అర్థమేమిటో ఎవరికీ తెలీదు. శ్యామలాంబగారు తన మనవణ్ణి తన మొగుడుపేరుపెట్టి ఎలాపిలుస్తుందీ? వీల్లేదు

అందుచేత ఆవిడ వాడికి "అబ్బలాల" అన్న మారుపేరు పెట్టేసింది. దాన్ని వెంకటేశ్వర్లు పట్టేసుకున్నాడు.

పార్వతి పిల్లవాణ్ణి తీసుకుని బయలుదేరేటప్పుడు వెంకటేశ్వర్లు కళ్ళనీళ్ళ పర్యంత మైనాడు.

"వీ డిక్కడుంటే నీకు చదువు సాగదు. ఈ రెండునెల్లూ నువు పుస్తకం పట్టుకున్న పాపాన పోయినావా? పరీక్ష అయ్యాక మా ఊరు రా? వేసవి శలవులంతా నీ అబ్బలాలతో ఆడుకుందువుగాని." అన్నది పార్వతి

*   *   *   *

కొడుకు పుట్టాక కాంతయ్య జీవితంలో వడి హెచ్చింది అతనిప్పుడు ఊళ్ళో అంతగా ఉండటంలేదు. హెచ్చుగా గుంటూరులో ఉంటున్నాడు. అక్కడ పెద్ద ఆటగా ళ్లున్నారు. క్లబ్బున్నది టెన్నిస్‌లోగాని. బిలియర్డ్స్‌లో గాని మొనగాడనిపించుకుంటే, పెద్దచదువులు లేకపోయినా పెద్దలతో భుజాలు రాచుకు తిరగొచ్చు క్లబ్బు మెంబర్లలో కొందరు జమీందార్లుకూడా ఉన్నారు. తనవంటి భూస్వాములు కారు – నిజమైన జమీందార్లు.

క్లబ్బులో కీర్తి సంపాదించాలంటే డబ్బు ధారాళంగా ఖర్చుచెయ్యాలి. కాంతయ్య డబ్బు ధారాళంగా ఖర్చుచేశాడు బిలియర్డ్స్‌లో అతనికి కొంత సహజప్రావీణ్యం ఉన్నట్టు కనబడింది. టెన్నిస్‌కూడా బాగానేవచ్చింది పేకాటలో వచ్చినప్పుడు డబ్బు వచ్చేది. కాని పోయినప్పుడు రెట్టింపుగా పొయ్యేది. అందుచేత అతను మూడునెల్ల కోసారీ, రెండునెల్ల కోసారీ డబ్బుకోసం గ్రామం వస్తూండేవాడు.

"అబ్బాయిఖర్చు చాలా జాస్తిగా ఉంటున్నది" అన్నాడు మామయ్యగారు ఆడవాళ్ళతో

"ఖర్చు కానివ్వండి ఇప్పుడు ఖర్చుచెయ్యకపోతే వార్ధక్యం వచ్చాక చేస్తాడా?" అన్నది శ్యామలాంబగారు.

పార్వతికి ఆమాట విన్నా చూస్తే మండిపోయింది

తన కొడుకు దిగజారిపోతున్నాడని శ్యామలాంబగారికి తెలుసు, అందుకు తన కోడలే కారణమని ఆవిడ అనుమానం. అత్తగారికి అటువంటి అనుమానం ఉన్నట్టు పార్వతికి అనుమానం. అంతా ముసుగులో గుద్దులాట. పైకి ఎవరూ ఏమీ అనరు. ఒకసారి శ్యామలాంబ మాటల సందర్భంలో "మొగుణ్ణి ఖాతరుచెయ్యని ఆడది మొగుడికి దూరమే అవుతుంది," అని ప్రవచించింది, ఆ మాట తనకే తగులుతుం

దనికూడా ఆలోచించకుండా తనను మనసులో ఉంచుకునే ఆవిడ ఆ మాట అన్న దని పార్వతి ఊహించింది.

మరోసారి భర్త డబ్బుకోసం వచ్చినప్పుడు పార్వతి, "ఏమండీ, చాలా డబ్బు ఖర్చు చేస్తున్నారుట పోనీ ఆ బస్తీలోనే ఏదన్నా వ్యాపారం పెట్టరాదూ?" అన్నది

"వ్యాపారమా? ఛీ, ఛీ! ఇంతా బతికి ఇంటివెనక చచ్చినట్టు! వ్యాపారం చేసే ఖర్మ నాకేం? మీ అన్నలను చేసుకోమను." అన్నాడు కాంతయ్య

అప్పటికి పార్వతి అన్నలు బియ్యం వ్యాపారం పెట్టారు పొలం అమ్మవలిసిన అవసరంకూడా రాలేదు వాళ్ళ ఊళ్ళోవాళ్లు కొందరు పంట కళ్ళాల్లోనే చవగ్గా అమ్మిన ధాన్యం తీసుకుని, మరపట్టించి, నెలా రెండునెల్ల లోపుగా బాకీలు తీర్చారు. చిన్నగా ప్రారంభమైన వ్యాపారం త్వరలోనే అభివృద్ధిలోకి వచ్చింది. వెంకటేశ్వర్లు కాలేజి చదువుకు వెళ్ళాడు

తరతరాల ఆస్తిని తగలెయ్యటం కీర్తిప్రదమనుకున్న కాంతయ్యకు తన బావమరుదులు వ్యాపారంచేసి ఆర్జించటం చాలా హేయంగా కనబడింది.

''మా అన్నలు వాళ్ళ పిల్లల భవిష్యత్తు ఆలోచిస్తున్నారు మీరుకూడా మన పిల్లవాడి భవిష్యత్తు ఆలోచించండి,'' అన్నది పార్వతి

''నేనుకూడా గొప్పవాణ్ణి కావటానికే ప్రయత్నిస్తున్నాను నా కొడుకు నన్ను చూసి గర్వపడటం నేర్చుకుంటే గొప్పవాడు కావటానికి మార్గాలు ఆలోచించలేక పోడు టెన్నిస్‌లో టిల్టన్‌నూ, బిలియర్డ్స్‌లో విం(క్రమ్‌నూ నేను ఎదిరించే రోజు కోసం ఎదురుచూస్తున్నా ఆనాడే మనవాడి భవిష్యత్తుకు రాజబాట ఏర్పడుతుంది. అంతేగాని వ్యాపారం పేరుపెట్టి వాళ్ళనూ వీళ్ళనూ గొరిగి పిల్లల కిచ్చినంత మాత్రాన వాళ్ళకు భవిష్యత్తు ఏర్పడదు ''

తన మొగుడిలో ఈ కొత్త తెలివి చూసి పార్వతి నిర్ఘాంతపోయింది ఆమె కేమనటానికీ తోచలేదు

శ్యామలాంబకూడా కొడుకును డబ్బుఖర్చుగురించి హెచ్చరించినట్టున్నది మొత్తంమీద ఏమయినాగానీ, కాంతయ్య చీటికీ మాటికీ డబ్బుకోసం ఊరికిరావటం మానేశాడు పంటలు వచ్చేతరుణంలో వచ్చి వీలయినంత హెచ్చుమొత్తం పట్టుకు పొయ్యేవాడు. మళ్ళీ వచ్చేవాడు కాడు వచ్చినా డబ్బుఅడిగేవాడు కాడు.

అతను ఎడాపెడా అప్పులు చేస్తున్నట్టు తెలిసింది పెద్ద వడ్డీలమీద మార్వాడీల దగ్గిరకూడా అప్పులు చేస్తున్నాట్ట.

''అప్పులెట్లా తీరుస్తాడో తెలీదు ఇవతల మైనరు కొడుకున్నాడు ఇచ్చేవాళ్లు ఎట్లా ఇస్తున్నారో తెలీదు,'' అన్నాడు మామయ్యగారు.

అప్పులు ఎట్లా తీరుస్తాడనే సంశయం త్వరలోనే తీరింది కాంతయ్య తన పొలాలు అమ్మటం ప్రారంభించాడు ఒక ఏడు పదిహేనెకరాలు అమ్మాడు. ఇంకో ఏడు పాతిక ఎకరాలు అమ్మాడు

"ఇట్లా జరుగుతుందని మేం ఏనాడో అనుకున్నాం." అన్నారు ఊళ్ళోవాళ్లు

చినవెంకటనారాయణకు అయిదేళ్ళు నిండేసరికి వాడి తాతగారి ఆస్తిలో మూడో వంతు తరిగిపోయింది

ఆ సమయంలోనే వెంకటేశ్వర్లు పెళ్ళి జరిగింది వెంకటేశ్వర్లు అప్పటికి ఇరవై ఒకటి పూర్తిచేశాడు ఆలోపల పెళ్ళిచేద్దామని అన్నలు ప్రయత్నించినా, చదువు పూర్తిచేసి ఉద్యోగంలో చేరితేనేగాని పెళ్ళి చేసుకోనన్నాడు నిజానికి అతనింకా లా చదువు పూర్తిచెయ్యలేదు కాని మంచి సంబంధం వచ్చింది పిల్ల తండ్రి లాయరు ఆయనకు మగపిల్లలు లేరు ఇద్దరే ఆడపిల్లలు పెద్దదానికి పన్నెండో ఏడు.

"పిల్ల పెళ్ళిగురించి నాదే అశ్రద్ధ అయిపోయింది పిల్ల ఎక్కడ పెద్దమనిషి అయికూర్చుంటుందో అని మా అమ్మా, నా భార్యా మహా యిదవుతున్నారు లాంఛనాలను గురించి మీరేమీ విచారించవద్దు దేవుడి దయవల్ల నేనింత సంపాదించాను. మీవాడు లా చదువుతున్నాడంటే నా ప్రాక్టీసు అందుకుంటాడన్న ఆశ కూడా ఉంది అందుచేత మీరు సరేనంటే నేను ఒడ్డునపడతాను." అని ఆయన ఉన్న సంగతి దాచకుండా చెప్పేశాడు.

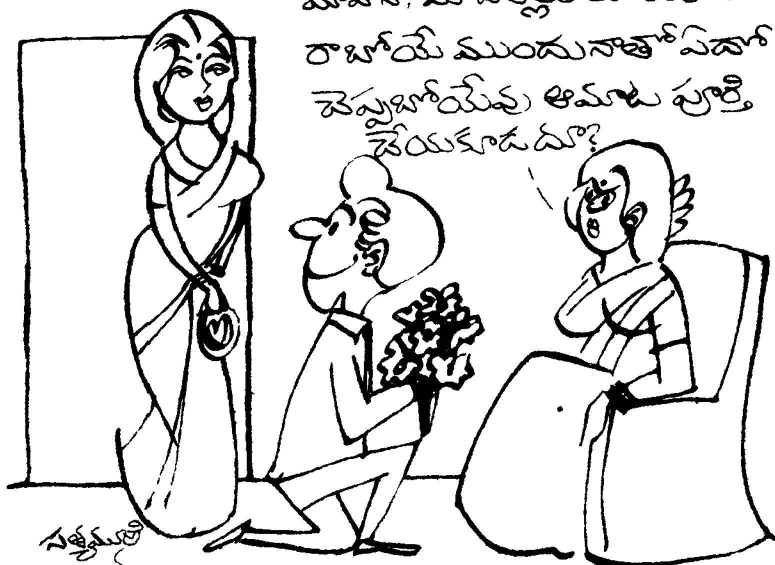
అన్నలు సరేననే ధోరణిలో ఉన్నట్టు గమనించి వెంకటేశ్వర్లుకూడా సరే నన్నాడు అతను పిల్లను చూశాడు, నచ్చింది. నచ్చకపోయినా చేసుకునేవాడే

చిన్నన్న పెళ్ళికి పార్వతి పిల్లడివాడితోసహా వచ్చింది పెద్దరుమామయ్యగారు పెళ్ళి మహా వైభవంగా చేశాడు పార్వతి మొహాన రోజుకో బంగారుకాసు అద్దారు

ఈ సందర్భంలోనే పార్వతి తన అన్నలతో తన భర్త ఆస్తిఅంతా ఎట్లా అలాములూ, పలాములూ చేస్తున్నాడో చెప్పింది

"అమ్మనీ, మనం ఏం చెయ్యగలం? పోయినది పోగా, మిగిలినదే దక్కుడు," అన్నాడు పెద్దన్న వేదాంతిలాగా

"నా కొడుక్కు అన్యాయం జరగడం నేను సహించలేను అదీగాక ఇంకో విషయంకూడా నీకు చెప్పా లన్నయ్యా! నాకా ఊళ్ళో ఊపిరిసలపటం లేదు.

ఆయనచూడబోతే ఇక ఆ ఊరితో తెగతెంపులు చేసుకున్నట్టే కనబడుతుంది మా అత్తగారీ మధ్య తనకేమీ పట్టనట్టూ, తనకు ఎవరితోనూ సంబంధం లేనట్టూ ప్రవర్తిస్తున్నది పిల్లవాడికి బడికివెళ్ళే ఈడొచ్చింది ఆ ఊళ్ళో వాడికి చదువొస్తుందని నాకు తోచదు నేను అక్కణ్ణించి వచ్చేస్తే ఆ ఆస్తి ఏమైపొయ్యేది అజాపజాకూడా ఉండదు నేనా చిన్నదాన్ని నాకేమీ తెలీదు.'' అన్నది పార్వతి

నిజానికామె ఈ రావటంరావటం ఇక్కడే ఉండిపోవటానికి నిశ్చయించుకున్నది

ఆ సంగతి రూఢిగా చెప్పాక పెద్దన్న, 'ప్లీడరు మామయ్యగారిని సలహా అడుగుదాం!'' అన్నాడు ప్లీడరుమామయ్యగారు లాయరుగా సలహా చెప్పాడు

''ఉన్న ఆస్తిలో మీ భర్తగారు సగం వాటాదారు ఆయన దాన్ని ఎట్లా తగలేసుకున్నా అడిగేవాళ్ళుండరు కావలిస్తే మీరు పిల్లవాడి భాగంకోసం దావా వెయ్యొచ్చు అంతవరకూ దక్కించుకోవచ్చు కాని అంతదూరం వెళ్ళేముందు కాస్త ముందూవెనకా, మంచీచెడ్డా ఆలోచించుకోవటం మంచిది

మొగుడిమీద దావా వెయ్యటం అనేసరికి పార్వతి బెదిరిపోయింది. అత్తవారిల్లు వదిలేసి రావటంలో ఆమెకు తెగువా, సాహసమూ కనిపించలేదు తాను ఏడాది పాటు తిరిగిరాకపోయినా, ఎందుకు రాలేదని అడిగేపాటి ఆసక్తి గలవారెవరూ లేరక్కడ. మొగుడికి తనగొడవ అసలేపట్టలేదు అందుచేత ఆమె, కనీసం ఎవరో ఒకరు

మ్మనేదాక, అన్న దగ్గర నిశ్చింతగా ఉండిపోగలదు. డబ్బు కావాలన్నా "మామయ్యగారు" పంపిస్తాడు. కాని మొగుడిమీద దావా వేసి రచ్చకెక్కటమా? కనకంత సాహసం లేదు

"వ్యాజ్యాలూ, పాజ్యాలూ దేనికిలెండి?" అన్నది పార్వతి

* * *

"పెద్దన్నయ్యా, తమ్ముడి పెళ్ళిలో ఇచ్చినకాసులు అమ్మి డబ్బు పట్టుకురా రెండు నెల్లనుంచీ ఉంటున్నాను. ఖర్చుకు కావద్దూ? మనిషికి మనిషెత్తన్నారు, అన్నది పార్వతి.

"ఎందుకే, పిచ్చిదానా? నీ కాసులమ్మకుండా జరగనంత దుస్థితిలో ఉన్నామా?" అన్నాడు పెద్దన్న. ఆయనే అబ్బులాల గాడికి మంచిరోజు చూసి అక్షరాభ్యాసం చేసి అక్షరాలు దిద్దిస్తున్నాడు.

ఈ సంభాషణ జరిగిన వారంలోపునే ఊరినుంచి మామయ్యగారు వచ్చారు. పార్వతి ఆశ్చర్యపోయి, "ఏమండీ మామయ్యగారూ, తలవనితలంపుగా వచ్చారే! అంతా కులాసాయేనా?" అని అడిగింది.

"నేను చిన్న కోర్టు పనుండి వచ్చాలే. నువు మళ్ళీ తిరిగి రానేలేదేం?" అన్నా డాయన,

"మావాళ్ళంతా తొందరపెట్టి ఉంచేశారు. అయినా ఇంతలో అక్కడ మునిగి పోయిం దేముందీ? ఆయన సంగతులేమైనా తెలుస్తున్నాయా?'' అన్నది పార్వతి.

"తెలియ కేం, తల్లీ? ఏం మునిగిందంటా వేమిటి? ఒక చెంప సర్వనాశనమై పోతూఉంటే! సగం ఆస్తి అయిపోయినట్టే. మీ అత్తగారిని వొప్పించిచీ కొడుకు తర నోటీసు ఇప్పించా. నా కొడుక్కు నేను నోటీ సివ్వటమేంటన్నది. నీ కొడుకు పున మంచికోరే ఇవ్వవమ్మా అని ప్రాధేయపడ్డా. మీరు చెప్పేది ఒక్కముక్క నా కర్థం కావటం లేదంటూనే సంతకం పెట్టింది. నా కిప్పు డింకొక అనుమానం వచ్చిపడింది. మీ అత్తగారికి కాస్త మతిచలించిందని. ఉన్నదానికితోడు ఉపాకర్మ అన్నట్టవుతుంది," అన్నాడు మామయ్యగారు.

తన అత్తగారికి చిత్తచాంచల్యం కలిగినమాట నిజమే అయిఉండాలనుకున్నది పార్వతి. ఆవిడ ప్రవర్తన మామూలుగా లేనట్టు కనపడిందేగాని, అది పిచ్చికి మొదటి మెట్టన్న అనుమానం పార్వతికి రాలేదు. ఆమె పూర్తి పిచ్చివాళ్ళను చూసిందిగాని, పిచ్చి ఎట్లా ఆరంభమయేది చూసి ఎరగదు.

మామయ్యగారు వెళ్ళిపోతూ, "మూడొందలు. నీ కోసమే తెచ్చాను.

వచ్చేయే డీపాటికి ఇదికూడా నీచేతికి దక్కుతుందో దక్కదో,'' అని డబ్బు ఇచ్చి వెళ్ళాడు

పార్వతి ఆ డబ్బు తన పెద్దన్న కిచ్చింది

మామయ్యగారు వెళ్ళిన కొద్దిరోజులకే సోమశేఖరం పార్వతిని చూడటానికి వచ్చాడు సోమశేఖరం ఎవరోకూడా పార్వతికి తెలియదు ఆ దౌర్భాగ్యుడి కళ్ళకు పార్వతి ఇంకా శాపగ్రస్తురాలైన గంధర్వ రాజకుమార్తెలాగే ఉన్నది.

"నన్ను నువ్వెరక్కపోవచ్చు నమ్మా, నా పేరు సోమశేఖరం అంటారు. నేను మా కాంతియ్యగారి ఆశ్రితుల్లో ఒకణ్ణి, ఇప్పుడు కాదులే. ఇప్పు డాయన నా బోటి వాళ్ళకు ఎక్కడ అందుతాడు ? ఆయన ఏమో, పట్నంలో గుర్రిప్పందా లేమో ! అందకుండా గాలిపటమల్లే ఎగిరి పైకి, ఇంకాపైకి పోతున్నాడు. మీ అత్తగారికి పిచ్చెత్తింది తెలుసుగా ? ఆవి దేదో రిజిస్టరు నోటీసిచ్చిందట. అది అందుకుని గామాలు మీ ఆయన వారం రోజుల్రకిందట సుడిగాలల్లే వచ్చాడు. పిచ్చిదానిచేత రిజిస్టరుత్తరం రాయించినందుకు మేనేజరుగారిమీద ఎగిరిపడ్డాడు. తాను చేసిన అప్పులన్నీ పిల్లాడు పుట్టకముందు చేసినవనీ, వాటికింద ఆస్తంతా పోయినా అడగటాని కెవరికీ హక్కు లేదనీ అన్నాడు. పిచ్చిఅవిణ్ణి వాళ్ళ పినతల్లి మొగుడుట ఎవరోవచ్చి వైద్యం చేయిస్తానని తీసుకుపొయ్యాడు. ఇంటికి తాళంపెట్టి ఉన్నది. ఈ సంగతులు మీదాకా వచ్చాయో లేదో, చెప్పిపోదామని వచ్చా." అన్నాడు సోమన్న.

తాను చెప్పే దుర్వార్తలు విని శాపగ్రస్త గంధర్వరాజకుమార్తె దుఃఖభారంతో కుప్పకూలిపోతుందనుకున్నాడు సోమన్న. కాని అవి ఆమెను అంటినట్టే కనిపించ లేదు. ఆమెకోసం తలతీసి ఇవ్వటమో, నిప్పుల్లోకి దూకటమో, అటువంటిదే మరేదో చేయాలనిపించింది సోమన్నకు. కాని తనకు అంత అదృష్టం ఎక్కడ ?

తలవంచుకుని కూర్చున్నవాడు కాస్తా చప్పున తలఎత్తి, "అబ్బిలాల ఏడీ ?" అన్నాడు.

పార్వతి కొడుకును పిలిపించింది. పిల్లవాడు పలకా, బలపమూ తీసుకుని వరండాలోకి వచ్చి, తల్లికేసి ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు.

సోమన్న పిల్లవాణ్ణి దగ్గిరికి పిలిచి, మొహమూ, భుజాలూ నిమురుతూ, "పేద వాణ్ణి నీ కోసం ఏమీ తీసుకురాలేదు బాబూ!" అంటూ, పొంగివచ్చిన దుఃఖాన్ని తొక్కిపట్టటానికి మొహం చాలా వికారంగా చేసుకున్నాడు.

ఆ దుఃఖం పిల్లవాడిమీది మమకారంవల్ల వచ్చినదికాదు దారిద్ర్యం తెచ్చినది ఆ సంగతి పార్వతి అర్థంచేసుకున్నది

సోమన్న వెళ్ళివస్తానంటే ఆమె, "అదేమిటి? భోంచేసి వెళుదురుగాని," అన్నది

"లేదు లేమ్మా! భోజనం ఇంకోచోట చెప్పుకుని మరీ వచ్చాను," అన్నాడు సోమన్న. తన అక్క పేరు ఉచ్చరించటానిక్కూడా అతనికి సాహసంలేకపోయింది.

"ఉండండి," అని పార్వతి లోపలికివెళ్ళి పదిరూపాయలు తెచ్చి సోమన్న కివ్వబోయింది. ఆ డబ్బునుచూసి, సోమన్న తాచుపామును చూసినట్టు బెదిరాడు. పార్వతి ఎంతో బలవంతం చేసినమీదట డబ్బు తీసుకుంటూ, ఆ డబ్బును తాను ఖర్చుచెయ్యకుండా ఉన్నంతకాలమూ పార్వతికి దారిద్ర్యం రాకుండా ఉంటుందని అనుకున్నాడు. ఆ విధంగా సంఘటనలను ముడిపెట్టటం అతనికి అలవాటే.

*　　　　*　　　　*

పార్వతి చెయ్యటానికి భయపడిన పనిని వెంకటేశ్వర్లూ, అతని మామగారూ కలిసి చేయించారు. కాంతయ్య చేసే అప్పులు చెల్లవనీ, అతని మైనరు కొడుకు ఆస్తి అమ్మటానికి అతనికి హక్కులేదనీ ప్రకటన వేయించారు. మైనరు ఆస్తికి తండ్రి గార్డియనుగా ఉండటానికి తగడనీ, తల్లినిగార్డియనుగా నియమించవలసిం దనీ కోర్టుకు అర్జీ పడేశారు.

పార్వతి మొగుడిమీద కోర్టుకెక్కటం సక్రమమేనని ఆమె బంధువర్గంలో ఒక్కరుకూడా అనలేదు. కాంతయ్య ప్రవర్తన తప్పని అందరూ ఒప్పుకున్నారు. అయినా పార్వతి అతడి అక్రమప్రవర్తనకు అవరోధాలు కలిగించరాదట.

"మాటవరసకు నువు కోర్టులో గెలిచి నీ కొడుకువంతు ఆస్తిమీద అధికారం సంపాదిస్తావే అనుకుందాం, నీ మొగుడు బికారపక్షిరై పోయి వీధుల్లో ముష్టెత్తు కుంటే అదిమాత్రం నీకేం ఘనం?" అని వాళ్ళు వాదించారు.

తనను ఇంతనీచురాలిగా చేసి అదివరలో ఎవరూ ఎన్నడూ మాట్లాడలేదు. కోర్టు కెక్కటంచేతనే తాను అందరికీ లోకువయింది. వాళ్ళకు సమాధానం చెప్పటంకూడా ఆమెకెంతో బాధ అయింది.

"మొత్తం ఆస్తిమీద వచ్చే అయివేజంతా ఆయనే ఖర్చు చేస్తే నేనువద్దన్నానా? పిల్లవాడి భాగం అమ్మటానికి ఆయనకేం హక్కున్నది? ఇంకోతండ్రి అయితే, తనంత ఆస్తి పెట్టుకుని, తన తదనంతరం కొడుక్కు మరింత చేసి ఇవ్వడా? ఆయనవంతు ఆస్తి ఆయన ఏమన్నా చేసుకోనీ, పిల్లవాడి వంతైనా దక్కితే, దాని

మీది అయివేజంతా తానే అనుభవించనీ, నన్నూ, పిల్లవాణ్ణి పస్తులు పడుకో బెట్టనీ - నా కభ్యంతరం లేదు. పిల్లవాడి ఆస్తికూడా తనే తెగనమ్మి మాతోబాటు ఆయనకూడా పస్తులు పడుకోవాలిసొస్తే అది సక్రమంగా ఉంటుందా? ఆయన మంచికే ఈ దావా వేస్తున్నానని ఎవరికీ తట్టదులాగుంది!'' అన్నదామె

ఆమె చెప్పేది ఎవరితలకూ ఎక్కలేదు. పైపెచ్చు, మొగుడిమేలు కోరే తాను

మొగుడిమీద దావా వేస్తున్నా ననటం చాలా అఘాయిత్యంగా తోచింది. "ఇది విన్నారుటర్రా ? పార్వతమ్మ మొగుణ్ని ఉద్ధరించటానికే మొగుణ్ణి కోర్టుకీడుస్తున్న దిట !'' అని చెప్పుకున్నారు.

పార్వతిమీద అయినవాళ్ళలో చాలా విషప్రచారం జరిగింది. ఆమె చాలా బాధ పడింది. తన మనసులో ఏదోఒకభాగం చిట్లెలకట్టుకు పోతున్నట్టుగా ఆమెకు తోచింది.

ఇది మంచిదీ, ఇది చెడ్డదీ అని మనబుద్ధి ఎంత నమ్మకంగా చెప్పినా సంఘ దృష్టి బుద్ధికి వ్యతిరేకంగా ఉన్నప్పుడు సంఘ జీవి మానసికసంఘర్షణకుగురి కాక తప్పదు. ఈ సంఘర్షణలోనుంచే సంస్కరణోద్యమాలూ, విప్లవాలూ పుట్టు కొస్తాయి.

తన మనసు రాయికాకుండా ఉండాలంటే పార్వతి, అయినవాళ్ళ అభిప్రాయా లకు తలఒగ్గి, తన భర్తను ఇష్టం వచ్చినట్టు చెయ్యనిస్తే చాలు. కాని ఆమె తన మనసు రాయి కావటానికే సిద్ధపడింది. ఆమె తన కొద్ది జీవితంలో గడిచిన అను భవం ఆమెకు ఆదారే చూపింది.

ఉన్నట్టుండి ఒకరాత్రి ఝాము పొద్దుపోయాక కాంతయ్య దిగాడు. బావమరుదులు అతన్ని మామూలుగానే పలకరించి మర్యాదలు చేశారు; జీవిత నాటకపాత్రధారులు సంఘం డైరెక్షనుకు కట్టుబడక తప్పదు.

"పార్వతితో అవసరంగా మాట్లాడాలి. అన్నం తినేవచ్చా," అన్నాడు కాంతయ్య.

ఇద్దరికీ ఒకగది ఇచ్చారు.

ఆ రాత్రి పార్వతికి అగ్నిపరీక్ష. ఆమె మనసు అదివరకే రాయి అయి ఉండక పోతే ఆమె ఆ పరీక్షకు అరనిమిషంకూడా తట్టుకొని ఉండదు.

''నిన్నూ, పిల్లవాణ్ణీ మనఊరు తీసుకుపోవటానికి వచ్చాను. రేపేపోదాం," అన్నాడు కాంతయ్య.

''కొడుకు భాగం కొడుక్కు రాసియ్యండి. మా వెంకటేశ్వర్లన్నయ్యా ఇక్కడే ఉన్నాడుగా – ఆ తరవాత మనఊరికి పోదాం.''

"మనం కలిసే ఉంటుండగా మళ్ళీ భాగాలు పంచటం ఏమిటి ?''

"మీరు మళ్ళీ మొదటి కొస్తున్నారు. ఆ ఏర్పాటు ఏనాడో చెడిపోయింది."

''పిల్లవాడికి రాసివ్వటానికి సగం ఆస్తి ఉండదు. నా అప్పులన్నీ తీరగా చాలా

కొంచెం మిగులుతుంది. ఆ మిగిలింది కాస్తా వాడిపేర పెట్టించి, నన్ను తిండి మాడ్చుదామనా ?''

''మీ అప్పులు సక్రమమైనవి కావు. పిల్లవాడి ఆస్తిలో సెంటు భూమికూడా మీ బాకీలకింద అమ్మటానికి మీకు అధికారం లేదు పిల్లవాడి వంతు వాడికి రాసిఇవ్వా నన్నూ వాణ్ణీ తిండికి మాడ్చండి ఆ అయివేజులో కానీ అడిగితే నన్ను చెప్పుచు కొట్టండి ''

కాంతయ్య ఆమెమీద సమ్మోహనాస్త్రం ప్రయోగించాలని యత్నించాడు ఆమెన బలాత్కారంగా కౌగలించుకున్నాడు, ముద్దులు పెట్టుకున్నాడు ఆమె శరీరం కరి జావ అయిపోయింది కాని ఆమె తన మనస్సులోని రాయిని ఈ సమ్మోహనా ప్రభావంనుంచి కాపాడగలిగింది

తిరిగి తెల్లవారురూమున అతను, ''ప్రయాణానికి సిద్ధంకా,'' అన్నాడు

''ఈ పూట పత్రాలు రాయించి సంతకాలు చెయ్యండి సాయంత్రం బయ దేరుదాం,'' అన్నది పార్వతి

''నేను సంతకాలు చెయ్యకపోతే ?'' అన్నాడు కాంతయ్య

''మీరు దురుద్దేశంతో నన్ను తీసుకుపోతున్నట్టేగా ''

''తీసుకుపోయి నీ గొంతూ, పిల్లాడిగొంతూ నులిమేస్తాననా ?''

''అటువంటి ఆలోచన నా బుర్రలో లేదు, మీ నోట రావటం చిత్రమే ! అ భయంకూడా పెట్టారు, ఇంకెలా వస్తాను ?''

గెలిచి ఓడిపోయి కాంతయ్య వెళ్ళిపోయాడు

* * * *

తెర మరుగున ఏం జరుగుతున్నదీ పార్వతికి తెలీదు. కోర్టు వ్యవహారాలు అ భవంలేకా, చెప్పినా అర్థంకాకా, ఎంతకాలానికీ ఏఫలితమూ కనపడకా, త ప్రయత్నమంతా బూడిదలో పోసిన పన్నీ రయిందనీ, చివరకు తనకు కో కెక్కిన అపఖ్యాతి మాత్రమే మిగులుతుందనీ ఆమె అనుకున్నది ఈ జీవితం ఎంత అనుభవం ఉండీ చాలదు ప్రతి పొరపాటూ జీవితంలో ఒక్కసారి మాత్ర చేసే అవకాశం వస్తుంది ఆ అనుభవం జీవితంలో మరెన్నటికీ అక్కరకు రా కాలచక్రం వెనక్కు తిరగదుగాని, తిరిగినట్టయితే, ఆరోజు తనమొగుడు తన తాను ఊరికి రమ్మన్నప్పుడు తాను తప్పక అతనివెంట వెళ్ళిపోతా ననుకున్న

అంటే అర్థమేమిటి ? తానొక తప్పటడుగు వెయ్యనందుకు పార్వతి మనస

ర్తిగా విచారించే స్థితికి దిగజారిపోయింది. ఇటువంటి విచారాలతోనే మనుషులు ·తన మవుతారు.

ఒకటో రెండో యుగాలు గడిచా యనిపించేటంత కాలం జరిగాక, "చినవెంక న్నారాయణ" హైస్కూలులో చేరి చదువుతుండగా, ఒక ప్లీడరుగారు ప్లీడరు ేషంలో, నల్లకోటూ, తెల్ల తలపాగాతోసహా, చంకన కొన్ని కాగితాలు పెట్టుకుని పత్యక్షమయ్యాడు

చిన్న సభ జరిగింది సభలో నలుగురన్నలతోబాటు పార్వతినికూడా కూర్చో బన్నారు

ఆయన కాంతయ్య ప్లీడరుట. ముందు పార్వతికేసి చూస్తూనే మాట్లాడాడు

"అమ్మా, మీది గొప్పవంశం నేనా సంగతి జ్ఞాపకం చెయ్యనవసరంలేదు మీ ంశంలో ఏనాడూ స్త్రీలు పురుషులమీద వ్యాజ్యాలు వేసినది లేదు ఒక్కవిషయం ాటవరసకు మనవి చేస్తా మీ అత్తగారు కోర్టుకు వెళ్ళిఉంటే కోర్టువారు కళ్ళు ూసుకుని ఆస్తి బాధ్యతలన్నీ ఆమెకు అప్పగించి ఉందురు ఆమెకు అలాటి బల ైన కేసున్నది కాని ఆమె కోర్టుకు వెళ్ళలేదు అది అలాఉంచండి మీ భర్తగారు ప్పులుచేసినమాట నిజమే కాని ఆ వంశంలో ఎవరు అప్పులు చెయ్యలేదూ? ందరూ తమ రాబడికి మించి ఖర్చు చేసినవారే. మీ మామగారి ముత్తాతగారి ాయాంలో మీ ఆస్తి రెండింతలుండేది ఆయన అప్పులు అంతగా చెయ్యలేదుగాని ురువులకిందా, దేవుడి మాన్యాలకిందా, రోడ్డుకోసమూ చాలా భూమి వదిలేశారు. యన కొంత అప్పుకూడా చేసారు ఒకతరంవారు చేసిన అప్పును మరోతరం ారు తీరుస్తూ వచ్చారు మీ మామగారిని ఆయన తండ్రిగారు దత్తు చేసుకున్నారు యినా తండ్రిగారి అప్పులను ఆయన తీర్చారు ఆయనగారి అప్పులను మీ భర్తగారు ంద వేసుకున్నారు మీ భర్తగారు ఖర్చుచేసినందుకు మీకేమీ అభ్యంతరంలేదనీ, యనఆస్తి విక్రయించటమే మీకుఅభ్యంతరమనీ విన్నాను, మీరుకొంచెం ఆలోచించిన యితే మీభర్తగారు తనకొడుక్కు ఆస్తినీ అప్పునూ వదలక, తామే అప్పులు ర్చటం చాలా తెలివైనదని అని గ్రహించిఉందురు. మీభర్తగారు ఈనాడుచేసిన ప్పులను మీకుమారుడి హయాంలో తీర్చవలసివస్తే ఎకరం అమ్మేచోట ూడెకరాలు అమ్మవలసివచ్చేది అప్పుడేమయేది? తండ్రిచేసిన అప్పులను ంఅబ్బాయి ఎలా కాదనగలడు గనకా?

వెంకటేశ్వర్లు అడ్డొచ్చి ఏదో లీగల్‌పాయింటు ఎత్తాడు. తండ్రిచేసిన అక్రమమైన ప్పులను కొడుకు తీర్చనవసరంలేదు.

ఆ పాయింటుకు తరవాత వస్తానన్నాడు ప్లీడరుగారు

ఆయన ఇదే ధోరణిలో చాలాసేపు మాట్లాడాడు. ఆయన చెప్పేది తనకు అనుకూలంగా లేకపోయినా, పురాణాలు చదివేవాళ్లు చెప్పే ధర్మపన్నాలుకన్న లక్షరెట్లు విశ్వసనీయంగా పార్వతికి తోచింది ఇటువంటి ప్లీడర్లు దేశమంతా తిరిగి ఉపన్యాసాలివ్వటం మొదలుపెడితే ప్రజలు తమ హక్కులన్నిటినీ వదులుకున్నా వదులుకోవచ్చు.

చివరకు వెంకటేశ్వర్లుకూ ఆప్లీడరుగారికీ కొంత చర్చ జరిగింది. నీకేసులో తూట్లున్నాయంటే, నీకేసులో ఇంకా పెద్ద తూట్లున్నాయని ఇద్దరూ వాదించుకున్నారు

ఆ చర్చకూడా ముగిశాక ప్లీడరుగారు కోర్టులు మహాచెడ్డవనీ, తనమటుకు వెయ్యికేసులు గెలిచినదానికన్న ఒక్కకేసు రాజీచెయ్యటంలో ఎక్కువ ఆనందం ఉన్నదనీ, నిజానికి రాజీఅయిన కేసుల్లో తనకు రాబడి ఆట్టే ఉండదనీ, తమ భార్యాభర్తలమధ్య రాజీ చేసి ఇంతపుణ్యం సంపాదించుకుందామనే వచ్చాననీ బయటపెట్టాడు

ఆ రాజీప్రకారం పదెకరాల మాగాణిభూమీ పన్నెండెకరాల మెరకా, రెండున్నర ఎకరాల మామిడితోటా కుర్రాడికి చెందుతుంది అతను మైనరుగా ఉన్నంతకాలమూ పార్వతి గార్డియనుగా ఉంటుంది

"చాలా అన్యాయం! దారుణం! తన సొంతకొడుకును ఇంత అన్యాయం చెయ్యగలవాడు తండ్రి ననిపించుకోవటానిక్కూడా అర్హుడు కాడు నే నీ మాట వకీలుగా అనటంలేదు, పిల్లవాడి మేనమామగా అనటంలేదు. అన్నంతినే మనిషిగా అంటున్నాను," అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు

పార్వతి తన బుల్లి అన్నను చూసి చాలాగర్వపడింది నిజానికామె రాజీకి ఒప్పుకోడానికి సిద్ధంగానే ఉన్నది. ఆమెకు ఆస్తిదాహంలేదు తనపుట్టింటివారు అయిదెకరాల మాగాణీతో అందరూ బతికారు ఒక పిల్లవెధవ పదెకరాలమీద బతకలేకపోడు.

వెంకటేశ్వర్లు పార్వతిని లోపలికి తీసుకువెళ్లి, "ఏంచేద్దామంటావు" అని అడిగాడు

"నేనుమాత్రం ఏంచెప్పను అసలు ఆస్తి ఏమీరాదని నే నేనాడో గుండె రాయి చేసుకున్నాను రాజీపడకపోతే ఇంకా చాలా వస్తుందంటావా?" అన్నది పార్వతి.

"రావచ్చు, రాకపోవచ్చు కాని రాజీపడితే నీమొగుడికి హెచ్చులాభం వ్యాజ్యం సాగిస్తే అతనికి చిల్లిగవ్వ చేతిలోమిగలకుండా చెయ్యొచ్చు," అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

"అయితే తప్పక రాజీపడు, బాబూ ఆయనను బుక్కాఫకీరును చేసి నేను పొందే ఆనందం ఏముందీ? ఇదుగో చూడు, ఆయన ఏనాడు కావాలంటే ఆనాడు వచ్చి మాతో ఉండి పిల్లవాడి అయివేజు ఖర్చుచేసుకోవచ్చనికూడా చెప్పు ఆ ప్లీడరుగారితో,"

అన్నది పార్వతి

"ఇంకానయం! చేసినఖర్చులు చాలేదా? అతనంతట అతను వచ్చి కాళ్ళమీద పడితే ఇంతకూడు వేద్దువుగాని! అంతేగాని, కోర్టు కీడ్చినందుకు లెంపలేసుకుంటున్నానని మొగుడికి కబురుచేస్తానంటావాఏం?'' అన్నాడు వెంకటేశ్వర్లు.

అతని ఆగ్రహం చూసి పార్వతి భయపడింది.

జీవితం ఎంత క్రూరమైనది. అది తప్పుచేయనివాళ్ళపట్లా, ఘోరాలు చేసినవారి పట్లా సమంగా క్రూరంగా ఉండగలదు.

* * * *

రాజీ జరిగింది పత్రాలు చేతికివచ్చాయి. వెంకటేశ్వర్లు తన మేనల్లుడివంతు వచ్చిన భూములు చూసుకుని, వాటికి పట్టాలు పుట్టించి, ఆ పొలాలు చేసేవాళ్ళ చేత కవుళ్ళు కొత్తగా వ్రాయించి. చాలా శ్రమపడ్డాడు.

అతను ఆవూళ్ళో ఉండగానే ఒక బ్రాహ్మడు వచ్చి, "అయ్యా! నాపేరు సోమశేఖరం అంటారు మామిడితోట అబ్బులాల వంతుకింద వచ్చిందని విని చాలా సంతోషించాను. ఆ మామిడితోటలో చాలా అవాచ్యాలు జరిగాయి దానికి నేను పుణ్యాహవాచనం చేసి, బతికున్నన్నాళ్ళూ దాని పోషణ చూస్తాను అందులో ఒక ఒంటినిట్టాడిగుడిసెవేసుకుని నన్ను ఉండనివ్వండి చెట్టునకాసిన ప్రతికాయా మీకేముట్టేటట్టు చూస్తాను అబ్బులాలతండ్రిగారికీ, తల్లిగారికీ నేను చాలా రుణపడిఉన్నాను ఈవిధంగానైనా రుణం తీర్చుకోకపోతే నాకు కుక్కజన్మ తప్పదు." అన్నాడు

ఈ సోమశేఖరం గురించి పార్వతి చెప్పగా వెంకటేశ్వర్లు విన్నాడు ఆతను అప్పటికప్పుడు మామిడితోట కవులొకటి రాసి సోమన్న చేత సంతకం చేయించాడు. అతను ఏటా ఇరవై రూయలుగాని, ఆ విలువగల మామిడికాయలు గాని ఇవ్వాలి. తోట కాపలాపూచీ అతనిదే తోటలో ఉండే డెబ్బైరెండు చెట్లలోనూ దేన్నీ అతను కొట్టటానికి అధికారంలేదు.

కాగితంలో ఏమి రాసిఉన్నదీ సోమన్న చదవకుండానే కళ్ళ కద్దుకున్నాడు.

"చదివిచూడు తరవాత సంతకం చేసి ఇయ్యి." అన్నాడు

సోమన్న కలం తీసుకుని సంతకం చేస్తూ, "చర్మంవొలిచి ఇయ్యమంటానిక్కూడా పార్వతమ్మగారికి హక్కున్నది. అంతకన్న ఎక్కువేమీ ఉండదుగదా ఇందులో!" అన్నాడు.

వెంకటేశ్వర్లు తాను వచ్చినపని పూర్తి చేసుకుని తిరిగి వెళ్ళిపోయాడు.

[రెండవ భాగం వచ్చేసంచికలో]

కాశీచెంబు

సత్యం శంకరమంచి

సోమయాజులుగారు వూళ్ళోకి కబురంపి గంటన్నరయింది. ఇంత వరకూ మనిషిజాడ లేదు కాశీనుంచి తను ఫలానరోజున బయలుదేరి వస్తున్నట్లు ఉత్తరం రాద్దామనుకున్నారు కాని ఈ ముదికాలపు రైళ్ళాయె. అందీఅందని బస్సులాయె. బస్సు దిగాక నాలుగు మైళ్ళు నడకాయె. తీరా అక్కడకు చేరలేకపోతే వాళ్ళంతా మేళతాళాలతో వచ్చివుండటం. తను ఆ సమయానికి అక్కడికి వెళ్ళలేకపోవటం ఇదంతా దేనికి? వూరిబయటికెళ్ళి కబురంపితే శాస్త్రీయంగానూ ఉంటుంది, సులువూను - అనుకున్నారు సోమయాజులుగారు బస్సు దిగేటప్పటికి

పదిదాటింది డొంకలో నడుస్తుంటే వూరిబయట మనిషెవడన్నా దొరుకుతాడో లేదో అన్నదే ఆలోచన పొలిమేర ఇవతల తుమ్మచెట్టుక్రింద నుంచుని చూస్తే దూరంగా గొర్రెల్ని కాచుకుంటున్న రంగడు కన్పించాడు సోమయాజులుగారు రంగణ్ణి గొంతెత్తి పిలిచాడు. రంగడు అక్కణ్ణుంచే తేరిపార చూచుకుంటూ పరుగెత్తుకొచ్చాడు.

'ఏంది యాజులయ్యగారూ ... మీరేనా!' అన్నాడు అబ్బురంగా చూస్తూ. సోమయాజులుగారి దుబ్బుగా పెరిగిన గడ్డం, కాశీలో కొని ధరించిన జామిపిండెలంత రుద్రాక్షమాలలూ రంగడికి కొత్తగా ఉన్నయి

'ఊళ్ళోకి పోయి మా అబ్బాయిలకి నేను కాశీనుంచి వచ్చానని త్వరగా చెప్పు.' అన్నాడు సోమయాజులుగారు

'అయితే నా గొర్రెల్ని కనిపెట్టుండాలి అయ్యగారూ,' అన్నాడు రంగడు

ఒప్పుకోక తప్పిందికాదు సోమయాజులుగారికి

రంగడు వెళ్ళి రెండు గంటలవుతోంది నెత్తి మాడుతోంది తుమ్మచెట్టు నీడన వొదిగి కూర్చున్నారు సోమయాజులుగారు దాహం వేస్తోంది పక్కనున్న కుంటలో నీళ్ళు తెచ్చుకు తాగుదామనిపించింది గాని కాశీ వెళ్ళొచ్చిన ప్రాణికి ప్రాణం వొప్పింది కాదు తను నెలరోజుల్లో తిరిగివద్దామనుకున్నాడు కాని స్వాములవారు అక్కడే బలవంతాన వుంచుకుని ఉపదేశాలు అవీ పూర్తిచేసేసరికి అర్నెల్లు దాటింది ఊళ్లోకి రాగానే అందర్నీ పలకరిద్దామనీ, కొడుకులు, కోడళ్లు, మనవలు అంతా చుట్టూముడ్తారనీ అనుకున్న సోమయాజులుగారికి ఆ మండుటెండలో తుమ్మచెట్టుకింద కూర్చోటం దుర్భరంగా వుంది

రంగడు సోమయాజులుగారి పెద్ద కొడుకు రామనాధంకోసం సరాసరి జలజాక్షి ఇంటికి వెళ్ళాడు వాకిట్లో ఉండి పిలిస్తే 'భోజనం చేస్తున్నారు కూర్చో,' అని సమాధానం వచ్చింది లోపల్నించి పులావు గుమాయిస్తోంది. 'యాజులయ్యగారు కాశీనుంచొచ్చి వూరిబైటుండారు, తొందరగా రమ్మనండి' అని ఇంకో అరుపు అరిచి రంగడు సోమయాజులుగారి చిన్నకొడుకు విశ్వనాధంకోసం పేకాట చింతచెట్టు దగ్గర కెళ్ళాడు అక్కడ రమ్మీ ముమ్మురంగా సాగుతోంది

'అయ్యగారూ,' అన్నాడు విశ్వనాధం వెనగ్గా చేరి

'నేను వేసింది ఆసు, జాకీ కాదు,' అన్నాడు విశ్వనాధం

'మీ నాయనగారు కాశీనుంచొచ్చారు పొలిమేరకాడున్నారు. మిమ్మల్ని రమ్మన్నారు,' అన్నాడు రంగడు

'కలుపు కలుపు .. ఈ ఆట నే కొట్టాలి.' అన్నాడు విశ్వనాధం ఉషారుగ

కాసేపాడి రంగడు గుడ్డ దులుపుకుని

లేస్తూ పెద్దగా అన్నాడు. 'యాజులయ్యగారు పొలిమేరకా డున్నారు. మిమ్మల్ని రమ్మంటున్నారు. నే పోతున్నాను.'

'పొలిమేరదాకా వచ్చినాయన ఇంటికి రాలేడూ ?' అన్నాడు పేక కలుపుతున్న మనిషి.

'అదేదో నాకు తెలీదు; నే పోతున్నా.' అన్నాడు రంగడు.

'వస్తున్నా పోరా ... ఈ ఒక్క ఆట కానీ.' అన్నాడు విశ్వనాథం.

ఊరిబయట గొర్రెలు సోమయాజులు గారి మాట వినటంలేదు. వాటిని మళ్ళియ్యలేక సతమత మవుతున్నారు. పైగా దాహం. కొడుకులు రాకపోతే పోయె, రంగ డొచ్చినా బావుండు; ఈ గొర్రెలబాధ తప్పుతుంది అనుకున్నారు సోమయాజులుగారు.

సోమయాజులుగారి ఇంటి వరండాలో చిన్నా పెద్దా అంతా చేరారు. కరణం మున్సబులు పురోహితుడు, అవధాన్లు గారు సమావేశ మైనారు రామనాథం భోజనం చేసి తాంబూలం నముల్తూ అప్పుడే అక్కడకు చేరుకున్నాడు విశ్వనాథంకోసం పేకాట చింతచెట్టుదగ్గరికి మళ్ళీ మనిషిని పంపించారు

'కానివ్వండయ్యా ! ఒంటిగంట దాటుతోంది పాపం ! ఆయన నిన్న ఎప్పుడు భోంచేశాడో ఏమో తెమలండీ త్వరగావెళ్ళి తీసుకొద్దాం, అన్నాడు అవధాన్లుగారు

'నా ఆలస్యం ఏముందండీ ! పదండి వెళ్దాం,' మన్నాడు రామనాథం పళ్ళు కుట్టుకుంటూ.

'నీ తమ్ముడుకూడా రావద్దాయ్యా ?' అన్నాడు కరణం

'వా డెక్కడో స్తాడండీ ! మనం వెళ్దాం పదండి,' అన్నాడు రామనాథం.

అప్పుడే వసారాలో కొచ్చిన విశ్వనాథం ఇది విని 'ఆ ! నీకే మహా తండ్రి అంటే ప్రేమ ! నేను రాకుండా పోతారేం ?' అన్నాడు.

'సరే వచ్చావుగదయ్యా. ఇహ బయలుదేరండి,' అంటూ లేచాడు మున్సబు.

'పోవటమంటే పోవట మేటండీ ... కాశీనుంచి వచ్చినవాళ్ళని మేళతాళాలతో ఎదురేగి తీసుకురావద్దాండీ ?' అన్నాడు అవధాన్లుగారు.

'సరే అయితే పానకాలు మేళానికి కబురెట్టండి' అన్నాడు రామనాధం.

'ఛత్! వెధవ పానకాలు మేళం. మొన్న పెళ్ళిలో గట్టిగా ఒక్క సినిమాపాట వాయించ లేకపోయాడు. వాడిదీ ఒక మేళమే!' అన్నాడు విశ్వనాధం.

'మరయితే ఎవర్ని పిలుస్తామండీ?' అన్నాడు పురోహితుడు.

'కాశింసాహెబు బాండ్ మేళం పెడ్దాం,' అన్నాడు విశ్వనాధం.

'నాన్న కాశీకి పోయొస్తే కాశిం సాహెబు మేళం పెడ్తావా! ఛస్తే వీల్లేదు,' అన్నాడు రామనాధం.

'నేను పానకాలు మేళానికి ప్రాణం పోయినా వొప్పుకోను,' అన్నాడు విశ్వనాధం.

'మరి ఎట్లాగయ్యా! ఏదో ఒక మేళం త్వరగా బయల్దేరండీ,' అని తొందర చేశాడు కరణం.

'కాశింసాయెబు మేళం లాభంలేదండీ,'అన్నాడు రామనాధం

'వెధవ పానకాలు ... వాడి మేళం అసలు కుదర్దండీ.' అన్నాడువిశ్వనాధం.

'మరయితే ఏం చేద్దామయ్యా?' అన్నారు అవధాన్లుగారు.

ఎవరూ మాట్లాడలేదు.

మున్సబుకి ఏం తోచక జనంవైపు చూస్తే అక్కడ చోద్యం చూట్టాని కొచ్చిన సీతాపతి కన్పించాడు.

'ఒరేయ్! సీతాపతీ! నువ్వు సన్నాయి వూత్తావు కదరా!' అనడిగాడు.

'మరండీ .. మరి ...నే నిప్పుడిప్పుడే నేర్చుకుంటున్నానండీ ... జంటస్వరాలు దాటేశానండీ ...' అని సిగ్గుపడుతూ చెప్పాడు సీతాపతి.

'ఫరవాలేదులే. పరుగెత్తికెళ్ళి నీ సన్నాయిక్రర తీసుకురా. డోలు కొట్టటానికి నీ తమ్ముణ్ణికూడా తీసుకురా. ఇహ లేవందయ్యా లేవండి,' అన్నాడు మున్సబు.

జనమంతా లేచారు - రామచాధం విశ్వనాధం సమాధానాలకోసం చూడకుండా. ఊరేగింపు బయలుదేరింది. అవధాన్లుగారు వేదం చదువుతూ ముందు నడుస్తున్నారు. సీతాపతికి ఇది మొట్టమొదటి అపకాశం. వాడు సంబరంతో మెలికలు తిరిగిపోయి వాయిస్తున్నాడు. వాడి అపశృతుల సన్నాయికితోడు, అపద్ధర్మంగా డోలుమోస్తున్న ఆ పోరగాడు అడ్డదిడ్డంగా బాదుతున్నాడు. ఆ డోలు బరువు మోయలేక మధ్య మధ్య ఆపేస్తున్నాడు. శృతి లేనేలేదు. జనం గోలే.

పొలిమేర అవతల కకావికలైన గొర్రెలమంద మధ్య తుమ్మచెట్టు నానుకుని సొమ్మసిలి పడివున్న సోమయాజులుగారు కన్పించారు. ఆయనకు ఈ మేళం, జనంగోల ఇవేవీ విన్పించలేదు. కాసిని చన్నీళ్ళు కాళ్ళమీద, మొహం మీద పడ్డప్పుడు తెలివొచ్చింది. కొడు

సంగతే పట్టించుకోలేదు. మధ్య
్య మనవలు మాత్రం వస్తూపోతూ
తయ్యా' అని వెళ్ళిపోతున్నారు.
భైరవ సమారాధాన సంగతి ఎవరూ
ంచుకోలేదు. కరణం, అవధాన్లు
హా, పూజారీ వచ్చి ఏర్పాట్లు చేస్తు
రు. కరణం వూరకుక్క నొక
్న తీసుకొచ్చాడు. అప్పుడే వచ్చిన
కొడుకు దాన్ని చూసి చీదరించు
్నడు. ఆ కుక్కకి స్నానం చేయించా
్నరు. కోడళ్లు ఛ స్తే ఆపని చెయ్య
్నరు. సోమయాజులుగారు తనే
్నం చేయించి వొళ్ళు తుడిచి బొట్లు
ాడు. భక్తితో పూజ చేసి మెళ్ళో
లదండ వేసి ఆ కుక్కముందు
ల పడ్డారు. కొడుకులూ కోడళ్ళూ
్యం చూస్తూ నుంచున్నారు. పిల్లలు
య్యతోపాటు బొర్లా పడుకున్నారు.
మధ్యాహ్నం ఊరంతకీ సమారాధన
్యాలన్నారు సోమయాజులుగారు.
దుకు ఊరంతా...' నీళ్ళు నమిలాడు
నాథం. 'వంటెవరు చేస్తారు?'
ు క్కున్నాడు విశ్వనాథం. సోమ
జులుగారి ముఖం చిన్నబోయింది.
చూసిన కరణం 'వంట కేముం
! మనిషిని పెట్టిస్తాను...ఏవయ్యా
నాథం ... నాయనగారు కాశీసమా
న చేస్తామంటే అట్లా నీరసంగా
ఎట్లాగయ్యా... ఏవండీ సోమ
జులుగారూ! వూళ్ళోకి వెళ్ళి చెప్పి
రామా? తీరా వాళ్ళు పొయ్యిలు రాజేస
కున్నాక మనం వెళ్ళి చెప్తే అందవే
లేదు. ఏమంటారు?' అన్నాడు.

'సరే వెళ్ళిరండి,' అన్నాడు సోమ
యాజులుగారు.

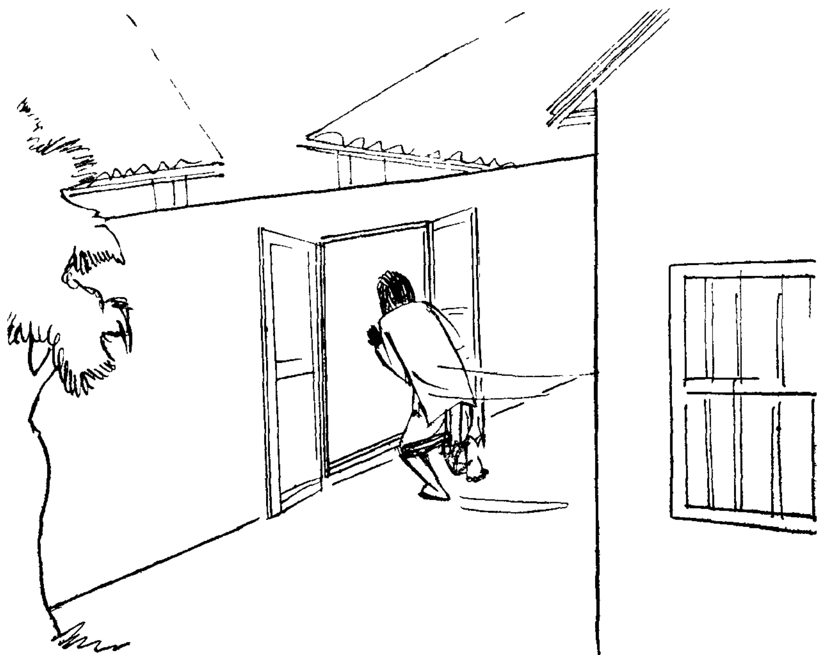
'రండయ్యా' అని ఆ పుత్రద్వయాన్ని
వెంటబెట్టుకుని వూళ్ళో కెళ్ళాడు కరణం

ఒంటిగంటయిపోయింది. వంటలు
తయారయ్యాయి. జనం వచ్చి కూర్చుంటు
న్నారు. ఒక పక్కనుంచి విస్తళ్ళు
వేస్తున్నారు. వడ్డనలు మొదలు పెట్టారు.
సోమయాజులుగారి అనుష్ఠానం ముగియ
టమే తరువాయి. సోమయాజులుగారు
పూజ ముగించుకుని పందిట్లోకి వచ్చారు.
వంగపండు పట్టుతాపితా కట్టుకుని ఒంటి
నిండా విభూతి రేఖలతో, రుద్రాక్షమాల
లతో పరమ మహేశ్వరుడులా ఉన్నారు.
కొడుకులు సాయం రాకపోయినా,
కరణం భారం తనపైన వేసుకుని
కార్యం నిర్వహిస్తున్నాడని సంతోషించా
రాయన.

'సోమయాజులుగారూ! ఇక మా
ఆలస్యంలేదు. మీరు గంగ తెచ్చి
ఔపోసన వేస్తే, ఇక భోజనాలు చెయ్య
డమే...' అన్నాడు కరణం ముఖం
తుడుచుకుంటూ.

'వచ్చె' అంటూ కాశీనుంచి తెచ్చిన
గంగకోసం లోపలి కెళ్ళారు సోమయా
జులుగారు.

కాశీచెంబు దేవుడిదగ్గర లేదు తనకు

అక్కడే పెట్టినట్టు జ్ఞాపకం. చుట్టూ అంతా వెతికారు. ఎక్కడా కన్పించలేదు. ఆ గదంతా గాలించారు... దొరకలేదు. పొపుగంటయిపోయింది. బయట వడ్డన లయిపోయాయి. జనం తొందరపడుతున్నారు. కరణం మూడుసార్లు వచ్చి వెళ్ళాడు. సోమయాజులుగారికి ఆదుర్దా ఎక్కువైంది. తీసిన సామాన్లే మళ్ళీ తీసి వెతికారు...లేదు......కాశీచెంబు లేదు... తన కక్కడే పెట్టినట్లు బాగా జ్ఞాపకం. గబగబా పక్కగదిలో కెళ్ళి కాశీనుంచి తీసుకొచ్చిన మూట విప్పారు. తను అందులో పెట్టలేదు. మరయితే ఎక్కడ పెట్టినట్టూ? చిన్నమూటలు, పెద్దమూటలు అన్నీ విప్పారు. రుద్రాక్ష మాలలు, శాలువలు, అంగోస్త్రాలు, విభూతిపండ్లు...కాశీచెంబు లేదు.

బయట జనం అరుస్తున్నారు, 'కాశీ తీర్థ మేదయ్యా! ఇంకా ఎంత ఆలస్యం...'

సోమయాజులుగారి తల తిరిగిపోయింది.' కాశీచెం బెక్కడ...ఎక్క... ఇంత సమారాధన వృధా పోవలసిందేనా... నా కాశీయాత్ర ఇంతేనా..

కరణం ఆదుర్దాగా మళ్ళా వచ్చాడు. సోమయాజులుగారు పిచ్చి వాడిలా గుడ్ల ప్పగించి చూశారు. 'దొరకలే.. దొరుకుతుంది...' అన్నారు గొణుక్కుంటున్న

ట్లుగా. అదిగో అల్మైరా... బీరువా... బట్టలమూటలు... గూళ్ళు. బిందెలు. గిన్నెలు. చెంబులు అన్నీ కెలుకుతున్నారు. విసిరేస్తున్నారు. కాశీచెంబు లేదు. గబగబా పెద్దకొడుకు గదిలోకి పరుగెత్తారు. అక్కడ బీరువాలో, పెట్టెలు సామాన్లు లాగిపారేస్తున్నారు. అక్కడ చీరలు... ధోవతులు...వెండి గిన్నెలు, కొన్ని రూపాయినోట్లు, చిల్లర డబ్బులు, కొన్ని ఫొటోలు... ఒక్క రెప్పపాటు చూశారు సోమయాజులు గారు. ఒళ్ళు ఝల్లుమంది. ఆ ఫొటోలో తన పెద్ద కొడుకు రామనాథం అతని మీదకు వొంగిఉన్న జలజాక్షి.

'దొరికినట్టేనా?' గుమ్మంలో కరణం.

పందిట్లో జనం కేకలు

'ఒక్క నిముషం' అంటూ సోమయాజులుగారు పిచ్చిగా వసారాలోకి పరుగెత్తారు. అక్కడంతా కలయచూసి చిన్నకొడుకు గదిలోనికి వెళ్ళారు. అక్కడ పెట్టెలో, ఖోషాణాల్లో, మంచాలకింద, బస్తాలచాటున. లేదు లేదు... బీరువాలో...గప్పున వాసన, చేతికందినవి. లాగిపారేస్తున్నాడు. బట్టలు... బొమ్మలు...చెయ్యి చటుకున ఆగిపోయింది. తేరిపార చూశారు. అవి చీట్లపేక దొంతులు, రెండు సారా సీసాలు. బయట జనం గోల. అయ్యా భోజనాలకి కూర్చోండి. నమః పార్వతీ పతే...నెయ్యి...కూర లందుకోండి...

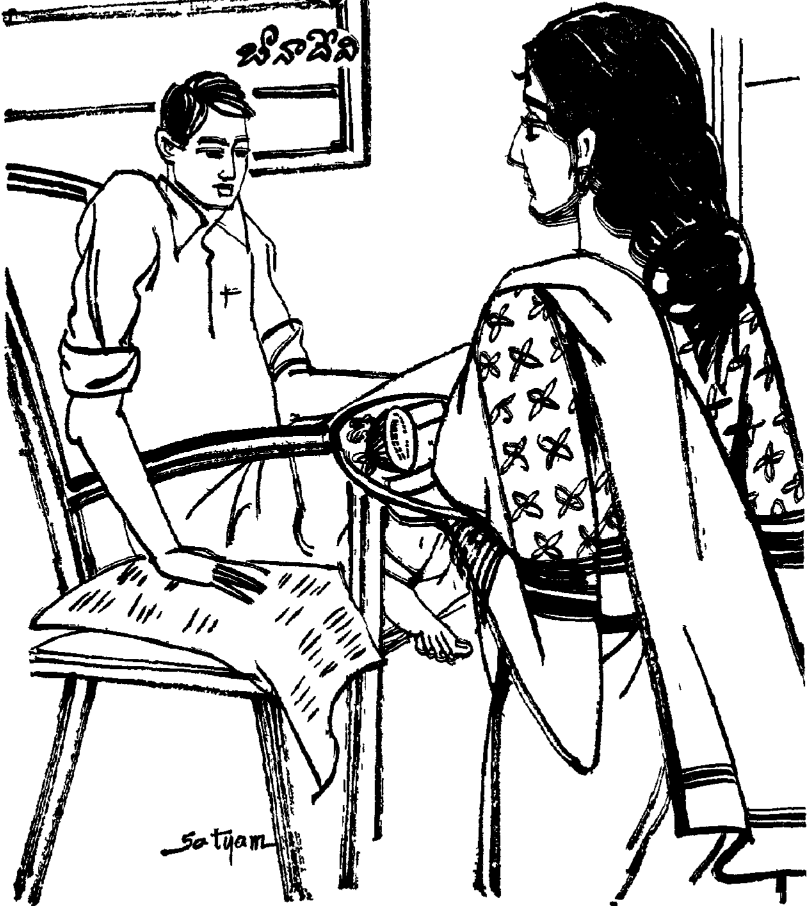
సోమయాజులుగారు కుప్ప కూలిపోయారు. రెండు చేతుల్లో రెండు వస్తువు లున్నాయి. చూస్తే ఒకచేత్తో ఫొటో, రెండో చేతితో చీట్లపేక దొంతి, సారాసీసా. వాటి నక్కడే వొదిలేసి చెంగున లేచి దొడ్డిగుమ్మంలోంచి బయటపడ్డారు సోమయాజులుగారు. ఆదరాబాదరా పోతున్న సోమయాజులుగార్ని చూసి, పొలిమేరల్లో గొర్రెలు కాచుకుంటున్న రంగడు 'యాడికం దోయ్?' అన్నాడు. సోమయాజులుగారు తనకు తాను చెప్పుకుంటున్న మాటల్లో 'కాశికి' అన్న దొక్కటే రంగడికి తెలిసింది

పారేసుకున్న బొమ్మ

జానాదేవి

రామారావుకి ఈమధ్య తన జీవితం వెలిసిపోయిన చీరలా కనిపించ సాగింది అతనికి అందం ఆరోగ్యం, ఐశ్వర్యం వున్నాయి వీటితోపాటు

వితం ఒకజీ మధురమైన వెండికలలా గడిపెయ్యాలన్న కోరికా వుంది పెళ్లైన మూడు నాలుగుఏళ్ళు జీవితం రంగుల కలలాగే గడిచి, చెరిగిపోయి పీడకలలా మారిపోయింది

అతని పెళ్ళాం పతివ్రతా, అంద గత్తెకూడా. అతని పిల్లలు ప్రాణం వచ్చిన కొవ్వుబొమ్మల్లా అతిఅందంగా వుంటారు. అతనికి ఒక కారూ, ఎనిమిది వందల జీతం గల ఉద్యోగం, పాతి కెకరాల మాగాణీ వున్నాయి. 'అతని కేం తక్కువ. అతని జీవితమే ఒక నిజమయిన బంగారు కల. కావాలంటే పగలూ, రాత్రికూడా పడుకొని కడుపు నిండా కలలు కనమనండీ,' అని ఎవ రైనా అంటే వారికి కనకదుర్గ గురించి ఏమీ తెలీదన్నమాట!

కనకదుర్గకీ, కలలకీ మొదటి అక్ష రమే సమానం. శంకరాచారి సమక్షంలో సారా తాగడం, చీపురుకట్టతో చిత్రాలు వెయ్యడం ఎంత సుళువో, ఆమె సమ క్షంలో ఆనందంగా వుండడం అంత సుళువు. ఆమెకి పట్టుమని పాతికేళ్ళు రాకుండానే జీవితంలో అలసిపోయింది. ఆమె కొన్ని సంవత్సరాలై తనని తాను గృహిణిగానూ, తల్లిగానూ మాత్రం చూసుకోగలుగుతోంది. తను ఒక భార్యా అన్న హంశం పూర్తిగా మరిచిపో యింది.

"ఏంవిటా వెర్రిచూపు?" నిలవేసి అడిగేస్తుంది అతన్ని - అతను తన కళ్ళలో ప్రతిబింబిస్తున్న పూర్ణచంద్రుణ్ణి క్లోజప్పులో చూస్తుంటే

* * *

వాళ్ళ డాబా విశాలమయింది. దాని మీద గాలి ప్రియురాలి పాటలా చల్లగా వీస్తుంది దానిమీద పడుకున్నవారిని నిండుచంద్రుడు కొబ్బరిచెట్లలోనుంచి సందుచేసుకుని తొంగిచూస్తూ కవ్విస్తాడు. రాత్రి ఎనిమిదికి పడుకున్నవారి పిల్లలు పొద్దున ఎనిమిది వరకూ పిడుగులు పడినా లేవరు. (దరిద్రం - మీ పోతే వెధవకూనలకి!) దుర్గ ఏ కళనుందో కాని పాముమీసం లాంటి జరీ అంచు తెల్ల చీర కట్టుకొని, పూలపాన్పులా వున్న తెల్ల పరుపుమీద పడుకొని వుంటుంది. ఆమె జడలోని మల్లెలు నిర్మలంగా పసి పాపలా నవ్వుతూంటాయి. ఆ పరి స్థితిలో ఆమెని చూస్తే, (ఆమె ముక్కు మూరెడుంటుంది. కళ్ళు బారెడుంటాయి. మూతి ముప్పావించీ వుంటుంది.) ఆమె నుదుటి మీదికి ఎక్కలేక జారిపోతున్న ముంగురులు సవరించాలనీ, ఆమె కళ్ళల్లో మెరిసే చుక్కల ప్రతిబింబాలను చూడాలనీ అనిపించని మొగాడికి ఎనభై దాటైనా వుండాలి - లేక ప్రాణాలు పోయన్నా వుండాలి.

రామారావుకి ముప్పైఏదాటి మూడేళ్లు కాలేదు. అతని కళాత్మక హృదయం రసమయమై భారమైపోతోంది. ఆమె మొహం చూస్తే ఆనందం తట్టుకోలేడని గ్రహించి అతను ఆమె ఎడమచేతి చిటికెనవేలు గోరు మృదువుగా తన పళ్ళతో పట్టుకుంటాడు

"ఛీ! దరిద్రం శుక్రవారంపూటా

గోళ్ళు కొరుకుతారేవిఁటి? అందులోనూ అర్ధరాత్రిపూటా?" రామారావులోని చిత్రకారుడి కుడిచెయ్యి తెగిపోతుంది. అతను గుండెల్లో గుచ్చుకున్న విషపుకోర పీకి పారేసి. ఆమె కళ్ళకు దిష్టితగలకుండా పెరిగేయా అన్నంత దట్టంగావున్న రెప్ప మీఎ వెంట్రుకలను చూస్తూ "ఐ స్వేర్ దట్ దేరీజ్ ఓన్లీ ఏ ప్రేయర్‌ఫుల్ విష్, బట్ నొ సెక్స్ యిన్ మై థాట్స్. (I swear that their is only a prayerful wish but no sex in my thoughts.) అనుకుంటాడు.

ఆవేళ ఆదివారమని సూర్యుడికి ఎలా తెలిసిపోయిందో, అతగాడు ఎనిమిదిన్నరైనా తన బంగరుదుస్తులు మార్చుకోలేదు.

పేపరు పక్కన పెట్టిన రామారావుకి బంగారు ఆలోచన వచ్చింది. అదే టైముకి పూజ పూర్తి చేసి వచ్చింది కనకదుర్గ. పదిమందితో మల్లయుద్ధం చేసినదాన్లా ఆమె అలసిపోయింది. చెమటకి చెరిగిపోయిన ఆమె కుంకుమబొట్టు ఆమె వయస్సుకి పదేళ్ళు కలుపుతోంది. నిన్న శనివారం ఉపవాస నీరసం ఆమె కళ్ళల్లో కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తోంది.

"ఇంకా స్నానం కాలే?" అన్న ఆమె బాధించే చూపుని తప్పించుకొని అతను కిటికీలోంచి అవతలకు చూశేడు. ఎదురింటి కుర్రడాక్టరు తన ఫేషనబుల్ పెళ్ళాన్ని స్కూటర్‌మీద ఎక్కించుకొని

వెళ్ళిపోతూ రామారావు వేపు చూసి నవ్వేడు. "పెళ్ళాలు ఎన్ని రకాలు?" అని ప్రశ్నించినట్టు కనిపించింది రామారావుకి ఆ నవ్వు.

"చూడూ..." వీలునామా డిక్టేట్ చేస్తున్నవాడిలా ధ్వనించింది అతని మట్టుకు అతని గొంతు.

"ఏం కావాలి బాబూ?" నవ్వుతూనే అడిగింది దుర్గ. ఆ గొంతులో అమర్యాద లేదు. అవమానం లేదు అపహాస్యం లేదు. కాని రోజుకో ఉరి తీసే జైలరు వెయ్యినొక్క ఖూనీకోరుని "ఏం కావాలి బాబూ?" అన్నట్టు చాలా వెత్తిగానూ, లాంఛనప్రాయంగానూ వుంది ఆ గొంతు.

జైలర్లా ప్రవర్తించినా, పైలర్లా ప్రవర్తించినా ఆమెతో యీవేళ దెబ్బలాడదల్చుకోలేదతను.

"చూడూ... అమ్మాయ్..." అన్నా

డతను. కనకదుర్గ పేరు ఎలా మార్చినా బాగుండదు. అతనికి రెండక్షరాల పేర్లంటే ఎంతో మక్కువ. కాని 'దుర్గా' అంటే తనని చిన్ననాడు బరికి యీడ్చుకు పోయిన దుర్గమ్మ జ్ఞాపకం వస్తుంది. కనా – కకా – కదూ – కర్గా – ఛీ! ఛీ!! "కా" భాషలావుంది. ఆమె పేరులోని ప్రతి రెండక్షరాలతోనూ అతను ఎక్స్ పెరిమెంటు చేసి ఏకాంబినేషనూ నచ్చక ఆమె నాన్నగారు పిలచినట్టు 'అమ్మోయ్' అని పిలవడం అలవాటు చేసుకున్నాడు.

ఆలోచన్లు పక్కకి నెట్టి "చూడమ్మాయ్" మళ్ళీ పిలిచేడు

"ఏం రావుడూ?" నవ్వుతూనే సంబోధించింది ఆమె. మీద తిరుగుతున్న సీలింగుఫేను నెత్తిమీద పడి యింకా తిరుగుతున్నట్టే అనిపిస్తున్నది దతనికి. "రావుడూ" అని అతన్ని చిన్నప్పటి ప్రైవేటుమేష్టరు (కాకరకాయ) ఒక్కడే పిలిచేవాడు

నిజం చెప్పాలంటే ప్రేమతో తన హృదయం పొంగిపోయినప్పుడే కనక దుర్గ అతన్ని అలా పిలుస్తుంది. కాని ఆ విషయం ఒక్క కనకదుర్గకే తెలుసు. అతనికి నిజం చెప్పాలంటే "రావ్" అని పిలిపిచుకోవాల నుంటుంది.

"నా యిష్టాయిష్టాలుకూడా తెలియవు. ఏం మ్మనిషిరా బాబూ! ' అని విసుక్కో కుండానే "యీవేళ ఆదివారం" అన్నా డతను.

"సరిగ్గా యిలానే అన్నాట్ట 'యిది యిండియా" అని అమెరికాలో కాలు పెట్టి నప్పుడు కొలంబస్" అందావిడ. ('విట్టు ఫరవాలేదు కాని మోటుసరసం – మొగలి పువ్వు').

"అంచేత మనం..." అతని మాట సాగడంలేదు.

"ముష్టి ముద్దుల ఇంగ్లీషు మేటినీకి వెళ్ళాలి. అంతేనా? చూడండి బాబూ. మీ క్కావాలంటే మీరు వెళ్ళండి; నా కసహ్యం ముద్దుల సినీమాలు. ఇంట్లో ఎలాగూ తప్పక ఛావదు కదా?" ('తప్పక ఛావదు!! 'ఒక్కొక్క అక్షరం నూరు మెగాటన్నుల బాంబు).

"ఛీ ఛీ" అనుకోకుండానే ఆగి పోయేడు రామారావు.

* * *

"చూడమ్మాయ్! యీ రిపోర్టు యివా శెలాగైనా పంపించెయ్యాలి."

"నా దగ్గర స్టాంపులు అయిపోయా యండీ." ('ఏం హాస్యంరా బాబూ!')

"అదికాదు. చూడు తల్లీ! కాస్త కాఫీ యిస్తావేమో నని."

"పాలు లీటరు రూపాయన్నర కివ్వడంలేదని మరచిపోకండి," అని వెళ్ళిపోయింది.

తర్వాత కాఫీకప్పు ఆమె అతని చేతికి అందించినప్పుడు, అతని హృద యంలో కృతజ్ఞతలేదు. కాఫీలో చీమని చూసి అతను కప్పు టేబిలుమీద పెట్టి

"చెంచా తే" అనేలోగానే ఆమె వేలితో చీమని తీసిపారేసి వెళ్ళిపోయింది.

అతను కాఫీ తాగలేదు.

*   *   *

"చూడమ్మాయ్!" ఆఫీసుకి వెళ్తూ పిలిచేడు. అమ్మాయ్ వచ్చింది. అమ్మాయ్ మొహాన్ని మూడు ఎకరాల నవ్వుంది. అమ్మాయ్ గుండెల్లో మూడు గరిశెల ప్రేముంది. అమ్మాయ్ చేతుల్ని మూడు పొరల మసివుంది.

"ముప్ఫైమూడేళ్ళకే నా జీవితము మసిబారిపోయింది;" మనసులోనే బాధ పడ్డాడతను.

"ఏం లేదులే" అంటూ ఆఫీసుకి వెళ్ళిపోయాడు.

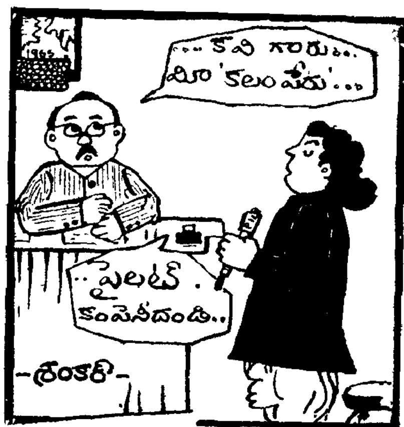
ఆఫీసుకి వెళ్ళే తోవలో రోజూ జార్జికి లిఫ్టు యివ్వడం అతనికి రివాజు. సిద్ధంగా డ్రెస్ వేసుకొని కారుకోసం ఎదురుచూస్తున్న జార్జి, కారు రాగానే "యిప్పుడే వచ్చేస్తా" అంటూ గదిలోకి వెళ్తాడు. అతని వెనకాలే అతని భార్య కూడా వెళ్తుంది. క్షణంలో గాలిలోనే నడిచివచ్చి కారులో కూలబడిపోతాడు జార్జి. యిది రివాజు అయిపోయింది.

ఈ విషయం రామారావు భార్యతో ఎంతో ఆశతో, యింకా ఎక్కువ బెదురుతో చెప్పేడు.

"అంటే ఏఁవిఁటి మీ ఉద్దేశం?"

"............"

"మీరుకూడా అలా చేస్తానంటారా?"

"............"

"జార్జి రౌడీ!"

"............"

"వాడి పెళ్ళాం కిరస్తానీ..."

రామారావుకి భార్యమీద ఎటువంటి కోపంలేదు. అతని బాధల్లా ఆమె నమ్మలేనంత త్వరగా చార్మ్ కోల్పోతుందని. ఆమె కళ్ళల్లో మిలమిలా, కాపురంలోవి మెరుపూ బాధించే జ్ఞాపకాలుగా మాత్రం మిగిలిపోయేయి.

పెళ్ళైనకొత్తల్లో ఆమె అతనితాలూకు గోడమీద నీడగామాత్రం వుండగలిగేది. దేనికీ 'వద్దు' అనలేని బేల. 'కాదు' అనలేని ముగ్ధ. మనిషికూడా మహానీటుగా వుండేది. అతని అవసరాలు అతనికంటె ఆమెకే ఎక్కువ తెలిసేవి. ఆఫీసు కాగితాల్తో సతమతమవుతున్నప్పుడు చప్పుడులేకుండా వచ్చి పక్కని ఎక్స్ట్రా కాఫీ, సిగరెట్టుపెట్టె పెట్టిపోయేది.

నిద్రపోతున్నా లేపి, "ఈ హార్లిక్సు తాగందే నిద్రపోవడానికి వీల్లేదు," అని బలవంతం చేసేది

కాని కొన్ని సంవత్సరాలయ్యేసరికి ఆమెలో అతి త్వరగా వస్తున్న మార్పులకి అతను ఆశ్చర్యపోయేడు మొదటి పిల్ల పుట్టేసరికే సంసారంలో సమాన స్థాయి సంపాదించుకుంది 'అర్ధసింహాసనం ఆమె హక్కు' అని సమాధానపడ్డాడు అతను కాని రెండోపిల్ల పుట్టేసరికి పూర్తిరాజ్యం లాక్కొని పూర్తిగా ఏబ్రాసి అయిపోయింది అప్పటినుండీ అతను యిద్దరు పిల్లలకి బాధ్యతగల తండ్రి, జీతం తెచ్చే నౌకరు

అతవికలల కౌగితంపడవలు మునిగిపోయేయి 'అందరు ఆడవాళ్ళూ యింతేనా? లేక నా అదృష్టమే యిలా వుందా? పెళ్ళయిన పదేళ్ళకే పాతబడి వంసారయంత్రంలోని పళ్ళచక్రాలుగా మారిపోతారా?' అన్న అతని బాధ అతను ఎన్నడూ వ్యక్తం చెయ్యలేదు

* * *

'ఏవండోయ్! మా రంగమ్మ పిన్ని కూతుర్ని ప్రాజెక్టుకి వేసేర్ట రమ్మని రాసింది''

'ఏం పనావిడకి? సూపర్‌వైజరా? సబిన్సపెక్టరా?"

'ఉద్యోగం చెయ్యడానికీ, వూడిగం చెయ్యడానికీ ఆవిడ కేం ఖర్మమండీ?"

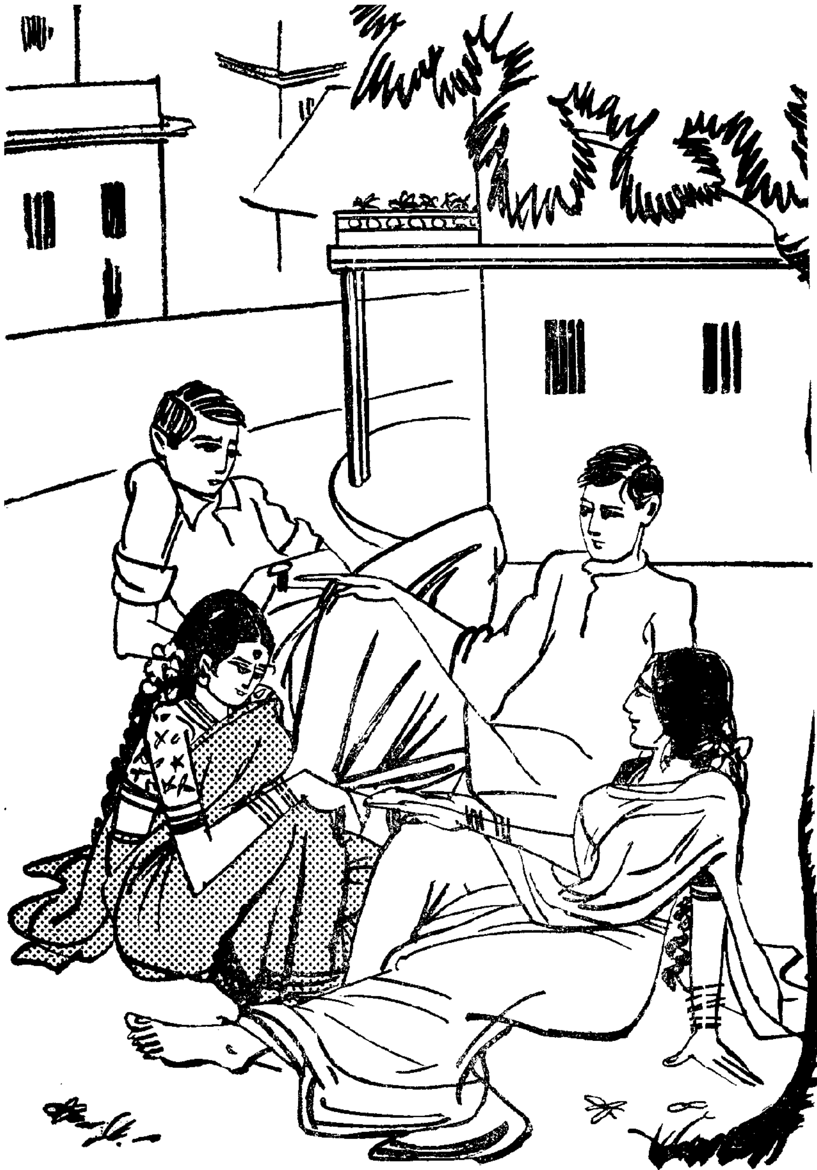
రంగమ్మపిన్ని కూతురు ఢిల్లీలో ఎమ్మే చదువుతూ పెళ్ళి చేసుకుంది లవ్ మేరేజ్ - మనపెళ్ళికి ఏడాదిముందు ఆవిడ మొగుడు ఫారెన్ రిటర్న్‌డ్ యింజనీరు ఎంత బావుంటాడనుకున్నారు? ఆవిడకూడా మీకు నచ్చుతుంది''

మైథిలి రామారావుకి పూర్తిగా నచ్చిందంటే అతిశయోక్తి కాదేమో

పువ్వుల మొక్కల మధ్యనున్న మైథిలిగారి బంగళా దూరానికి పువ్వుల పునాదులమీద కట్టిన ఇల్లులా వుంటుంది ఆ రంగుల పువ్వులు యీమెని చూడ్డానికే పూస్తున్నాయా అన్నట్లుంటుంది మైథిలి మొదటి విజిట్‌లో బంగాళా మెట్లు ఎక్కుతున్నప్పుడే "రా చెల్లీ" అంటూ కనకదుర్గ చేతులు పట్టుకొని ఆహ్వానించింది మైథిలి ("చెల్లీ! గుడ్‌గాడ్! అసంభవం ఈమె దుర్గకంటె పెద్దదా?")

"రండి మీ గురించి మంచి వినడమే గాని చూసేఅదృష్టం ఇప్పుడే," అంటూ రామారావుని ఆహ్వానించింది

లోపలకు వెళ్ళేరు అంతా హాలు చిన్నదయినా, సామాను తక్కువవడంవల్ల పెద్దదిగా వున్నట్టు కన్పిస్తుంది సోఫా దిండ్ల మీద కుట్టిన పూలు చల్లగా నవ్వుతున్నాయి మైథిలిన్ని చూసి తొందరగా వచ్చిన బొచ్చుకుక్క షో! మేరీ! అతిధు లున్నారని తెలీదూ?" అని మైథిలి అనగానే మూలకుపోయి పడుకుంది కుక్కతోకూడా పసిపాపతో మాట్లాడి

నంత మార్దవంగా మాట్లాడగలదు ఆమె. దేవతలతో మాట్లాడినంత గౌరవంగా మనుషులతో మాట్లాడినా ఆమె ఒక్క మెట్టు పైనే వున్నట్లు అన్పిస్తుంది.

అంతా కూర్చున్నాక "బాగా అలిసి పోయివుండాలి రావుగారు!" అంది

ఆమె. ("రాఁవుఁడూ! రాఁవూఁడూ!!" అన్న వెర్రికేకలు బేగ్రౌండులో రామారావుకి విన్పించసాగాయి).

"రండి మీగది చూపిస్తాను," అంటూ వారిని గదిలోకి తీసుకువెళ్ళి "సుందర్ వచ్చేసరికి నాలుగై పోతుంది. కాఫీ పంపిస్తాను. తాగి హాయిగా విశ్రాంతి తీసుకోండి," అని వెళ్ళిపోయింది. మాటల్లో ఒక్క ఇంగ్లీషు పదం లేకపోయినా దొరసాని ఇంగ్లీషు మాట్లాడినట్టు మధురంగావుంది ఆమె తెలుగు. ఆమె ఇల్లూ, భాషా, వేషం, క్రమశిక్షణా చూస్తుంటే అంతా ఇంగ్లీషు సినిమాలా అనిపించింది రామారావుకి,

రామారావు మొహం కడుక్కొని డ్రాయింగురూములోనికి వచ్చేసరికే మైథిలీ, శ్యామసుందర్, కనకదుర్గా కబుర్లలో వున్నారు. కనకదుర్గ రామారావు చేతకానితనం గురించి ఒక్కలా వాగేస్తోంది.

"ముద్దాయి వస్తున్నాడు," అంటూ ప్రవేశించేడు రామారావు తన విట్టుకి తనే నవ్వుకుంటూ.

"బలే తమాషాగా మాట్లాడుతారే మీరు," అంటూ విరగబడి నవ్వి, "బాగా నిద్రపట్టిందా," అంటూ వంటింట్లోకి వెళ్ళి టిఫిన్ ప్లేటుతో తిరిగివచ్చింది మైథిలి, నవ్వులమాటున మొహాన్ని చాటు చేసుకొని. పువ్వులా అంత సున్నితంగా వున్నా, ఒంటి పువ్వు ఫొటోలా ఎంతో హుందాగా, అధికారయుతంగా వుంటుందామె.

"మేం 'టీ' పూర్తి చేశాం. మీ రేం తీసుకుంటారు? సాయంత్రం టీ, కాఫీ, ఓవల్టీన్?" అనడిగిం దామె.

"ఏమైనా ఫర్వాలేదు;" తప్పుచేసినవాడిలా నీరసంగా జవాబిచ్చేడు రామారావు.

"బలవంతాన ఓవల్టీన్ తాగించటానికి నేను కనకదుర్గను కానులేండి... "కొండా! కాఫీ తీసుకురా," అంటూ సున్నితంగా కేకేసింది.

కొండ తెచ్చిన కాఫీకప్పు పుచ్చుకొని చెంచాతో కలిపి రామారావు ముందు పెడుతూ, "అరెరే, ఏవో నలుసు పడ్డట్టుందే – క్షమించండి–" అంటూ లేచింది మైథిలి.

"ఫరవాలేదులెండి..." పది పెద్ద సైజు గండుచీమలు ఏరి ఆ కప్పులో పడేసినవాడిలా గిల్టీగా అన్నాడు రామారావు.

"పొరపాటయింది. ఎంత వద్దనుకున్నా యీ జవాన్లమీద కొంతయినా ఆధారపడక తప్పడం లేదు," అంటూ వంటింట్లోంచి మరో కప్పుతో కాఫీ పట్టుకువచ్చి రామారావుకి యిచ్చింది.

"గృహిణి అంటే యిలా వుండాలి," అన్నట్టు చూశాడు రామారావు దుర్గవైపు; ఆ తర్వాత "అదృష్టమంటే మీదేనండీ," అన్నట్టు శ్యామ్ వేపు చూశాడు.

* * *

శ్యామ్ అంది మైధిలి (ఈవిడకీ రెండక్షరాల పేర్లంటే ఇష్టం కాబోలు) రావుగారికి ఇంగ్లీషు సినిమాలంటే ఇష్టమేమో మంచి ఎవార్డు విన్నర్ వుంది తీసకెళ్ళకూడదూ దుర్గకి యిష్టం లేకపోతే నేనూ అమే ఉండిపోతాం

ఆవిడా చూస్తుందిలెండి అనేశాడు రామారావు కనకదుర్గ నోరు విప్పేలోగా ఆవిడ వస్తే వస్తుంది లేకాపోతే యింట్లో కూర్చుని కుక్కపిల్లకి పేలు చూస్తుంది మీరుమాత్రం రావడం మానెయ్యకండి - మైధిలిగారూ అని అతని మాటలు అర్ధం చేసుకుంది దుర్గ

ఏఁవిఁటా సినీమా మిల్లీ ? శ్యామ్ అడిగాడు మిల్లీ ! మిల్లీ !! ఎంతందమైన పేరు ? కనా కకా కదూ ' సినిమాలో చాలాచోట్ల మైధిలి గట్టిగానే నవ్వింది ఈవిడకి అర్థంకాని విషయం లేదు కాబోలు ఆఖరికి ఇంగ్లీషు సినిమా కూడా పూర్తిగా అర్దం చేసుకునేట్టుంది ఆవిడ మళ్ళీ నవ్వినప్పుడు నవ్వామని అర్థం అయ్యేట్లు రామారావు కనకదుర్గ చెయ్యి గిల్లేడు కనకదుర్గ నవ్వలేదు సరికదా అమ్మో అంది

దోమ కుట్టుంటుంది సర్దేశాడు రామారావు

సినిమా తర్వాత బాల్కనీ రెయిలింగు మీద సున్నితంగా చెయ్యి అనించి దిగుతున్న మైధిలి దంతంపెట్టెలో పెట్టిన దంతంబొమ్మలావుంది అసూయ కనపడనీయకుండా రామారావు శ్యామసుందర్ భుజం తట్టేడు

రాత్రి భోజనాలదగ్గర

"ఏఁవిఁటో నావంట అంత రుచించినట్టులేదు రావుగార్కి తను అంతవరకూ ఎక్కివున్న ఉన్నత ప్లేట్‌ఫారం మెట్టు ఒకటి దిగుతున్నట్టు అంది మైధిలి

(కనకదుర్గ కందిపచ్చడికి అలవాటుపడిన నోరు క్రప్పేళ్లైనా రుచిగా తినెయ్యగలదు) ''రుచిసంగతి తర్వాత చెప్తాగాని యివన్నీ మీరే చేశారా ?' మూర్ఛపోయేడు రావు

అదేవిటండీ! మరీ మా చెల్లెల్ని అనాడీ చేసేస్తున్నారు? ఆవిడమాత్రం చెయ్యదుటండీ యీమాత్రం? "

"చెయ్యదనికాదు. ఇన్ని చెయ్యడానికి మీకు టైము ఎక్కడిదా అని ఆశ్చర్య పోతున్నా నంతే!" రామారావుకి ఒక్కసారి ఆకలంతా చచ్చిపోయింది ఎంచేతో.

* * *

"ఈవేళ ఆదివారం మిల్లీ..." అన్నాడు శ్యామ్.

"మధ్యాన్నం గెస్టుకి డేమ్ సైట్ చూపిద్దాం. సాయంత్రం ఎలానూ ఫ్రెండ్సుదగ్గరకి తీసుకెళ్తాంకదా!''

"మార్వెలస్ ప్రోగ్రాం. ఎవరి దగ్గరకు కెళ్ళాలోకూడా నువ్వే చెప్పు."

"ఎస్. ఇ. జగన్నాధరావుగారింటికీ, కృష్ణమూర్తిగారింటికీ. హిదాయతుల్లా యింటికీ తీసుకెళ్ళాలి రాత్రి మనందరికీ వెంకట్రావుగారు డిన్నరిస్తామని చెప్పేరుగా

"హనుమంతరావింటికి వెళ్ళక్కర్లేదా?"

"మీ ఇష్టం అతను మంచివాడు కాదనికాదు కాస్త బోర్ అంతే ఆమె ఎవర్నీ విమర్శించడం రామారావు అంతవరకూ వినలేదు

మధ్యాహ్నం డేమ్ సైట్ లో నే ఎండనపడ్డ పువ్వులా వాడిపోయింది దుర్గ సాయంత్రం ఎక్కడికీ రాలే ననేసింది కాని రామారావు బలవంతంమీద బైల్దేరక తప్పలేదామెకి

* * *

దగ్గర్లో వున్నారని ముందు మీ యింటికే వచ్చేం మిష్టర్ హనుమంతరావ్?" అంటూ గేట్లో ప్రవేశించింది మైధిలి.

"రండి రండి. మీ రాకవల్ల మా గృహం పావనమైంది," అంటూ ఎదురొచ్చేరు హనుమంతరావు.

"ఒట్టి నాటకాలగాడు," అనుకున్నాడు రామారావు.

పరిచయాలు అయ్యేక "జినియాలు బాగా వచ్చేయే!" మెచ్చుకుంది మైధిలి.

"వీటికి పోసేవి వట్టి నీళ్ళుకాదు - కన్నీళ్ళు," అన్నాడు హనుమంతరావు.

("బేడాపరక కవిగాడు.")

"కారు రీబోరింగైపోయిందా?" మైథిలే మళ్ళీ అడిగింది పోర్టికోలో అమెరికన్కారువేపు చూస్తూ

"ఐపోయింది నాకు నా తోటన్నా నా కారన్నా నా స్నేహితులన్నా ఎంతో గర్వం" అన్నాడు

ఎచ్చాపాటీలో మైథిలి చైనా దురాక్రమణ మొదలు చక్కెర కరువు వరకూ కమ్యూనిష్టు మేనిఫెస్టో మొదలు కరువు భత్యంవరకూ అన్నిటిగురించీ ఎంతో తెలివిగా మాట్లాడింది

"త్వరలో మావో పతనం తప్పదంటాను నువ్వేమంటావు దుర్గా?" అడిగింది ఆమె

త్వరలో మావారి పతనం తప్పదు.' అనేద్దా మనుకొని "ఏమో చెప్పడం. కష్టం." అంది పైకి దుర్గ

న్యూస్‌పేపరు, పొయ్యి అంటించు కుందికి కాదే తల్లీ అంటే విన్నావూ ? మళ్ళీ బియ్యే పేసయ్యేవ్ !" మనసులోనే విసుక్కున్నాడు రామారావు.

కబుర్ల తర్వాత అంతా లేచేరు. "రేపు మా యింటో లంచ్ కాదనకండి," అర్థించాడు హనుమంతరావు.

కళ్ళతో మాట్లాడుకున్నారు శ్యామసుందర్, మైథిలీ.

'నువ్వన్నది కాదనగలమా ?'' వప్పేసుకున్నాడు శ్యామ్. తర్వాత వచ్చేశారు అంతా.

హనుమంతరావు ఇంజనీరింగు పేసై కంట్రాక్టులు చేస్తున్నాట్ట. "బాగా డబ్బుంది అన్న గర్వంకూడా వుంది," అనేసింది మైథిలి.

* * *

రాత్రి డిన్నర్నుంచి తిరిగొచ్చి లాన్లో బాతాఖానీ కొడుతుంటే పన్నెండు దాటి పోయింది.

"పాపం, చెల్లి అలిసిపోయినట్టుంది. నిద్రేమో!'' జాలిపడింది మైథిలి.

"లేదు," కనకదుర్గ కలవరింత.

''మీరు ఇప్పుడు నిద్రపోతారా లేక యిప్పుడే నిద్ర లేచేరా ?'' చొరవగా అనేశాడు రామారావు.''

"ఎంతభిమానం రావుగారికి నామీద."

"అదికాదు. మీకు అలస టన్నది అస లుందా అని! పొద్దుట్నుంచీ ఒక్కలా పనిచేస్తూనే వున్నా - ఎంత ఫ్రెష్‌గా వున్నారు !''

"అబ్బే ఏమంత పనండీ!"

''మీ రేం తింటారో మా దుర్గకి కూడా కాస్త చెబ్దురూ !''

''ఏవుందీ. అంతా తినేదే. కాకపోతే వారానికో పదిరోజులకో సుందర్‌గారి చివాట్లుకూడా," అని నవ్వుతూ, ''సరదా కన్నాను. ఏమనుకోకండీ," అని శ్యామ్‌కి క్షమార్పణ చెప్పింది.

''మీరు రాత్రి ఎంతకి పడుకుంటారు మామూలుగా," అడగకుండా వుండలేక పోయేడు రామారావు.

'అది మావా రిష్టం. ఆయనగారికి వెన్నెలరాత్రన్నా, చుక్కలరాత్రన్నా ఒక్కలాగే మతిపోతుంది. ఆయనది కళాత్మక హృదయం. పాపం దుర్గ నిద్ర పోయినట్టుంది. లెండి పడుకుందురుగాని."

తమ వూరు తిరిగివచ్చేక రామారావు ముగ్గుర్నే తల్చుకునేవాడు.

ఆదర్శవంతురాలైన భార్యగా మైథిలిని -

అదృష్టవంతుడిగా శ్యామ్‌ని -

తనకి తీరని ద్రోహం చేసినవాడుగా దేవుడ్నీ.

* * *

తర్వాత రెండు కుటుంబాల మధ్యా మైత్రీ, రాకపోకలూ పెరిగేయి. ప్రతిసారి చూసినప్పుడూ మైథిలిగురించి రామారావు అభిప్రాయం పెరుగుతూనేవుంది.

ఆవేళ మైథిలిగారి వూరు వెళ్ళిన రామారావు తల పట్టుకొని కారుదిగటం చూసి ఆతృతగా ఎదురువెళ్ళి చెయ్యి పట్టుకుంది దుర్గ. ఆతనివళ్ళు వేడిగాలేదు.

ఆమె భుజంమీద అభిమానంగా చెయ్యి వేశే డతను.

"ఏవండీ ! ఏం జరిగింది ?''

''ఏం లేదు.''

''ఏదైనా ఏక్సిడెంటు జరగబోయిందా?"

"లేదు."

''అక్కడంతా క్షేమమా ?''

"........."

"శ్యామసుందర్ బావున్నాడా ?"

"ఊఁ."

''మైథిలీ ?"

"లేదు.''

''ఏవూ రెళ్ళింది ?''

"........."

కొన్నిక్షణాలు ఒకరిగుండె రెండో వారికి విన్పించేటంత గట్టిగా వారి గుండెలు కొట్టుకున్నాయి.

''హనుమంతరా వున్నాడా ?''

".........."

ఇంట్లోకి వచ్చేశారు వాళ్ళిద్దరూ. "ఆవేళ మీ కాఫీలోని ఈగను వంటింట్లో చేత్తోనే తీసేసింది.''

ఆమె కళ్ళల్లోకి చూశా డతను. చిన్నప్పుడు ఎప్పుడో పారేసుకున్న బొమ్మ దొరికిన ట్లయింది.

(గత సంచిక తరువాయి)

శంకరం ఆఫీసుకి ఎయర్దేరబోతూ తాళం తీసుకుని గదిబయటికి వచ్చాడు. చొరవగా గేటు తోసుకుని వస్తూన్న పెద్దమనిషిని కొంచెం ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ నిలబడ్డాడు. సాధారణంగా క్లయింట్సెవరూ ఆఫీసుకేగానీ యింటికి రారు.

మల్లుపంచే - జరీ కండువా - బుగ్గ మీసాలూ - వేళ్ళనిండా వుంగరాలూ - చేతిలో వెండిపిడి చేతికర్రా - వస్తోన్న వ్యక్తిని ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ నిలబడ్డాడు శంకరం. "ఎవరో పల్లెటూరు మోతుబరిలా వున్నాడే! ఎక్కడో చూసినట్టు... అవును... ఈయన ఈయన..." జ్ఞాపకాలతో కుస్తీ పడుతూ - కుతూహలంగా చూస్తూ నించున్నాడు శంకరం

వచ్చిన వ్యక్తికూడా శంకరాన్ని ఎగాదిగా చూశాడు - సూటూ - బూటూ - ఎత్తుగా - దృఢంగా - చెట్టంత వున్న శంకరాన్ని నోరు తెరిచి గుడ్లప్పగించి చూస్తూనే వున్నాడా పెద్దమనిషి.

మెరుపు మెరిసినట్టు గుర్తువచ్చింది శంకరానికి ... తిరపతయ్య ... తిరపతయ్య ... అరె! ఈయన రావటం ఏమిటి? సంభ్రమంగా ఆహ్వానిస్తూ - "రండి, రండి...ఎవరో అనుకున్నాను. నేనండీ! శంకరాన్నే... లోపలికి రండి," అంటూ రెండడుగులు వేసి తిరపతయ్యకు ఎదురెళ్ళాడు. తిరపతయ్యని పూర్వంలా చనువుగా పిలవలేకపోయాడు శంకరం.

"హరి నీ తస్సాదియ్యా! ఎంతోడి వెంతోడి వయ్యావురా? దొరబాబులా నించుంటే పోలికే దొరకందే!" అన్నాడాయన ఆశ్చర్యపడిపోతూ.

శంకరం వుత్సాహంగా గదితలుపులు బార్లాతీసి కుర్చీలు సర్దాడు

"కూర్చోండి; ఇలా కూర్చోండి మావయ్యా! నన్ను జ్ఞాపకం పెట్టుకుని మరీ వచ్చారు ..."

"ఆఁ, దాం దేవుందిలే. ఎలాగూ వూళ్ళో కొచ్చామగందా - నిన్నోసారి చూసి పోదారనీ..." అంటూ తిరపతయ్య కుర్చీలో కూర్చుని చేతికర్ర ఒళ్ళో పెట్టుకున్నాడు.

శంకరం టేబుల్ కానుకు నిలబడ్తూ మిమ్మల్ని చూసి చాలా కాలమయి పోయిందండీ!" అన్నాడు నవ్వుతూ

"ఏదీ? నువ్వసలు వూళ్ళోకొ స్తేనా? గొప్పోడివై పోయావ్. బస్తీలో వుండే వోడివి పల్లెటూరు మొఖంచూస్తావా?" అన్నాడు తిరపతయ్య – నవ్వుతూనే చెప్పుతూ.

"అది కాదండీ!" అన్నాడు శంకరంకూడా నవ్వుతూ. తిరపతయ్య తల బంతిలా తిప్పుతూ గదంతా తనిఖీ మొదలెట్టాడు.

"అత్తయ్య ఖులాసాయేనా?" అన్నాడు శంకరం.

'ఆఁ, అదేకులాసా. నీకు తెలవందే వుంది? బతికిందీకాదు, సచ్చిందీకాదు."

ఆ ధోరణి కొత్త కాదు శంకరానికి. ఇంతకాలానికి మళ్ళా వింటోంటే సరదాగా కూడా వుంది.

తిరపతయ్య మళ్ళా అల్మైరాలో పుస్తకాలవేపూ - టేబుల్ మీది రేడియో వేపూ - దోమతెర ఎత్తివున్న మంచంవేపూ - నేలవేపూ - నెత్తివేపూ పుల్తూ - పుల్తూ - చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

తిరపతయ్య ఇన్నాళ్ళకి జ్ఞాపకం పెట్టుకుని రావటం ఆశ్చర్యంగానే వుంది శంకరానికి.

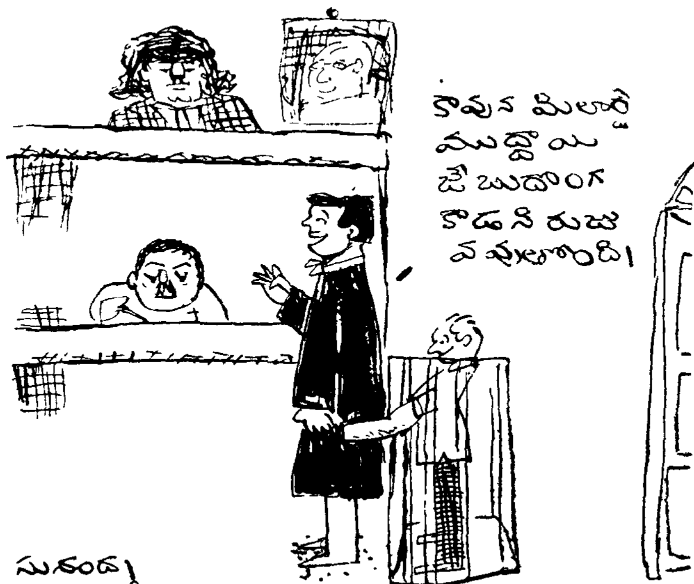
అల్మైరాలోంచి ఒక యాపిల్ పండూ – చాకూ తీసి, ప్లేటునిండా ముక్కలు కోసి, తిరపతయ్య ఎదరగా టేబుల్ అంచున పెట్టాడు. గ్లాసుతో మంచినీళ్ళు తెచ్చి పక్కనే పెట్టాడు.

"తీసుకోండి మావయ్యా" అంటూ స్టౌ వెలిగించి ఓ కప్పునీళ్ళు పడేశాడు.

"ఇదంతా ఏంటోయ్? ఆ డబ్బా పొయ్యి అంటించా వెందుకు?" అంటూ మోమాటపడ్డాడు తిరపతయ్య.

"ఏంలేదండీ! పాలున్నాయి. కొంచెం కాఫీ పెడదామని..."

"హారినీ, అన్నీ సౌకర్యంగానే వుంచుకుంటా వన్నమాట," అంటూ యాపిల్ ముక్కలు గుప్పిటినిండా తీసుకున్నాడు - పరపరా నముల్తూ - "అచ్చంగా జామకాయిలాగే వుంది సుమా! మా పెద్దపిల్ల తిరపతెళ్ళినప్పుడు ఇలాంటి కాయలే నాలుగైదు తెచ్చిందిలే. వూళ్ళో అందరికీ రుచి చూపించాం. మా బాగుంటాయి. మాంచి బలవంటగా?" మిగతావికూడా రెండో గుప్పిటితో పట్టుకుని ప్లేటు దూరంగా పెట్టాడు.

"ఇంతకీ నీ పని బాగా సాగుతోందా?" శంకరం యోగక్షేమాలు కనుక్కోవటమే తన కర్తవ్యం అన్నంత అభిమానంగా అడిగాడు.

శంకరం కొంచెం అయిష్టంతో జవాబు చెప్పలేదు.

కాఫీ కలిపి కప్పు టేబుల్ మీద పెట్టాడు.

"నువ్వు సొంతంగానే కేసులయీ పడతన్నావంటగా? మొన్న ఏదో పనిమీద మా పెద్దల్లుడు కోర్టు కొచ్చినప్పుడు – నువ్వు వాదించటంఅదీ చూశాడంటతే – ఘుమాయించి ఏదో అడిగేసరికి జడ్జీ నోరెత్తలేదంటగా?"

శంకరానికి నవ్వొచ్చింది. చిరునవ్వు నవ్వి వూరుకున్నాడు.

"చదూకునోడు చదూకునోడే. నీ యినయం – నీ తెలివితేటలూ మా కొచ్చి చస్తయ్యా? అవుతే నువ్విప్పుడు పెద్దప్లీడరుగారి దగ్గిర మానేసినట్టేనా?"

"లేదండీ! అక్కడే వున్నాను. ఎవరిపని వాళ్ళదే."

"నెలకేమాత్రం వస్తదేంటి నీకు?"

"ఐదారు వందల పైమాటే:"

అబద్ధాన్ని అతిశయంగా చెప్పాడు శంకరం.

"ఓరినీ! కాలుమీద కాలు వేసుకుని మరీ సంపాదిస్తన్నావ్. డబ్బంతా ఏంటి చేస్తున్నావ్?"

"ఇలా వస్తే అలా ఖర్చయి పోతుం

దండీ! రేపు గడించలేమన్న భయం వుంటేగా వెనకేసుకోటానికి ?"

"అదీ! మొగోడై పుట్టాక అలాంటి ధయిర్యం లేకపోతే ఎందుకూ ? అవుతే... నీ తిండీ... అదీ..."

"పోఁటళ్ళే. అరె! కాఫీ చల్లారి పోతోంది. తీసుకోండి."

"ఫర్వాలేదులే; చల్లారినా బాగానే వుంటది నాకు. మీఅత్త ఎప్పుడన్నా ఏడి ఏడిగా యిచ్చిచచ్చిందా ఏంటి ?" అంటూ కప్పు అందుకున్నాడు తిరపతయ్య, చప్పగా చల్లారిన కాఫీ గడగడా తాగేసి కప్పు కింద పెట్టి, మీసాలు తుడుచుకుంటూ – "నా కెప్పుడూ నీ మీద మంచి నమ్మకవేఁ సుమీ!" అన్నాడు.

శంకరం ఆశ్చర్యంతో తలమున్కలయ్యాడు. కాఫీకప్పు కడిగి అల్మైరాలో పెట్టేశాడు.

"పెద్దోళ్ళొదిలేస్తే నువ్వుగామట్టి యింతవుర్దిలోకొచ్చావుగానీ...మరెవడన్నా అయితే మట్టిగొట్టుకుపోను."

శంకరం చురుగ్గా చూస్తూ నవ్వుతూ అన్నాడు – "మీ రన్నమాట నిజమే. ఎవరయినా పాడైపోతే చూద్దామని సరదాపడే మహానుభావులమధ్య ఇంకెవడయినా అయితే ఏమయిపోయేవాడో!"

"అదేగా నేనూ అంటున్నానూ! నీ తెలివితేట లెక్కడా! నీ గడుసుదనం ఎక్కడా! ఆఁ నీ ఇదే ఏరు

తిరుపతయ్య పొగుడుతోంటే ఒళ్ళు మండింది శంకరానికి.

"మీ నాన్న కవుఁ రేదన్నా తెలిసిందా నీకు ?" వున్నట్టుండి జాలిపడుతోన్నట్టు చూశాడు తిరుపతయ్య – "పాపం సాలా యాతన పడతన్నాడోయ్."

శంకరం మాట్లాడలేదు.

"దొంగముండ. వున్నన్నాళ్ళూ నూని పిండుకున్నట్టు పిండుకుందా? ఇప్పుడు నానా ఖాదలూ పెడతంది. తిండికికూడా మలమలా మాడతన్నాడంటే నమ్ము......ఇంకా ఏంటేంటో సవాలక్ష పుకార్లు బయల్దేరాయిలే; నిజం నిమ్మళంమీద తెలవాల."

దానికీ మాట్లాడలేదు శంకరం.

"ఏదో దేవుడిదయవల్ల నువ్వా గడికట్టావు... పెళ్ళీ...అదీ అయిందనిపించుకుని......ఆ ముసిలోణ్ణికూడా తెచ్చేసుకో – బాగుంటది. లోకం మెచ్చుద్ది."

శంకరం టేబుల్ మీద కాయితాలేవో సర్దుకుంటూ నించున్నాడు.

తిరపతయ్య కేం అంతుచిక్కలేదు. ఎదరగా నిలబడి అన్నీ వింటూకూడా మాట్లాడకపోతే ఎవ డేం చెయ్యగలడు ?

ప్రశక్తి మార్చి హుషారుగా కుర్చీలో అటూ ఇటూ కదులుతూ –

"చల్లకొచ్చి ముంత దాచటం ఎందు గ్గానీ - శివయ్యా! నీతో ఓ ముక్క మాట్లాడి పోదారని వచ్చాననుకో. చెప్పమంటావా?" అన్నాడు తిరపతయ్య వక్కలు లోలకబోస్తూ.

శంకరం కాయితాలు సర్దడం ఆపి వెనక్కితిరిగి నవ్వుతూ - "చెప్పండి. దాని కేం?" అన్నాడు.

"అవున్లే. నీ గుణం నాకు తెలవదా? మా బంగారాన్ని ఎరుగుదువుగా?... బంగారంటే నవ్వుతావేమో - ఏదో ఆ రోజుల్లో పెట్టేశాం. బాగుండక పోతే ఏ సినిమాలో పేరో పెట్టుకో వచ్చులే. నీ యిష్టం. ఇంతకీ బంగారి నీకు తెలుసుకదా?"

శంకరం నవ్వి- "బంగారి తెలియక పోవటం ఏమిటి?" అన్నాడు.

"అదేనయ్యా! దాని కెక్కడా మంచి సంబంధం కుదర్లేదు. బొత్తిగా చదువూ చట్టబండలూ లేని పల్లెటూర్ది మొద్దులకి పిల్ల నివ్వాలంటే... ప్రేణం ఒప్పదు... పైసమ్మంధా లేవీ మీ అత్త కిష్టంలేదు. అందుకనీ......నిన్నడగ మనీ... అసలు బంగారిక్కూడా నువ్వం టేనే ప్రేణంతే."

శంకరం ప్రాన్పడిపోయాడు. వింటోన్నది నమ్మలేనంత ఆశ్చర్యపో యాడు. ఆశ్చర్యంతోపాటు ఆవేశం కూడా ముంచుకొచ్చింది.

"మొన్నోసారి మీ నాన్నదగ్గిరి

కెళ్ళి కదిపిచ్చూశాలే. చంక యెగరేసి నంత పని చేశాడు. చిన్నోడివైనా, నిన్నూ అడిగి వూఁ అనిపించుకు పోదారనీ...వూఁ అన్నావో...వారం తిరక్కుండా అన్నిఖర్చులతోటీ పెళ్ళి చేయించేస్తా ... నేనుమాత్రం మంచీ చెడ్డా ఎరగనోణ్ణా ఏంటోయ్? కాలం ఎలా మండిపోతోందో ఎరగనా? ఓ ఎయ్యిరూపాయలు ఎక్కువేగానీ. . తక్కువ చెయ్యను. బంగారికి ఒంటి నిండా బాలతొడుగుందా? పెద్దపిల్ల కిచ్చినట్టుగానే దీనికీ పదెకరాల మాగాణీ – రెండెకరాల మామిడి తోటా యిస్తాను. కాదంటే ఇంకో ఎకరం ఏసుకో. నా పిల్లే కదా తింటది?...... నీ ముద్దుముచ్చట్లు మాత్రం నాకు తెలవ్వా? మోట్రు సైకిలూ...వాచీ గడియారం...... ఇంకేంటేంటి కావాలో నాకేం తెలుస్తది? నీ యిష్టవేఁ...కాదంటే పది మందిలో చెప్పుచ్చుక్కొట్టు."

శంకరం స్థాణువులా నించున్నాడు.

"బంగారి నిప్పుడు మాస్తే ఆశ్చర్య పడతావనుకో. అచ్చం బస్తీపిల్లలాగే వుంటది. రెండు జళ్ళేసుకుంటది. కతల పుస్తకాలయ్యా చదువుద్ది. అసలు నువ్వు వూళ్ళోకి రావటం మానేశావు గానీ, బంగార్ని చూస్తే...నువ్వే పెళ్ళిచేసుకుంటానని అడిగేవోడి వనుకో

కోపం నవ్వూ కలగలుపుగా వచ్చాయి శంకరానికి. పగలబడి నవ్వా లనీ వుంది; కసిదీరా తిట్టాలనీ వుంది.

"నీ మనసులో మాటేంటో చెప్పేస్తే..."

"ఏం చెప్పమంటారు?" ఘాటుగా చూశాడు శంకరం– "మీరు భాగ్య వంతులు; ఖూఖామాందులు. మీలాంటి వారిదగ్గిర – ఒక పాలేరులాగా వుండాల్సినవాణ్ణిగానీ .. మీ అల్లుణ్ణి కావటం......అబ్బే! అలాంటి పిచ్చి పిచ్చి ఆశలు లేవండీ నాకు..."

తెల్లబోయాడు తిరపతయ్య– అంత వరకూ నవ్వుతూ వింటున్న శంకరం అంత నిర్మొహమాటంగా మాట విసరటంతో ...

"ఇ... హి ... హి ... హి ... "
అంటూ పళ్లు వెళ్ళబెట్టి మళ్ళీ నవ్వాడు. "అప్పు దేదో ఆసికాని కంటే యింకా గ్నేపకం పెట్టుకున్నావూ? నీ అఘాధ్యం గూలా!" అంటూ ధైర్యం తెచ్చు కున్నాడు – "చూడబ్బాయ్! నా కూతురికి లఖాతోం ఖై సమ్మంధా లొస్తానే వున్నాయి. నువ్వు మంచోడి వనీ – గుణవంతుడివనీ – అన్నింటాలా ఎరిగినోడివనీ నా తాపత్రయంగానీ... ఉంకోటికాదు. కాళ్లూ చెయ్యీ వున్న న్నాళ్ళూ సంపాదిస్తావు, బాగానే వుంది. కీడెంచి మేలెంచాలన్నారు. నరుడికి నాలుక్కాలాలు. పొలం పుట్రా

అండా దండా వున్న పిల్లని కట్టుకోటం నీకూ మంచిదే. మా పెద్దల్లు డేదో సమ్మంధం కుదురుస్తానంటే కాదూ కూడదని నీకోసం వచ్చాను. నువ్వేమో... చిన్న కుర్రోడిలాగా... ఎప్పుడో...ఏదో అయిందని...ఆవూ సే గ్నేపకం పెట్టుకుని ..."

శంకరం తాళాలు చేతిలోకి తీసుకుంటూ-నిర్త్సాహమాటంగా అన్నాడు- "జగిందేమిటో నాకూ గుర్తుంది, మీకూ గుర్తుంది. చదువు సాగించలేని పరిస్థితిలో ముష్టివాడిలా మీముందు చెయ్యి చాచాను. నాచెయ్యి ఖాళీగా వెనక్కి తీసుకున్నందుకు బాధపడలేదు. నన్ను హేళనచేసి అవమానించి మరీ పంపించారు. ఆ శంకరాన్నేనా నేను? ఈనాడు చదువుకుని - లాయరై డబ్బూ పేరూ సంపాదిస్తోంటే పిల్లనిస్తానంటూ వచ్చారా? అభిమానం వున్న ఏమనిషైనా ఈపరిస్థితిలో ఎలా ప్రవర్తిస్తాడో తెలిస్తే మీరిగడప ఎక్కేవారేకాదు... వేలూ ఎకరాలూ ఎర పెట్టి కొనేస్తారా నన్ను?...ఆనాడు నా చేతిలో ఒక్కరూపాయి డబ్బులు పెట్టి ఓదార్చి పంపించివుంటే... జీవితమంతా ఋణపడివుండేవాణ్ణి మీకు"

తిరపతయ్యకి మాట తిరగలేదు. ఏడుస్తోన్నట్టు నవ్వుతూ—"అది మరిసి పొమ్మన్నాను గదంటయ్యా? అప్పుడేదో... చేతిలో కానీ లేక... తర్వా

తెంత యిదయ్యానని అనుకున్నావ్? మణీ యాడ్డరు చేద్దామా అనుకున్నాను నామాట నమ్ము. అంతకోపం తెచ్చుకుంటే యలాగ చెప్పు," అన్నాడు.

"అబ్బే! మీమీద కోపం తెచ్చుకునే హక్కులేదు. మీ పిల్లని చేసుకునే అభిప్రాయమూ లేదు. మీ రేమనుకున్నా సరే, నే నేం చెయ్యలేను. ఏదో అభిమానంతో నన్ను చూట్టానికి వచ్చారని సంతోషించాను – నేను వెళ్ళాలి. కోర్టుకి టైమై పోతోంది;" నల్లకోటు చేతిమీద వేసుకుని తాళాలు ఆడిస్తూ గదిలోంచి బయటికి వచ్చేశాడు శంకరం.

తిరపతయ్య మొహం కళ మారి పోయింది. లేచి బయటికి వచ్చాడు. ఇద్దరూ గేటువరకూ ముభావంగా నడిచారు.

"వెళ్తానండీ! అందర్నీ అడిగానని చెప్పండి," అన్నాడు శంకరం విడిపోతూ.

తిరపతయ్య మాట్లాడ లేక పోయాడు. వెళ్ళిపోతోన్న శంకరాన్ని తెల్లమొహం వేసుకుని చూస్తూ నించున్నాడు.

*   *   *

కోర్టువారెంత ప్రయత్నించినా సావిత్రి మొగుడు– పెళ్ళాన్ని తీసికెళ్ళటానికి ఒప్పుకోలేదు.

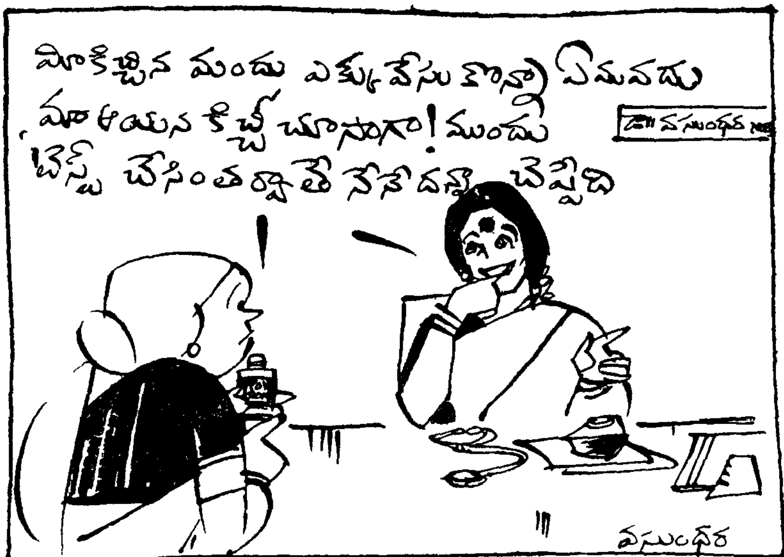
"నా కిష్టంలేదు మా యిద్దరికీ పొత్తు కుదరదు అని తెగేసి చెప్పేశాడు

సావిత్రి ఏడుస్తోంటే శంకరానికి చిరాకేసింది. "మీకు విడాకులు తేలిగ్గా యిచ్చేస్తారు. అలాంటి దుర్మార్గుడితో ఇంకా సంబంధంకూడా ఎందుకు? పిటీషన్ పెట్టేస్తాను," అన్నాడు కోర్టు దాటి బయటికి వస్తూ... సావిత్రి తలాడించలేదు ఆఫీసు కొచ్చేవరకూ ఏడుస్తూనేవుంది – "బాబూ!. ఏనాడు పడిందో ఆ ముడి. తెంపుకుంటే తెగుతుందా? నా రాత మారితే ఆ మనిషి మనసే తిరుగుతుంది. అప్పుడే చేరదీస్తారు. విడాకు లెందుకులెండి. నా కేదో దారి చూడండి," అంది.

శంకరం నిర్ఘాంతపోయాడు. మాట్లాడలేకపోయాడు యిష్టం లేక పోయినా తనకి తను నచ్చజెప్పుకుని జవాబు చెప్పక తప్పలేదు. "చూడండి, మీ రేమీ అనుకోవద్దు మనోవర్తి యిప్పించమని అడిగితే పదో పరకో యిప్పిస్తారు. అంతకన్నా ఎక్కువ రాదు. అతనికి పెద్ద రాబడేం లేదు. వుద్యోగం లేదు. ఆస్తి లేదు. అందుకని మీకు చాలా తక్కువే వస్తుంది. కానీ..."

సావిత్రి దీనంగా శంకరాన్నే చూస్తూకూర్చుంది.

"ఆ డబ్బు తీసుకోవటానికి మీ కెలా

మనస్కరిస్తుందా?" తెల్లబోతూ అయోమయంగా అడిగాడు.

సావిత్రి తల కొంచెం పక్కకి తిప్పుకుంది. నేలచూపులు చూస్తూ ఎంత సేపటికీ మాట్లాడలేదు.

చూసి చూసి సావిత్రి జవాబు శంకరమే వూహించుకున్నాడు.

'ఎలా బాబూ? ఈపిల్లల్ని నే నెలా పెంచను? ఆడదాని బతుక్కి పౌరుషం కూడానా?' అంటుంది.

ఎదరగా సావిత్రి, భుజంమీదికి కొంగు లాక్కుని తల దించుకుని ముడుచుకు కూర్చుంది.

శంకరానికి పుట్టెడు జాలివేసింది సావిత్రిని చూస్తోంటే. మనస్సంతా కలవరపడి - దుఃఖం వచ్చేసింది.

"సరేనమ్మా! ఇదో పదో ఎక్కువ వచ్చేలాగే చేస్తాను. మీ రేం దిగులు పడకండి - భగవంతుడున్నాడు. నాలుగేళ్ళు కళ్ళు మూసుకుంటే మీ పిల్లలు పెద్దవాళ్ళయి చేతి కందుతారు. కష్టాలు కలకాలం వుండిపోవు," అన్నాడు గబగబా - సావిత్రిని ఓదార్చితేగానీ మనస్సు శాంతించలేదు.

సావిత్రికి పుట్టెడు ధైర్యం వచ్చింది. విప్పారిన కళ్ళతో తృప్తిగా చూసింది.

"జన్మజన్మలకీ మీ ఋణం తీర్చుకోలేను బాబూ!" అంది కళ్లొత్తుకుంటూ.

సావిత్రి వెళ్ళిపోయాక శంకరం కోర్టు డైరీ రాస్తూ కూర్చున్నాడు - రాస్తున్నాడేగాని బుర్రనిండా ఆలోచ

నలు విజృంభిస్తూ నిలకడ లేకుండా చేశాయి

*   *   *

సాయంత్రం సీనియర్‌తో వాదం పెట్టుకున్నాడు శంకరం.

"మొగుడు పెళ్ళాన్ని ఏలుకో నంటే ఏమీచెయ్యలేకపోయింది కోర్టు—అంతేనంటారా ?" అన్నాడు ఆవేశంగా.

"మ రేం చెయ్యా లంటావ్ ?"

"ఏం చెయ్యమని నే ననటం ఏమిటి? అదికూడా కోర్టే ఆలోచించాలి."

"అందుకేగా విడాకులో—పోషణో ఏదోఒకటి యిప్పిస్తోంది ?"

"ఆఁ, యిప్పిస్తోంది. సావిత్రిలాంటి అభిమానం లేనివ్యక్తి తప్పితే ఏ ఆడది ఈ ముష్టిపోషణకోసం దేవిరిస్తుంది ?"

"ఓయ్ పిచ్చివాడా ! ఆడవాళ్ళలో సగానికిపైగా సావిత్రిలాంటివాళ్ళే. మొగుడు వదిలేసినా ఫర్వాలేదు. ఇంత తిండి పెడితే చాలు."

"మీ రలా అంటే నేను వూరుకోనండీ ! అర్థంపర్థంలేని చట్టాలు చేసి ఆడవాళ్ళ కాళ్ళూ చేతులూ కట్టేశారు. పెళ్ళిమాట ఎత్తినదగ్గర్నుంచీ అన్నీ అవకతవకలే. కట్నాలు ఇవ్వకూడదన్నారు. పుచ్చుకోకూడదన్నారు. ఏమైంది ? ఇంకా ఎక్కువైంది. దర్జాగా ఆడపిల్లకి పదిమంది మధ్యనే తృణమో ఫణమో ఇచ్చుకోటానికిబదులు దొంగతనంగా లగ్నానికో నెల్లాళ్ళు ముందే అయ్యవార్లకి మూట లందించాల్సివస్తోంది. ఆడపిల్లకి నే నింత తెచ్చుకున్నా ననే ధైర్యం లేకుండాపోతోంది. 'వరకట్న నిషేధము' అంటూ వీళ్ళు చేసిం దేమిటి ? కట్నం ఇచ్చినవాడో—పెళ్ళికొడుకో—ఫిర్యాదు చెయ్యాలిట. చూడండి. ఎంత సొగసుగా వుందో ! కట్నం యిచ్చినవాడు కట్నం యిచ్చానని ఎప్పుడైనా చెప్తాడా ? రెంటికీ చెడ్డ రేవడిలా పిల్ల కాపరం పాడుచేసుకుంటాడా ? చట్టాలు చేయటమేగానీ — దాన్ని ఏ పద్ధతిలో ఖచ్చితంగా అమలు పర్చాలో ప్రభుత్వం ఆలోచించద్దూ ? ఒక పెళ్ళి జరిగిందంటే అందులో వరకట్నం అనేది ఇవ్వబడిందా ? లేదా ? అనే సమాచారాన్ని ప్రభుత్వం సేకరించనేలేదా ? ఎక్కడో రహస్యంగా ఖూనీలు జరిగితే వూరుకుంటోందా ? నానా హైరానాపడి ఖూనీ చేసినవాణ్ణి పట్టుకోవటంలేదూ ? అలాగే ఈ వరకట్నాల విషయంలోకూడా ఏ మేజిస్ట్రేట్‌కో, జడ్జికో కాగ్నైజన్స్ ఎందుకివ్వకూడదు ? ఏం చెయ్యాలో అది మానేసి — 'వరకట్న పిశాచిని పారద్రోలండీ' అంటూ ప్రతీ వెధవా వెర్రిమొర్రి వుపన్యాసా లిస్తే ఏం సాధించినట్టు ? ప్రభుత్వం యి దెందుకు ఆలోచించదో చెప్పండి ముందు;" బల్లమీద

ఒక్కగుద్దువేసి ఖరాగా తేచీనించున్నాడు శంకరం.

సీనియర్ నవ్వుతూ – "నీ ఆర్గ్యుమెంటంటే నాకూ చాలా యిష్టం. పూర్తిగా కానీ – తర్వాత నేను మాట్లాడతానుకూ. ఊఁ, చెప్పు చెప్పు," అంటూ సోఫాలో వెనక్కి వాలి కూర్చున్నాడు.

శంకరం సూటిగా చూస్తూ – "చెప్పటం కాదండీ! నే నేదో కేసు కోసం ఆర్గ్యూ చెయ్యటం లేదు. నిజంగా నేను ఫీలౌతోందంతా చెప్తున్నాను. చట్టాలుమాత్రం అదు క్కొకటీ–ఆంగు శాని కొకటీ వున్నాయ్. తాగకూడదు, జూదమాడకూడదు, వ్యభిచరించకూడదు, రెండో పెళ్ళి పనికిరాదు, కట్నాలు తీసుకోకూడదు, లంచాలు పట్టకూడదు. ఒహోహో! అన్నీ శాసనాలే, అన్నీ ధర్మపన్నాలే? ఎందుకూ? ప్రజల నెత్తిన మోదడానికా? నోరు నొక్కటానికా? ఎందు కంటున్నాను. ఏది అమలు జరుగుతోందంటున్నాను."

సీనియర్ మందహాసం చిందించాడు.

"సరే! కట్నమిచ్చి – పిల్ల నిచ్చి – కాళ్ళు కడిగి – మరీ పెళ్ళి చేస్తారు. ప్రతీ వాడినీ ఓ హీరోని చేసి కన్యాదానం చేస్తారు. అప్పట్నుంచే వాడికి కొమ్ములు మొలవటం మొదలు. కోతికి కొబ్బరి కాయ దొరికినట్టు వాడికి పెళ్ళాం దొరుకుతుంది – కొట్టటం — తన్నటం – పొడవటం – చివరికి చంపటం – సర్వ

హక్కులూ వాడివే. కన్యాదానం పట్టిన మహానుభావుడాయె!

సావిత్రి మొగు డేంచేశాడు? పిల్లల్ని కని - పెళ్ళాన్ని వదిలేస్తాడా? ఇప్పుడు నా కిష్టంలేదంటాడా? పెళ్ళాం పిల్లలకి ఒక్కపూటకు కూడా చాలీ చాలని ముష్టి పడేస్తాడా? దర్జాగా స్వతంత్రంగా హాయిగా తిరుగుతూ జీవితం గడిపేస్తాడా? ఈ పిల్లలేమైపోతారు? తల్లి పెంచుతుందా? ఎలా పెంచుతుంది? వాడు తాళి కట్టి నాశనం చెయ్యబట్టికదూ, ఆమె జీవితం యిలా అయింది? పెళ్ళికి అర్థం తెలియని వెధవ - భార్యకి విలువయివ్వని దౌర్భాగ్యుడు - అసలు పెళ్ళెందుకు చేసుకున్నాడు? పిల్లల్నెందుకు కన్నాడు? - ఈ బాధ్యతలన్నీ ఒంటరిదానిమీదికి తోస్తాడా? ఇదేనా కోర్టుచెప్పిన న్యాయం? సావిత్రి మొగుడు చేసిన నేరం - ఒక ఖూనీనేరం కన్న చిన్నదా? ఇలా ఎంతమంది ఆడవాళ్ళని వుంచుకుంటాడు? ఎంత మందిని యిష్టంలేదని వదిలేస్తాడు. చేస్తోంది నేరంకాదా? వాణ్ణి శిక్షించే బాధ్యత ప్రభుత్వానికి లేదా? మరి ఎందుకు వదిలేసింది?'' శంకరం ఒక్క క్షణం ఆగి 'సీనియర్'ని తీక్షణంగా చూశాడు.

—"సావిత్రి కేంన్యాయం జరిగింది? అసలు జరిగింది న్యాయమేనా అని? న్యాయమని చెప్పటానికి మనకి సిగ్గువెయ్యటంలేదా? ప్రభుత్వం స్త్రీ హక్కులకోసం - స్త్రీ సంక్షేమం కోసం పాటు పడుతోందా? అవి రామంగా శ్రమిస్తోందా?

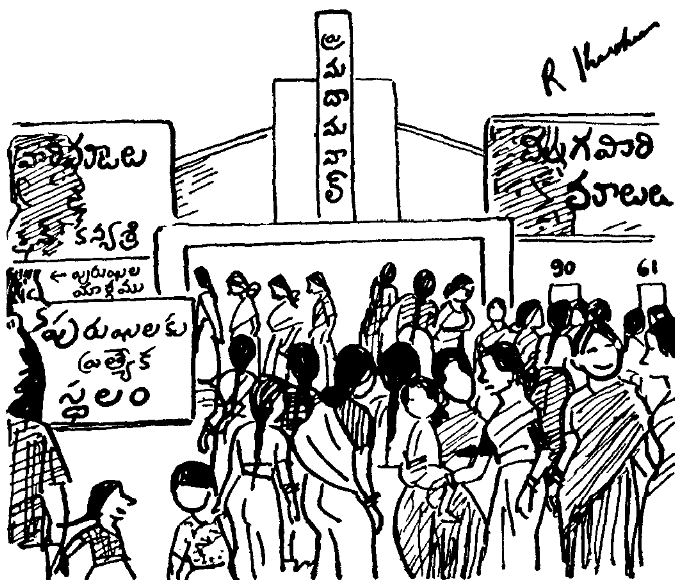
తిండీ గుడ్డా తప్పితే ఏమీ కోరని అమాయకురాలిని దారుణంగా అన్యాయానికి గురైన ఒక ఆడదాన్ని - ఒక దౌర్భాగ్యురాలిని - ఒక అనాధ స్త్రీని ఆదుకోలేని ఈ ప్రభుత్వం, అసలు దాంపత్య జీవితాల్లో ఎందుకు తల దూర్చింది? భార్యా భర్తల్ని ఎందుకు కోర్టుకు లాగింది?

సావిత్రి మొగు డొదిలేశాడని పుట్టినూరు వచ్చేస్తే అందరూ ఏమన్నారో తెలుసా? - 'కోర్టుకి వెళ్ళు, ఆ వెధవకి బుద్ధిచెప్తారు. నీకు న్యాయం చెప్తారు' అన్నారు. ఇది కోర్టు ప్రజల్ని పెడదారి పట్టించటంకాదూ?'' — కొంచెం ఆగాడు శంకరం.

— "అసలు ప్రభుత్వం కొన్ని పనుల్లో తల దూర్చకుండా వుంటే - ఇవ్వాళ సావిత్రి కెట్టి న్యాయం జరిగేదో తెలుస్తుంది?

తనకింత కష్టం వచ్చిందని కావలసిన వాళ్ళందరి దగ్గిరా గోల పెట్టింది. మనిషన్నవా డెవడూ స్వతహాగా వాడెంత వెధవైనా మిగతా వెధవల విశృంఖలత్వాన్ని సహించడు.

సావిత్రి మొగుణ్ణి పెద్దమనుషుల మధ్య కీడ్చుకొచ్చేవారు. వాళ్ళకి

తోచింది న్యాయం! చెప్పింది శాసనం! పిచ్చిపిచ్చి చట్టాలులేవు. తలాతోకాలేని కుతర్కాలులేవు. కోర్టునిబంధన లసలే లేవు – వాడీచుట్టూ చేరి దుయ్యబట్టి– కాకుల్లా కళ్ళుపొడచి – అవసరమైతే నాలుగు రుచి చూపించి – జీవితంలో మరీ పిచ్చివేషా లెయ్యకుండా – తలెత్తుకు తిరక్కుండా – ఏది సబబని తోస్తే ఆ పరిష్కారం చేసేవారు. ప్రతీ మనిషి సావిత్రికి అండగా నిల్చేవాడు. ఇప్పుడా అవకాశంలేదే! కోర్టు... కోర్టుందిగా? న్యాయాలు చెప్పే కోర్టుందిగా? శిక్షలువేసే కోర్టుందిగా? కోర్టున్యాయం రుచి చూద్దామని కోర్టుకి వస్తారు అమాయకులు. నన్నెలా సమర్థించుకో మంటారో చెప్పండి మీరు."

శంకరం మొహమంతా చెమటలు పట్టింది. కళ్ళు జ్యోతుల్లా అయ్యాయి. దాదాపు కంఠం పూడుకొచ్చింది. సీనియర్ని సూటిగా చూస్తూ నిలబడ్డాడు – సీనియర్ చెక్కుచెదరని మందహాసంతో – "శంకరం! అన్నీ తెలిసి ఆవేశంలో పడుతున్నావు. అన్యాయంగా కోర్టుల్ని తిడతావెందుకోయ్?

ప్రభుత్వం విధించిన శాసనాల్ని అక్షరాలా అమలుజరపటం కోర్టుపని. కోర్టుకి వ్యక్తిత్వంగానీ స్వతంత్రంగానీ లేవు. నీకు ఓపికున్నంత వరకూ –

చేతనైనంతవరకూ ప్రభుత్వాన్నే అను. ఈ సాయంత్రంవేళ తృప్తిగా వింటూ ఆనందిస్తాను. పోనీ నువ్వు కాస్సేపు రెస్ట్ తీసుకో, నేను అంటాను."

శంకరానికి కోపం వచ్చింది. ఎర్రగా చూస్తూ అన్నాడు– "మీ రెందు కింత తేలిగ్గా తీసుకుంటున్నారు? న్యాయవాదులం అని బోర్డులు కట్టుకుని – కోర్టులచుట్టూ తిరగటమేనా మనపని? ఒక అన్యాయాన్నిగురించి మీ రెప్పుడూ ఆలోచించలేరా?"

సీనియర్ నవ్వుతూనే శంకరాన్ని అభిమానంగా చూస్తూ – "శంకరం – ముందు నువ్విలా కూర్చో. చూడబ్బాయ్! నువ్వు చిన్నవాడివి. అందుకే నువ్వు ఏ అధర్మాన్నీ సమర్థించుకోలేవు. నాకీవృత్తిలో తల పండిపోయింది – నీకు తెలుసుగా? కొన్ని వందల కేసుల్లో నీలాగ నేనూ బుర్ర బద్దలు కొట్టుకున్నాను. ఏం లాభం? నా జీవితం అయిపోయింది. కొన్నాళ్ళకి నీ జీవితమూ అయిపోతుంది. ఆవేశపడి సాధించే దేమిటి? 'లా' చేతిలో, ఆ కబంధహస్తాల్లో వున్నాం మనం. అందుకే ఈ 'లా' చేసేవాళ్ళని అనమని మొదటే చెప్పాను నీకు.''

శాంతించినట్టు చూశాడు శంకరం.

"ప్రభుత్వం గుడ్డిదన్నావ్, బుర్ర లేదన్నావ్, కాళ్ళూ చేతులూ–ముక్కూ మొహం ఏమీ లేవన్నావ్. అంతవరకూ నాకూ నచ్చింది. ప్రభుత్వానికి యింకా ఏవేవో వున్నాయని నీ అభిప్రాయం. అయితే అది నాకేం నచ్చలేదు. ఈ న్యాయచట్టాల్ని ఎవరు తయారు చేస్తారో నీకు తెలియందిఏముంది? మన శాసనసభ్యులు – పార్లమెంటు మెంబర్లు. వింటున్నావా? 'మన దేశం! భారతదేశం!' అని నోటితో అరిచి నొసలుతో వెక్కిరిస్తూ, దేశాన్ని కొల్లగొట్టి స్వంత ఖజానాలు నింపుకునే బురఖారాయుళ్లూ! ఎంత పిండుకున్నా తృప్తితీరక పొదుగు కోసి మరీ పాలుతాగే ప్రజాసేవకులూ!

కానీ వీళ్ళు చేస్తోం దేమిటి? వెళ్ళటం మాత్రమే ప్రజల్లోంచి. మళ్ళా ప్రజల మొహం చూడరు. ప్రజల సుఖదుఃఖాలు ఆలోచించరు. వాళ్ళ స్వంతానికి – ముఠా శ్రేయస్సుకి ఏ శాసనం చేస్తే అనువుగా వుంటుందో ఆ శాసనాలు తయారుచేసుకుంటారు అవి ప్రజల్ని ఎంతవరకూ వుద్ధరిస్తాయో వాళ్లు ఆలోచించరు. ఇప్పుడు తయారు చేస్తోన్న చట్టం రేపు అమల్లోకి వస్తే ఎలాంటి సాధకబాధకా లెదురవుతాయో వూహించలేరు. వాళ్ళకి సబబుగా వుందనిపిస్తే చాలు, ఓటింగుకు పెట్టిస్తారు. ఎక్కువ మంది అవునంటే

అవును, కాదంటే కాదు. ఆ మందిలో అనేక రకాలవాళ్ళు వుంటారని మర్చిపోకు. వాళ్ళ సొంతవూరు దాటి బయటికొస్తే తూర్పేదో పడమరేదో తెలీదు. మీటింగుల కొచ్చి మాటా మంచీలేకుండా బిక్కచచ్చి కూర్చుంటారు. అలాంటివాళ్ళంతా బయల్దేరి మన న్యాయసూత్రాలు తయారు చేస్తున్నారంటే ఎంత హాస్యాస్పదంగా ఎంత జుగుప్సాకరంగా వుందో ఆలోచించు;'' నిర్వికారంగా చూశాడు సీనియరు మధ్యలో ఆపి - "ప్రభుత్వం చేసిన చట్టాన్ని మర్నాటినుంచీ అమలు జరపాలి కోర్టు."

చంటిపిల్లాడు వందోసారో వెయ్యోసారో ఏడు చేపలకథ వింటోన్నంత అసక్తిగా విన్నాడు శంకరం - "దీని కిక విముక్తి లేదంటారా?'' అన్నాడు ఆశాభావం తొణికిస్తూ.

సీనియర్ ఆవలిస్తూ కుర్చీలో వెనక్కి వాలి పడుకున్నాడు - "రాజు గారు తల్చుకోవాలి నాయనా! మనం అరవాలి - అరుస్తోనే వుండాలి. అది రాజుగారికి వినపడుతోందనే ఆశతో జీవితమంతా అరుస్తోనే బ్రతకాలి. అరిచి చెప్పాంకదా అన్న తృప్తితో చావాలి.'' లేచి తిన్నగా కూర్చున్నాడాయన - "విముక్తి ఎందుకు లేదోయ్? చెయ్యాలంటే ఎంతైనా వుంది.

మనది ప్రజాస్వామ్యం. ప్రజలే

పాలకుల్ని ఎన్నుకునే దేశం. మన యిష్టా యిష్టాల బలంతో ప్రభుత్వాన్ని నిలబెడతాం. ఇలాంటి దేశంలో ప్రభుత్వాన్ని స్థాపించే ప్రజలకి ఎంత బాధ్యత వుండాలో ఆలోచించు. ఓటు అంటే ఏమిటో తెలిసి - దాని విలువ గుర్తించి - దాన్ని సద్వినియోగం చేసే వివేకం వుండాలి ఓటర్లకి. అది ఎలా వస్తుంది? చదువు - రాజకీయ పరిజ్ఞానం.

ఓ పావలా కల్లుకీ - అర్ధరూపాయి మాంసానికీ ఓటు అమ్ముకునే ఓటర్లు కొల్లలు. ఓటు ఎలా వెయ్యాలో తెలీక - చెప్పినా బోధపడక ఓటు ఇన్‌వాల్యూడ్ చేసే ఓటర్లెంతమందో వూహించలేం. పిచ్చివాడి చేతికి కత్తి యిస్తే ఏం జరుగుతుందో, అలాగేవుంది మన వయోజన ఓటింగు హక్కు. పేరంటానికి కూడా అందర్నీ పిలవరే! ప్రభుత్వాన్ని స్థాపించటానికి మాత్రం వచ్చేపోయే ప్రాణాలతో మతి తప్పి మూల పడుకున్న ముసలమ్మకికూడా హక్కుంది. అలాంటి స్థితిలో వున్న ముసలమ్మ ఎంత బాధ్యతతో ఎంత వివేకంగా ఓటు చేస్తుందో మరి భగవంతుడికే తెలియాలి. ఇలాంటి రకమైన ఓటర్లంతా ఎన్నుకున్న ప్రజాప్రతినిధులమీద మనకుమాత్రం పెద్ద పెద్ద ఆశ లెందుకూ? వాళ్ళు తయారుచేసే శాసనాలగురించి ఈ తర్కా లెందుకు? శుద్ధ దండగ,''- నిరాశతో వెనక్కి జారబడి పడుకున్నాడు సీనియరు. రెండు నిముషాలు కళ్ళు మూసుకుని నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాడు. చటుక్కున కళ్ళు తెరిచి శంకరంకేసి చనువుగా చూస్తూ అన్నాడు -

"మనకి స్వరాజ్యం వచ్చినప్పుడే చెప్పాడోయ్ రాజేంద్ర బాబు. విన్నాడుకాడు నెహ్రూపండితుడు. "నా దేశం, నా ప్రజలు అనే అభిమానంలో మునిగి మన గొర్రెలమంద అర్హతలను గుర్తించలేక పోయాడు. దేశానికి జరిగిన మొట్టమొదటి అనర్థం యిదే."

ఒక్క నిముషం ఆగి మళ్ళా అన్నాడు - "అన్నివిధాలా గొప్ప వనుకున్న దేశాల్లోనే నిన్న మొన్నటి వరకూ అందరికీ ఓటింగు హక్కు లేదు. వాళ్ళను మనం అనుకరించాలా అంటావేమో? అదికాదు నే చెప్పేది. మన విద్యా ప్రమాణాలు పెరిగి - నూటికి తొంభై మందైనా చదువుకున్నవాళ్ళుంటే - అప్పు డందరికీ ఓటింగుహక్కు యిస్తే ఎవడు కాదంటాడు.

ఇప్పటికైనా... మనం బాగుపడాలంటే మొట్టమొదట ఈ వయోజన ఓటింగుహక్కు రద్దు చెయ్యాలి. కనీసపు క్వాలిఫికేషన్ లేని వ్యక్తికి ఓటు

చేసే అధికారం వుండకూడదు. అలాగే అసెంబ్లీకీ - పార్లమెంటుకీ - నిలబడే మెంబర్లకికూడా ఏవో క్వాలిఫికేషన్లు నిర్ణయించాలి. అలా అయితే కొంత తాహతు కలవాళ్ళే దేశాన్ని పాలించటానికి పైకొస్తారు... ఇంతకీ మనం చట్టాల విషయం మాట్లాడుకుంటున్నాము కదూ ?- అవునోయ్ ! ప్రభుత్వము చట్టాలు తయారు చేసేప్పుడు రాష్ట్రాల్లోనూ - దేశంలోనూ న్యాయవాదులతోటీ న్యాయమూర్తులతోటీ సంప్రదిస్తే - బార్ అసోసియేషన్స్ యిచ్చే సలహాలు పరిశీలిస్తే లాభమే గానీ నష్టం వుండదే! చట్టాన్ని అమలు పర్చేప్పుడు ఎలాంటి అవకతవకలూ రావే ! అలా అయితే ..."

"చాలా బావుంటుందండీ!'' ఉత్సాహపడ్డాడు శంకరం.

"కొంతైనా బావుంటుందని నా అభిప్రాయం;" దృఢంగా అన్నాడు సీనియరు – "నేరస్థులు తప్పించుకుపోగే అవకాశా ల్లేకుండా చట్టాన్ని అమలుచేసే పద్ధతులు వుత్తమంగా తయా రౌతాయి. న్యాయసూత్రాలు పదునెక్కి నేరాల్ని మార్చేస్తాయి. అప్పుడు న్యాయశాస్త్రాన్ని నూటికి నూరుపాళ్ళూ పాటించ గల్గుతుంది కోర్టు."

"కానీ... అబ్బే ! ఇదంతా జరిగేది కాదండీ ! మనం కలలు కంటే ఏం లాభం ? ఈ గుడ్డిదర్బా రిలా సాగాల్సిందే.''

నిరుత్సాహ పడిపోయాడు శంకరం.

సీనియరు శంకరాన్ని వాత్సల్యపూరితంగా చూస్తూ అన్నాడు - "శంకరం! మనం బొత్తిగా పొట్టకూడే దృష్టిలో పెట్టుకుని ఫీజులు నొల్లుకోటానికే అంకితమై పోకూడదోయ్ ! ప్రజలకి సేవ చేసే బాధ్యత వుండేది మొట్టమొదట వుపాధ్యాయుడికీ - రచయితకీ. ఇలా కొంత మందే ఈ ప్రజాస్వామ్యంలో ఎప్పటికప్పుడు ప్రజల హక్కులకోసం పోరాడి - వాటిని రక్షిస్తూ వుండాలి. ప్రభుత్వాన్ని-సద్విమర్శలతో మార్చి, పోట్లు పొడుస్తూ సన్మార్గంలో నడవమని హెచ్చరికలు చేస్తూవుండాలి.

అనుభూతి చెందగలిగేవాడికి ఇది ఎంత పవిత్రమైన కర్తవ్యమో తెలుసా? ఉన్నారు నాయనా ! నీలాంటివాళ్ళు అరుదుగానైనా వున్నారు. అదే నాకు తృప్తి. దేశం ఎప్పుడూ గొడ్డుపోదు."

శంకరం మరేమీ తర్కించలేదు. మనస్సెంతో తేలికపడింది. ఎందుకో దర్పం కలిగింది - ఫైల్ మూసి డ్రాయర్‌లో పెడుతూ-''వెళ్తానండీ" అన్నాడు.

(సశేషం)

ఆశాపూర్ణాదేవి

బ్రాసల్‌పూర్ మీదుగా జయచండీ ఆలయానికి వెళ్ళే రోడ్డుమీద, ఊరిచివర ఘోషాల్‌వాళ్ళ ఇల్లున్నది. ఇంటిపెద్ద నిభానని. ఆమె కొడుకు శశిధరుడు; కోడలు వాసంతి. వాళ్ళకు పిల్లలు లేరు. నిభానని కూతురు సుధాముఖికూడా పుట్టింటనే ఉంటున్నది; ఆమె భర్త గౌరాంగుడు; ఇల్లరికపు టల్లుడు; వాళ్ళకొక కొడుకున్నాడు; వాడిపేరు బాదల్.

ప్రస్తుతం వాళ్ళింటిముందుండే రోడ్డుమీదుగా జనం తీర్థప్రజగా వస్తూపోతూ ఉన్నారు. ఎందుకంటే చండీ ఆలయందగ్గిర ఒక అపర మహావిష్ణువు వచ్చి ఉన్నాడు. అయిదు కానులూ, తాంబూలాలూ ఇచ్చినవారికి భూతభవిష్యత్తులు చెప్పే స్తున్నాడు. ఈ అపర శ్రీమన్నారాయణుడి దర్శనం చేసుకోవటానికీ, తమతమ అభీష్టాలు నెరవేర్చుకోవటానికీ అనేక గ్రామాలనుంచి జనం తండోపతండాలుగా వెళుతున్నారు.

ఎంతమంది స్త్రీలు అపరనారాయణుడి దర్శనం చేసుకున్నా వాసంతిమాత్రం అందుకు నోచుకోలేదు. తన భార్యగాని, చెల్లెలుగాని చండీతలాకు వెళ్ళరాదని శశిధరుడు తీవ్రంగా శాసించాడు. ఆ శాసనాన్ని సుధ ధిక్కరించవచ్చు; కాని వాసంతి ధిక్కరించలేదు.

సుధ వెళ్ళనేవెళ్ళింది. నారాయణమూర్తి అవతారాన్ని మూడు ప్రశ్న లడిగిరావటానికి రెండణాల డబ్బు లివ్వమంటే తల్లి ఇవ్వలేదు; వదినె వాసంతి ఇచ్చింది. తన కొడుకు డబ్బంతా తీసుకొచ్చి పెళ్ళాం కొంగున మూట గట్టుతున్నాడని నిభానని రుసరుసలాడింది.

ఆడబిడ్డ వెళ్ళాక వాసంతి తహతహ మరింత అయింది. ఆమెకు భవిష్యత్తు తెలుసుకోవాలని మహాఉన్నది. భర్తా, అత్తగారూ, ఆడబిడ్డా – వీళ్ళమధ్య ఆమె నలుగుతూ అంధకారమయజీవితం జీవిస్తున్నది. అత్తగారు అడుగడుగునా ఆంక్షలు పెడుతుంది; ఆడబిడ్డకు వల్లమాలిన ఈర్ష్య; మొగుడు అస్తమానమూ కటువుగా మాట్లాడతాడు. అతనికి అనుమానంకూడా జాస్తి. అత్తగారు నిభానని కావాలన్నా మరొకవిధంగా ప్రవర్తించలేదు. ఆమె కుసంస్కారంలో పెరిగి, అత్తగారు కోడలిపట్ల ఎలా ఉండాలో నేర్చుకున్నది. సుధనుకూడా తప్పుపట్టి లాభంలేదు. ఆమె భర్త అప్రయోజకుడు. బిడ్డతోసహా పుట్టింట పడిఉండటం ఏ ఆడదానికైనా తలవంపులే.

తన భర్తనే వాసంతి అర్థంచేసుకోలేకుండా వున్నది. ఆమె పేదయింటి పిల్ల. కాపరానికి వచ్చింది లగాయతూ బానిసలాగా చాకిరీ చేస్తున్నది. అయినా శశిధరుడికి

తాను ఆమెకు తగనన్న శంక ఏమూలో ఉన్నట్టున్నది. అందుకు కారణం వాసంతి చాలా అందగత్తె కావటమేనేమో.

సుధ మొగుడు గౌరాంగుడు పేరుకుతగ్గట్టే మంచి శరీరచ్ఛాయ కలిగి, అందంగా కనబడేవాడు. కాని పరమమూర్ఖుడు. ఏ పనికీ కొరగాడు. అతని రంగూ, రూపమూ చూసి విభావరి కూతురినిచ్చి చేసింది. కాని అతను ఎర్రఏగానీ సంపాదించలేదు. సంపాదించలేనందుకు సిగ్గుపడడు. అవమానంగా మాట్లాడినా అభిమానపడడు. అస్తమానమూ పాడుకుంటూ, తన ఆనందంలో తానుంటాడు. తబలా దొరికితే వాయిస్తాడు. అతనికి నాటకాల పిచ్చి. అందుకుగాను అతను ఆ చుట్టుపక్కల ఉండే కుర్రకారును చేర్చి ఒక సమాజం ఏర్పాటుచేశాడు ఉన్నట్టుండి అతను కనపడకుండా పోతాడు. అతను ఎంతకూ భోజనానికి రాకపోతే అతన్ని వెతకటానికి శశిధరుడు వెళ్తాడు. విభావరి వెళుతుంది. నాటకసమాజపు కుర్రాళ్ళందరినీ దుమ్మెత్తిపోసి వస్తుంది. "వాడి చావుకబురు వింటే దేవుడి కో కొబ్బరికాయ కొడతా," అంటాడు శశిధరుడు. సుధ ఏడుస్తూ కూర్చుంటుంది. ఒకవంక మొగు దేమయాడోనని దిగులు పడుతూనే, తనని అలాటివాడి చేతిలో పెట్టినందుకు తల్లిని తిట్టిపోస్తుంది. తరవాత వీధులన్నీ కలయతిరిగి వస్తుంది. ఆమెది తిరిగే కాలూ, తిట్టే నోరూనూ.

ఇదంతా ఎప్పుడో ఒక్కసారి జరిగినది కాదు, అనేక పర్యాయాలు జరిగి అలవాటై పోయినది. అయిపూ అజా లేకుండా వెళ్ళిపోయిన గౌరాంగుడు హఠాత్తుగా తిరిగివచ్చి పులగం వండిపెట్టమని భార్యను ఆజ్ఞాపిస్తాడు అప్పుడు సుధకు మరేదో పెట్టాలనిపిస్తుంది. అయితే, వంటిల్లు వాసంతి అధీనంలో ఉంటుంది గనక గౌరాంగుడి కోరిక తీరుతుంది.

నిజానికి వాసంతికి గౌరాంగుడంటే ఆదరం ఉన్నది. తనకన్న నాలుగేళ్ళు పెద్దవాడే అయినా ఆమెకళ్ళ కతను పెరిగిపోయిన పాపాయిలాగా కనిపిస్తాడు. గౌరాంగుడికికూడా వాసంతి అంటే అభిమానమే.

శశిధరుడికి శిరస్తాలో ఉద్యోగం; పొద్దున వెళ్ళి మధ్యాహ్నం వస్తాడు. అన్నం తిని, కాస్సేపు విశ్రాంతి తీసుకుని, మళ్ళీ అపరాహ్ణం వెళతాడు.

ఒకరోజు ఉదయం అతను బయలుదేరబోతుండగా వాసంతి, "ఆడబిడ్డ మొగుడు ఇంటికి వచ్చి పదిరోజు లయింది," అన్నది.

శశిధరుడు భార్యను అసహ్యంగా చూసి, "ఏం, ఆడబిడ్డ భర్తకోసం అంత ఆరాటపడుతున్నావు ?" అన్నాడు.

వాసంతి ఇలాంటి పోట్లకు అలవాటుపడిపోయింది, "నాకైతే ఆడబిడ్డగాని మీకు తోబుట్టువేగా ? ఆమెకోసమైనా అతన్ని వెతకరాదూ ?" అన్నది.

"దానికి నీ కున్నంత బెంగ లేదులే. వాళ్ల పామూ, ముంగిసానూ," అన్నాడు శశిధరుడు.

"పొరబాటు మీకు ప్రేమంటే ఏమిటో తెలియదు."

"ఎందుకు తెలియదూ ? ప్రేమంటే భర్తను కాదని పరాయివాడికోసం పడి చావటం !'' అంటూ శశిధరుడు వెళ్ళిపోయాడు.

ఆ తరువాతనే సుధ అపర నారాయణమూర్తిని చూడబోయింది. నిభానని పెత్తనాలకు వెళ్ళింది వాసంతి వేరే పనేమిలేక పూలమొక్కలకు పాదులు సరిచేస్తుండగా గౌరాంగుడు, భుజాన ఒక హార్మోనియం పెట్టుకుని, ఒక చేత తాడున గుచ్చిన చేపను పట్టుకుని దిగాడు.

"ఇల్లు నిశ్శబ్దంగా ఉంది; అత్తగారు ఇంటో లేరా ?" అని అత నన్నాడు.

"ఇన్నాళ్ళూ ఎక్కడి కెళ్ళారూ ?" అని వాసంతి ఎదురడిగింది.

అంతలోనే నిభానని వచ్చింది "ఇదేం కొత్తా ఏం ? బావమరి దింట తేరతిండి ఉంది ! బావమరిది పెళ్ళాం చనువు చేస్తుంది !" అంటూ, ఆమె అతని చేతిలోని చేపను ఈసడింపుగా చూసి కోడలితో, "పదిరోజులు అయిపులేకుండా పోయి,

బాబుగారు ఒక చేపను లంచంగా తీసుకొచ్చారు ; ఇప్పుడే చెబుతున్నా - దాన్ని ముట్టుకునేవు. ముట్టుకుంటే ఒట్టే !" అన్నది.

వాసంతి బుగ్గన వేలేసుకుని, "పుటిక్కైన ఒట్టేశారేమి టత్తయ్యా! ముత్తయిదువు లున్న ఇంటో చేపను తిప్పికొట్టొచ్చా ?" అన్నది. ఈమాట నిభానవిమీద బ్రహ్మాస్త్రంలాగా పనిచేసింది తన ఒట్టు అల్లుడికి తగిలినా ఆమెకు పర్వాలేదేమో గాని కొడుక్కే తగిలితే ?

"నీకు తెలుసుగా? నాకు కోపం వస్తే ఒళ్లు తెలీదుమరి పెట్టిన ఒట్టు పోదుగా?" అన్నది నిభానని వెళ్ళిపోతూ

"ఆ ఒట్టు నీకేగాని, నాకు కాదుగా ? కత్తిపీట ఇలా ఇయ్యి చెల్లెమ్మా !" అన్నాడు గౌరాంగుడు

"ఇంకా నయం ! మగవాళ్ళు చేపను తరగటమా ? మా ఆడబిడ్డ వచ్చి దాని సంగతి చూస్తుందిలెండి," అన్నది వాసంతి.

గౌరాంగుడు హార్మోనియం వాయిస్తూ పాట పాడతానని చెప్పి, వాసంతిని కూర్చుని వినమన్నాడు. వాసంతి గుండె గుభేలుమన్నది. శశిధర్ వచ్చేవేళ. తప్పించుకోవటానికి ఆమె ఏమేమో చెప్పింది. హార్మోనియము "డొక్కు" అన్నది. అట్లా అనటానికి వీల్లేదనీ, పదిరోజులు తిష్ఠవేసి, గొంతుమీద కూర్చుంటే గాని గోవర్ధనఅధికారి దాన్ని తనకు ఇవ్వలేదనీ అత నన్నాడు. తనకు బోలెడంత పని ఉన్నదనీ, సుధ తిరిగివచ్చి అతని పాట వింటుందనీ ఆమె అన్నది. పాట వింటే సుధకు ఆపలింతలు వస్తా యన్నాడు గౌరాంగుడు. ఇద్దరూ నవ్వుతూ ఈ ధోరణిలో మాట్లాడుతుండగానే శశిధరుడు వచ్చి గుమ్మంలో నిలబడ్డాడు. అతను రావడం గమనించని వాసంతి అతన్ని చూడగానే కొయ్యబారిపోయింది.

అతను భార్యకేసి కొరకొరా చూసి, పైబట్ట ఆమెచేతి కివ్వకుండా తానే చిలక్కొయ్యకు తగిలించి, గౌరాంగుడి కేసి తిరిగి, "ఇంక తేరతిండి దొరకలేదా ఏం ?" అన్నాడు

"తిండికేం కావలసినంత ! కాని ఏపూట ఎక్కడ రాసిపెట్టివుంటే అక్కడే తింటాం," అన్నాడు గౌరాంగుడు.

"ఈ మిట్టవేదాంతాని కేంలే ఇది మర్యాదస్తుల ఇల్లు. గానాబజానాల కొంప కాదు నీ దరిద్రపు వేషా లిక్కడ వెయ్యకు," అంటూ శశిధరుడు హార్మోనియమును కాలితో తోసి అవతలికి వెళ్ళిపోయాడు.

అన్నంముందు కూర్చున్నాక శశిధరుడి మనసు కాస్త మెత్తబడింది. "ఆ దంష్ట్రాగ్యుడు తిన్నాడా," అని అడిగాడు. "ముందుగా పెట్టెయ్యకపోయావా," అన్నాడు.

"అతనికోసం వేరేఅన్నం పొయిమీది కెక్కించా," నన్నది వాసంతి.

"నువుకూడా తినలేదు గామాలు ?" అన్నా డతను.

"నా నైవేద్యం ముందే చేసుకున్నాగా !" అన్నది వాసంతి వెటకారంగా.

తనతో ఏకాంతంగా భార్య పరాచకాలాడటం అతనికి సంతోషమే. అతను ముసిముసి నవ్వుతో, "అబ్బో, ఎంత పతిభక్తి !" అన్నాడు.

వాసంతి భర్తముఖంలోకి చూస్తూ, "నా పతిభక్తిలో లోపం ఏమైనా కనిపించిందా ?" అని అడిగింది

"కనిపించకేం ? నా కేది అసహ్యమో అందులోనే నీ కానందం. ఇది పతివ్రత లక్షణమా ?"

"మీ కిష్టం లేదనేగదా, అందరూ దర్శనం చేసుకొస్తున్నా, నేను చండీతలాకి వెళ్ళి చతుర్భుజస్వామినికూడా చూసిరాలేదు ?''

"చతుర్భుజస్వామి ! అపరనారాయణమూర్తి ! అంతా మోసం ! రబిష్ !"

భర్త నాస్తిక సంభాషణ విని వాసంతి బెదిరిపోయింది "అసలు మీబెంగ అదికాదు. అందరి పెళ్ళాలనూ ప్రపంచం చూడవచ్చుగాని, మీపెళ్ళాన్ని ఎవరూ చూడకూడదు ! ఆవిడ స్వర్గంనుంచి ఊడిపడిన రంభ !" అన్న దామె

"ఆమాట రైటు ! భార్య రూపవతి కావటం ఎంత బాధో తెలుసా ?'' అన్నా డతను, భార్య బుగ్గ మీటుతూ.

"అలా అయితే మంగలిరామి మనమరాల్ని చేసుకోలేకపోయారా ?''

శశిధరుడు భోజనం పూర్తిచేసి లేచివెళ్ళి సుఖంగా నిద్రపోదామని పడుకున్నాడు. ఇంతలో అవతలినుంచి మాటలు వచ్చి బాణాల్లాగా గుచ్చుకున్నాయి.

''మీ శరీరం బంగారంలాగా మెరిసిపోతున్నది. ఈ రూపాన్ని చూడటానికి మా ఆడబిడ్డ లేకపోయిందిగద ! సబ్బురుద్దుకుని స్నానం చేశారా ఏం ?'' అంటున్నది వాసంతి, అప్పుడే స్నానం చేసివచ్చిన గౌరాంగుడితో.

గౌరాంగుడు నవ్వుతూ, "మీ ఆడబిడ్డ, నేను సబ్బురుద్దుకు స్నానం చెయ్యగా కూడనేలేదంటారాఏం ? ... కాస్త ఈ బ్రాహ్మడికి తిండిపడెయ్యండి; భోంచేసి అలా చండీతలాకేసి పోతాను. మీ ఆడబిడ్డ ఆ చండీతలా సమ్మర్దంలో నలిగి ఏమైపోయిందో చూసివస్తా,'' అని పీట వేసుకున్నాడు.

"ఎంత ఆపేక్ష !'' అన్నది వాసంతి.

ఒకగంట గడిచాక ఆమె గదిలోకి వచ్చి, పచార్లుచేస్తున్న భర్తని చూసి, ఆశ్చర్యంగా, "మీ రింకా పడుకోలేదా ?'' అన్నది. అతని వంటిమీద చెయ్యివేసి చూస్తూ. అత నామెచేతిని విదిలించేశాడు. తనమీద అలిగాడని గ్రహించి ఆమె వెళ్ళిపోబోయింది. అత నామెను చెయ్యిపట్టుకుని నిలవేసి, "ఎక్కడికి ? మళ్ళా ఆ ఆడబిడ్డ మొగుడిదగ్గిరకేనా ?'' అన్నాడు.

"అలా మాట్లాడటానికి సిగ్గెయ్యటంలేదూ ?'' అన్న దామె కోపంగా చూస్తూ.

"పరాయివాడితో పరాచకాలాడటానికి నీకు లేనిసిగ్గు నాకా ?'' అన్నా డతను. ఆమె చెవులు మూసుకుని ఆర్తనాదం చేసింది.

''ఇంత సేపూ ఏం చేస్తున్నావు ?"

ఆమె ఏడవ నారంభించింది.

"ఎందు కా ఏడుపు ? ఇంత సేపూ నీ కతనితో ఏమిటి రాచకార్యాలు ?"

"అతను ఆడబిడ్డను వెతకటానికి ఎప్పుడనగా వెళ్ళాడు. నే నింత సేపూ అత్తగారికి ఏకాదశీ ఫలహారం చేస్తున్నాను."

అతని ఆగ్రహం చెల్లెలికేసి మళ్ళింది. "వెతకటానికా ? ఎక్కడి కెళ్ళింది సుధ ? చండీతలాకు వెళ్ళిందా ?" అన్నా డతను.

"ఎందుకు వెళ్ళదు ? వెళ్ళరాదని మొగుడు ఆంక్ష పెట్టలేదే !"

''అతనూ ఓ మనిషే!... రానీ, అడుగుతాను_నేను వద్దంటే ఎందుకు వెళ్ళిందో."

"అందరూ నాలాగే ఉంటారా_ ఆజ్ఞకు కట్టుబడి ? అయినా అనుమానాలు తప్పటంలేదు," అన్నది వాసంతి.

''ఏమైనా నువ్వతనికి అంత చనువెందుకివ్వాలి ? రేపటినుంచీ నువు అతను అన్నం తినేచోట ఉండకూడదు, నా ఆజ్ఞ !"

''ఒక్కటడుగుతాను, చెబుతారా ? అతనిమీద మీ కెందు కింత కోపం? అతనిలో ఏకోశానన్నా దుష్ప్రవర్తన ఉన్నదా ? పసిబిడ్డలాటివాడుగదా !'' అన్న దామె.

"కావచ్చు. కాని నువు పసిదానివికావుగా ? ఉచితానుచితాలు నీ కెందుకు తెలీక పోవాలీ ? నువు ఇకనైనా సరిగా ప్రవర్తించకపోయావంటే మీ ఇద్దరికీ మూడిందే !" అన్నాడు శశిధరుడు విషం కక్కుతూ.

2

గౌరాంగుడు మొత్తానికి తన భార్యనూ, కొడుకునూ పట్టుకున్నాడు. చతుర్భుజుడి దర్శనం చేసుకున్న ఆడదానికి భర్త మళ్ళా కనిపించిన ఆనందం తోడై సుధ మంచి ఉత్సాహంలో ఉన్నది.

"పిల్లవాడు మహారాజవుతాట్ట! మీ బుద్ధి పూర్తిగా మారిపోతుందిట! అపర నారాయణమూర్తివారు చెప్పారు," అన్న దామె భర్తతో.

''అర్మణీ తీసుకొచ్చావా నాన్నా ?'' అని బాదల్ అడిగాడు.

"తెచ్చారా, బాబూ! నువు పాట నేర్చుకుంటావా ?"

''ఓ. నేర్చుకుంటే నాకు వేషం ఇప్పిస్తావా ?"

''ఇదంతా అందుకే గదట్రా ?''

సుధను ఇంట్లో ప్రవేశించనిచ్చి గౌరాంగుడు బాదల్‌తో సహా నాటక సమాజానికి వెళ్ళాడు అక్కడ "విదురుడి విందు'' అనే నాటకం రిహార్సల్సు జరుగుతున్నాయి. అయితే అక్కడ ప్రతిష్ఠంభన ఏర్పడింది. పేదవాడైన విదురుడివేషం వేసేవాడు, తనకు కిరీటమూ, చమ్కీకోటూ ఉంటేతప్ప విదురుడివేషం వెయ్యనన్నాడు. ఇంకోరిని వెయ్యమన్నా ఆమాటే అంటున్నారు.

ఆ నాటకం రాసినవాడు బాసుల్‌పూర్ స్టేషనుమాస్టరు. చీకటి పడేవేళ గౌరాంగుడు తన హార్మోనియం భుజాన పెట్టుకుని రైలుస్టేషనుకు వెళ్ళాడు.

బాసుల్‌పూరు స్టేషను చిన్న రేకులగుడిసె. అందులో అన్నిపనులూ స్టేషన్ మాస్టరే చూసుకుంటాడు. అందులోనే ఉంటాడు. ఆయనకు భార్యా, పిల్లలూ ఎవరూ లేరు. తెల్లవారుఝామున నాలుగింటికీ, సాయంకాలం నాలుగింటికీ రైళ్ళు వచ్చి, స్టేషనులో అరనిమిషం ఆగి వెళ్ళిపోతాయి. ఆ తరవాత స్టేషనుమాష్టరు కేమీ పని లేదు. నాటకాలు రాస్తూ కూచుంటాడు. నాటకాలద్వారానే గౌరాంగుడికీ ఆయనకూ స్నేహం కలిసింది.

హార్మోనియం చూసి మాస్టరు, చాలా పాతదిగా ఉందే అని సంకోచించాడు. గౌరాంగుడు వాయించిచూస్తే అది సరిగా పలకటంలేదు. ఆ పల్లెటూళ్ళో దాన్ని బాగుచేసేనాళ్ళుకూడా లేరు. గౌరాంగుడు పదిరోజులు పడిన శ్రమంతా వృధా అయింది.

తాను రాసిన ''విదురుడి విందు" నాటకంలో విదురుడి వేషానికి ఎవరూ సిద్ధంగా లేరని విని మాస్టరుకూడా హతాశు డయ్యాడు.

గౌరాంగుడు చీకటిలోపడి ఇంటికి తిరిగి వచ్చేశాడు.

మర్నాడు ఉదయం గౌరాంగుడికోసం బండిలో ఇద్దరుమనుషులు వచ్చారు. గౌరాంగుడు బయటికి వచ్చేసరికి వాళ్ళు, "గోవర్ధనఅధికారి మీమీద వారంటు పెట్టించాడు రండి,'' అన్నారు.

ఈ మాటలు వింటున్న శశిధరుడి కళ్ళు నిప్పులు రాలాయి తన బావమరిది

గోవర్ధనఅధికారి హార్మోనియమును తస్కరించి తెచ్చిఉంటాడని అతను ఊహిం చాడు.

గౌరాంగుడి ముఖంలో మటుకు మార్పేమీ లేదు. ''నేను రాకపోతే ?'' అన్నా డతను ఆ వచ్చిన ఇద్దరితో.

"రాకపోతే కట్టి తీసుకురమ్మని ఉత్తరువు." అన్నారు వాళ్ళు.

"అయితే తాళ్ళు తెచ్చుకోండి." అని అతను లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు.

అంతకన్నముందే శశిధరుడు లోపలికి వెళ్ళి, తన బావమరిదిని పట్టుకుపోవ టానికి పోలీసులు వచ్చారనీ, అతను అధికారివద్దగ్గర హార్మోనియం ఎత్తుకువచ్చా డనీ అన్నాడు. సుధ అన్నమాటలను నమ్మింది. వాసంతి నమ్మకపోగా నవ్వి, గోవర్ధన అధికారి అతనిచేత పాటలు పాడించుకొనటానికి ఈ ఎత్తు వేసివుంటా డన్నది.

ఆమె ఊహే చివరకు నిజమయింది.

సమీపంలోనే ఉన్న సోనాడాంగాగ్రామానికి చెందిన జమీందారిణి వ్రతోద్యాప నోత్సవం చేసుకుంటున్నది. ఆ సందర్భంలో గౌరాంగుడిచేత ఒకరోజు భజన పాటలు పాడే ఏర్పాటుకు ఒప్పద్దామని గోవర్ధనఅధికారి మనుషులను పంపుతూ, "ఆ ఖయాలీవాడు రానంటే కట్టి మరీ తీసుకురండి,'' అన్నాడు.

గౌరాంగుడు అధికారితో మాట్లాడి ఇంటికి వచ్చి, తనకోసం బండికూడా సిద్ధంగా ఉండటంచేత, బాదల్‌ను వెంటబెట్టుకుని, వెంటనే సోనాడాంగాకు బయలు దేరాడు.

జమీందారుగారి లోగిట్లో గౌరాంగుడి సంకీర్తన జరగడానికి గొప్పగా ఏర్పాట్లు చేశారు. ఆ ఏర్పాట్లు జరిగినది ఒక మండువా, దానికి నాలుగుపక్కలా గల వరండాలలో ఆడవాళ్ళు కూర్చున్నారు. గౌరాంగుడు వాద్యగాళ్ళతోసహా కూర్చున్నాడు. అతను చందనతిలకం పెట్టుకుని, మెళ్ళో లావైన పూలదండ వేసుకుని, పైన సన్నని మడతగల వుత్తరీయపు మడతమాత్రం వేసుకుని. మహా ఉత్సాహంగా పాడుతుంటే బాదల్ కళ్ళు పారవశ్యం చెందాయి త్వరలోనే వాడికి నిద్ర వచ్చేసింది.

పైఅంతస్తు వరండాలో కూర్చునిఉన్న అపర్ణ కళ్ళుకూడా గౌరాంగుణ్ణి చూసి పారవశ్యం చెందాయి. ధగధగా మెరిసే అతడి శరీరమూ, ఆ చక్కని పాటా చూస్తే అతనామెకు ఒక మామూలు మనిషిలాగా కనబడలేదు. ఆమెకు అతన్ని కలుసుకుని, అభినందించాలని ఉన్నది. అతనా సమయంలో ఆమెకు ఎంత ఆనందం కలిగించాడో చెప్పటం సాధ్యంకాదు.

సంకీర్తన ముగిసింది. అందరూ లేచి వెళ్ళిపోయారు. తివాసీలు చుట్టటానికి వచ్చిన నౌకర్లు నిద్రపోతున్న బాదల్‌ను చూసి, సంకీర్తన చేసినాయన కొడుకని గుర్తించారు. వాళ్ళ ఎంత లేపినా బాదల్ లేచేటట్టులేడు. ఇదంతా పైనుంచి చూస్తున్న అపర్ణ బాదల్‌ను నౌకర్లచేత లోపలికి తెప్పించింది.

ఈలోపల గౌరాంగుణ్ణి ముందులోగిట్లోకి తీసుకుపోయారు. కొంచెంసేపయాక అతను బాదల్‌కోసం అటూఇటూ చూస్తూ, "మావా దేడీ?" అని అడిగాడు. ఇంతలో ఒక దాసీది వచ్చి, గౌరాంగుణ్ణి, 'అమ్మగారు' పిలుస్తున్నారనీ, ఎవరో అబ్బాయి లోపల ఉన్నాడనీ చెప్పింది.

అతను అంతఃపురంలోకి అడుగు పెట్టడం ఆడవాళ్ళకు పర్వ మయింది. వాళ్ళు అతన్ని ఫలహారం చెయ్యమని నిర్బంధించారు గౌరాంగుడు బెదిరి మళ్ళీ బయటకు పోబోతుండగా ఎవరో నవ్వి, "కుర్రవాణ్ని చూడటానికి వచ్చి, పారిపోతున్నారా?" అన్నది.

గౌరాంగుడటుకేసి చూసేసరికి మంచి వయసులో ఉన్న వితంతువు కనిపించింది. ఆమె అపర్ణ. ఆమె అతన్ని నిలవేసి, కాస్త ఫలహారం నోట వేసుకోకుండా వెళ్ళటానికి వీల్లేదన్నది. అతనిముందు పళ్ళెంనిండా ఫలహారాలు తెచ్చిపెట్టారు.

అంతమంది ఆడవాళ్ళు చూస్తూండగా అతను వాటిని ఎలా తినాలో అర్థంకాక ఎదురుతిరిగాడు. అతను లేచి నిలబడి, "వీటిని ముందింటికి పంపండి. అక్కడ తినేవాళ్ళు చాలామంది ఉన్నారు," అన్నాడు

అపర్ణ ముఖం చిన్నబోయింది

"కుర్రాడు మీవాడవునో కాదో, అదైనా చూసుకు మరీ వెళ్ళండి," అన్నదామె. ఆమె ఒక హరికెన్ లాంతరు చేతబట్టుకుని బయలుదేరితే గౌరాంగు డామెను అనుసరించాడు.

అపర్ణ ప్రవర్తన మిగిలిన స్త్రీలకు నచ్చలేదు. కాని ఆమె జమీందారిణికి అక్క కూతురు. అందుచేత ఏమీ అనటానికి లేదు.

ఒకగదిలో, తెల్లనిదుప్పటి పరిచిన దోమతెర మంచంమీద నిద్రపోతున్న బాదల్, అపర్ణ ఎత్తిపట్టిన లాంతరువెలుతురులో కనిపించాడు బాదల్‌కు మర్నాడు పొద్దున భోజనం పెట్టిగాని పంపనన్నది అపర్ణ

మర్నాడు పొద్దున బాదల్ లేవగానే అపర్ణ వాణ్ణి చాలాసేపు వాగించి, రస గుల్లాలు మేపి, 'మీ నాన్నను తీసుకువచ్చి పాటలు పాడించు," అంటూ దాసిదాని వెంట గౌరాంగుడి దగ్గిరికి పంపింది

ఇంటిచుట్టూవున్న తోటలో పచార్లు చేస్తున్న గౌరాంగుడిదగ్గిరికి దాసీవెంట వచ్చి బాదల్, "నాన్నా, పిన్నిగారు నిన్ను వచ్చి రెండుపాటలు పాడమంటు న్నారు," అన్నాడు గౌరాంగుడు లక్ష్యపెట్టక, "రాత్రికి మళ్ళీ సంకీర్తన ఉన్న దిగా?'' అన్నాడు. అమ్మగారు పాడించుకుని బక్షీస్ ఇస్తారంటే, అలాటి పాటలు తనకు రావని దాసికి చెప్పాడు.

అపర్ణే స్వయంగా కదిలి తోటలోకి వచ్చింది. కాని ఆమె ఎత్తు లేవీ పారలేదు. అతను పాడటానికి ఒప్పుకోలేదు. ఆమె అతనికి తన మెళ్ళో గొలుసు తీసి బహు మానం ఇవ్వబోతే మొరటుగా నిరాకరించాడు. ఆమె రెండు పదిరూపాయలనోట్లు ఇవ్వబోయింది. అతను వాటినీ నిరాకరించాడు.

ఈ సంఘటన తరువాత గౌరాంగుడి మనసు అశాంతికి గురిఅయి, ఇంటికి వెళ్ళిపోతానని కూర్చున్నాడు. అతనిబుద్ధి మళ్ళించడం అసాధ్యమని ఎరిగి గోవర్ధన అధికారి అతనికి బండి సిద్ధం చేయించాడు. అతను బాదల్‌తోసహా తిరిగి వచ్చే టప్పుడు అపర్ణ అతని కొక చీటీ పంపింది.

"సంబోధించటానికి ధైర్యం చాలదు. ఎప్పుడైనా అవసరం వస్తే కింది చిరు నామా గుర్తుంచుకోండి_బాదల్ పినతల్లి, అపర్ణాఘోష్, శరత్‌భవన్, త్రివేణి."

అని ఆ చీటీలో ఉంది. దాన్ని గౌరాంగుడు చించి ముక్కలు చేసి, బండిలోనుంచి బయటికి గిరవాటువేశాడు.

గౌరాంగుడూ, కొడుకూ ఇంటిముందు బండి దిగేసరికి దీపాలు పెట్టేవేళయింది. తలవాకిలిదగ్గిర నీళ్లు చల్లడానికి వచ్చిన వాసంతి, "అప్పుడే వచ్చేశారే? కలవా రిల్లు కంటకమయిందా?" అన్నది.

"నా మనసు కనిపెట్టగలవారు మీ రొక్కరేనని ఊరికే అంటానా?" అన్నాడు.

ముగ్గురూ లోపలికి వచ్చాక బాదల్ అకుల్లో కట్టిన పూలమాలలు - తనకూ, తండ్రికీ వేసినవి-తీసి అత్తకు చూపించాడు. వాసంతి ఒక దండ తీసి బాదల్ మెడలో వేసి, "అచ్చు కృష్ణుడిలా ఉన్నాడు కాదూ?" అన్నది. ఆమె గౌరాంగుడితో, "మీరుకూడా దండ వేసుకోండి! కలియుగ గౌరాంగుణ్ణి చూసి కళ్ళు సార్ధకం చేసుకుంటాను," అన్నది.

ప్రపంచజ్ఞానంలేని గౌరాంగుడు, వాసంతి చేతిలోని మాల తీసుకుని చప్పున ఆమె మెడలోనే వేసి, "మాలకాదు, సఖీ, నా హృదయజ్వాల," అని పాడాడు.

సంధ్యవార్చుతూ ఇదంతా వింటున్న శశిధరుడు లేచివచ్చి, బాంబులాగా పేలాడు. అతను తన భార్యను అవతలికి పొమ్మని చెయ్యి ఊపి, గౌరాంగుడితో, "నీ వెధవ్వేషాల కిదా చోటు? ఇది పరువైన ఇల్లనుకున్నావా, కల్లుపాక అను కున్నావా?" అన్నాడు. శశిధరుడు అంత దురుసుగా తనతో మాట్లాడటం అదే మొదలు; గౌరాంగుడు నివ్వెరపోయాడు.

వాసంతి కిందపారేసిన మాలను శశిధరుడు కాళ్ళతో మట్టగించాడు. అతనికి కోపంతోనూ, అసూయతోనూ ప్రేతకళపడింది.

గౌరాంగుడు తిన్నగా స్టేషనుకు వెళ్ళి, స్టేషనుమాస్టరుతో అపర్ణ చర్యలు వర్ణించి చెప్పాడు. స్టేషనుమాస్టరు తాను రాసిన కొత్తనాటకాన్ని అతనికి చదివి వినిపించాడు.

ఈలోపల నిభానని పెత్తనాలనుంచి తిరిగివచ్చి, సుధతో అపరనారాయణమూర్తి వారు చండీతలానుంచి వెళ్ళిపోతున్నారనీ, అందరూ ఆఖరుసారిఅయినా దర్శనం కోసం మళ్ళీ వెళుతున్నారనీ చెప్పడం వాసంతి విన్నది. ఆమె వంటింటో కంట తడిపెడుతూ కూర్చున్నది. శశిధరుడి అవమానం - తాను దర్శనం చేసుకోకుండానే చతుర్భుజుడు వెళ్ళిపోతూండడం!

ఆ రాత్రి ఆమె చాపవేసుకుని కిందనే పడుకున్నది. పేకాటనుంచి ఆలస్యంగా

తిరిగివచ్చిన శశిధరుడు ఆమెను చూసి, అధికారస్వరంతో, "కింద పడుకున్నావేం? జబ్బు చేస్తుంది! లే!" అన్నాడు.

"జబ్బుచేస్తే చెయ్యనియ్యండి," అన్నది వాసంతి

"అర్థంలేని మాటలు."

''అర్థం ఎందుకులేదూ? నేను జబ్బు చేసి చచ్చిపోతే మీరు హాయిగా ఉందురు గాని. మీకూ, నాకూకూడా విముక్తి."

''నువు చచ్చిపోతే గౌరాంగుడిగతి ఏంకాను?... ఇవాళ ఇదేదో తేల్చేస్తాను. ఆ దుర్మార్గుడితో ఇక మాట్లాడనని నన్ను తాకి ప్రమాణంచెయ్యి."

"నే నేం పిచ్చిదాన్నికాను."

"అలా అంటావని నాకు ముందేతెలుసు. నువు నిజంగా పతివ్రతవైతే ప్రమాణం చేసి ఉందేదానివే."

వాసంతి పట్టలేక, "న న్నింతమా టంటారా!'' అన్నది.

''ఎందు కనగూడదూ? పరాయివాడిమీద మనసుంది, మెళ్ళో మాల వేయించు కున్నదానివి!"

"సరే, అలాంటిదాంతో మీరెందుకు కాపరంచెయ్యాలి. నేను చచ్చిపోయి మీకు విముక్తి కలిగిస్తాను''

"మాటలు అనటానికేం?... చచ్చిఅయినా పోతానంటావుగాని, ఆ గౌరాం గుడితో మాట్లాడనని ప్రమాణం చెయ్యవన్నమాట దాన్నిబట్టి ఏమనుకోవాలి?''

ఎంతోసేపు కుమిలి కుమిలి ఏడ్చి నిద్రపోయినవాసంతి తెల్లారగట్ట నిద్ర లేచింది. ఆమెకు చచ్చిపోదా మనిపించింది. ఆమె బిందె ఒకటి తీసుకుని, దొడ్డిదారిన చెరువుకేసి వెళ్ళింది. అయితే చెరువులో నీళ్ళు ఏమాత్రమూ లోతులేవు. కాని ఒడ్డున గన్నేరుచెట్టున్నది. దాని కాయలు కింద బోలెడన్ని పడిఉన్నాయి. ఆమె గన్నేరుకాయలు ఏరి ఒడినిండా పోసుకున్నది.

అంతలోనే ఆ తూర్పు తెల్లవారే సమయంలో ఎవరో పంపినట్టుగా గౌరాంగుడు చెరువు గట్టుకేసి వచ్చాడు. చచ్చిపోవటానికి నిశ్చయించుకుని కూడా వాసంతి, ఆ సమయంలో తనభర్త లేచివచ్చి, తననూ గౌరాంగుణ్ణీ ఒకచోట చూస్తాడేమోనని భయపడింది.

''ఇదేమిటి? ఈచలిలో ఇంతపెందలాడే స్నానమా? వెళ్ళి, బొంతకప్పుకు పడుకోండి," అన్నాడు గౌరాంగు డామెతో.

అతని ఆప్యాయత చూసి ఆమెకు దుఃఖం ఆగలేదు. ఆమె దుఃఖానికి ఆదుర్దా

పడుతూనే అతను సహజమైన హాస్యధోరణిలో, "కన్నీటితో చెరువులోనీరు భర్తీ చేస్తారా ఏమిటి?'' అన్నాడు.

''చాల్లెండి; మీహాస్యమే కొంప ముంచింది. ఆయనకు మనమీద అనుమానం; ఆసంగతికూడా మీరు గ్రహించలేదా?'' అన్న దామె.

"తెలుస్తూనేఉంది. అదో జబ్బు. నానాటికీ ముదురుతున్నది. దాని కేదన్నా మందు వెయ్యాలి."

''మందుకోసమే వచ్చాను," అంటూ వాసంతి కంగారులో తన ఒడిలోవి గన్నేరుకాయలను జారవిడిచింది.

వాటిని చూడగానే, ఎన్నడూ కోపంరాని గౌరాంగుడికే కోపం వచ్చింది. "ఇందుకా చీకటితోనే లేచివచ్చారు?" అంటూ అతను గన్నేరుకాయలను ఏరి చెరువులో గిరవాటు వేశాడు.

అతని కొక ఆలోచనవచ్చింది — చతుర్భుజలవారిదగ్గిరికి వెళ్ళి, తన బావమరిది అనుమానరోగానికి మందు తెస్తే?

ఈమాటతో వాసంతికి ప్రాణం లేచివచ్చింది.

"నన్నొకసారి అక్కడికి తీసుకుపోతారా?'' అని ఆమె గౌరాంగుణ్ణి అడిగింది. కాని అందుకు శశిధరుడు ఒప్పుకోడు; ఇవాళ ఆదివారం. శశిధరుడు రోజల్లా ఇంట్లోనే ఉంటాడు. రేపు మధ్యాన్నమైతే వీలు. కాని రేపు చతుర్భుజుడు మకాం ఎత్తేసి వెళ్ళిపోతున్నాడు.

ఈసమస్య తేలకముందే సుధ, తువాలా, నూనెసీసా, బిందె తీసుకుని స్నానానికి వచ్చింది. ఆ ఇద్దరూ ఆసక్తిగా ఏదో మాట్లాడుకుంటూ ఉండటం గమనించింది. ఆమె బెట్టుగా ఆ ఇద్దరిమధ్యగా చెరువుకేసివెళ్ళి తువాలా నీళ్ళలో ముంచి, శక్తికొద్దీ రాతికేసి బాదుతూ ఉరకసాగింది.

"ఇంతకీ ఏం చేద్దాం?'' అన్నది వాసంతి.

''రాత్రికి వెళ్ళండి. అర్ధరాత్రి పన్నెండుదాకా జనంసందడి ఉండనే ఉంటుంది." అన్నాడు గౌరాంగుడు. భర్త నిద్రపోయాక బయలుదేరితే ఒక గంటలోపుగా తిరిగి రావచ్చు నన్నాడు.

ఆపగలు దినకృత్యాలన్నిటినీ వాసంతి మామూలుగానే చేసింది. ఎన్నిపనులు చేస్తున్నా ఆమె మనసులో ఆలోచన దానిదారిన అది నడుస్తూనేఉన్నది. సాయంకాలం ఆమె వంట చేసేటప్పుడు గౌరాంగుడు వచ్చి నంటింటిగడపమీద కూర్చుని, రహస్యంగా ఆమెకు అనేక సలహా లిచ్చాడు — శశిధరుడూ, సుధా కొంచెం

హెచ్చుగా తినేట్టు చూడటం మంచిది. వాళ్ళు గాఢంగా నిద్రపోతారు; నల్లచీరె కట్టుకుని బయలుదేరితే ఎవరూ గుర్తించరు; వాసంతికి నల్లచీరెలేదు, కాని సుధకు బోలెడన్ని ఉన్నాయి – ఏదోవకటి చెప్పకుండా తీసుకుంటేపోయె.

వాళ్ళు గుసగుస లాడడం శశిధరుడు విన్నట్టు వాళ్ళెరుగరు. అతను అటకమీది నుంచి తళతళలాడే కత్తి తీయటం వాళ్ళకు మొదలేతెలీదు.

వంట పూర్తిఅయి, అందరికీ భోజనాలు పెట్టాక, వాసంతికి చతుర్భుజుణ్ణి చూడాలన్నకోరిక పూర్తిగా అంతరించి, ఏదో అస్పష్టమైన భయం పట్టుకున్నది. కాని గౌరాంగుడితో అన్నిఏర్పాట్లూ చేసుకున్నది. అతను ముందుగా బయలుదేరి, ఆమెకోసం కనిపెట్టుకుని ఉంటాడు. వెళ్ళక తప్పదు.

అసలే చీకటిరాత్రి. దారిఅంతా చెట్లమయం. కన్ను పొడుచుకున్నా కనపడని అంధకారం. ఆ ఆంధకారంలో వేచిఉన్న గౌరాంగుడు వాసంతి రాగానే, రహస్యంగా, "వచ్చావా? ఎవరూ చూడలేదుగద? జాగర్తగా నడవండి. ఎదురుదెబ్బ తగల గలదు,'' అన్నాడు.

అంతలోనే అగ్గిపుల్ల వెలిగి, దానికాంతి వారిద్దరి ముఖాలమీదా క్షణంసేపు పడింది. ఆక్షణంలోనే, కట్టెలునరికే వాసంతి మడ్డికత్తి తళుక్కున మెరిసింది

గౌరాంగుడు అగ్గిపుల్ల అవతల పారేసి, "వాహ్ ! బాగుంది !'' అంటూ ఏదో పాట పాడాడు అంతలోనే పాడేగొంతు ఎవరో పిసికేసినట్టయింది చీకట్లో ఏమి జరుగుతున్నదీ కనిపించటంలేదు.

"గౌరాంగ్‌దా : పారిపోండి, మీకు దణ్ణం పెడతాను. ఆయన మిమ్మల్ని చంపేస్తారు," అని వాసంతి కంఠం అనడం వినిపించింది.

"శశిధర్‌దా మిమ్మల్ని —''

''నాసంగతి ఏమైతే అవుతుంది. అపవాదుకన్న చావు నయం. మీరు వెళ్ళండి, వెళ్ళండి !"

గౌరాంగుడు వెళ్ళిపోతున్న చప్పుడు వినిపించింది.

తరవాత వాసంతి కంఠం, "ఇహ మీయిష్టం ! నన్ను చంపండి, నరకండి ! ఏమైనా చెయ్యండి," అన్నది.

ఆ మరుక్షణం ఎవరో బరువుగా కిందపడిన చప్పుడయింది.

వాసంతి భయంతో కెవ్వున కేకపెట్టసాగింది.

3

తనని ఎవరో పిలుస్తూండడం విని స్టేషనుమాస్టరు నిద్రలేచి, తలుపు తెరిచి, గౌరాంగుణ్ణి చూసి ఆశ్చర్యపోతూ, "ఏమి టిది? ఇంత రాత్రివేళ –'' అన్నాడు.

గౌరాంగు డిన్ని మంచినీళ్ళు తాగి, తాను పారిపోయివచ్చేదాకా జరిగినదంతా చెప్పి, "ఆమెగతి ఏం కానుందో ? శశిధర్‌దా తెలిసీ తెలియనిరకం,'' అన్నాడు

"అతనంత కోపిష్టివాడైనప్పుడు, నువు చేసినపని ఏం బాగుంది ?'' అన్నాడు మాస్టరు.

"పాపం, ఆమె సంగతికూడా ఆలోచించాలిగద ! అందరూ వెళ్ళి చూస్తుంటే, ఒకర్తెమాత్రమే వెళ్ళలేకపోయింది. అదీగాక శశిధరుడి రోగానికి మందు దొరుకుతుందేమోనని ..."

గౌరాంగుడిమాట పూర్తికాకముందే తలుపు చప్పుడయింది. జగదీశుడనే కుర్రాడు, "గౌరాంగ్‌దా ఉన్నారా ?'' అని బయటినుంచి కేకపెట్టాడు గౌరాంగుడు ఉన్నానని కేకబెట్టబోయేటంతలో మాస్టరు అతనినోటికి చెయ్యి అడ్డుపెట్టి, పలకవద్దని సంజ్ఞ చేసి, వెళ్ళి తలుపు తీసి, ''సంగతేమిటి జగదీశ్ ?'' అని అడిగాడు.

''కొంప మునిగింది మాస్టరుగారూ ! శశిధర్‌ఘోషాల్ ఖూనీ అయాడు.

గౌరాంగ్‌దా కనిపించటంలేదు. పోలీసులు వెతకటం మొదలుపెడతారు,'' అన్నాడు జగదీశుడు ఎగరొప్పుతూ. మరుక్షణం వాడు రివ్వున దౌడుతీస్తూ వెళ్ళిపోయాడు

గౌరాంగుడుకూడా వెళ్ళిపోవడానికి సిద్ధపడుతూ, శశిధర్‌దా ఖూనీ అయాడా ? తప్పక నాచేతిలోనే ఖూనీ అయిఉంటాడు. నేను చీకట్లో తోసేశాను. కిందపడి తల పగలగొట్టుకుని ఉంటాడు. నన్ను వెళ్ళనివ్వండి,'' అన్నాడు.

మాస్టరు అతన్ని గట్టిగా పట్టుకుని, ''ఇంకానయం ! నువ్విప్పుడక్కడికి వెళితే ఇంకేమన్నా ఉందా ? నువ్వెళ్ళి నిజం చెబితే, పోయినవాడు పోగా వాసంతి కెంత కళంకం ? నీభార్య మాటేమిటి ! ఏమీ ఆలోచించవేం ?'' అన్నాడు.

గౌరాంగుడు విభ్రాంతుడై ? "అయితే ఏం చెయ్యను ?" అని అడిగాడు.

''ఇం కేం చేస్తావు ? వెంటనే పారిపో ! ఈ చుట్టుపట్ల ఎక్కడా వుండకుండా దూరంగా, చాలాదూరంగా పారిపో. ఇటుకేసి మళ్ళీ రాకు; నువ్వూ బతికిపోతావు, మిగిలినవాళ్ళూ బతికిపోతారు," అన్నాడు మాస్టరు.

ఖాసుల్‌పూర్ స్టేషనులో అరనిమిషం ఆగే రాత్రిబండిలోకి స్టేషనుమాస్టరు గౌరాంగుణ్ణి తోసి ఎక్కించాడు. రైలు వెళ్ళిపోయింది. మాస్టరు నిర్జీవంగా నడుచుకుంటూ తన ఆఫీసులోకి వెళ్ళిపోయాడు.

తరవాత అతనికి ఒక పెద్దమనిషిఇంట ఆశ్రయం దొరికింది. ఆమనిషి చూపిన దయ నిజంగా అవ్యాజమైనదే, కాని అలాటి అవ్యాజకరుణకు ప్రపంచంలో స్థానం లేదు; అందుచేత ఆ పెద్దమనిషి మేలుకోరేవా డొకడు వచ్చి, "నువు ఇంట్లో చేరనిచ్చిన ఈమనిషి ఎవడు? ఎలాటివాడు ? ఆరా తీయ నవసరంలేదా ?" అన్నాడు. ఆ మాట వింటూనే గౌరంగు డక్కడినుంచి నిష్క్రమించాడు.

మరొకసారి గౌరాంగుడు వర్ధమాన్‌లో ఒక హోటలు వెనుకవుండే గొందిలో నిలబడివున్నాడు. హోటలువంటవాడు దొడ్డితలుపులు తీసుకుని, చేతిలో అన్నం పళ్ళెం పట్టుకుని వచ్చాడు – అతనికోసం. గౌరాంగుడు చుట్టూవున్న పెంటకుప్పల్ని కలయజూసి, "ఎక్కడ కూర్చోను ? ఎలా తినను ?" అన్నాడు. ఆ కుళ్ళుప్రదేశంలో కూర్చుని తిండి తినటం అతనికి సాధ్యం కాలేదు.

"అయితే రాత్రి చీకటిపడ్డాక, ఎవరికీ తెలియకుండా రా,'' అని వంటవాడు, వెళ్ళిపోతున్న గౌరాంగుణ్ణి మనసులో కాస్త గౌరవించాడు. అటుతరువాత అతనికి కొన్నాళ్ళపాటు ఈ హోటలుతిండి లభించింది.

వర్ధమాన్‌లో అతను ఎక్కువరోజులే ఉన్నాడు. చివర కతను రైలు ఎక్కనే ఎక్కాడు. రైలు ఒకొక్క స్టేషనే దాటిపోతున్నది. అతని కేం బుద్ధిపుట్టిందో ఒక స్టేషనులో రైలు ఆగగానే చప్పున దిగిపోయాడు. అతను నడుస్తూ తలఎత్తి చూసేసరికి, స్టేషను పేరుండే పలకమీద "త్రివేణి" అని రాసివున్నది.

ఆ మాట తనకు ఎలా పరిచితమైందీ అతనికి వెంటనే జ్ఞాపకం రాలేదు తీరా వచ్చాక అతనికి ఆశ్చర్యం వేసింది అపర్ణ పంపిన చీటీలో ఆమె ఇచ్చిన చిరునామాలో త్రివేణి ఉన్నది. ఆదేనా ఈ త్రివేణి ?

అతని అనుమానం తీరటానికి ఎంతోసేపు పట్టలేదు. అతను దారేపొయ్యేవాణ్ణి గంగ ఎటుంటుందని అడిగి, ఆ దిక్కుగా నడుస్తూండగా ఒక సైకిలురిక్షా అతన్ని సమీపించింది. అందులో అపర్ణ వున్నది. ఆమెను చూస్తే, గంగాస్నానం చేసి వస్తున్న ట్లున్నది

ఆమె అతని సమీపంలో రిక్షా దిగి ''గౌరాంగ రాకూర్‌గారు కాదూ? ఏమి టిలా మారిపోయారు. రండి, రండి," అన్నది. ఆమె అతన్ని రిక్షాలో ఎక్కమనలేదు; సామానుతోపాటు రిక్షాను వెంటరమ్మని, దగ్గరలోనే ఉన్న తన ఇంటికి గౌరాంగుడితోపాటు నడిచింది.

''మీ యింటికి నే నెందుకు ?" అన్నాడు గౌరాంగుడు.

"ఇంటికి వెళ్ళాక చెబుతాను. మీకోసం బాసుల్పూరు మనిషిని పంపితే చెప్పకుండా ఎటో వెళ్ళిపోయారని తెలిసింది. భలే మనిషండీ మీరు!" అన్నది అపర్ణ.

అమితాశ్చర్యంతో గౌరాంగుడు కళ్ళు పెద్దవి చేసి, "బాసుల్పూరుకు మనిషిని పంపారా? ఎవరింటికి పంపారు?" అని అడిగాడు.

"ఇంతలోనే మరిచా ననుకున్నారా? మిమ్మల్నీ, బాదల్నూ తీసుకురమ్మని శశిధరఘోషాల్గారింటికి మనిషిని పంపాను," అన్న దామె.

"అసంభవం," అన్నా డతను.

ఇంతలో వాళ్ళు అపర్ణ యిల్లు చేరటంతో సంభాషణ ఆగింది. ఆ ఇల్లు పెద్ద భవంతేగాని, చాలా పాతది. ఇంటిముందున్న పెద్ద ఇనపగేటుదగ్గిర హిందుస్తానీ దర్వాన్ ఉన్నాడు. నేలకంటా వంగి వాడు అపర్ణకి సలాం చేసి, గౌరాంగుడి కేసి అనుమానంగా చూస్తుంటే, అతను తన గురువుగారని ఆమె వాడితో చెప్పింది. రిక్షావాడు తడిగుడ్డలనూ, గంగాజలాన్నీ వరండాలో పెట్టి వెళ్ళిపోయాడు.

ఇల్లంతా నిర్జనంగా, బావురుమంటున్నది.

"న న్నిక్కడి కెందుకు తెచ్చారు?" అన్నా డతను చిరాకుగా.

"పేదవా రింట బ్రాహ్మణుల పాదధూళి పడరాదా? శూద్రుల ఇంట భోజనం చెయ్యటానికి అభ్యంతరమా? అభ్యంతరం ఉంటే తరవాత ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకుందురుగాని రండి."

అపర్ణ కళ్ళు నవ్వుతున్నాయి.

"నాకు జాతి మత విభేదా లేమీ లేవు," అంటూ గౌరాంగుడు ఆమె వెంట లోపలికి వెళ్ళాడు.

అతను భోజనానికి కూర్చున్నప్పుడు, "ఇవ్వాళ మీరు నాకు దొరకడం ఎంతో అదృష్టం!" అన్నది అపర్ణ.

"సంగతంతా తెలిస్తే మీ రలా అననే అనరు," అన్నా డతను.

భోజనం అయాక అతను "ఇక వెళతాను. నా పట్ల మీరు చూపిన ఈ ఆదరాన్ని ఎన్నటికీ మరవను," అన్నాడు.

"అప్పుడే వెళతారా, స్వామీ? రాధావల్లభమందిరంలో మీరు సంకీర్తన చేస్తారని ఆశపడ్డానే," అన్నది అపర్ణ.

"సంకీర్తనా? అసంభవం! నే నిప్పుడు పాడలేను. పాటలన్నీ మరచిపోయాను," అన్నా డతను.

"నేను నమ్మను. ఆ రోజు మీరు సంకీర్తన చేసేప్పుడు పైనుంచి చూస్తుంటే,

మీరు ఏ దేవలోకంనుంచో దిగివచ్చారనిపించింది. ఆ రూపాన్ని మరువడం నాకు సాధ్యం కాలేదు," అన్నది గతాన్ని స్మరించుకుని, స్వగతం మాట్లాడుకుంటున్న దానిలాగా అపర్ణ.

అతని కేమీ అర్థంకాక, "ఏమిటన్నారు ?" అని అడిగాడు.

"ఏమీలేదు, రెండురోజు లుండి వెళ్ళం డంటున్నాను. మరొక్కసారి మీ పాట వింటాను."

"చూడండీ, మీకు పరిస్థితి ఏమీ తెలీకుండా ఉంది. నేను ఉండడానికి వీల్లేదు... నేను అభాగ్యుణ్ణి, రోయదగినవాణ్ణి. నా కథంతా వింటే మీకు ఒళ్లు కంపరమెత్తి నన్ను వెళ్ళగొట్టేస్తారు," అన్నా డతను.

"నేనా ! మిమ్మల్నా ? ఎంత అమాయకులండీ మీరు !"

"నేనే వెర్రివా ణ్ణనుకుంటే, నాకన్న తెలివితక్కువ మీది. దారిలో కనబడగానే త్రిన్నగా ఇంటికి తెచ్చారు. ఇందువల్ల మీ కెంత ఆపద కలుగుతుందో ఆలోచించను కూడాలేదు. ఈ ఇంటో మగవా శ్ళెవరూ లేనట్టుంది. ఉండిఉంటే ఏమయేది ?"

అపర్ణ ముఖం పక్కకు తిప్పి నవ్వుకుని, "లేకపోబట్టేగదా సహసించాను. రెండు రోజు లుంటానని మాట ఇవ్వండి," అన్నది.

"కాని, పోలీసులు వచ్చి మీ ఇంటిమీద పడితే ?''

"పోలీసులా ? పోలీసు లెందుకుపడతారూ ?"

"నే చెబుతున్న దేమిటి ? పోలీసులు నా కోసం గాలిస్తున్నారు."

"వాళ్ళకుగాని మీ పాట వినిపించారాఏం ?"

"మీ కంతా హాస్యంగా ఉన్నది."

"నా కేం తెలుస్తుంది ? మీ రింటినుంచి పారిపోయింది నా మూలంగా కాదు గద ?" అన్నది అపర్ణ అమాయకం నటిస్తూ.

గౌరాంగుడు చిర్రెత్తిపోయి, ''నేను ఖూనీ చేసి, పరారీ అయి తిరుగుతున్నాను. ఇప్పుడయినా తెలిసిందా ?" అన్నాడు.

ఆమె ఒక్క క్షణంపాటు మాత్రమే నివ్వెరపోయి, ఆ తరువాత కిలకిలా నవ్వనారంభించింది. అతను ఎంత చెప్పినా ఆమె ఖూనీమాట నమ్మ నిరాకరించింది. కాని తనవెంట పోలీసులు పడ్డారని అత నన్న మాటలో ఆమెకు నమ్మకం కుదిరి నట్టున్నది.

"పోలీసులు మీ వెంట పడినమాట నిజమయితే, పారిపోవటంకన్న ఇక్కడ ఉండటమే క్షేమం. లంకంత ఇల్లు, అంతా ఖాళీగా వుంది. ఇటుకేసి పోలీసులు తొంగిచూడరు,'' అన్నది అపర్ణ.

"నే నిక్కడ ఉండనా ? మీ కేమన్నా పిచ్చా ఏం ?" అన్నా డతను.

"వస్తుతహా కాను. కాని నువే నన్ను పిచ్చిదాన్ని చేశావు," అని ఆమె లోపల అనుకుని, పైకి, "మీరు నాకు గురువులాంటివారు. గురువులు శిష్యుల ఇళ్ళలో ఉండరా ?" అన్నది.

"ఇంట్లో మరెవరూ లేరుకూడానే ?"

"అది నాతప్పా స్వామీ ! దేవుడు నన్ను మోసగించాడు. అంతమాత్రాన నాకు జీవితం శూన్యమైపోవాలా ? ప్రపంచంనిండా ఎంతో సంతోషం ఉంది, ఆనందం ఉంది. నాకు అందులో భాగం లేకపోవటానికి నే నేం అపరాధం చేశాను. అకాల వితంతువు నయాను. ఇంకా నాది నిండువయసు..."

ఆపర్ణమాటలకు గౌరాంగుడు అడ్డుతగిలి, "ఛీ, హిందూస్త్రీలు ఇలాటి ఆలోచనలను మనసులోకి రానివ్వరాదు,'' అన్నాడు.

అపర్ణ నవ్వి, ఆలోచనలు రావటం మన చేతుల్లో లేదనీ, తనకు అహోరాత్రాలు ఆలోచనలుతప్ప ఇంకేమీ లేవనీ, తనకు పురుషుడు ఏంచేసినా తప్పు లేనప్పుడు

స్త్రీకి ఆలోచనలు రావడమే తప్పవుతుందా అనీ, తన భర్తతోపాటు తనలోని కాంక్షలన్నీ ఎందుకు చావలేదనీ అడిగింది.

"నేనొక పల్లెటూరిబైతును. ఇలాటి విషయాలు గ్రహించలేను. నన్ను వెళ్ళనివ్వండి. పోలీసులకు భయపడి ఇక్కడ దాక్కుంటే నాకు మనశ్శాంతి ఉండదు," అన్నాడు గౌరాంగుడు.

"తెలిసింది నేనంటే మీకు అసహ్యం. ఒక్క మనవి వినండి. శ్రావణ పూర్ణిమనాడు మా మందిర ప్రతిష్ఠ జరుగుతుంది. ఎందరో బ్రాహ్మలూ, సాధువులూ వస్తారు," అన్నది అపర్ణ.

ఆమె అంతగా ప్రాధేయపడుతుంటే గౌరాంగుడు కాదనలేకపోయాడు. అతనికామె ఎలాంటిలోటూ లేకుండా సేవా శుశ్రూషలు చేసింది. ఆమె చేసే ఆతిథ్యం అతనికి అడుగడుగునా వెక్కసంగానే ఉండేది.

తన మామగారి తరంనుంచీ పూజాగృహంలో ఉలటున్న రాధావల్లభుడికోసం కొత్తగా ఒకమందిరం కట్టించింది. మర్నాడే శ్రావణ పూర్ణిమ; ఆరోజు కొత్త మందిరం ధూపదీపాలతో కళకళ లాడుతుంది — కాని మరొకమందిరం ఖాళీ అవుతుంది ; గౌరాంగుడు వెళ్ళిపోతాడు ; అతన్ని ఎలా ఆపి ఉంచడం ?

ఆలయ అలంకరణలో గౌరాంగుడుకూడా ఉత్సాహంగా పాల్గొంటున్నాడు. తాను పరారీ హంతకుడన్నమాటకూడా మరిచాడు.

పెద్ద గాలివాన ముంచుకొచ్చింది. గౌరాంగుడు మందిరంలోనుంచి మంటపంలోకి వచ్చి కూర్చున్నాడు. తాను పారిపోయిననాడుకూడా ఇలాగే వర్షం. కాని ఆనాడు తల దాచుకునేటందు కింత చక్కనిచోటు లేకపోయింది

అపర్ణ పూలసజ్జతోవచ్చి. అతను లేచినచోట కూర్చుని, అతన్నికూడా తన పక్కన కూర్చోమన్నది. ఆమె ఇవాళ తెగబడినట్టున్నది. ఆమె మాటల కతను చీదరించుకున్నాడు.

ఇంతలో ఒక దాసీది వచ్చి అపర్ణతో, "ఇనస్పెక్టరు ఎవరో మీకోసం వచ్చి బయట నిలబడిఉన్నాడు,'' అని చెప్పింది.

అపర్ణ ఒక్కసారిగా కొయ్యబారిపోయి గౌరాంగుడికేసి చూసింది.

గౌరాంగుడు విషాదంగా నవ్వి, "పదండి. నాకు ఆతిధ్య మిచ్చినందుకు ఫలితం అనుభవిద్దురుగాని,'' అన్నాడు అతను దాసీదానివెంట పోబోతూంటే అపర్ణ అతని చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుని, ''వద్దు. మందిరం వెనకఉన్న మామిడితోపులోంచి రైలుస్టేషనుకు వెళ్ళి. అందినరైలెక్కి పారిపొండి," అన్నది.

అతను చెయ్యి విడిపించుకుని, "ఇంక పారిపోను. నాలో బతకాలనే కోరిక చచ్చిపోయింది. చేసినదానికి శిక్ష పడాలిసిందే. పట్టుబడిపోతాను,'' అన్నాడు.

అపర్ణ నిలువునా వణుకుతూ, "వద్దుస్వామీ. మీరు పట్టుబడితే నాగతి ఏమవుతుందో చూడండి. హంతకుణ్ణి దాచినందుకు నాకు శిక్ష పడుతుంది. నన్ను అధో తిగపాలు చేస్తారా ?'' అన్నది

గౌరాంగుడు వెటకారంగా నవ్వి, ''అలాఅయితే సరే. ఇక మనకు దేవుడూ - భక్తురాలూ సంబంధం పోయినట్టేగా ?" అన్నాడు.

"ఆ. ప్రాణాలమీద ఎవరికి తీపి ఉండదు ? వెళ్ళండి, వెళ్ళండి."

మందిరం వెనకనుంచి గౌరాంగుడు తాపీగా నడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

వచ్చిన మనిషి తొందర పెడుతున్నాడని దాసివచ్చి మళ్ళీ అపర్ణను హెచ్చరిం

చింది. అపర్ణ దాసివెంట వెళ్ళి చూస్తే, వచ్చినమనిషి పోలీసుఅధికారికాదు – ఆమె పినతండ్రి ; ఆలయ ప్రతిష్ఠకు ఆహ్వానం అందుకుని వచ్చాడు.

5

ఎప్పటిలాగే బాసుల్‌పూరు స్టేషనుమాస్టరు తెల్లవారుగట్ల రైలు వెళ్ళిపోగానే లాంతరు ఎత్తిపట్టుకుని ఎవరికోసమో తెగచూస్తాడు తూర్పు తెల్లవారేదాకా అలా చూస్తూనే ఉంటాడు. తరవాత దీపం ఆర్పేసి వెతకడం మానేస్తాడు. తిరిగి సాయంకాలం నాలుగుగంటలబండి వెళ్ళాక మళ్ళీ ఎవరికోసమో చూడడం ప్రారంభిస్తాడు. అప్పు డాయనవెంట బాదల్ కూడా ఉంటాడు.

వాళ్ళిద్దరూ గౌరాంగుడికోస వచ్చేపొయ్యే ప్రతిబండినీ నిరీక్షిస్తున్నారు. మేస్టరు పత్రికలో గౌరాంగుడికి ఒక ఉత్తరంకూడా అచ్చు వేయించాడు. కాని ఫలితం శూన్యం. రైళ్ళు వస్తున్నాయి, పోతున్నాయి. ఏ ఒకరైలునుంచీ గౌరాంగుడు దిగటంలేదు.

నీలాటిరేవులో నిభాననిని అమ్మలక్కలు, "అల్లుడిజాడ ఏమైనా తెలిసిందా ?" అని అడుగుతారు. "అయినా మీరంత శ్రద్ధగా వెతుకుతున్నట్టు లేదులే," అని ఎత్తిపొడుస్తారు.

"ఊళ్ళో మాకన్న ఎంతో శ్రద్ధ ఉన్నవాళ్ళుండగా భోగట్టా తెలియ కేం జేస్తుంది? మా శక్తికిమించి మేం ఏమీ చెయ్యలేంగదా !'' అంటుంది నిభానని

ఘోషాల్ కుటుంబంలో ఏనాడో ఒకవింత జరిగింది దాని స్వభావం ఏమిటో ఊళ్ళోవాళ్ళ కింతవరకూ అంతుచిక్కలేదు అందుకే వాళ్ళ కీ ఆరాటం ఆ రహస్యం ఏమిటో, అల్లుడు తిరిగివస్తే బయట పడుతుందని వాళ్ళ ఆశ

తండ్రికోసం బాదల్ పడే ఆరాటం స్టేషనుమాస్టరుకు తెలుసు, వాసంతికి తెలుసు.

చివరకు గౌరాంగుడు బాసుల్‌పూరుకు తిరిగి రానేవచ్చాడు. అతను స్టేషను మాస్టరు కంటా, బాదల్ కంటా పడకుండా తిన్నగా పోలీసుస్టేషనుకు వచ్చి, ఇన్‌స్పెక్టరుతో తాను హత్య చేశాననీ, తనకు ఉరిశిక్ష విధించమనీ అన్నాడు.

అత నెవరో పిచ్చివాడని పోలీసుఅధికారికి అనుమానం వచ్చింది.

''హత్య ఎక్కడ చేశావు?'' అని అధికారి అడిగాడు.

''ఇక్కడే, బాసుల్పూరులోనే," అన్నాడు గౌరాంగుడు

"నాకు తెలీకుండా నా యిలాకాలో హత్య ఎలా జరుగుతుంది ? నీపేరు ?"

"గౌరాంగప్రసాద భట్టాచార్య. నేను శశిధర్ ఘోషాలును హత్య చేసి పరారీ అయాను."

"నామాట విని, ఎవరన్నా మంచి ఆయుర్వేదవైదుడిదగ్గిర కొంతకాలం మందు తిసుకో. నీబుర్ర పూర్తిగా చెడిపోయింది ''

''నాకు సాక్షు లున్నారు. స్టేషనుమాస్టరుగారి నడగండి కావలిస్తే."

స్టేషనుమాస్టరును పిలుచుకురమ్మని పోలీసుఅధికారి మనిషిని పంపాడు. మాస్టరు గొడుగు చంకనపెట్టుకుని వస్తుండగా ఆమనిషి చెప్పాడు "వట్టి పిచ్చివాడు మాస్టరుగారూ ! రోజూ ఆఫీసుకు వెళ్ళొస్తున్న శశిధరఘోషాల్‌ను తాను చంపాట్ట ! మీరు సాక్ష్యంట !''

6

శశిధరుడు చావలేదు. కాని రెండుమాసాలు మంచమెక్కాడు అతనికి తగిలిన గాయం చిన్నదేమీకాదు అతను ఎత్తినకత్తి జారి అతని మెడమీదనే పడింది. చాలా రోజు లతనికి స్పృహలేదు స్పృహ రాగానే అతనికి తనమీద చాలా అసహ్యంవేసింది.

అతను పునర్జన్మ ఎత్తాడన్నారు అందరూ.

నిజానికి అతను పూర్తిగా మరొక మనిషి అయాడు. అతని కిప్పుడు వాసంతి ఒక దేవతలా కనిపిస్తూంది. ఆమెనుగురించి అత నిక అపోహ పడలేదు. ఆ రాత్రే అతనికి బుద్ధి వచ్చింది ఎంతో హాస్యాస్పదమైన సన్నివేశానికి తాను ఉగ్రుడై పోయి ఆవేశంతో హత్యకు ఒడిగట్టాడు. అది తలచుకున్నప్పుడల్లా అతనిప్రాణం

చచ్చినట్టవుతుంది బావమరిది పరారీ కావటం అతన్ని బాధిస్తున్నది అతను పత్రికల్లో వేయించాడు

అత నలాంటి పత్రికలు చదవడు ఎప్పుడో అతనే వస్తాడు మీరు దిగులు పడకండి," అనేది వాసంతి

నిభానని కున్న దిగులల్లా తన అల్లుడు ఆత్మహత్య చేసుకుని తన కూతురికి వైధవ్యం కలిగించాడేమోనని

భర్తకు ఉపచారాలు చేసే కాలంలో వాసంతి తన మనస్సు విప్పి చెప్పగలిగింది

"అతన్ని మీ రెలా అపార్థం చేసుకున్నారు? పదేళ్లుగా చూస్తున్నారే! పశువుకూ, దేవుడికీ ఉండే తేడా గ్రహించలేరా? అతనిలో ఏ కోశానన్నా స్వార్థం ఉందా? అతన్నిమటుకే సందేహించారా? నన్నూ సందేహించారు దేనికి? భార్యను, గుప్పిట్లో వుండే వస్తువును, నన్ను ఆత్మహత్యకు ప్రేరేపించేదాకా వేళ్ళే అధికారం మీ కున్నది ..... నే నతన్ని ప్రేమిస్తున్నాను. ప్రేమ అంత చెడ్డదా? బాదల్‌ని ప్రేమిస్తున్నాను - ఔనా? మనిషిమీద మనిషికి అభిమానం ఉండటం తప్పా? మీ ఇంట్లో మనుషులు పనిచేసే యంత్రాలు - కాపరానికి వచ్చిన దగ్గిర్నుంచీ చూస్తూనేవున్నాను - ఓ సరదాలేదు, సంతోషంలేదు మిమ్మల్ని చూస్తే నా ప్రాణం గడ్డకట్టుకుపొయ్యేది ఒక్క అతనిలోనే జీవం వున్నది అంచేత నా కతను నచ్చాడు అంటే నే నతనితో లేచిపోతాననా? నవ్వుతూ రెండు మాటలు పైమనిషితో మాట్లాడితేనే ఎగిరి చక్కాపోయే పాతివ్రత్యం ఉంటే నేం, పోతే నేం? మీ ప్రేమ ఏం ప్రేమ? దానికి విశ్వాసమేలేదు అనుక్షణం అవమాన పడుతూ, గదిలోపెట్టి తాళంవేసి ఉంచుకున్న భార్యతో కాపరం చెయ్యటం మటుకు ఘనమా? ఈ శరీరపు తిత్తిని బంధించవచ్చు మనస్సు పైవాళ్ళమీద పోతే ఏం చెయ్యగలరు? . మీరు జమీందార్ల కొలువు చేస్తున్నారు వాళ్ళకూ మీకూ మధ్య పరస్పర విశ్వాసం వుంది, గనుక చెయ్యగలుగుతున్నారు అకస్మాత్తుగా వాళ్ళు మీకు దొంగతనం అంటగడితే మీ కెలా వుంటుంది?" .

శశిధర్ పూజకు కూర్చుని ఉండగా బాదల్, "నాన్న వచ్చాడు! నాన్న వచ్చాడు!" అని కేకలు పెట్టడం వినిపించింది

"వాసంతీ, ఎవరికైనా పండుముత్తైదుకు తాంబూలం ఇచ్చిరా. అతనికోసం తాంబూలవ్రతం చేద్దామనుకున్నాను," అని నిభానని కేకలు పెట్టుతున్నది

గౌరాంగుణ్ణి వెంటతెచ్చిన పోలీసుఅధికారికి మిఠాయి మస్తుగా పెట్టారు ఆడవాళ్లు.

బాదల్ వెళ్ళి తండ్రిఒడిలో కూర్చున్నాడు స్టేషన్‌మాస్టరు తిష్ఠవేసి కూచుని, గౌరాంగుడి కథంతా వినందే వెళ్ళేటట్టులేదు

రాత్రిదాకా భర్త తనకు ఒంటరిగా దొరకడేమో ననుకుంటున్నది సుధ

వాసంతి గౌరాంగుడి ముఖంలోనూ, శరీరచ్ఛాయలోనూ కలిగిన మార్పుకు విచారిస్తూ, తనభర్త తనను శంకించినందుకు తప్పుపట్టడం సరికాదేమో ననుకున్నది అయినా ఆమె తనది తప్పునుకోలేదు స్త్రీలు పురుషులతో స్నేహంగా ఉండవచ్చు - సాహసంఉంటే ఆ సాహసం వాసంతికి ఉన్నది స్త్రీ స్వభావంపట్ల ఆదరం లేనివాళ్ళే అలాటి స్నేహాల్ని వ్యతిరేకిస్తారు స్త్రీకిమాత్రం స్నేహతృష ఉండదా?

తనమీద అపారమైన దయ ఉండడంచేతనే శశిధరుడు చావలేదనుకున్నాడు గౌరాంగుడు - అతను బతికిఉండడం తనకు ఉద్ధరింపు అయినట్టు తన బావమరిది తిరిగి వచ్చాడన్న కృతజ్ఞతాభావం శశిధరుడిలోనూ ఉన్నది అతను బాదల్‌తో "ఏమిట్రా ఆ గుస గుసలూ? నాన్నదగ్గిర మామను బాగా తిడుతున్నావా?'' అన్నాడు

''లేదు, లేదు ఈరాత్రే నాటకసమాజం పెడదామంటున్నాడు,'' అన్నాడు గౌరాంగుడు

మాస్టరు తన నాటకాలన్నీ తగలబెట్టానని చెప్పేసరికి అతను నొచ్చుకున్నాడు కావలిస్తే అన్నీ మళ్ళీ రాయగల నన్నాడు మేస్టరు

"చచ్చిబతికాడు పునర్జన్మ ఎత్తాడనాలిసిందే,'' అన్నది నిభానని తన కొడుకు గురించి

సంభాషణ ఆప్యాయంగా, అరమరలు లేకుండా సాగిపోయింది *

'వశీకరణమంత్రం'

"భార్యాభర్తల మధ్యన అనురాగాన్ని పెంపొందింపజేసే అద్భుతశక్తి గల ఉంగరం . భర్తను భార్య, భార్యను భర్త తమ మాట వినేలా, అనేక లోహములను సమపాళ్ళలో మిశ్రమం చేసి తయారుచేసిన ఉంగరం గ్యారంటీ... నచ్చనిచో మీ డబ్బు వాపసు యివ్వబడును యీ ఉంగరం మీచెంత వుంటే చాలు... ఎదుటివారు మీ ప్రభావానికి లొంగిపోగలరు......ఎంతటి గయ్యాళి భార్య అయినా మీ మాట వచ్చినట్లు వింటుంది .."

పేవ్ మెంటుమీద టేబిల్ నిండా ఉంగరాలు పరుచుకుని అరుస్తున్న వాడి చివరి మాటలు నాకు బాగా నచ్చాయి ..అప్పటికే వందలాది మంది ఎగబడి ఉంగరాలు కొంటున్నారు చూస్తుండగానే రద్దీ ఎక్కువైపోయింది... పిల్లలు ముసలివారు .. ఆడా... మగా. . అన్ని రకాలవారూ ఎగబడి కొంటున్నారు

చాలా చవక నేపాల్ లో మంత్రించబడిన ఉంగరాలు రెండ్రూపాయలు మాత్రమే .

నేను క్షణంసేపు ఆలోచించాను ఒక్కసారి ఈసాయంత్రపూట యింట్లో వంట ప్రయత్నాలు చేస్తున్న కమల గుర్తుకు వచ్చింది

కొంతమంది మనుష్యులు కేవలం అర్థంకాకుండా మాట్లాడడానికే పుడతారనేది నిజం: నీవు చెప్పింది నిజమైనప్పటికీ దాన్ని కాదనడమే వాళ్ళ ప్రధానలక్ష్యం : : అయితే నువు చెప్పిందానికన్నా వాళ్ళు ఏదో గొప్పగా ఆలోచించి చెప్పే దేమీ ఉండదు అయితే నువు చెప్పిందానినే తిరిగి వాళ్ళ మాటలలో నీకే చెప్పడం వాళ్ళలోని ప్రత్యేకత సరిగా యీ కోవకు చెందినదే మా శ్రీమతి (కమల)

ఇక ఆలోచనకు స్వస్తి చెప్పి, రెండు రూపాయలు చెల్లించి ఉంగరం కొన్నాను 'ఇది మీదగ్గిర వుంటే చాలు: దాని మహిమ అలాంటిది '

'రుక్మిణి'

రాత్రి పదిగంటలకు యింటిదారి పట్టాను .. యింట్లోకి అడుగు పెట్టానో లేదో శ్రీమతి కంఠస్వరం వినిపించింది.

"ఇంత పొద్దు పోయిందాకా ఎచట రాజకీయాలు వెలగబెట్టారు...టైం తెలీ దంలా ..''

నా వళ్ళు భగ్గున మండింది. ఇంకో మారైతే గప్‌చిప్‌గా దొడ్లోకి నడిచే వాడ్ని.... కాని నా జేబులో ఉన్న ఉంగరం విషయం గుర్తుకు వచ్చి అట్లాగే ఓ క్షణం కమల మొహంలోకి చూశాను ... ఎందుకో ఏనాడూ లేని ధీమా దాని మొహంలో కనిపిస్తోంది.

"ఏం, నీ ముందు కబుర్లు చెబుతూ కూర్చోవాలా.. నా యిష్టం...ఎక్కడో ఓ చోట నా యిష్టమైన పనులు చేస్తాను. నీ కేమీ సంజాయిషీ యివ్వాల్సిన అవ సరం నాకు లేదు.''

''నా కివ్వక పోతే యింకెవరి కిస్తారు. అడ్డమైన చాకిరీ చేసి కండ్లలో వత్తులు వేసుకుని మీ కోసం ఎంత సేపని కాచుకు కూర్చోవాలి.''

"ని న్నెవడోయ్ కూర్చోమన్నది. ఇంటికి రాగానే వెధవ సాధింపులు;" ఏనాడూ ఎదురుతిరిగి మాట్లాడని నా నోటి వెంట మాటలు బాణాల్లా వచ్చేస్తు న్నాయి...ఉంగరం ప్రభావం అది.

"నా మొహాన యిలా వ్రాసుంది కాబట్టే యిలా ఏడుస్తున్నాను. పైగా ఏనాడూ లేనిది యిదొహటా... నేను వెధవనే...అవున్లే అలాగే ఉంటుంది."

దానిగొంతు తారాస్థాయి నందుకుంది. ఇంతకుముందు ఏనాడూ అది అంత తీవ్రంగా ఎగబడినట్లు నాకు గుర్తులేదు. ఏవో ఒకటిరెండుమాట లని ఊర్కొనేది.

"మా ఇంటికి పోతే తెలిసొస్తుంది... ఈ పాడు కొంపలో బ్రతికేదానికన్నా చావడం మేలు.''

"ఏం కూశావ్ !'' నాకు తెలీకుం డానే నా చేయి ఆవేశంగా దాని చెంపను తాకింది...తర్వాత ఏడుపు...గొడవ .. ఛీ ఛీ...పాడుసంత...దొడ్లోకి పోయి మంచం వాల్చుకుని పడుకున్నాను. అపుడు వశీకరణశక్తి గల ఉంగరం గుర్తుకువచ్చింది. దాన్ని తీసి బావిలో పడేశాను. ఎలాగో ఆకలితో ఆ రాత్రి గడిచిపోయింది.

మర్నాడు ప్రొద్దున ఏవో బట్టలకోసం కమల పెట్టె వెతుకుతోంటె అడుగున నేను నిన్న కొన్నలాంటిదే ఒక మంత్ర శక్తి గల ఉంగరం కనిపించింది.

నేను తెల్లబోయాను.

వ్యక్తిత్వం లేని మనిషి

జరిగిన కథ

సంజీవరావుచేత చేతకాని దద్దమ్మ అనిపించుకొన్నది నిజం చెప్పేసికదా అని, సోమయాజులుతో అబద్ధాలన్నీ కోసిచెప్పి, అలా ఒక చేయరాని అఘాయిత్యం చేసినందుకు తిట్లు తిన్నాడు మృత్యుంజయరావు

కాని, తరువాత శేఖరంతో సినిమా కెళ్ళినప్పుడు అక్కడ శేఖరం మంజులతతో జరిపిన చేష్టలు, అతనిలోని చైతన్యాన్ని మేల్కొల్పినయి ఆరాత్రి ఆ చైతన్య ప్రోద్బలంతో మంజులత వేటకు బయల్దేరి రిజావాడిసాయంతో ఎలాగో అలా మంజులతను యింటికి తెచ్చుకొన్నాడు ఆమెతో తొలిసారిగా విషప్రణయం అనుభవించాడు

— ఇక ముందుకు సాగండి

లైటు వేశాడు మంచంమీదనుంచి లేచి గోడదగ్గరకు వెళ్ళి మృత్యుంజయరావు. తర్వాత అలమారాలోని వాచి తీసి టైము చూశాడు రెండయింది ఇన్నిపనులు చేసినా, యింత సేపు ఆలోచించినా, ఇంతహింస అనుభవించినా ఇంకా రెండేనా? మంచంవైపు చూశాడు

మంజులత ఒకప్రక్కకు తిరిగి గాఢనిద్రపోతూ కనిపించింది చీరె పూర్తిగా వూడిపోయింది. పరికిణీ స్థానభ్రష్టత పొందింది. రవిక, జాకెట్టు యివేవీలేవు వొంటిమీద

ఒక అయిదునిమిషాలపాటు అతను దృష్టి మరల్చకుండా అలాగే చూస్తూ నిలబడ్డాడు తను ఓ స్త్రీని నగ్నంగా చూస్తున్నాడు. పరిశీలిస్తున్నాడు దగ్గరకు వెళ్ళి తను చూడాలనుకున్నవన్నీ చూసేశాడు అతన్లో కోరికలు చెలరేగకపోగా చెడ్డ అసహ్యమేసింది ఈ ప్రపంచంమీద అసహ్యమేసింది తనమీద అసహ్యమేసింది

"భగవంతుడా! ఇంకెప్పుడూ వ్యభిచారం చెయ్యను. నన్ను క్షమించు ఎప్పుడూ–ఎప్పుడూ చెయ్యను,' అతని కళ్ళవెంట నీళ్ళుకారాయి అత నేడుస్తున్నాడు

ఈ స్పందన కలిగాక గదిలో ఆమె ఉనికి అతనికి దుస్సహంగా తోచింది ఆమె అగ్నిలా సెగలు విరచిమ్మింది ఉక్కిరిబిక్కిరయినట్లు, ఊపిరాడనట్లు బాధ పడ్డాడు ఆమెదగ్గరకు వెళ్ళి బుజంమీద చేయివేసి తట్టి లేపాడు

ఆమె బద్ధకంగా కళ్ళు విప్పి దీపకాంతి చూడలేక మళ్ళీ మూసేసుకుని, "ఏమి

కొమ్మూరి వేణుగోపాలరావు

టిది ? లైటెందుకు వేశారు ? ఆర్పివేయండి బాబూ !" అంది ముఖం చిట్లించి విసుగ్గా

ఆమెని సాగనంపటానికి ఏలా బోధపర్చాలో తెలియక, "అదికాదు, అదికాదు" అంటూ తడబడుతున్నాడు

"ఏదికాదు ? మీ ఎత్తులన్నీ నాకు తెలుసులెండి ఇప్పు దేం కాదు నాకు నిద్ర ముంచుకొస్తూంది లైటు తీసేసెయ్యండి పడుకుందాం." అన్నా దామె కళ్లు తెరవకుండానే

అతను సంశయిస్తూ, నా ఉద్దేశం అదికాదు... చాలా రాత్రయింది ఇహ వెడితే నేం ?'' అనేశాడు

ఆమె బద్ధకాన్ని ఒదుల్చుకుని, లేచికూర్చుని ఒళ్ళు విరుచుకుంటూ, "అబ్బబ్బ ! చంపుతున్నారు బాబూ ! ఎంతయిందేమిటి ?'' అని అడిగింది

''రెండు దాటింది "

''ఓస్, దీనికేనా ఇంత హంగామా ! నాలుగింటిదాకా వుండాలని డప్పాలు కొట్టారుగా ''

''అన్నా ననుకో..."

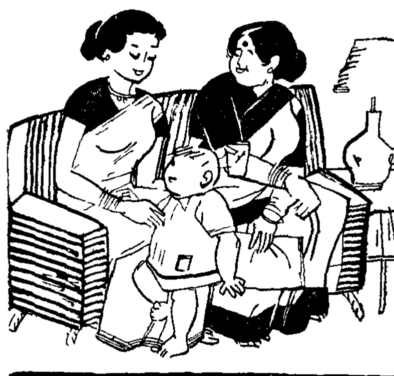
"ఏ మనుకో ? ఇప్పుడు నాకు మంచి నిద్రవస్తోంది నేను కదల్లేనండీ సార్ మీకు పుణ్య ముంటుందిగాని ఆ లైటు తీసెయ్యండి కాసేపు నిద్రపోతాను,'' అని ఆమె మళ్ళీ పడుకోపోయింది

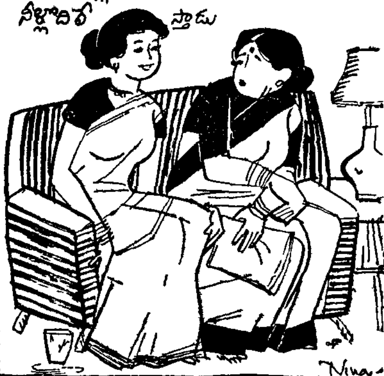
అతను కంగారుపడుతూ, "అదికాదు, ఇప్పుడు బిట్రగుంట రైలు వచ్చేవేళ అయింది అందులో ఇంటివాళ్ళు దిగితేదిగవచ్చు ఎందుకైనా మంచిది జాగ్రత్తగా వుందామనీ," అంటూ నసిగాడు

"అందుకే యీ మొగాళ్ళనిచూస్తే నా కసహ్యం," అంటూ ఆమె చర్రున లేచింది. "ఈ తెలివితేటలు ఇందాక ఏమైపోయినాయో,'' అని లేచి నిలబడి గబగబా చీరె చుట్టబెట్టుకుంటూ, ''తీసుకురండి రిక్షావాడ్ని నా పీడ వదుల్చుకుందురుగాని," అంది రుసరుసలాడుతూ

బ్రతుకుజీవుడా అని అతను బయటపడ్డాడు రిక్షా దగ్గర్లోనే ఓ చెట్టుక్రింద కనిపించింది దగ్గరకు వెళ్ళాడు తోగులు సీటులో ముడుచుకుని పడుకుని, దుప్పటి కప్పుకుని నిద్రపోతున్నాడు భుజంతట్టి లేపాడు

తీరా వాడ్ని తీసుకుని యింటిగుమ్మం వరకూ వచ్చాక, గదిబయట నిలబడి

ఎదురుచూస్తూన్న మంజులత "ఏమిటి దిక్కులు చూస్తున్నారు ? మీరుకూడా రిక్షా ఎక్కండి తలుపు తాళం వేసి." అంది మెట్లు దిగుతూ

"నే నెందుకూ ?" అన్నాడు నసుగుతూ

"బాగుంది వరస ఈ అర్థరాత్రి చీకట్లో ఆడదాన్ని ఒక్కతినే పోనా ఏమిటి ? మీరు దగ్గరుండి తీసుకెళ్ళకపోతే నే నిక్కడ్నుంచి కదలనే కదల్ను." అం దామె దబాయింపుగా

"అవునుసార్ ! పక్కన మొగాళ్ళు లేకుండా ఒక్కదాన్ని చూశారంటే పోలీసోళ్ళు తెగ చిక్కు పెట్టేస్తారండీ. మీరూ రావాలి." అన్నాడు తోగులు ఆమెను బలపరుస్తూ

ఇహ లాభం లేదని గ్రహించి భగవంతుడిమీద భారం వేసి, గది తాళం పెట్టి, ఆమెతోపాటు రిక్షా ఎక్కి కూర్చున్నాడు రిక్షా కదిలింది పోలీసువాళ్ళు – అతని కాళ్ళు వొణుకుతున్నాయి

ఈసారి మంజులత ఏమీ మాట్లాడటంలేదు కునికిపాట్లు పడుతున్నట్లున్నది

రిక్షా రెండు మూడు ఫర్లాంగులు దాటివుంటుంది అంతలో సరిగ్గా అతను భయపడ్డట్లే జరిగింది సైకిళ్ళు తొక్కుకుంటూ యిద్దరు పోలీసు కానిస్టేబిల్స్ ఎదురుగా వస్తూ రిక్షాని నిలవేశారు

అంతేకాదు – "ఏయ్ ! ఎవరు నువ్వు ?'' అని గర్జించాడు వారిలో ఒకడు

వాళ్ళు అవటానికి పోలీసువారే అయినా, చూడటానికి హంతకుల్లా వున్నారు వీధి దీపం వెల్తుర్లో వాళ్ళ కళ్ళు చింతనిప్పుల్లా గోచరించాయి జేవురించిన

ముఖాలతో, మెలితిరిగిన మీసాలతో భయంకరంగా వున్నారు వారి నోళ్ళనుండి భరించరాని వాసన వస్తున్నది

"గాడిదలు - తాగారు" అనుకున్నాడు గడగడమని వణుకుతున్నాడు ముచ్చెమటలు పట్టి దేముళ్ళకి మొక్కుకుంటున్నాడు. ఆ సమయంలో అతను ఆస్తికుడు.

తోగులుకూడా రిక్షా దిగి దణ్ణాలు పెడుతూ నిలబడ్డాడు

మంజులత విశ్రమత్తు వదిలి కళ్లు పెద్దవిచేసి చూస్తున్నది.

"ఎయ్ ! ఎవరును వ్వంటే మాట్లాడవేం ? వొళ్ళు తిమ్మిరిగావుందా ?" ఒకడు టార్చిలైటు రిక్షాలోకి ఫోకస్‌చేశాడు "ఓ ! యీ మహాతల్లా ! ఎంత ముట్టచెప్పావు నాయనా ? చెప్పు నీ పేరేమిటి ?"

'చెప్పను' అందామనుకున్నాడు కాని "ము ..ము మృత్యుంజయరావు," అవి చెప్పాడు

"ఎక్కడ నీ యిల్లు ?"

గొంతు తడారిపోతోంది. అయినా ఎలాగో ఓపిక చేసుకుని చెప్పాడు

"ఏంపని చేస్తావు ?"

చెప్పాడు

"ఇలాంటి వెధవపన్లు చేయకపోతే, పెళ్ళి చేసుకుని ఏడవకూడదట్రా ?" అన్నాడు ఒకడు

అతనికి దిమ్మతిరిగింది ఏమిటి ? తనని 'రా' అంటున్నాడు అసభ్యంగా

'జాగ్రత్తగా మాట్లాడు తెలుసా ?' అందా మనుకున్నాడు కాని "త త... ప్పయి పోయింది," అన్నాడు ఈ ఆపదనుంచి ఏదోవిధంగా బయటపడితే చాలు, ఇప్పు డెంత అవమాం పాలయినా, అంతగా అయితే జరిగిన అవమానం గురించి తర్వాత బాధపడవచ్చు

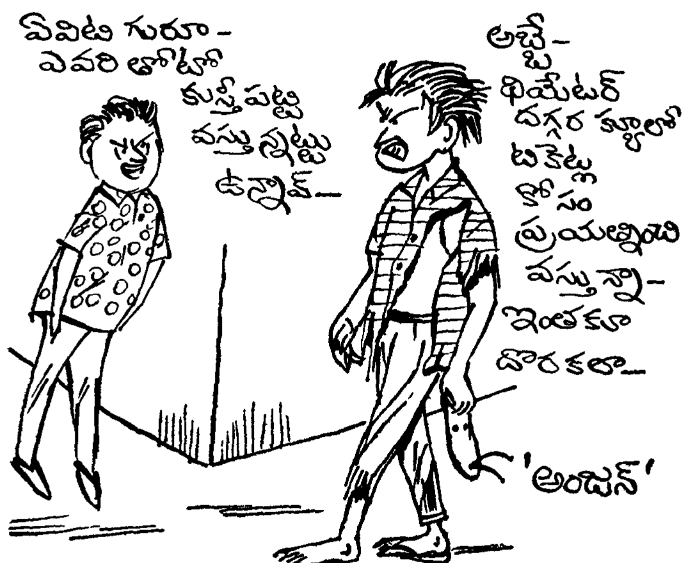
"ఏమిట్రా ఫూల్ - గుడ గుడ మంటావు? ఈ ఘనకార్యం చెయ్యటానికి ముందే ఏమయినాయి యీ తెలివితేటలు ?"

"అరేయి, వాడికి నీతులు బోధిస్తావేంట్రా? స్టేషన్‌కి తేసుకెళ్ళి మూసేద్దాంపద"

"అరేయి, రిక్షా యిటు తిప్పరా"

ఆంజనేయస్వామి, పడ్డికాసులవాడు, భద్రాద్రి శ్రీరాముడు, వేంకటాద్రి నరసింహుడు - అందరికీ మొక్కులు రక రక మొక్కేస్తున్నాడు ఒకవైపు ఏ్రం తేలికై పోతోంది కళ్ళు తిరిగిపోతున్నాయి

ప్రక్కనుండి మంజులత మోచేత్తో పొడిచింది "అలా చూస్తా రేమిటంనేదీ ష్టి

బొమ్మలా ? వాళ్ళమొహాన ఓ అయిదురూపాయలు పారేసి ఎలాగో గట్టెక్కించండి,'' అంది నిమ్మదిగా

మృత్యుంజయరావు కళ్ళముందు ఓ ఆశారేఖ తళుక్కుమని మెరిసింది గబగబ చెయ్యి జేబులోపలకు పోనిచ్చి చేతికందిననోటు బయటకి లాగాడు చాలా చాకచక్యంగా మాట్లాడా లనుకున్నాడు వాళ్ళకు లంచం యిస్తున్నట్లు ఎవరికీ అనిపించకూడదు. అయినా వా ళ్ళది తీసుకుని తనని విడిచిపెట్టాలి

కాని వొణుకుతూన్న చేతిని గాలిలో చాచి అట్టేపెట్టాడు నోటు గాలికి రెప రెప లాడుతోంది ఎంత సేపటికీ నోట్లోంచి మాటరాదు

"ఏమిటి చేస్తున్నాడు ? ఎందుకలా చెయ్యి పెట్టాడు ?"

''పదిరూపాయిల కాయితం మనకి ముట్టచెబుతున్నాడు '

' అవును, ఆవిషయం నోటితో చెప్పొచ్చుగా '

"వొణికి చస్తున్నాడ్రా నోరు పెగలటల్లేదేమో."

"అలవాటు లేదనుకుంటాన్రా అమాయకుడిలా వున్నాడు పోనీ విడిచి పుచ్చేద్దామా ?''

ఒకడు ఆనోటుని చేతిలోంచి చటుక్కున లాగేసి, జేబులోకి తోసుకున్నాడు

"ఇదిగో మిస్టర్ ! యిది ప్రథమతప్పుగా భావించి, మన్నించి వొదిలిపెడుతున్నాం

ఇంకెప్పుడైనా యిలా కనిపించావా - జాగ్రత్త నీఅంతు చూస్తాం అరేయి రిక్షా! తొరగా తీసుకెళ్ళి దింపెయ్యరా "

"రారా! ఇంకో పెగ్గేసుకువద్దాం"

సైకిళ్ళు తూలుతూ కదిలాయి రిక్షాకూడా మెల్లిగా బయల్దేరింది

తర్వాత ఏం జరిగిందో మృత్యుంజయరావుకు సరిగ్గా తెలియదు. మంజులత ఏదో గొణుక్కుంటున్నది "అమాత్రం చేవలేనివాళ్ళు ఎందుకు తీసుకురావాలి?" అంటున్నది తోగులుకూడా సణుగుతున్నాడు

చివరకు రిక్షా ఆమెయింటికి చేరింది క్రిందకి దిగబోతూ ఆమె ఏమనుకుందో, అతని చుబుకాన్ని పట్టుకుని పైకెత్తుతూ "ఏమండీ! జరిగినదానికి బాధ పడుతున్నారా?'' అంది

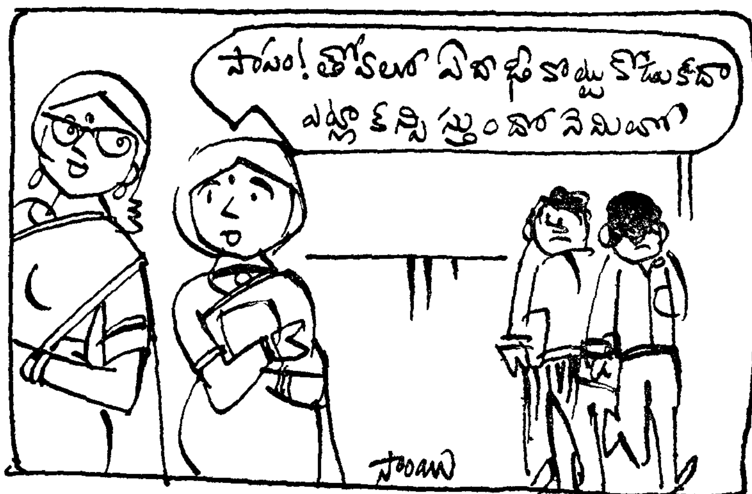
నిర్జీవంగా వున్న ముఖాన్ని ఆమెనుండి విడిపించుకునేందుకు ప్రయత్నిస్తూ లేదన్నట్లు ఒక అయోమయమైన సౌంజ్ఞ చేశాడు

ఆమె రిక్షా దిగింది ఒకక్షణం అతని ముఖంకేసి చూసి "శేఖరంగారికి-మరిచిపోకండేం,'' అంటూ గుమ్మం ఎక్కి- దగ్గరగా వేసివున్న తలుపుల్ని తోసి లోపలకు వెళ్ళిపోయింది

7

ఉన్నట్లుండి జగతిలో తనకు తెలియనిస్త్రీ గోచరించసాగింది ఈరకమైన జగతిని అతను జన్మించినదాదిగా ఇంతవరకూ చూడలేదు తెల్లవారుఝామునే నిద్రలేస్తుంది తలారా స్నానమాచరిస్తుంది ఈమధ్య సూర్యనమస్కారాలు ప్రారంభించింది ఉదయించే బాలభానుడిని సందర్శిస్తూ, యినుడి లేతకిరణాలు మీద పడుతూండగా, ధవళవస్త్రం ధరించి, భూమిని తాకేటట్లువుండే శిరోజాలు విరబోసుకుని, నుదుటన కుంకుమ రక్తంలా మెరుస్తూండగా, పాలరాతివంటి ఆమెదేహం నీరెండలో మిల మిల లాడుతూండగా, మృదుగంభీరమైన కంఠంతో మంత్రాలు చదువుతూ ఆమె సూర్యనమస్కారాలు ఆచరిస్తూవుంటే ఆ దృశ్యం చూడటానికి ఆతని రెండుకళ్ళూ సరిపోయేవికావు.

కొన్నాళ్ళక్రితం అతనకీ భక్తి పుట్టుకువచ్చింది సూర్యభగవానుడిమీద కాని తాను చేస్తూండగా నలుగురూ చూస్తారనీ, వ్యాఖ్యానించుకుంటారనీ సిగ్గూ, సంకోచం చొక్కా-లేకుండా అందరిఎదుటా నిలబడటం యిష్టంలేదు అందుకని గదిలో దూరి కిటికీలోంచి సూర్యుడ్ని సందర్శిస్తూ చేసేవాడు అసలు ఏకాగ్రత కుదిరేదికాదు. గదిలో తలుపులు బిడాయించుకుని, ఒక్క- కిటికీమాత్రం తెరిచివుంచి

సూర్యనమస్కారాలు చేసే విచిత్రజీవి యీ భూమ్మీద తాను ఒక్కడేనన్నభావం కృంగదీస్తూ వుండేది తను చేసేపనిలో తనకే నమ్మక ముండేదికాదు అసలు సూర్యుడు ఒక గోళంకదా గ్రహాలలాగా, భూమిలాగానే శాస్త్రప్రకారం మంటలతో నిండివున్న ఒక ప్రదేశంకదా అదికూడా పూజించట మేమిటి అన్న మీమాంస ఉదయించేది అతని నాలిక మంత్రాలు ఉచ్ఛరిస్తూన్నా, అతనిశరీరం కదలికలు జరిగిస్తూన్నా, చేస్తున్నంత సేపూ యీ తర్జన భర్జనే. పైగా యీ ఆలోచన మిగతా సమయాల్లో వచ్చేదికాదు అసలు యీ విషయంగురించి గుర్తే వుండేదికాదు సరిగ్గా సూర్యనమస్కారాలు ప్రారంభించటానికి పూనుకున్నప్పుడు ఉత్పన్నమయేది అవి కొనసాగినంత సేపూ అదే సంఘర్షణ ఈ మానసిక సంక్షోభంతో అలిసి సొలిసి అతనికి నీరసంకూడా వచ్చేది

అసలు భగవంతుడు ఉన్నాడా అన్న పెద్ద ప్రశ్నే ఎదురయేది. అతనికి వున్నాడన్న నమ్మకమూ లేదు, లేడన్న నిస్సంకోచమూ లేదు. ఒకరోజు వున్నాడనిపిస్తుంది మరోరోజు లేడనిపిస్తుంది అర్ధరాత్రి మెలకువ వచ్చి భయంతో శరీరం గగుర్పొడిస్తే వున్నాడు ఆఫీసులో నలుగురిమధ్యా కూర్చుంటే లేడు ఒక్కోసారి ఎవరైనా గట్టి నాస్తికుడ్ని చూస్తే - ఓహో! వీడెంత మొనగాడురా అనిపిస్తుంది మళ్ళీ విభూతి, రుద్రాక్షలు ధరించి, శ్రీచూర్ణం దిద్దుకుని బ్రహ్మతేజస్సు ఉట్టిపడే భక్తు డెవరైనా ఏ దేవాలయం దరిదాపుల్లోనో దృగ్గోచరమైతే - ఆహా! యీయ నెంత మహానుభావుడురా అనిపిస్తుంది

కాని జగతిలాంటి స్త్రీ, శుచియై, స్నాతయై, కరాలు ముకుళించి, ఆ కాంతిలో, కాంతుల్తో తన మనోరరూపం ద్విగుణీకృత మౌతుండగా, భూమిపై వెలసిన దివ్యాంగనలా కనబడుతూవుంటే ఆమె చిత్తశుద్ధికి, ఏకాగ్రతకు అతను విస్మయ చిత్తు డవుతూవుండేవాడు

"మంచిపని అయినా పెద్దవాళ్ళచేతనే నిర్వర్తించబడుతుంది నాలాంటి పిరికి వాళ్ళు ఏ పని చేయటానికైనా తగరు-తగరు," అని ఆక్రోశించాడు

'రశ్మిమంతం సముద్యంతం దేవాసుర నమస్కృతం

పూజయశ్వం వివస్వత్వం భాస్కరం భువనేశ్వరం'

అని ఆమె మృదుస్వరంతో, గంభీర ఉచ్చారణతో ఆదిత్యహృదయం పఠిస్తూ ఉంటే అతని హృదయం పాదాల మ్రోల దాసోహమంది చాటుగా కళ్ళు తుడుచు కునేవాడు

* * *

జగతే ప్రార్థన ముగించాక కాఫీ తయారు చేసేది. మృత్యుంజయరావు ఈమధ్య వంటసామాను పట్టుకొచ్చాడు. జగతి వచ్చీరాని వంటకూడా మొదలుపెట్టింది ఇంటావిడకూ, ఆమెకూ జోస్తీ ఎక్కువయింది కాబట్టి చాలాభాగం కూరలూ, పచ్చళ్ళూ ఆవిడే పంపిస్తూవుండేది జగతి ఒక రహస్యం కనిపెట్టింది ఇంటా విడతో ఏ విషయాన్ని గురించయినాసరే వాదించకుండా ఆవిడన్నదానికి ఔనంటే ఆవిడ ఉబ్బితబ్బిబ్బయి యిల్లంతా దోచిపెడుతుంది. ఈ కీలకాన్ని ఆమె తెలివిగా వుపయోగించుకుంటోంది జగతి స్వంత జీవితాన్ని గురించి ఆమె ఏమి అడిగిందో, ఈమె ఏమి సమాధానం చెప్పిందో మృత్యుంజయరావుకు తెలియదు

ఒక కనుచీకటివేళ మృత్యుంజయరావు సందులోంచి నడిచి పెరట్లోకి వెడుతూంటే యింటావిడ ఎదురొచ్చింది ఓ మృదుసుగంధం అతని వైపు వీచి ఆనంద పరవ శుడ్ని చేసింది అది సెంటూ, నైట్ క్వీన్ కలిసి వ్యాపింపచేసిన సౌరభం. అతను చకితుడై వెనుదిరికి చూశాడు చీకట్లో యింటావిడ రూపం లీలగా గోచరించింది శిగలో తురుముకున్న పువ్వులు తెల్లగా మెరిశాయి.

ఆ రాత్రి జగతి యీ విషయం ప్రస్తావిస్తూ "ఆవిడ ముస్తాబై నడుస్తూండగా ను వ్వెదురొచ్చావటగా ఆవిడ సిగ్గుపడి చచ్చిందిరా 'అళ నేమన్నా అనుకున్నా డేమో'నని మహాయిదయిపోతోంది 'పర్వాలేదులెండి మావాడికి యిలాంటివి పట్టవు' అని ఊరడించాను," అంది

"నిజంగా నాకు ముచ్చటేసింది" అన్నాడతను. ఈ మధ్య అక్కగారితో కలిసి

జీవిస్తూండటంవల్ల యిటువంటిమాటలు మాట్లాడటానికి కొంచెం చనువుకూడా ఏర్పడింది.

ఆమె ఒక క్షణం మెదలకుండా ఊరుకుని "ఆవిడ చాలా రసికురాలురోయి. ఆమాట కొస్తే వాళ్ళిద్దరూ రసికులే!" అంది, ఒకవిధమైన హర్షం కంఠంలో ధ్వనిస్తూండగా.

"ఆయన, పాపం, గుండెజబ్బు మనిషి."

"ఇప్పుడు. ఒకప్పుడు పెద్దాపురంలో వుండేవారట. ఆ రోజుల్లో దీనికి రెట్టింపు ఆస్తిపాస్తు లుండేవిట. అసలీవిడ రెండోభార్య అన్నమాట. రెండోభార్య లెప్పుడూ అందంగా వుంటారు - నువ్వు గమనించినావో లేదో. మొదటి కళత్రం పోతే చిలుకమ్మగార్ని చేసుకున్నాట్ట. అయితే అప్పటికే ఆయన రసికాగ్రేసరుడు. సాయంత్ర మవగానే స్నానం గీనం చేసి, తింగురంగా అని ముస్తాబై, బట్టలకు సెంటు పులుముకుని బోగంవీధిని పడేవాడట. ఈవిడ అందమంతా అడవిగాచిన వెన్నెల అయిపోతూండేది. అయితే యీవిడ్ని పీలు చూసుకుని మురిపిస్తూ వుండేవాడటలే. అప్పట్లో యీవిడ అత్తగారు బ్రతికివుండేదిట. "వాసేవ్, కోడలుపిల్లా! నువ్విలా మెతగ్గా వూరుకుంటే వాడు మితిమీరుతున్నాడు. వాడు చెడతిరిగి అర్ధరాత్రి యింటికి చేరినప్పుడు, అరచి గీపెట్టినా తలుపు తీయకు," అని బోధించేదిట. ఈవిడ అలాగే అని పడుకుని, ఆయన అడుగల సవ్వడి వినీ వినగానే తటాలున లేచి తలుపు తీసేదట. 'నాదీ మంచి వయసు. కోరికలు వుండవా? అందుకని నా స్వార్థంకోసం తలుపు తీసేదాన్ని, అంటుం దామె,'' అన్నది జగతి.

మృత్యుంజయరావు పడుకుని ఆసక్తిగా వింటున్నారు. బయట చినుకులు పడుతున్నాయి. చిరుగాలి తరంగాలు కిటికీగుండా లోపలకు ప్రవేశించి మృదువుగా సోకుతున్నాయి. ఈ ఆహ్లాదపూర్వక వాతావరణంలో అక్కాతమ్ము ళ్ళైన యిరువురు వ్యక్తులు ఓ గదిలో పడుకుని యితరుల అంతరంగిక విషయాలు ముచ్చటించుకోవటం అతనికి ఉల్లాసం కనిపించింది.

జగతి కంఠంవరకూ దుప్పటి లాక్కుని యింక చెప్పసాగింది. "ఇంకా చాలా రహస్యాలు కనిపెట్టాను. ఆయన గుండెజబ్బు మనిషికదా. సాధ్యమైనంతవరకూ ప్రాపంచిక సుఖాలకు దూరంగా వుందామని తాపత్రయ పడతాడు. అసలు వాళ్ళిద్దరూ ఓ గదిలో పడుకోరు. ఆవిడ పిల్లాడ్ని వేసుకుని ముందుహాల్లో పడుకుంటుంది. ఒక్కో రోజు హఠాత్తుగా వాళ్ళు ఏర్పాటుచేసుకుంటారు. ఆ ఏర్పాటు కళ్ళతో చేసుకుంటారో, మాటలతో చేసుకుంటారో నాకైతే తెలీదు. ఆరోజు సాయంత్రం ఆవిడ అభ్యంగన

స్నాన మాచరిస్తుంది. సెంటు పూసుకుంటుంది. శిగలో పువ్వులు తురుముతుంది. కనుచీకటి పడేవేళ అయినప్పట్నుంచీ గదిలో అగరొత్తులు ఘుమ్మని వెలుగుతూంటాయి. సెంటూ, అత్తరూ సరేసరి. పాపం పిల్లాడికి అరోజు ఒంటరిపడకే శరణ్యం,'' అని కిలకిల నవ్వింది.

మృత్యుంజయరావుకు సిగ్గేసింది. అక్కలో రెండు జగతు లున్నా రనుకున్నాడు. ఛీ, ఆడవాళ్ళిలా మాట్లాడతారా అనుకున్నాడు.

''అయితే యివేళ ఆవిడ అలంకరించుకుంది - ఓహో!'' అనుకున్నాడు.

జగతి వాళ్ళ కుటుంబవిషయాలు యింకా ముచ్చటించసాగింది: ' ఆవిడ కేమో తమ్ముడికొడుకుని పెంచుకుందామని ఆరాటం. ఆయనికేమో యీవిడవైపువాళ్ళు అంటేనే గిట్టదు. దీన్నిగురించి తరుచు తర్జన భర్జనలు పడుతూంటారు.''

కాసేపున్నాక జగతి నిద్రపోయింది. ఆమె యీరోజు యిటువంటి విషయాల గురించి మాట్లాడటం అతనికి విస్మయాన్నే కలిగించింది. ఎందుకంటే ఒక్కరోజు కూడా విడవకుండా ఎంతో శ్రద్ధాభక్తులతో ఆమె ఆశ్రమానికి వెడుతోంది. భాష్యానికి వెడదామని మొదట ప్రేరేపించిన చిలకమ్మగారు క్రమంగా వెళ్ళటం మానేశారు. అక్క ఎక్కడ్నుంచి తెచ్చుకుంటున్నదోగాని వేదాంత విషయాలకు సంబంధించిన పుస్తకాలు తెచ్చుకుని రోజూ పఠిస్తున్నది. చాలాసార్లు గంటల తరబడి గంభీరంగా ఆలోచిస్తూ మౌనముద్రలో వుంటున్నది. స్వామివారి గురించి తరుచు చర్చిస్తూవుంటుంది. ఎందుకనో యీనాడు యితరులకోసం స్థాయి దిగివచ్చి, కావాలని మాట్లాడినట్లు మాట్లాడింది. ఆశ్చర్యాన్ని సృష్టించటం ఆమెకు సరదా ఏమో!

''నువ్విక్కడ వున్నట్లు అమ్మకు ఉత్తరం వ్రాస్తాను,'' అన్నాడు ఒకసారి.

''వద్దు,'' అంది కఠినంగా. ''నాకు బుద్ధిపుడితే నేనే ఎప్పుడన్నా వెళ్ళిచూస్తాను. నా గురించి ఎవరికీ ఉత్తరాలు రాయకు.

అతను మళ్ళీ ఆ ప్రమేయం తలపెట్టలేదు.

తనతో అవసరం వుండి శేఖరం రెండుమూడుసార్లు గదికి వచ్చాడు. తను తప్పనిసరిగా అక్కను పరిచయం చేశాడు. అతన్తో ఆమె నవ్వుతూనే మామూలుగా మాట్లాడింది. శేఖరం అనాలోచితంగా లభ్యమయే యిటువంటి అవకాశాలను సులభంగా త్రోసిపుచ్చడని తెలుసు. అందుకే అతను భయపడ్డాడు. శేఖరం తమ యింటికి రావటాన్ని విసుక్కున్నాడు. కాని ఆమె మనసు ఎక్కువగా స్వామివారి మతాన్నిగురించేతప్ప యితరవిషయాన్ని పట్టించుకోకపోవటం అతనికి సంతృప్తి

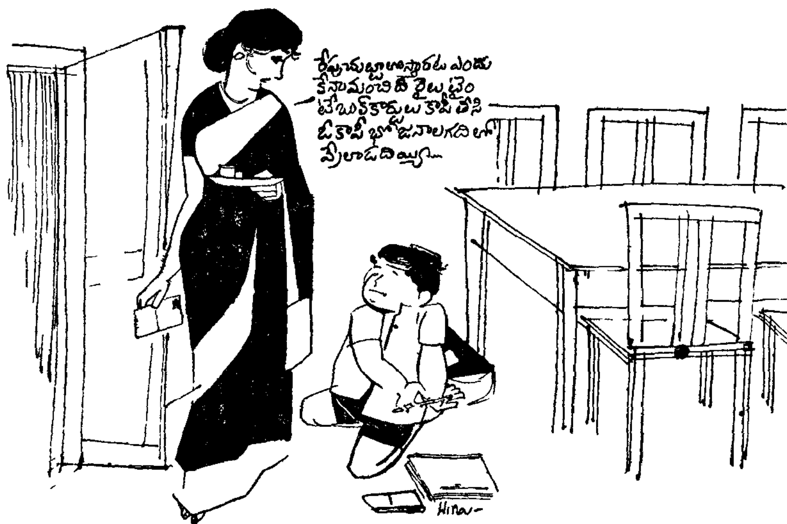

కలిగించింది తర్వాత ఒకసారి జగతే అంది "మీ స్నేహితుడు శేఖరం నువ్వు లేని సమయంలో వచ్చాడ్రా అనవసరమైన సంభాషణ మొదలుపెట్టాడు తనో పెద్ద హీరో అనుకున్నట్లున్నాడు ప్రగల్భాలు కొడుతున్నాడు అధికప్రసంగాలు చాలించి బయటికి దయచేయమన్నాను నా గురించి తెలీదు తల్చుకుంటే ఇలాంటి వాళ్ళను కాలితో నేల రాచిపారేస్తాను ''

అతని కానందం కలిగింది 'ఓయ్! నీ పని అయిందా మిస్టర్ ఇదేం మంజులత వ్యవహార మనుకున్నావా ? మా అక్క ! ఆఁ, మా అక్క "

మృత్యుంజయరావుకు నిద్రవస్తోంది అతని కళ్ళలో మాలతి మెదిలింది నాటకం దగ్గర్లోపడింది నాలుగు రోజుల్లో వుంది రానురానూ ఆమె నటన రంగులు తీర్చుకుని సానపట్టిన వజ్రంలా ప్రకాశిస్తోంది ఆమె తండ్రి పశుపతి రిహార్సల్సుకు వస్తున్నాడు అక్కడున్న మనుషు లెవరికీ నాటకకళగురించి తెలియదని ఆయన దృఢవిశ్వాసం తరచు సోమయాజులుకూ, ఆయనకూ వాగ్వివాదం జరుగుతోంది మీకు తెలియదంటే మీకు తెలియదని అరుచుకుంటున్నారు మధ్యలో తురంగరావు కలగచేసుకోకపోతే, "నీకు తెలీదు నువ్వూరుకో, కుర్రాడివి." అని పశుపతిగారు మందలించారు అతను, పాపం, మళ్ళీ నోరెత్తటానికి సాహసించలేదు

ఒకసారి మాలతి అడిగింది, "మీ అక్కగారు వచ్చారటగా, చాలా యింటరెస్టింగ్ పర్సనాలిటీ అని విన్నాను చూపించరా ఒకసారి "

“అలాగే అవకాశం వచ్చినప్పుడు తప్పకుండా చూపిస్తాను ’’

“అన్నట్లు తలుపు వేశానా ?” ఒకసారి లేచి గడియ చూసివచ్చి పడుకున్నాడు

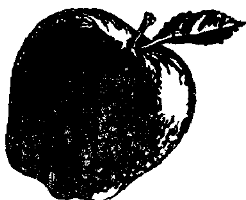
8

నాటక ప్రదర్శన బాగానే జరిగింది టిక్కెట్లుకూడా వూళ్ళో ప్రజలకు బాగానే అంటగట్టారు ఊరి ఛైర్మన్‌గార్ని అధ్యక్షుడిగా ఆహ్వానించారు తురంగరావు. అతని డప్పుస్నేహితు డయిన ముకుందాన్ని ఏలూరునుండి ఆహ్వానించాడు వక్త క్రింద అతను పక్కా స్టేజ్‌స్పీకర్ క్రింద తయారయా డీమధ్య చిన్నచిన్న సభల్లో రెండుమూడు సన్మానాలుకూడా చేయించుకున్నాడు ఉపన్యసించేటప్పుడు చేతులు తెగఊపుతాడు గాలిలో అటు వొంగుతాడు ఇటు వొంగుతాడు కాకినాడ కళలకు నిలయమన్నాడు ఈనాడు తూర్పు పశ్చిమాల సంగమం ఇక్కడ ఏర్పడింది అన్నాడు అంటే తాను పశ్చిమ గోదావరిజిల్లాకు చెందినవాడిననీ, తురంగరావు తూర్పు గోదావరిజిల్లాకు చెందినవాడనీ తా మిరువురూ యిక్కడ తారసిల్లామనీ అతని తాత్పర్యం

మొత్తంమీద సభా, సభానంతరం నాటకం జయప్రదంగా జరిగిపోయాయి

పశుపతిగారు ప్రేక్షకుల్లో కూర్చుని ముందుకూర్చున్న ఛైర్మన్‌గారితో “కథానాయిక వేషం వేస్తున్న పిల్ల మా అమ్మాయి.” అన్నాడు సగర్వంగా

“ఓహో ! అలానా ? చాలా బాగా చేస్తోంది చాలా బాగా చేస్తోంది మంచి చురుకైనపిల్ల మంచి భవిష్యత్తు వుంది.” అన్నారు ఛైర్మన్‌గారు తల ఊపుతూ

ఫోస్ఫోమిన్

శక్తిని పెంపొందించును.

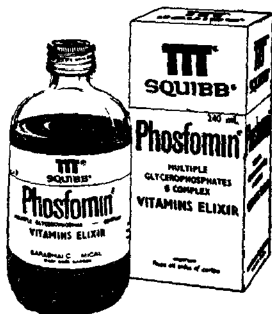

ఆకలిని అధికము చేయును.

సహనశక్తిని
హెచ్చించును.

శరీరముయొక్క రోగనిరోధక శక్తిని
ఎక్కువ చేయును.

అవును — కుటుంబము
అంతటికి ఫోస్ఫోమిన్
వల్ల ఆరోగ్యము కలుగును.

ఫోస్ఫోమిన్ బి కాంప్లెక్స్ విటమినులు మల్టిపల్
గ్లిసరోఫోస్ఫేట్లుగల ఆకుపచ్చని పండ్ల రుచిగల టానిక్

® ఇ. ఆర్ స్క్విబ్ & సన్స్ ఇన్‌కార్పొరేటెడ్ వారి
రిజిష్టర్డ్ ట్రేడ్‌మార్కుకు చిహ్నం దీని లైసెన్సు
ఉపయోగదారులు కరంచంద్ ప్రేంచంద్ ప్రయివేట్ లిమిటెడ్

SQUIBB® TTT®

SARABHAI CHEMICALS

Shilpi SC 50 A/67 Tel

"భవిష్యత్తంటే నాటకాలపిల్లగా తయారవటమేగా"

ఛైర్మన్‌గారి గొంతున పచ్చివెలక్కాయ పడిన ట్లయింది

"అసలు నాకు కళ అంటే చాలా అభిమానమండీ. మా అమ్మాయినికూడా చిన్నప్పటినుంచీ అన్ని కళల్లో పాల్గొనేటట్లుగా అభిరుచి కలిగించాను కాని అదే ఇప్పుడు పెద్ద అభ్యంతరమైందేమోనని బాధపడుతున్నాను మన సమాజం, వ్యవస్థా వ్యక్తిగత అభిరుచుల్ని బట్టి విలువల్ని నిర్ణయించలేదు మా అమ్మాయి జీవితం సుఖంగా గడవటానికి యిదో అడ్డంకి అయితే నా కింతకంటే శాప మేముంటుంది ?" అన్నారు పశుపతిగారు గంభీరంగా

చైర్మన్‌గారు అవునవు నంటూ తల ఊపారు.

* * *

నాటకం అయిపోయాక మాలతి గ్రీన్‌రూమ్‌లో కుర్చీలో చతికిలబడి నిట్టూరుస్తూ, "హమ్మయ్య, నా బాధ్యత తీరిపోయింది బాబూ ! ఇంకెప్పుడూ యీ జంఝాటంలో దిగను.' అంది

వైకుంఠం యీమాట విన్నాడు "అదేమిటండీ అలా అంటారు మీవంటి బ్రహ్మాండమైన నటి యిలా నిస్పృహ వహిస్తే రంగస్థలంగతి ఏం కాను ?" అని అద్దంలో చూసుకుంటూ రంగుమీసాలు చెరిపేసుకుంటున్నాడు.

"బ్రహ్మాండం - వల్లకాడు. నన్నిలా సామాన్యంగా బ్రతకనీయండి. మీ అందరి మాటకూ ఎదురాడలేక వప్పుకున్నాను చెబుతున్నాగా! యిహ స్టేజి ఎక్కటం యిదే ఆఖరిసారి అలా నిర్ణయించుకున్నాను"

శేఖరం అంతవరకూ ఎవరో స్నేహితులతో మాట్లాడి అక్కడికి హడావుడిగా వచ్చాడు. మనిషి ఉత్సాహంతో వూగిపోతున్నాడు "అమోఘంగా నటించారండీ మాలతిగారూ ! మిమ్మల్ని, అభినయం చూసి, మా మాలతిగారేనా అనుకున్నాను ఊపిపారేశా రనుకోండి," అతనిఉద్రేకం చూస్తుంటే ఆమె భుజాలు పట్టుకుని కుదిపేస్తాడేమోనన్న భయం కలిగింది మృత్యుంజయరావుకు. అతను దూరంగా నిలబడి అవలోకిస్తున్నాడు

"మీరూ చాలా బాగా నటించారండీ," అని జవాబిచ్చింది ఆమె చిరునవ్వుతో

"మీరు ఫార్మాలిటీకి అంటున్నారు"

"కాదు, నిజమేనండీ మహాశయా !"

మృత్యుంజయరావు చెవులు రిక్కించి వింటున్నాడు

"నా పర్యవేక్షణ ఎలా వుందో చెప్పరేమర్రా ?" అంటూ సోమయాజులు హడావుడి చేస్తూ వచ్చాడు

"బ్రహ్మాండం, అమోఘం." అని అరిచారు సభ్యులు

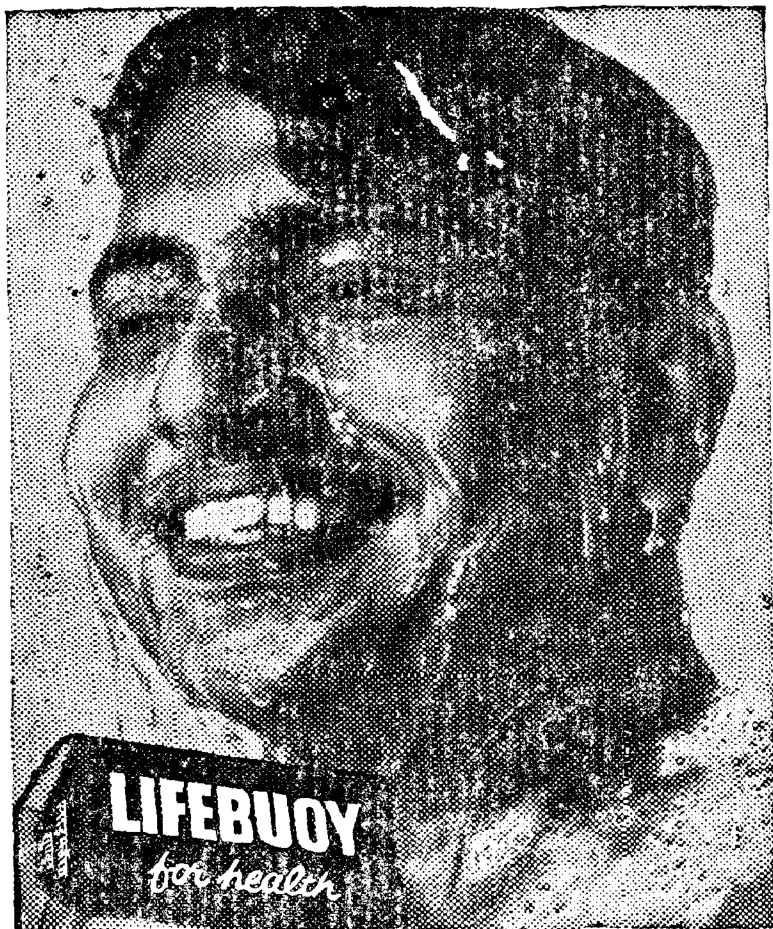
అంతా ఒకరినొకరు, పొగుడుకుంటున్నారు హర్షధ్వనులు చేస్తున్నారు. గ్రీన్ రూమంతా కోలాహలంగా వుంది బట్టలు మార్చేసుకుంటున్నారు రంగులు చెరిపేసుకుంటున్నారు. కేరింతాలు కొడుతున్నారు మృత్యుంజయరావు ఒక్కడే వంటరిగా నిలబడి అందర్నీ గమనిస్తున్నాడు అతని ఉనికి పట్టించుకున్నవారు లేరు

*　　　*　　　*　　　*

మరునాడు మాలతిని చూడటానికి అతనికి చాలా బిడియంగా అనిపించింది ఇన్నాళ్ళూ ఆమె తన పరిధిలోనే వున్నదనీ, ఆ పరిధిని దాటి అవతలకు వెళ్ళి తనని విస్మృతిలో పడవేసేటంతటి కాఠిన్యం ఆమెకు లేదనీ ఓ అభిప్రాయం వుండేది కాని నిన్నటితో ఆ భ్రమ తొలిగిపోయినట్లయింది ఆమె ముఖంవంక చూడలేక తల ఎత్తకుండా తనపని చేసుకుంటున్నాడు

కాని కొంతసేపటికి ఆమే వచ్చి అతన్ని చిరునవ్వుతో పలకరించింది "నిన్న మీరు కనబడనేలేదేమండీ?"

అతను ముఖం పైకి ఎత్తాడు ఎంత అమాయకంగా, నిర్మలంగా చూస్తోంది తనవంక

ఎక్కడ
లైఫ్‌బాయ్ వున్నదో
అక్కడ ఆరోగ్యము వున్నది

లైఫ్‌బాయ్ మురికిలో గల క్రిములను కడిగి వేస్తుంది

హిందుస్థాన్ లీవర్ ఉత్పత్తి లింటాస్-L. 51-77 TL

క్షణంలో అతను పసిపిల్లాడిలా అయిపోయాడు "నిన్న గ్రీన్ రూమ్ నుండి చివర్న బయటకు వెళ్ళిన వ్యక్తిని నేనే మీరు నన్ను చూడకుండా ముందే వెళ్ళిపోయారు." అన్నాడు అతనికంఠం వణికిపోయింది

మాలతి ముఖంలోకూడా బాధ కనిపించింది "అయామ్ సారీ హడావుడిలో మీకు చెబుదామనికూడా మరిచిపోయాను. రాత్రి ఆ విషయమే తలుచుకుని చాలా బాధపడ్డాను," అంది తల వొంచుకుని.

ఆఫీసులోని మిగతా వ్యక్తులంతా తమవంక చూడటం అతను కనిపెట్టాడు. అతనికి సంతోషం కలిగింది, తమని గమనిస్తున్నవారిలో శేఖరంకూడా వున్నాడు. వాడి కంతేకావాలి శాస్తి, బాగా చూడనీ!

ఆమె బాధపడట మతను భరించలేక "అబ్బే! ఎందుకండీ అలా వర్రీ అవుతారు? మీ రసలే చాలా అలిసిపోయివున్నారు. మరిచిపోవటంలో అసహజ మేమీ లేదు," అన్నాడు మృదువుగా.

అతనున్న సీటుదగ్గరకు వచ్చి ఎక్కువసేపు నిలబడి మాట్లాడటం బాగుండదని

ఖాపించి "లీజర్ అవర్‌లో మీరు నాతో కాఫీ తీసుకోవాలి తప్పకుండా వస్తారుగా!"
అని అతని జవాబుకోసం ఎదురుచూడకుండానే తన సీటులోకి వెళ్ళిపోయింది

ఈ రోజు చాలా దివ్యమైనరోజుగా, యీ ప్రపంచమంతా నందనవనంగా కనిపించింది అతని కా క్షణంలో

'ఓ పువ్వులూ మీరంతా వికసించండి,' అని మనసారా వాంఛించాడు

'ఓ కోకిలా! నువ్వు గానం చెయ్యి మయూరమా పురివిప్పి నాట్యమాడు. సంపెంగా! నీ సౌరభాన్ని వెదజల్లు!'

'కాని' అత ననుకున్నాడు. 'నేను మంచివాణ్ని చెడ్డపనులు చేయను కనీసం చెడుకోరికలు కోరను '

తను యిన్నాళ్ళూ యాంత్రికంగా పనిచేస్తున్న లోకల్ ఫండ్ ఆడిట్ ఆఫీసు ఓగొప్ప ఆఫీసులా, తను గొప్ప ఉద్యోగస్థుడిలా కనబడ్డాడు

మిగతా సమయమంతా అతనికి చాలా ఉల్లాసంగా గడిచింది

ఒంటిగంట అవగానే ఉద్యోగస్థులంతా లేచి క్యాంటీన్ వైపు వెళ్ళారు. మృత్యుం జయరావు మెల్లిగా లేచి మాలతి సీటుదగ్గరకు వెళ్ళాడు.

కూర్చోండి." అన్న దామె ఆదరపూర్వకంగా

అతను కూర్చున్నాక అంతకుముందే తెప్పించిన రెండు గాజుగ్లాసుల్లో తను తెచ్చుకున్న ఫ్లాస్కులోంచి కాఫీ పోసింది "తీసుకోండి," అంది మృదుస్వరంతో

అతని కేం మాట్లాడాలో తెలియక మౌనంగా కాఫీ త్రాగుతున్నాడు

మాలతి అతనివంక చూస్తూ, "ఈ మధ్య మీరు రోజూ యింటివరకూ వచ్చి సాగనంపటం అలవాటయింది కదూ! నిన్న మీరు లేకుండా నాన్నగారితో వెడితే అదోలా అనిపించింది," అన్నది.

అతని మనసు ఉన్మీళితమైంది ఓ అమర్షభావం రక్తంలో ప్రతిఅణువులోనూ అంకురించింది ఏమీ మాట్లాడలేకపోయాడు

"నా నటననిగురించి అందరూ చెప్పారు. మీ రేం మాట్లాడరేం?"

"మీరు నటించలేదు," అన్నాడు.

"అదేమిటి?" ఆమె తెల్లబోతూ చూసింది

"పాత్రలో జీవించారు," తనమాటలు తనకే ఆశ్చర్యాన్ని కలిగిస్తున్నాయి.

ఆమె ముఖంలో ఓ కాంతిరేఖ మెరిసి, అదృశ్యమైంది

"అంతేకాదు. ఇంకో విషయంకూడా చెప్తాను. అసలది వొట్టి చెత్త నాటకం. మీరు నటించటంవల్లే రక్తి కట్టింది."

"అఁ అఁ, ఆపండి. ఇదిమాత్రం ఆతిశయోక్తే."

"ఏమీకాదు. నాకు అలంకారాలుకూడా వచ్చునా ఏమిటి!" తనీరోజు చాలా బాగా మాట్లాడుతున్నాడు.

తర్వాత కొంతసేపటికి మాలతి, జగతి గురించి అడిగింది: "మీ అక్కగార్ని చూపిస్తానన్నారు - ఎప్పుడు ?"

"మీ యిష్టం. కాని ఆమె సాయంత్రాలు యింట్లో వుండదు. విద్యాధరస్వామి అని, యీ మధ్య మఠంలో భాష్యం చెబుతున్నాడు. రోజూ ఆయన ఉపన్యాసం వినటానికి వెడుతుంది! ప్రొద్దుటిపూట మీరు ఆఫీసుకు పోయేముందు అటువైపు వస్తే, కాసేపు మాట్లాడి ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోవచ్చు."

"మీ యిల్లు ఎక్కడో నాకు తెలీదుగా"

"నేను మీ యింటికి వచ్చి మిమ్మల్ని తీసుకువెడతాను."

"ఎందుకులెండి మీకు శ్రమ. గుర్తులు చెప్పండి కనుక్కోగలను. కాకినాడలో పుట్టి పెరిగాను, ఆ మాత్రం తెలుసుకోలేనా ఏమిటి ?"

అతను వివరంగా గుర్తులు చెప్పాడు. "ఆ పసుపురంగు డాబాకదూ! అటువైపు చాలాసార్లు వెళ్ళాను. ఎటొచ్చీ మీ రందులో వుంటున్నారని తెలీ దంతే."

"ఎప్పుడు వస్తారు ?"

"రేపే."

మృత్యుంజయరావు యిహ వెళ్ళటానికి లేచి, "అన్నట్లు మా అక్కని గురించి యింటరెస్టింగ్ పర్సనాలిటీగా మిమ్మల్ని డిస్క్రయిబ్ చేసింది ఎవరు!" అని అడిగాడు.

"శేఖరంగారు; ఆయ నెప్పుడో చూశాడట."

శేఖరానికి తన అక్కనిగురించి మరో స్త్రీతో ప్రస్తావించవలసిన అవసరం ఏమొచ్చింది ? అయినా యీ విషయాన్ని గురించి వాళ్ళెప్పుడు మాట్లాడుకున్నారు ? వాళ్ళకి తీరిక ఎక్కడ చిక్కింది ? వాళ్ళు తరుచూ కలుసుకుంటూవుంటారా ?

అతని మస్తిష్కం అలా పనిచేసింది

(సశేషం)

Printed and Published by Sri A Sudhakar Rao for Yuva Concerns at Yuva Press, Hyderabad-1 Telephones 36336, Press 34400 Controlling Editor - Sri "CHAKRAPANI"

అమృతాంజనం

వాడి శీఘ్రంగా నివారణ పొందండి

స్థాయికంగా ఉండే బాధను నివారణ చేసుకోడానికి తీరికే మందులు ఎందుకు పుచ్చుకుంటారు? నొప్పి ఉన్న చోటుమీద అమృతాంజన్ రాసి అమోఘంగా శీఘ్రంగా నివారణను పొందండి ఏ అపాయం లేకుండా బెణుకులకు కండరాల నొప్పులకు తలనొప్పికి ఇంకా కీళ్ల నొప్పులకు అమోఘంగా గుణమిచ్చే అమృతాంజన్ 10 రకాల ఔషధాలు చేరిన మందు అమృతాంజన్ గుండెజలుబుకు సాధారణ జలుబులకు కూడా మంచి మందు కొంచెం కొంచెమే ఉపయోగించవలసి ఉంటుంది కాబట్టి ఒక సీసా [illegible] కలిసి వస్తుంది అవసరానికి ఎప్పుడూ అమృతాంజన్ ఉంచుకోండి అమృతాంజన్ 70 ఏళ్ల ప్రసిద్ధి పొందిన నమ్మకమైన గృహ ఔషధం

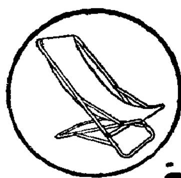
అమృతాంజన్ నొప్పుల జలుబుల నివారణకు 10 రకాల ఔషధాలు చేరిన మందు

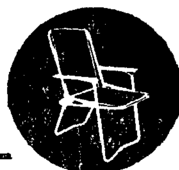
బెణుకునొప్పి
ఎంత ఎక్కువగా ఉన్నా
బెణికినచోటేకదా!

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్
మద్రాసు బొంబాయి కలకత్తా ఢిల్లీ

ఫోల్డిలక్స్

మడత ఉక్కు సామ్గ్రి

మన్నిక, హాయి,
చౌకల హామీతో

అనేకసార్లు పరీక్షలకు లోనైన మేలిరకం ఉక్కు గొట్టాలతో తయారుచేయబడడమే గాక తుప్పుపట్టకుండాను, పగిలి పోకుండాను వుండడానికిగాను ప్రత్యేకంగా బాండ్‌రైట్ చేయబడినదన్న హామీకి గుర్తు అయిన 'క్రోమ్‌లైట్' మార్కుతో మడత పెట్టుకోడానికి అనువైన ఉక్కు సామాగ్రి ఫోల్డీలక్స్ అసాధరణమైన హాలో రివెటింగ్ "క్రోమ్‌లైట్" విశేష శ్రమకోర్చి జరిపిన పరిశోధనల ఫలితం ఇందులో వున్న ప్రతి ముక్క గట్టిదని, మన్నిక ఎక్కువని, అందానికి సాటిలేనిదని విడమర్చి చెప్పవలసిన పనిలేదు.

తేలికగానుంది, అనేక నమూనాల లోను, అనేక రంగులలోను లభ్యంకాగల ఫోల్డీలక్స్ మడత ఉక్కు సామాగ్రికి క్రోమ్‌లైట్ హామీకలదు.

ఉత్పత్తిదారులు :

క్రోమ్‌లెట్ (ఇండియా) ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

హెడ్ ఆఫీసు పి-35 ఇండియా ఎక్స్‌ఛేంజి ప్లేస్, కలకత్తా ● వర్క్స్ 38/39, జి టి రోడ్ సాలికి హౌరా-7

మద్రాసు ఆంధ్రప్రదేశ్. మైసూరు రాష్ట్రాలకు, హైదరాబాద్,
బెంగుళూరు కలుపుకుని

ఏజంట్లు మహమద్ ఇబ్రహిం అండ్ కంపెనీ (ప్రై) లిమిటెడ్

కేరళరాష్ట్ర ఏజంట్లు సి పి లోనప్పన్ అండ్ సన్స్, ఎర్నాకుళం, కేరళ

సవప్నమాధురి

ప్రతియింట తప్పక వుండదగినవి!

జిందా తిలిస్మాత్

దగ్గు,జలుబు,తలనొప్పి
వళ్ళునొప్పులు,డిసెంట్రీ,కలరాకు

ఫరూకి పళ్ళపొడి

శుభ్రతకు,ఆరోగ్యకరమైనదంతములకు

తయారు చేయువారు:-

కార్ఖాన జిందా తిలిస్మాత్

హైదరాబాద్; A.P.(INDIA)